

Μια Δραματοκεντρική Προσέγγιση στην Έμφυλη Βία

Εγχειρίδιο καθηγητή

Project Αντιγόνη

Συντάκτες:

Adam Bethlenfalvy – Adam Czuboly – Ninna Mörner

Συντελεστές:

Hanna Melanton Appelfeldt, Adam Bethlenfalvy, Delphine Cartier, Adam Czuboly, Eszter Debreczy, Mariangela Diana, Marina Mario Davidkova-Atanasova, Stig A. Eriksson, Silje Birgitte Folkedal, Sofia Gourgoulianni, Nikolas Kamtsis, Mette Bøe Lyngstad, Shadi Haysam Mahmud, Ninna Mörner, Anđelka Nikolić, Fanni Szemerédi, Jjingo Kizito Vicent

Συνεργαζόμενοι οργανισμοί:

Action Synergy (GR), Aeroploio Theatre (GR), Association of Young Psychologists (BG), DAH Theatre (RS), Fondazione AIDA (IT), InSite Drama (HU), RealStars (SE), Western Norway University of Applied Sciences (OXI)

Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές (CC BY-NC-ND 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Erasmus+

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν αναλαμβάνει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	6
Η δομή του εγχειριδίου	6
Σχετικά με το project:	7
1. Τι είναι η έμφυλη βία;	8
1.1. Έμφυλη βία: οι θεωρίες, οι έννοιες και τα ανθρώπινα δικαιώματα	8
Ανθρώπινα δικαιώματα	8
Μερικοί κατευθυντήριοι όροι	10
Εκτιμήσεις για τη συχνότητα της έμφυλης βίας	12
Κόστος της έμφυλης βίας.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Ανισότητα των φύλων	13
Αιτίες: κανόνες για τα φύλα και σχέσεις εξουσίας	15
Ρόλοι και προσδοκίες των φύλων	15
Υποδεέστερος ρόλος των γυναικών στον γάμο	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Ο έλεγχος του γυναικείου σώματος	16
Ενδοοικογενειακή βία	17
Εμπορία ανθρώπων και εμπόριο του σεξ	18
Τελικές παρατηρήσεις	19
1.2. Έμφυλη βία σε περιόδους κρίσης	20
Οι επιπτώσεις της πανδημίας	20
Μετανάστευση και καλυμμένος κίνδυνος για έμφυλη βία	22
Η διάσταση του φύλου σε καταστάσεις μετά από εμφύλια σύγκρουση	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Συμπεράσματα	23
1.3. Οι τρέχουσες προκλήσεις: η κατάσταση στις χώρες των εταίρων	23
Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και η υιοθέτησή της στη Βουλγαρία και την Ουγγαρία	23
Γυναικοκτονία και ευαισθητοποίηση για την έμφυλη βία στην Ιταλία, την Ελλάδα και τη Σερβία	24
Προτεραιότητα του ζητήματος και προκλήσεις στην πράξη στη Σουηδία και τη Νορβηγία	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Συμπεράσματα	27
1.4. Πού θα διαβάσετε περισσότερα;	27
2. Τι είναι το Θέατρο στην Εκπαίδευση;	29
2.1. Μια σύντομη εισαγωγή στη θεωρία και τις βασικές έννοιες του Θεάτρου στην Εκπαίδευση	29
Εφαρμοσμένο θέατρο	29
«Το θέατρο αφορά έναν πραγματικό άνθρωπο μέσα σε ένα χάος»	29

Λογοτεχνικά θεατρικά έργα	29
Ρόλος	30
Κατηγορίες ρόλων και πτυχές ρόλων	31
Πλαίσιο	31
Απόσταση πλαισίου και αλλαγή προοπτικής	32
Συμβάσεις	32
Ιστορία, επεισόδιο, αφόρμηση	32
Θεατρικό κείμενο	33
2.2. Εισαγωγή στη μεθοδολογία του Θεάτρου στην Εκπαίδευση	33
2.3. Διαμεσολάβηση στο Θέατρο στην Εκπαίδευση	35
2.4. Το Θέατρο στην Εκπαίδευση στο Zoom	38
3. Σχέδια μαθήματος	40
3.1. Μου επιτρέπετε; Πώς να αισθάνεστε και να προστατεύετε την ιδιωτικότητά σας και τον προσωπικό σας χώρο	40
Περίληψη του μαθήματος	40
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	40
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	41
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	41
Περαιτέρω δραστηριότητες	43
3.2. Ασκήσεις για τις αξίες	45
Περίληψη του μαθήματος	45
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	45
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	46
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	46
Περαιτέρω δραστηριότητες	51
3.3. Παρουσίαση της εικόνας των γυναικών - οπτική παρουσίαση των γυναικών στην ιστορία της τέχνης και των σύγχρονων μέσων	52
Περίληψη του μαθήματος	52
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	52
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	52
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	52
Περαιτέρω δραστηριότητες	53
3.4. Η δύναμή σας – αναδημιουργώντας ένα μουσικό βίντεο της Billie Eilish	54
Περίληψη του μαθήματος	54
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	54
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	54
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	54

Online έκδοση	56
3.5. Ασκήσεις Θεάτρου Forum	57
Περίληψη του μαθήματος	57
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	57
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	57
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	57
Περαιτέρω δραστηριότητες	60
3.6. Αποδυτήριο-δοκιμαστήριο	63
Περίληψη του μαθήματος	63
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	63
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	63
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	63
3.7. Είμαι η Malala	66
Περίληψη του μαθήματος	66
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	66
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	67
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	67
Περαιτέρω δραστηριότητες	71
3.8. Αντιγόνη – μάθημα θεάτρου βασισμένο σε κλασικό κείμενο	72
Περίληψη του μαθήματος	72
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	72
Υλικά και προετοιμασία	72
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	73
3.9. Το μάθημα των μαθηματικών	81
Περίληψη του μαθήματος	81
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	81
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	81
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	81
3.10. Το άγαλμα	88
Περίληψη του μαθήματος	88
Ειδικοί στόχοι του μαθήματος	88
Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία	88
Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή	88
Online έκδοση	90
Περαιτέρω δραστηριότητες	91

3.11. Πού μπορούν να εφαρμοστούν αυτά τα μαθήματα μέσα στον σχολικό οργανισμό/πρόγραμμα σπουδών	91
3.12. Μεγαλύτερα projects, βέλτιστες πρακτικές	91
Dream Business - Ένα θεατρικό έργο και ένα project.....	91
Φεστιβάλ Θεάτρου ως Λαϊκό Θέατρο (PT)	92
Αναπαραγωγική υγεία –project Θέατρο για την Ανάπτυξη (TfD)	93
4. Πόροι	95
4.1. Σημάδια έμφυλης βίας και τι μπορείτε να κάνετε για να βοηθήσετε	95
Ενδοοικογενειακή βία	95
Παραβίαση σεξουαλικών δικαιωμάτων– πώς να βοηθήσετε;	98
Εμπορία ανθρώπων	99

Εισαγωγή

Η δομή του εγχειριδίου

Αυτό το εγχειρίδιο είναι γραμμένο για καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης¹ και στοχεύει να σας βοηθήσει να οργανώσετε θεατρικά εργαστήρια για την έμφυλη βία στην τάξη σας, είτε με φυσική παρουσία είτε με τη χρήση διαδικτυακών εργαλείων. Το lockdown που επιβλήθηκε σε πολλές χώρες λόγω της πανδημίας COVID-19 το 2020-21 έχει αποδεδειγμένα αυξήσει τη έμφυλη βία σε όλη την Ευρώπη, επομένως η αντιμετώπιση του προβλήματος στις τάξεις έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία αυτά τα χρόνια.

Η ομάδα των εταίρων μας πιστεύει ότι οι δραστηριότητες που βασίζονται στο θέατρο έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις στάσεις, τα συναισθήματα και τον τρόπο σκέψης των μαθητών και μπορούν να αλλάξουν το μοτίβο των προκαταλήψεων ή της παθητικότητας. Με βάση την εμπειρία μας, οι μαθητές πραγματικά απολαμβάνουν την εργασία με μεθόδους που βασίζονται στη μυθοπλασία και τις ιστορίες. Με τέτοιες τεχνικές, θα μπορείτε να μεταφέρετε τους διδακτικούς σας στόχους και να συζητάτε ευαίσθητα θέματα με τρόπο που οι μαθητές δεν θα συνειδητοποιούν καν ότι μαθαίνουν.

Το λογικό πλαίσιο του εγχειριδίου ελπίζουμε ότι θα σας βοηθήσει να αποκτήσετε πρόσβαση σε συγκεκριμένες πηγές που έχετε ανάγκη, ώστε να οργανώσετε τις δραστηριότητες που χρειάζονται στην τάξη όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και εύκολα.

Το Κεφάλαιο 1 προσφέρει μια επισκόπηση του θέματος της έμφυλης βίας:

- Το κεφάλαιο εισάγει στα κεντρικά ανθρώπινα δικαιώματα, τις βασικές έννοιες και τις θεωρίες που εξηγούν τις βαθύτερες αιτίες πίσω από την ανισότητα των φύλων, θεωρίες που οδηγούν στη έμφυλη βία
- Μια συγκεκριμένη ενότητα είναι αφιερωμένη στην έμφυλη βία κατά τη διάρκεια κρίσεων, όπως το lockdown για τον COVID-19 ή η προσφυγική κρίση των προηγούμενων ετών
- Το κεφάλαιο τελειώνει με μια επισκόπηση των τρεχουσών προκλήσεων στις χώρες εταίρους του project Αντιγόνη.

Το Κεφάλαιο 2 επιχειρεί να σας εισαγάγει στη θεωρία και τη μεθοδολογία του εφαρμοσμένου θεάτρου:

- Το κεφάλαιο ξεκινά με μια σύντομη εισαγωγή στη θεωρία και τις βασικές έννοιες,
- ακολουθούμενη από μια εισαγωγή στα βασικά της μεθοδολογίας: εξηγεί πώς μπορείτε να ξεκινήσετε να διεξάγετε θεατρικές δραστηριότητες στην τάξη σας.
- Επιπλέον, θα βρείτε συμβουλές και πηγές σχετικά με τη διαμεσολάβηση, πώς να χειρίζεστε δύσκολες καταστάσεις και προκλήσεις στην τάξη και
- να δουλεύετε διαδραστικά σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα, το Zoom.

Το Κεφάλαιο 3 είναι ο πυρήνας του εγχειριδίου, καθώς σας παρουσιάζει **σχέδια μαθημάτων** διάρκειας 45 ή 90 λεπτών, τα οποία κάθε καθηγητής μπορεί να εφαρμόσει στον βαθμό που επιθυμεί. Θα βρείτε πιο εύκολα και πιο προχωρημένα σχέδια καθώς και πληροφορίες για το πώς ορισμένα από τα σχέδια μπορούν να προσαρμοστούν για το Zoom. Τα σχέδια μαθημάτων καλύπτουν μια ποικιλία μεθοδολογίας και θεμάτων. Η παρουσίαση κάθε σχεδίου μαθήματος ακολουθεί παρόμοια δομή. Θα βρείτε:

- έναν πίνακα που δείχνει τη διάρκεια, την ηλικιακή ομάδα για την οποία έχει προγραμματιστεί το μάθημα, εάν η ομάδα χρειάζεται προηγούμενη γνώση του θεάτρου και το επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή.

¹ ISCED 2 & 3

- Την περίληψη του μαθήματος: μια σύντομη επισκόπηση των κύριων πτυχών, των στόχων και της ομάδας - στόχος του σχεδίου μαθήματος.
- Συγκεκριμένους στόχους του μαθήματος: Ποιοι είναι οι κύριοι στόχοι αυτού του μαθήματος; Σε τι είδους αντίκτυπο πρέπει να στοχεύσετε, ώστε να είστε ικανοποιημένοι;
- Απαιτούμενα υλικά και προετοιμασία: π.χ. χώρος προς χρήση, εγκατάσταση μιας εφαρμογής, εάν πρόκειται για διαδικτυακό μάθημα ή εάν πρέπει οι μαθητές να μελετήσουν εκ των προτέρων.
- Λεπτομερή περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή: συγκεκριμένες περιγραφές βήμα προς βήμα, από την οπτική γωνία του καθηγητή, με προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα και κάποια εξήγηση για το τι στοχεύει να επιτύχει κάθε δραστηριότητα.
- Πιθανές περαιτέρω δραστηριότητες, υποστηρικτικό υλικό: οτιδήποτε σας υποστηρίζει στην ανάπτυξη του μαθήματος ή στις συζητήσεις που ακολουθούν.

Αυτό το κεφάλαιο προσφέρει επίσης κάποια συγκεκριμένη σύνδεση με το εκπαιδευτικό πλαίσιο στη χώρα σας και μερικά παραδείγματα πιο πολύπλοκων projects και διαδικασιών από όλο τον κόσμο.

Το Κεφάλαιο 4 προσαρμόζεται εν μέρει στις συγκεκριμένες χώρες και συνοψίζει χρήσιμες πηγές σχετικά με:

- τα σημάδια της έμφυλης βίας, τι μπορείτε να κάνετε ως καθηγητής, ως θύμα ή ως κάποιος που αναγνωρίζει τη έμφυλη βία,
- ποιος μπορεί να βοηθήσει στη χώρα σας (π.χ. γραμμές βοήθειας, οργανισμοί)

Ελπίζουμε ότι θα βρείτε αυτό το εγχειρίδιο πρακτικό και χρήσιμο και ότι θα σας βοηθήσει να εμπλουτίσετε την εργαλειοθήκη σας για την αντιμετώπιση ζητημάτων έμφυλης βίας στην τάξη σας.

Σχετικά με το project:

Αυτό το εγχειρίδιο έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του project ANTIGONH/ ANTIGONE, ενός διακρατικού έργου που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του προγράμματος Erasmus+ (KA2- Στρατηγικές Συμπράξεις για Καινοτομία στο Σχολείο). Το έργο πήρε το όνομά του από τον αρχαιοελληνικό χαρακτήρα Αντιγόνη, που είναι ταυτόχρονα μια ηρωίδα που συνδέεται με το θέατρο και ένα γυναικείο σύμβολο που αντιστέκεται σε βίαιες συμπεριφορές.

Το έργο συντονίζεται από το θέατρο DAH της Σερβίας. Είναι αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ εταιρών από 7 χώρες (Σερβία, Ελλάδα, Ιταλία, Ουγγαρία, Σουηδία, Νορβηγία και Βουλγαρία). Η ομάδα που είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη του έργου είναι διεπιστημονική και περιλαμβάνει οργανισμούς και επαγγελματίες που είναι εξειδικευμένοι σε διάφορους τομείς. Περιλαμβάνει ειδικούς στο θέατρο (DAH theatre από τη Σερβία, InSite Drama από την Ουγγαρία, Aeroplolo Theatre από την Ελλάδα και Fondazione AIDA από την Ιταλία), ειδικούς στην Ψυχολογία (Ένωση Νέων Ψυχολόγων στη Βουλγαρία), ειδικούς στη έμφυλη βία (RealStars από τη Σουηδία), ακαδημαϊκούς ειδικούς (Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών της Δυτικής Νορβηγίας) και ειδικούς στη διαδικτυακή μάθηση και παιδαγωγική (Action Synergy από την Ελλάδα).

Το έργο ANTIGONE είναι ένα διετές έργο που διαρκεί από το 2021 έως το 2023. Εκτός από την ανάπτυξη του παρόντος εγχειριδίου, περιλαμβάνει επίσης τη διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για εκπαιδευτικούς σε κάθε χώρα εταίρο, προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν με τους μαθητές τους την προσέγγιση και τη μεθοδολογία που προτείνουμε.

Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στον [ιστότοπο του έργου](#)² και στη [σελίδα στο Facebook](#)³.

1. Τι είναι η έμφυλη βία;

1.1. Έμφυλη βία: οι θεωρίες, οι έννοιες και τα ανθρώπινα δικαιώματα

Συγγραφέας: *Ninna Mörner*

Η έμφυλη βία (Gender Based Violence / GBV) αναφέρεται σε επιβλαβείς πράξεις που απευθύνονται σε ένα άτομο με βάση το φύλο του. Η έμφυλη βία είναι μια από τις πιο διαδεδομένες μορφές ανισότητας με βάση το φύλο και έχει τις ρίζες της στην κατάχρηση εξουσίας και σε επιβλαβείς άγραφους κανόνες. Η έμφυλη βία (GBV) κατά των γυναικών και των παιδιών αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ενώ οι γυναίκες και τα κορίτσια υποφέρουν σε δυσανάλογο βαθμό από έμφυλη βία, άνδρες και αγόρια μπορούν επίσης να στοχοποιηθούν. Ο όρος έμφυλη βία χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη στοχευμένη βία κατά των LGBTQI+ πληθυσμών, όταν αναφέρεται η βία που σχετίζεται με κανόνες ανδρισμού/θηλυκότητας ή/και κανόνες φύλου.

Η έμφυλη βία μπορεί να περιλαμβάνει σεξουαλική, σωματική, ψυχική και οικονομική βλάβη που προκαλείται δημόσια ή ιδιωτικά. Περιλαμβάνει επίσης απειλές βίας, εξαναγκασμού και χειραγώγησης. Αυτό μπορεί να λάβει πολλές μορφές, όπως βία από στενό σύντροφο, σεξουαλική βία, γάμους παιδιών, ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων και τα λεγόμενα εγκλήματα τιμής. Οι συνέπειες της έμφυλης βίας είναι καταστροφικές για τα θύματα και μπορεί να έχουν δια βίου επιπτώσεις για τους επιζώντες. Μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε θάνατο.

Ακολουθεί μια επισκόπηση της έμφυλης βίας: σχετικά με τους ορισμούς και τους όρους, την κλίμακα και το κοινωνικό κόστος και τα ανθρώπινα δικαιώματα που αφορούν κυρίως τις γυναίκες και τα κορίτσια ενάντια στην έμφυλη βία. Περαιτέρω πληροφορίες δίνονται, εν συντομία, σχετικά με τις βαθύτερες αιτίες και τους μηχανισμούς πίσω από ορισμένες από τις διαφορετικές μορφές έμφυλης βίας. Στη συνέχεια, θίγονται ορισμένες από τις συνέπειες της βίας.

Ανθρώπινα δικαιώματα

Η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών υπήρξε από τις πιο θεμελιώδεις εγγυήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών⁴ βρίσκονται στον πυρήνα από τότε που εγκρίθηκε η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 1948 με στόχο «να επιβεβαιώσει την πίστη στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, [και] στα ίσα δικαιώματα των ανδρών και γυναικών».⁵ Δύο Συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών αξίζει ιδιαίτερα να παρουσιαστούν σε αυτήν την επισκόπηση: η *Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών* που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1979 και η «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης» ή *Σύμβαση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία* που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ) το 2011.

Η *Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών* τέθηκε σε ισχύ ως διεθνής συνθήκη στις 3 Σεπτεμβρίου 1981 μετά την επικύρωσή της από την εικοστή χώρα. Η

² <http://antagone-project.eu/>

³ <https://www.facebook.com/project.antigone>

⁴ Βλέπε «Τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα», ΟΗΕ 2014.

<https://www.ohchr.org/documents/events/whrd/womenrightsarehr.pdf>

⁵ Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, που εγκρίθηκε το 1945.

εφαρμογή της Σύμβασης παρακολουθείται από την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW).

Η Σύμβαση διατυπώνει τη φύση και το νόημα των διακρίσεων λόγω φύλου και καθορίζει τις υποχρεώσεις του κράτους για την εξάλειψη των διακρίσεων και την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας. Τουλάχιστον κάθε τέσσερα χρόνια, τα συμβαλλόμενα κράτη αναμένεται να υποβάλλουν εθνική έκθεση στην Επιτροπή, αναφέροντας τα μέτρα που έχουν λάβει για την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης. Κατά την ετήσια σύνοδό τους, τα μέλη της Επιτροπής συζητούν αυτές τις εκθέσεις με τους κυβερνητικούς εκπροσώπους και διερευνούν μαζί τους τομείς για περαιτέρω δράση από κάθε συγκεκριμένη χώρα. Η Επιτροπή διατυπώνει επίσης γενικές συστάσεις προς τα συμβαλλόμενα κράτη για θέματα που αφορούν την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών.⁶

Η «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης», η *Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας* ισχύει από την 1η Αυγούστου 2014, μετά από 10 επικυρώσεις, συμπεριλαμβανομένων 8 από κράτη μέλη του⁷ Συμβουλίου της Ευρώπης/ΣτΕ. Κάθε χώρα που επικυρώνει νόμιμα τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αναλαμβάνει να παρέχει υποστήριξη και βοήθεια σε όλα τα κορίτσια και τις γυναίκες που πέφτουν θύματα βίας και να αποτρέψει, να εκδιώξει και να εξαλείψει όλες τις μορφές βίας στο πλαίσιο της Σύμβασης. Οι διατάξεις αφορούν μέτρα υποστήριξης και προστασίας, τη νομοθεσία και την επιβολή του νόμου, την πολιτική και τη συλλογή δεδομένων, τη συνεργασία σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, την προληπτική εργασία και εκπαίδευση και τη διεθνή συνεργασία.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι επί του παρόντος η πιο προοδευτική και ολοκληρωμένη σύμβαση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας των ανδρών κατά των γυναικών, της βίας σε στενές σχέσεις, της βίας που σχετίζεται με την τιμή και της καταπίεσης. Η σύμβαση αναφέρει ότι η βία των ανδρών κατά των γυναικών είναι έκφραση άνισων σχέσεων εξουσίας.

Για την καταπολέμηση της βίας, πρέπει να ληφθούν μέτρα κατά των βαθύτερων αιτιών, όπως οι κανόνες, οι πρακτικές και οι κοινωνικές δομές που δικαιολογούν τη βία και διαιωνίζουν την ανισότητα. Ταυτόχρονα, τα δικαιώματα και οι ανάγκες των θυμάτων βίας δεν πρέπει ποτέ να αγνοούνται.

Το έργο καλύπτει όλους τους σχετικούς παράγοντες, όπως κυβερνητικούς φορείς, τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές καθώς και συνελεύσεις λήψης αποφάσεων, εθνικές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κοινωνία των πολιτών.

Η εφαρμογή πρέπει να βασίζεται στην οπτική της ταυτότητας φύλου. Οι διατάξεις της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις σε οποιοδήποτε επίπεδο. Επομένως, ο κίνδυνος και οι συνέπειες των διακρίσεων πρέπει πάντα να λαμβάνονται υπόψη.

Με την επικύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, η χώρα δεσμεύεται να εφαρμόσει τις διατάξεις της μέσω νομοθεσίας και άλλων μέτρων για:

- την προώθηση της ισότητας των φύλων και την εξάλειψη των διακρίσεων,
- την προστασία των κοριτσιών και των γυναικών από κάθε μορφή βίας και την αντιμετώπιση της βίας των ανδρών κατά των γυναικών από μια ολιστική προοπτική,
- την πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής βίας στο πλαίσιο της Σύμβασης.⁸

Ένα ανεξάρτητο όργανο εμπειρογνομόνων, το Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO), επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης. Η διαδικασία

⁶ Βλέπε ΟΗΕ, CEDAW. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>

⁷ Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης εγκρίθηκε στις 11 Μαΐου 2011. Πληροφορίες σχετικά με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης βρίσκονται στη [Διεύθυνση https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home](https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home)

⁸ Δείτε το πλήρες κείμενο της Σύμβασης στη [Διεύθυνση https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210?module=treaty-detail&treaty-num=210](https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210?module=treaty-detail&treaty-num=210)

επίβλεψης περιλαμβάνει αξιολογήσεις για κάθε χώρα και συστάσεις για μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Οι εκθέσεις και οι συστάσεις είναι σημαντικά εργαλεία για την κοινωνία των πολιτών σε κάθε χώρα για την προώθηση της πλήρους εφαρμογής της Σύμβασης και η κοινωνία των πολιτών μπορεί να αναφέρει απευθείας στο GREVIO.⁹

Μέχρι στιγμής (2021) η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης έχει υπογραφεί από 45 και έχει επικυρωθεί από 35 από τα 47 μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης/ΣΤΕ. Το Αζερμπαϊτζάν και η Ρωσική Ομοσπονδία δεν έχουν υπογράψει ούτε επικυρώσει. Στην ομάδα χωρών όπου δεν έχει ακόμη επικυρωθεί περιλαμβάνονται οι: Αρμενία, Βουλγαρία, Τσεχία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Σλοβακία, Ουκρανία και Ηνωμένο Βασίλειο.¹⁰ Για να τεθεί σε ισχύ η σύμβαση, απαιτείται επικύρωση.

Μερικοί κατευθυντήριοι όροι

Το φύλο μπορεί να οριστεί ως σύνολο κοινωνικά κατασκευασμένων ρόλων και ευθυνών που οι κοινωνίες θεωρούν κατάλληλα για άνδρες και γυναίκες.¹¹ Με τον όρο *ισότητα των φύλων* εννοούμε ίση εξουσία και ευκαιρίες για άνδρες και γυναίκες.

Ο όρος *έμφυλη βία* αναφέρεται ως επί το πλείστον στη βία κατά των γυναικών με βάση τη θέση τους όπως αυτή γίνεται αντιληπτή. Παρακάτω παρέχονται πιο λεπτομερείς περιγραφές.

Ο ΟΗΕ ορίζει τη *βία κατά των γυναικών* (VAW) ως «κάθε πράξη βίας με βάση το φύλο που οδηγεί ή είναι πιθανό να οδηγήσει σε σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη ή ταλαιπωρία γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων απειλών για τέτοιες πράξεις, εξαναγκασμού ή αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, είτε συμβαίνει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή».¹²

Η *βία από στενό σύντροφο* αναφέρεται στη συμπεριφορά ενός στενού συντρόφου ή πρώην συντρόφου που προκαλεί σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής επιθετικότητας, του σεξουαλικού εξαναγκασμού, της ψυχολογικής κακοποίησης και των συμπεριφορών ελέγχου. Η *βία σε μια στενή σχέση* είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται και αναφέρεται στο ίδιο είδος εγκλήματος ως βία από τον σύντροφο και είναι ουδέτερος ως προς το φύλο. Η *ενδοοικογενειακή βία* και ο «*ξυλοδαρμός συζύγου*» χρησιμοποιούνται επίσης για την επισήμανση του εγκλήματος όταν οι άνδρες κακοποιούν με διάφορες μορφές τις γυναίκες με τις οποίες ζουν ή ζούσαν σε μια σχέση. Οι δύο τελευταίοι όροι αναφέρονται στο γεγονός ότι το έγκλημα συμβαίνει συχνά μέσα στον γάμο, κεκλεισμένων των θυρών, με στόχο τις γυναίκες – και επίσης υπονοούν ότι έχει θεωρηθεί ως ιδιωτική υπόθεση.

Σεξουαλική βία ορίζεται από τον ΟΗΕ ως «κάθε σεξουαλική πράξη, απόπειρα σεξουαλικής πράξης ή άλλη πράξη που στρέφεται κατά της σεξουαλικότητας ενός ατόμου χρησιμοποιώντας εξαναγκασμό από οποιοδήποτε άτομο ανεξάρτητα από τη σχέση του με το θύμα, σε οποιοδήποτε περιβάλλον. Περιλαμβάνει βιασμό, που ορίζεται ως η σωματικά εξαναγκασμένη ή με άλλο τρόπο εξαναγκασμένη διείσδυση του αιδοίου ή του πρωκτού με πέος, άλλο μέρος του σώματος ή αντικείμενο, απόπειρα βιασμού, ανεπιθύμητο σεξουαλικό άγγιγμα και άλλες μορφές που δεν περιλαμβάνουν επαφή».

⁹ Δείτε <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/about-monitoring1>

¹⁰ Βλέπω <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures?module=signatures-by-treaty&treaty=210>

¹¹ Ο όρος «διαφορετικότητα φύλου» χρησιμοποιείται για την αναφορά σε άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου, συμπεριλαμβανομένης της έκφρασης του φύλου τους, έρχεται σε αντίθεση με αυτό που θεωρείται ως ο κανόνας σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν τοποθετούνται στο δυαδικό αρσενικό/θηλυκό. Ο πιο συγκεκριμένος όρος «τράνς» χρησιμοποιείται για να περιγράψει άτομα που ταυτίζονται με διαφορετικό φύλο από αυτό που τους έχει αποδοθεί κατά τη γέννηση. Δείτε <https://yavnet.org/sc/serving-trans-and-non-binary-survivors-domestic-and-sexual-violence/violence-against-trans-and>

¹² Ηνωμένα Έθνη. Διακήρυξη για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών. Νέα Υόρκη: ΟΗΕ, 1993.

Αν και συχνά επιδιώκουμε μια γλώσσα ουδέτερη ως προς το φύλο, η έμφυλη βία είναι ακριβώς μη ουδέτερη ως προς το φύλο, αλλά, αντίθετα, είναι *στοχευμένη* ως προς το φύλο. Δεν είναι τυχαίο ότι η βία γενικά στρέφεται από τους άνδρες προς τις γυναίκες.

Η Επιτροπή Ισότητας των Φύλων στο Συμβούλιο της Ευρώπης¹³ εντοπίζει εννέα μορφές βίας κατά των γυναικών (VAW):

1. Βία εντός της οικογένειας ή ενδοοικογενειακή βία
2. Βιασμός και σεξουαλική βία
3. Σεξουαλική παρενόχληση
4. Βία σε θεσμικά περιβάλλοντα
5. Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων
6. Αναγκαστικοί γάμοι
7. Βία σε καταστάσεις σύγκρουσης και μετά από σύγκρουση
8. Δολοφονίες στο όνομα της τιμής
9. Αποτυχία σεβασμού της ελευθερίας επιλογής όσον αφορά την αναπαραγωγή¹⁴

¹³Η Επιτροπή για την Ισότητα των Φύλων του ΣτΕ υποβάλλει ετήσια έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ισότητα των φύλων. Δείτε την έκθεσή τους από το 2019 σχετικά με τη στρατηγική του ΣτΕ 2018-2023: <https://rm.coe.int/annual-report-2019/16809e4622>

¹⁴ Hagemann-White, Carol (February 2014). "Analytical study of the results of the 4th round of monitoring the implementation of Recommendation Rec(2002)5 on the protection of women against violence in Council of Europe member states". Council of Europe Equality Division. pp. 7, 8, 11; Jagland, Thorbjørn (May 2014). "State of democracy, human rights and the rule of law in Europe (2014)". Report by the Secretary General of the Council of Europe. Council of Europe. p. 48.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης¹⁵ ορίζει τη βία των ανδρών κατά των γυναικών ως «παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και αναφέρεται σε κάθε περίπτωση βίας με βάση το φύλο που οδηγεί ή είναι πιθανό να οδηγήσει σε σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή σωματική, σεξουαλική, ψυχική ή οικονομική ταλαιπωρία των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων απειλών για τέτοιες πράξεις, εξαναγκασμού ή αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, είτε σε δημόσιο είτε σε ιδιωτικό πλαίσιο.» (Άρθρο 3.α.).

Στις γυναίκες περιλαμβάνονται επίσης κορίτσια κάτω των 18 ετών.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης καλύπτει τη βία κατά των παιδιών, τον παιδικό γάμο, τον εξαναγκασμό, τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, την αναγκαστική άμβλωση, την αναγκαστική στέρηση, την καταδίωξη και τη σεξουαλική παρενόχληση. Ωστόσο, τα κράτη ενθαρρύνονται να εφαρμόζουν τη Σύμβαση σε όλα τα θύματα βίας που βρίσκονται μέσα σε στενή σχέση και να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην ευάλωτη φύση των κοριτσιών και των γυναικών.

Εκτιμήσεις για τη συχνότητα της έμφυλης βίας

Υπολογίζεται ότι μία στις τρεις γυναίκες θα βιώσει σεξουαλική ή/και σωματική βία στη διάρκεια της ζωής της, κυρίως στα χέρια ενός συντρόφου.¹⁶

Περισσότερα για κάποιες από τις μορφές βίας εναντίον των γυναικών:

Σεξουαλική βία είναι κάθε σεξουαλική πράξη που διαπράττεται ενάντια στη θέληση άλλου ατόμου, είτε όταν αυτό το άτομο δεν συναινεί είτε όταν δεν μπορεί να δοθεί συναίνεση επειδή το άτομο είναι παιδί, έχει διανοητική αναπηρία ή είναι σοβαρά μεθυσμένο ή αναίσθητο ως αποτέλεσμα χρήσης αλκοόλ ή ναρκωτικών.

Σεξουαλική παρενόχληση: Η σεξουαλική παρενόχληση περιλαμβάνει τη μη συναινετική σωματική επαφή, όπως το άρπαγμα, το τσίμπημα, το χαστούκι ή το τρίψιμο σε άλλο άτομο με σεξουαλικό τρόπο. Περιλαμβάνει επίσης μη φυσικές μορφές, όπως εκκλήσεις, σεξουαλικά σχόλια για το σώμα ή την εμφάνιση ενός ατόμου, απαιτήσεις για σεξουαλικές χάρες, σεξουαλικά υπαινικτικό βλέμμα, καταδίωξη και έκθεση των γεννητικών οργάνων του ατόμου.

Βιασμός: Βιασμός είναι κάθε μη συναινετική κολπική, πρωκτική ή στοματική διείσδυση άλλου ατόμου με οποιοδήποτε μέρος του σώματος ή αντικείμενο. Αυτό μπορεί να γίνει από οποιοδήποτε άτομο, γνωστό ή άγνωστο στον επιζώντα, εντός γάμου και σχέσεων και κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων.

Γυναικοκτονία: Η γυναικοκτονία αναφέρεται στην εκ προθέσεως δολοφονία γυναικών επειδή είναι γυναίκες, αλλά μπορεί να οριστεί ευρύτερα ώστε να περιλαμβάνει όλες τις δολοφονίες γυναικών ή κοριτσιών. Η γυναικοκτονία διαφέρει από την ανθρωποκτονία ανδρών με συγκεκριμένους τρόπους. Για παράδειγμα, οι περισσότερες περιπτώσεις γυναικοκτονίας διαπράττονται από συντρόφους ή πρώην συντρόφους και περιλαμβάνουν συνεχή κακοποίηση στο σπίτι, απειλές ή εκφοβισμό, σεξουαλική βία ή καταστάσεις όπου οι γυναίκες έχουν λιγότερη εξουσία ή λιγότερους πόρους από τον σύντροφό τους.

Έγκλημα τιμής: Το έγκλημα τιμής είναι η δολοφονία ενός μέλους της οικογένειας, συνήθως μιας γυναίκας ή ενός κοριτσιού, για τον υποτιθέμενο λόγο ότι το άτομο προκάλεσε ατίμωση ή ντροπή στην οικογένεια. Αυτές οι δολοφονίες συχνά έχουν να κάνουν με τη σεξουαλική αγνότητα και υποτιθέμενες παραβάσεις της εκ μέρους των γυναικών μελών της οικογένειας.

Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων: Ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων (Female Genital Mutilation) περιλαμβάνει διαδικασίες που σκοπία αλλοιώνουν ή προκαλούν τραυματισμό στα γυναικεία γεννητικά όργανα για μη ιατρικούς λόγους. Ταξινομείται σε τέσσερις κύριους τύπους και τόσο η πρακτική όσο και τα κίνητρα πίσω από αυτό διαφέρουν από μέρος σε μέρος. Ο ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων είναι ένας κοινωνικός κανόνας, που συχνά θεωρείται απαραίτητο βήμα για την προετοιμασία των κοριτσιών για την ενηλικίωση και το γάμο και συνήθως καθοδηγείται από τις πεποιθήσεις σχετικά με το φύλο και τη σχέση του με την αποδεκτή σεξουαλική έκφραση. Για πρώτη φορά χαρακτηρίστηκε ως βία το 1997.

Παιδικός γάμος: Ο γάμος παιδιών αναφέρεται σε κάθε γάμο όπου ο ένας ή και οι δύο σύζυγοι είναι κάτω των 18 ετών. Αποτελεί παραβίαση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία ορίζει ότι «ο γάμος συνάπτεται μόνο με την ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των πιθανών συζύγων». Τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να είναι παιδιά-νύφες και, κατά συνέπεια, εγκαταλείπουν το σχολείο και βιώνουν άλλες μορφές βίας. Πηγή: UN Women

¹⁵Βλέπε τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

¹⁶Δείτε *παγκόσμιες, περιφερειακές και εθνικές εκτιμήσεις για τη βία κατά των γυναικών από στενό σύντροφο και παγκόσμιες και περιφερειακές εκτιμήσεις για τη σεξουαλική βία κατά των γυναικών από μη συντρόφους*, που αναπτύχθηκαν από τον ΠΟΥ και το Ειδικό Πρόγραμμα UNDP-UNFPA-UNICEF-WHO-World Bank Έρευνας, Ανάπτυξης και Έρευνας για την Εκπαίδευση στην Ανθρώπινη Αναπαραγωγή (HRP) για τη Διυπηρεσιακή Ομάδα Εργασίας των Ηνωμένων Εθνών για την εκτίμηση και τα δεδομένα για τη βία κατά των γυναικών. Κυκλοφόρησε στις 9 Μαρτίου 2021 και είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://who.canto.global/s/KDE1H?viewIndex=0>

Τα διεμφυλικά άτομα και οι κοινότητες βιώνουν επίσης βία και διακρίσεις. Υπάρχουν περιορισμένα δεδομένα σχετικά με τον αριθμό της βίας που αντιμετωπίζουν τα τρανς και τα μη δυαδικά άτομα, αλλά έρευνες δείχνουν ότι περισσότερα από τα μισά υπέστησαν κάποια μορφή βίας από συντρόφους, συμπεριλαμβανομένων πράξεων που περιλαμβάνουν καταναγκαστικό έλεγχο και σωματική βλάβη.¹⁷ Εκτός από τα υψηλά ποσοστά ενδοοικογενειακής και σεξουαλικής βίας, τα τρανς και τα μη δυαδικά άτομα είναι συχνά στόχοι τρανσφοβικών εγκλημάτων μίσους και κρατικής βίας.

Περίπου 736 εκατομμύρια γυναίκες παγκοσμίως υφίστανται σωματική ή σεξουαλική βία από σύντροφο ή σεξουαλική βία από μη σύντροφο – αριθμός που παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητος την τελευταία δεκαετία. Ωστόσο, οι εκτιμήσεις βασίζονται σε δεδομένα από το 2018, επομένως η κατάσταση κατά τη διάρκεια της COVID δεν εξετάζεται εδώ, αλλά οι εκτιμήσεις είναι ότι μπορούμε να περιμένουμε αύξηση του αριθμού.

Τα δεδομένα δείχνουν περαιτέρω ότι η έμφυλη βία ξεκινά νωρίς: 1 στις 4 νεαρές γυναίκες (ηλικίας 15-24 ετών) που έχουν σχέση θα έχουν ήδη βιώσει βία από οικείο σύντροφο μέχρι να φτάσουν τα είκοσί τους. Αυτό είναι ανησυχητικό, σημειώνει ο ΠΟΥ, καθώς η εφηβεία και η πρώιμη ενηλικίωση είναι μια σημαντική περίοδος που θέτει τα θεμέλια για υγιείς σχέσεις και επιπλέον καθώς οι επιπτώσεις στην υγεία από την έμφυλη βία μπορεί να διαρκέσουν μια ζωή.¹⁸

Υπάρχει μια σοβαρή έλλειψη αναφορών στην έμφυλη βία, καθώς η μεγάλη πλειονότητα των περιστατικών βίας κατά των γυναικών δεν υποπίπτει στην αντίληψη της αστυνομίας. Μόνο το 30% περίπου των θυμάτων βίας αναφέρει τα πιο σοβαρά περιστατικά στην αστυνομία. Μία στις τέσσερις γυναίκες που δεν αναφέρουν σεξουαλική βία στην αστυνομία επιλέγει να μην το κάνει λόγω ντροπής. Μία στις πέντε δεν θέλει να το μάθει κανείς, μία στις δέκα πιστεύει ότι η αστυνομία δεν θα μπορούσε να κάνει ή δεν θα έκανε τίποτα. Από αυτές που το δήλωσαν στην αστυνομία, περίπου οι μισές μόνο είναι ικανοποιημένες με τη βοήθεια που έλαβαν.

Η ανοχή και η αποδοχή της βίας με βάση το φύλο εξακολουθούν να υφίστανται και συχνά τα θύματα μπορούν να κατηγορηθούν όταν υφίστανται βία.¹⁹

Κόστος της έμφυλης βίας

Η έμφυλη βία βλάπτει τις γυναίκες, τις οικογένειες, τις κοινότητες και την κοινωνία στο σύνολό της, και επιβαρύνει επίσης με μεγάλο κόστος την οικονομία και την κοινωνία. Τρεις κύριοι τύποι δαπανών εντοπίστηκαν σε μια μελέτη²⁰: χαμένη οικονομική απόδοση/ έξοδα, παροχή υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένων της ιατρικής, νομικής, κοινωνικής και εξειδικευμένης υπηρεσίας) και ο προσωπικός (σωματικός και συναισθηματικός) αντίκτυπος στο θύμα που δεν μπορεί να ξεχάσει.

Η μελέτη του EIGE (κυκλοφόρησε τον Αύγουστο του 2021) αναλύει το διαφορετικού είδους κόστος της βίας λόγω φύλου, με το μεγαλύτερο κόστος να προέρχεται από σωματικές και συναισθηματικές επιπτώσεις (56%), ακολουθούμενες από τις υπηρεσίες ποινικής δικαιοσύνης (21%) και την μείωση της παραγωγικότητας (14%). Άλλες δαπάνες μπορεί να περιλαμβάνουν υπηρεσίες αστικού δικαίου (για διαζύγια και διαδικασίες επιμέλειας παιδιών για παράδειγμα), στεγαστική βοήθεια και προστασία παιδιών.²¹

Η ανισότητα των φύλων

Η έμφυλη βία μπορεί να περιγραφεί ως ένα από τα αποτελέσματα της ανισότητας των φύλων. Η επίτευξη της ισότητας των φύλων απαιτεί την εξάλειψη των επιβλαβών πρακτικών κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Ισότητα των φύλων σημαίνει ότι γυναίκες και άνδρες, κορίτσια και αγόρια,

¹⁷<https://vawnet.org/sc/serving-trans-and-non-binary-survivors-domestic-and-sexual-violence/violence-against-trans-and>

¹⁸ Στο ίδιο, βλ. Συνοπτικά Βασικά Ευρήματα.

¹⁹ http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/documents/151125_attitudes_eneg_e_report_en.pdf

²⁰ Εκτίμηση του κόστους της βίας με βάση το φύλο, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Ισότητας των Φύλων, Eige, 2014. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://eige.europa.eu/publications/estimating-costs-gender-based-violence-european-union-report>

²¹ Δείτε <https://eige.europa.eu/news/gender-based-violence-costs-eu-eu366-billion-year>

απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα, πόρους, ευκαιρίες και προστασία. Αυτό όμως δεν συμβαίνει σήμερα. Συνολικά οι γυναίκες εργάζονται σκληρότερα και περισσότερο από τους άνδρες, αλλά κατέχουν λιγότερα, κερδίζουν λιγότερα, τρώνε λιγότερο, έχουν λιγότερη πρόσβαση στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, τη νομική βοήθεια ή τις υψηλότερες θέσεις.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι γυναίκες είναι οι κύριοι φροντιστές για τα παιδιά και τα άλλα μέλη της οικογένειας και παραγωγοί της πλειονότητας των τροφίμων. Αν και αυτή η εργασία είναι θεμελιώδης για την ανάπτυξη των κοινωνιών, η οικονομία της φροντίδας είναι συνήθως απλήρωτη, αόρατη και μη αναγνωρισμένη.²² Οι γυναίκες και τα κορίτσια έχουν γενικά λιγότερη δύναμη και πόρους από τους άνδρες.

Ωστόσο, υπάρχει τεράστια διαφοροποίηση στην ισότητα των φύλων και στην κλίμακα του χάσματος των φύλων μεταξύ των χωρών. Η κατάσταση μπορεί επίσης να διαφέρει εντός μιας χώρας και επίσης να εξαρτάται από την δραστηριότητα. Υπάρχει επίσης ανάγκη να εξεταστεί η κατανομή της ισότητας μεταξύ διαφορετικών ομάδων γυναικών ανάλογα με την ηλικία, την εθνικότητα, την οικονομική κατάσταση, την τάξη ή άλλες διατομεακές μεταβλητές. Στην Ευρώπη υπάρχει ένας δείκτης που κατατάσσει κάθε χώρα ως προς την ισότητα των φύλων στην Ευρώπη, ο Δείκτης Ισότητας των Φύλων του EIGE. Το EIGE σημειώνει ότι «με βαθμολογία 67,9 στα 100, η ΕΕ απέχει τουλάχιστον 60 χρόνια από την επίτευξη της πλήρους ισότητας των φύλων. Ο Δείκτης Ισότητας των Φύλων του EIGE δείχνει ότι η πρόοδος στην ισότητα των φύλων εξακολουθεί να κινείται με ρυθμό σαλιγκαριού, με μέση βελτίωση μόλις μισή μονάδα κάθε χρόνο».²³

Ακολουθούν ορισμένα στοιχεία, από διαφορετικές επίσημες πηγές,²⁴ που εξηγούν περαιτέρω τι είναι η ανισότητα των φύλων:

- 1 στις 4 έδρες κατέχουν γυναίκες στα εθνικά κοινοβούλια, 3 στις 4 έδρες άνδρες.
- 1 στους 4 διευθυντές είναι γυναίκες, 3 στους 4 διευθυντές άνδρες.
- Οι γυναίκες κατά μέσο όρο κάνουν τρεις φορές περισσότερες απλήρωτες δουλειές και οικιακές εργασίες από τους άνδρες.
- Οι γυναίκες είναι χαμηλότερα αμειβόμενες στην εργασία. Σε παγκόσμιο επίπεδο, κερδίζουν 24% λιγότερο από τους άνδρες.
- Οι γυναίκες αμείβονται 16% λιγότερο από τους άνδρες για την ίδια εργασία.
- Το χάσμα μεταξύ των φύλων στη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό μεταξύ των ενηλίκων είναι 31%.
- Το 31% των νεαρών γυναικών (15-24 ετών) δεν είναι στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή την κατάρτιση.
- Περίπου το ένα τέταρτο των κοριτσιών στον αναπτυσσόμενο κόσμο δεν πηγαίνει σχολείο. Οι οικογένειες με περιορισμένα μέσα δίνουν προτεραιότητα στην εκπαίδευση των γιων τους.
- Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι γυναίκες έχουν 25% περισσότερες πιθανότητες από τους άνδρες να ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας.
- Το 60% των πεινασμένων στον κόσμο είναι γυναίκες και κορίτσια. Η ανισότητα των φύλων οδηγεί σε υψηλότερο ποσοστό υποσιτισμού μεταξύ των γυναικών και των κοριτσιών.
- Σε παγκόσμιο επίπεδο, 1 στους 10 κατόχους γεωργικής γης είναι γυναίκες.
- Αν και οι γυναίκες αποτελούν περισσότερο από το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού, κατέχουν μόνο το 1% του παγκόσμιου πλούτου.

Εκτός από αυτήν την κατάσταση, οι γυναίκες και τα κορίτσια γίνονται στόχος βίας λόγω των κοινωνικών και πολιτισμικών κανόνων, των σχέσεων εξουσίας και των στερεοτύπων των φύλων. Σε πολλές κοινωνίες οι γυναίκες που βιώνουν έμφυλη βία δεν επικοινωνούν με τις νομικές αρχές. Ένας

²² Δείτε τον στόχο 5 του ΟΗΕ.

²³ Δείτε <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/about>

²⁴ Επίσημο εδώ σημαίνει όργανα και βάσεις δεδομένων που συνδέονται με τον ΟΗΕ.

λόγος γι' αυτό είναι ότι συχνά κινδυνεύουν με στιγματισμό και περαιτέρω άσκηση βίας εάν ζητήσουν βοήθεια και προστασία, γεγονός που συνδέεται και πάλι με την ανισότητα των φύλων.

Ρίζες αιτιών: κανόνες για τα φύλα και σχέσεις εξουσίας

Η ανισότητα των φύλων έχει τις ρίζες της σε κανόνες και παραδόσεις που κληρονομήθηκαν και εσωτερικεύτηκαν μεταξύ των ατόμων και των κοινωνιών. Μπορεί κανείς να μιλήσει για ένα σύστημα σχέσεων, πεποιθήσεων και αξιών ενσωματωμένων στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή που δομεί την ανισότητα των φύλων μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η ανισότητα των φύλων είναι επομένως τόσο ατομική όσο και δομική, αφορά την οικογένεια και το κοινωνικό σύνολο. Τα χαρακτηριστικά που θεωρούνται «θηλυκά» ή σχετίζονται με γυναίκες υποτιμώνται, ενώ τα χαρακτηριστικά που θεωρούνται «αρσενικά» ή που αφορούν άνδρες είναι προνομιούχα. Οι σχέσεις εξουσίας δομούν τόσο την ιδιωτική όσο και τη δημόσια σφαίρα, διασφαλίζοντας ότι οι άνδρες ή το αρσενικό πρόσωπο κυριαρχούν και στα δύο. Οι κοινωνικά κατασκευασμένοι ρόλοι και ευθύνες που οι κοινωνίες θεωρούν κατάλληλες για άνδρες και γυναίκες έχουν μια μακρά επίμονη ιστορία που εξακολουθεί να υπάρχει, αν και αμφισβητείται από τα ανθρώπινα δικαιώματα σήμερα.

Ρόλοι και προσδοκίες των φύλων

Τα κορίτσια μεγαλώνουν για να γίνουν γυναίκες, αλλά αυτό θεωρείται πάντα ως κάτι υποδεέστερο από το πρότυπο, το ανδρικό πρότυπο. Η ιδέα ότι οι γυναίκες δεν είναι ο πρότυπος κανόνας, προτάθηκε ήδη το 1949 από τη Simone de Beauvoir. Διατύπωσε την άποψη ότι το φύλο κατασκευάζεται, είναι μια ιδέα, μια δημιουργία που οι γυναίκες εκπληρώνουν, πιστεύοντας ότι είναι αυτό που είναι, οι γυναίκες εσωτερικεύουν, προσαρμόζονται και λαμβάνουν θετική ανατροφοδότηση όταν συμπεριφέρονται και ανταποκρίνονται, όπως ενθαρρύνονται να το κάνουν, ως *femina persona*.²⁵

Παραδοσιακά τονίζεται ο διαχωρισμός της οικιακής και της δημόσιας σφαίρας, σύμφωνα με τον οποίο οι γυναίκες και τα παιδιά συνδέονται με την οικιακή σφαίρα: το σπίτι, που συνδέεται με την αναπαραγωγή, το νοικοκυριό και τη φροντίδα. Το ότι οι γυναίκες πρέπει να είναι ήσυχες και να υπακούν στους συζύγους τους διατυπώνεται, για παράδειγμα, στην Παλαιά Διαθήκη πάνω στην οποία οικοδομείται ο Χριστιανισμός, το Ισλάμ και η εβραϊκή πίστη. Παρόλα αυτά, τέτοιες απόψεις για τις γυναίκες ως κατά βάση *μητέρες* μπορεί να δυσκολεύουν τις γυναίκες που δραστηριοποιούνται στη δημόσια σφαίρα, για παράδειγμα στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική ζωή. Οι γυναίκες συχνά περιορίζονται από το να ενεργούν για λογαριασμό τους, επειδή οι γυναίκες συχνά χρειάζεται να λαμβάνουν υπόψη την ευημερία των παιδιών και άλλων μελών της οικογένειας που βασιζονται στη φροντίδα και την υποστήριξή τους. Η χειραφέτηση για τις γυναίκες μερικές φορές μπορεί να επιτευχθεί μόνο μεμονωμένα, εάν μια άλλη γυναίκα αναλάβει την ευθύνη για τα παιδιά. Και είναι τραγική ειρωνεία το γεγονός ότι σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο αυτές οι γυναίκες είναι συχνά μετανάστριες, οι οποίες αφήνουν τα παιδιά τους στην πατρίδα τους υπό την φροντίδα είτε μιας μεγαλύτερης αδερφής είτε μιας μεγαλύτερης γυναίκας, ενώ φροντίζουν τα παιδιά των χειραφετημένων γυναικών.

Παραδοσιακά, για να είναι αρρενωποί οι άντρες, αναμένεται να είναι ανταγωνιστικοί και δυνατοί και να εκπληρώνουν τον ρόλο του τροφοδότη και προστάτη των γυναικών, των παιδιών και της χώρας: ένας άντρας πρέπει να είναι έτοιμος να υπερασπιστεί τον εαυτό του, την οικογένειά του και το έθνος από απειλές και επιθέσεις. Είναι ο αρχηγός της οικογένειας. Τέτοιες προσδοκίες μπορεί να είναι αγχωτικές για ορισμένους άνδρες. Η επιλογή να μην ενεργήσουν σύμφωνα με αυτές μπορεί να είναι δύσκολη για όσους άντρες νιώθουν πίεση να συμπεριφερθούν όπως επιτάσσεται από την οικογένεια και την κοινωνία. Άτομα ή ομάδες που θεωρούνται ότι απειλούν τον κανόνα, όπως ομοφυλόφιλοι άντρες ή φεμινιστές, μπορεί να αντιμετωπιστούν με επιθετικότητα. Για να διατηρηθεί ο παραδοσιακός διαχωρισμός των φύλων, ο έλεγχος και η βία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία: έτσι, καταλήγουμε στη έμφυλη βία.

²⁵ Δείτε *Το Δεύτερο Φύλο* της Simone de Beauvoir, 1949. Δείτε επίσης: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Second_Sex

Υποδεέστερος ρόλος των γυναικών στον γάμο

Η έμφυλη βία αφορά την εξουσία και τον έλεγχο, την εξουσία και τον έλεγχο των ανδρών πάνω στις γυναίκες «τους». Σε πολλές κοινωνίες, η βία από τους συντρόφους, η ενδοοικογενειακή βία ή ο «ξυλοδαρμός της συζύγου» θεωρείται σε μεγάλο βαθμό ως συνέπεια του «δικαιώματος» του άνδρα να επιβάλλει τιμωρία στη «σύζυγό του». Εάν ένας άντρας αισθάνεται ότι οι γυναίκες απέτυχαν να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους ή ξεπέρασαν τα όριά τους, η βία είναι η απάντηση σε αυτό το θέμα.

Ένα ευρύ φάσμα μελετών από πολύ διαφορετικές χώρες έχει δημιουργήσει μια σημειωτά αξιόπιστη λίστα γεγονότων²⁶ που λέγεται ότι πυροδοτούν τη βία των ανδρών κατά των γυναικών. Τα ακόλουθα θεωρούνται γεγονότα τέτοια, όπου μπορεί να αναμένεται ότι οι γυναίκες θα τιμωρηθούν: επειδή δεν υπάκουσαν τον άνδρα· λογομαχούν· δεν έχουν έτοιμο το φαγητό εγκαίρως· δεν φροντίζουν επαρκώς τα παιδιά και το σπίτι· κάνουν ερωτήσεις στον άντρα για χρήματα ή παράλληλες σχέσεις· βγαίνουν έξω χωρίς την άδεια του άντρα· απορρίπτουν τη σεξουαλική επαφή. Εν ολίγοις, η βία και η κακοποίηση από τους άνδρες προς τις γυναίκες «τους» σε πολλά περιβάλλοντα εξακολουθούν να εκλαμβάνονται ως αποδεκτές συμπεριφορές και αντιδράσεις. Η ισότητα των φύλων θέτει τέλος στο «δικαίωμα» των ανδρών να κακοποιούν τις γυναίκες.

Ο έλεγχος του γυναικείου σώματος

Η άρνηση του σεξ είναι συχνά το κύριο έναυσμα για κακοποίηση σε μια στενή σχέση. Ο έλεγχος των ανδρών στο γυναικείο σώμα είναι το κλειδί για την κατανόηση της έμφυλης βίας.

Οι γυναίκες γεννούν, και ως εκ τούτου παραδοσιακά ο έλεγχος της αναπαραγωγής τους είναι σημαντικός για να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά είναι άρρενες κληρονόμοι, για να διατηρήσουν τη γη (που κατέχουν οι άνδρες) μαζί. Ο γάμος είναι, σε αυτό το πλαίσιο, μια οικονομική μετάβαση, (ας δούμε τον θεσμό της προίκας) όπου οι γυναίκες γίνονται αντικείμενο εμπορίου. Εμπορευματοποιείται και μεταβιβάζεται από τη «φροντίδα» του πατέρα της στην «περιουσία» του συζύγου της. Ο γάμος μπορεί να θεωρηθεί ως συμβόλαιο πρόσβασης στο σεξ και η γέννηση των κληρονόμων δίνεται ως αντάλλαγμα οικονομικής υποστήριξης και προστασίας.²⁷

Σεξουαλική βία

Η σεξουαλική βία περιλαμβάνει τον εξαναγκασμό ενός ατόμου να συμμετάσχει σε σεξουαλική πράξη χωρίς τη συγκατάθεση αυτού του ατόμου. Οι κύριες ομάδες-στόχος είναι οι γυναίκες και τα παιδιά, όμως και οι άνδρες βιώνουν σεξουαλική βία. Ωστόσο, το κίνημα #metoo έδειξε ότι ένα πλήθος γυναικών και κοριτσιών σε όλο τον κόσμο έχουν υποστεί σεξουαλικές παραβιάσεις λόγω του φύλου τους. Η αξίωση της αρσενικής περσόνας για το γυναικείο σώμα μπορεί να θεωρηθεί ως ενσωματωμένη στη δομή που βρίσκεται πίσω από την υπάρχουσα ανισότητα των φύλων και τις επαναλαμβανόμενες σεξουαλικές παραβιάσεις. Η ντροπή και η ενοχή που νιώθουν πολλά θύματα σεξουαλικής επίθεσης είναι τα κύρια εμπόδια να μιλήσουν, να καταγγείλουν και να θεραπευτούν. Ολόκληρη η κοινωνία έχει την αποστολή να άρει τη ντροπή και την ενοχή που φέρουν τα θύματα σεξουαλικής βίας, για παράδειγμα, στην καθημερινή ζωή, στο νομικό σύστημα και στις αναφορές των μέσων ενημέρωσης.

Η σεξουαλική βία εμφανίζεται με διαφορετικές μορφές και σε διαφορετικό βαθμό σε ολόκληρη την κοινωνία, σε διάφορες σχέσεις και σε όλους τους χώρους. Στο τέλος αυτού του εγχειριδίου υπάρχουν πρακτικές πληροφορίες σχετικά με την αντίδραση στη σεξουαλική βία και επίσης συμβουλές για το πώς μπορείτε να αντιδράσετε, εάν κάποιος κοντά σας έχει δεχτεί σεξουαλική επίθεση και, κυρίως, πώς θα μπορούσατε να ενεργήσετε για να βοηθήσετε και να υποστηρίξετε το θύμα ώστε να αποκατασταθεί και να θεραπευτεί.

²⁶ Βλέπε Παγκόσμια Έκθεση για τη Βία και την Υγεία, ΠΟΥ, 2002.

²⁷ Δείτε Carole Pateman *The Sexual Contract*, 1988.

Στο πλαίσιο αυτό η προστασία της γυναικείας αρετής γίνεται σημαντική για την οικογένεια και την ανδρική τιμή. Σε πολλές χώρες/πολιτισμούς ένα κορίτσι ή γυναίκες που βγαίνουν με το «λάθος» αγόρι, κάνουν σεξ πριν τον γάμο ή αμφισβητούν με άλλους τρόπους τους κανόνες του φύλου μπορεί να τιμωρηθούν από την οικογένεια και να απορριφθούν ή να τις κακομεταχειριστούν, ακόμη και να σκοτωθούν. Αν θεωρηθεί ότι ατιμάζει την οικογένεια, μπορεί επίσης να γίνει στόχος φημών και να ντροπιαστεί ως πόρνη .

Σε πολλές χώρες, ακόμη, μια γυναίκα που βιάζεται ή κακοποιείται σεξουαλικά στιγματίζεται και μάλιστα θεωρείται λιγότερο άξια και λιγότερο ελκυστική για γάμο. Σε πολλές χώρες, μόλις πρόσφατα (ή και όχι ακόμη) ποινικοποιήθηκε ο βιασμός εντός γάμου: η σεξουαλική επαφή θεωρούνταν συζυγικό δικαίωμα του συζύγου. Ο βιασμός είναι επίσης κομμάτι της παραβίασης και της ταπείνωσης σε καιρό πολέμου. Και πάλι, βλέπουμε ότι ο έλεγχος του γυναικείου σώματος είναι έκφραση δύναμης: η εξουσία των ανδρών πάνω στις γυναίκες, ατομικά και συλλογικά. Αυτή η χρήση δύναμης για τον έλεγχο του γυναικείου σώματος είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση της ανισότητας των φύλων και της έμφυλης βίας.

Φυσικά, αυτό δεν σημαίνει ότι κάθε άνδρας βρίσκεται σε θέση εξουσίας ή ότι κάθε γυναίκα είναι υποδεέστερη. Εδώ μιλάμε για κανόνες και παραδόσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε έμφυλη βία.

Ενδοοικογενειακή βία

Ο πιο συνηθισμένος δράστης κατά των γυναικών-θυμάτων βίας, βιασμού, καταχρηστικής συμπεριφοράς και απειλών είναι ο άντρας με τον οποίο ζουν και μάλιστα αγαπούν ή τουλάχιστον αγαπούσαν: τον σύντροφό τους με άλλα λόγια. Η έμφυλη βία είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό ανδρική βία που στρέφεται κατά των γυναικών. Αφορά σωματική, ψυχολογική ή/και σεξουαλική κακοποίηση και άσκηση ελέγχου. Συχνά μιλάμε και αναφερόμαστε στη βία ως κυρίως σωματική, αλλά η ψυχολογική και η σεξουαλική συμβαδίζουν. Υπάρχει επικάλυψη.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα μοτίβο συμπεριφοράς που χρησιμοποιείται για να αποκτηθεί ή να διατηρηθεί η εξουσία και ο έλεγχος ενός συντρόφου. Η κακοποίηση μπορεί να είναι μια σειρά από ενέργειες ή απειλές που αναγκάζουν το θύμα να κάνει κάτι παρά τη θέλησή του ή να σταματήσει να κάνει κάτι που θέλει να κάνει.²⁸ Αυτό περιλαμβάνει οποιεσδήποτε συμπεριφορές τρομάζουν, εκφοβίζουν, τρομοκρατούν, χειραγωγούν, πληγώνουν, εξευτελίζουν, κατηγορούν, τραυματίζουν ή πληγώνουν κάποιον. Η ενδοοικογενειακή κακοποίηση συχνά συγκροτείται από μια αλληλουχία έντονων περιόδων, κατά τις οποίες η γυναίκα δέχεται επιθέσεις με διάφορους τρόπους και πιο ήρεμων περιόδων, οπότε αντιμετωπίζεται με ζεστασιά και φροντίδα. Συχνά η γυναίκα κατηγορείται ότι προκαλεί τον άντρα ή ότι συμπεριφέρεται με τρόπο που

Παιδιά - μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας

Το να είσαι μάρτυρας ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να σημαίνει να είσαι παρών και να βλέπεις πραγματικά περιστατικά σωματικής/ή σεξουαλικής βίας, να ακούς απειλές ή τους ήχους μιας μητέρας που ξυλοκοπείται ή να παρατηρείς τις συνέπειες της βίας, όπως αίμα, μώλωπες, σπασμένα άκρα, σκισμένα ρούχα και φθορές σε είδη οικιακής χρήσης. Τα παιδιά που γίνονται μάρτυρες επαναλαμβανόμενων πράξεων ενδοοικογενειακής βίας συχνά συντονίζονται σε μεγάλο βαθμό με την επικείμενη απειλή βίας, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρό ψυχολογικό στρες. Τα παιδιά που εκτίθενται στην ενδοοικογενειακή βία γίνονται φοβισμένα και ανήσυχα. Παρακολουθούν συνεχώς και περιμένουν να συμβεί το επόμενο περιστατικό. Ποτέ δεν ξέρουν τι θα προκαλέσει την κακοποίηση, και ως εκ τούτου, δεν μπορούν ποτέ να χαλαρώσουν και να αισθανθούν ασφαλείς. Ανησυχούν πάντα για τον εαυτό τους, τη μητέρα τους και τα αδέρφια τους.

Τα παιδιά που γίνονται μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας συχνά αισθάνονται αδύναμα και μπορεί να πιστεύουν ότι κατά κάποιο τρόπο η κακοποίηση είναι δικό τους λάθος, νομίζοντας ότι αν δεν είχαν κάνει ή δεν είχαν πει κάτι συγκεκριμένο, η κακοποίηση δεν θα είχε συμβεί. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε βίαια σπίτια αναμένεται να κρατούν το οικογενειακό μυστικό, μερικές φορές ούτε καν να μιλούν μεταξύ τους για την κακοποίηση. Εν ολίγοις, η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί σοβαρή απειλή για τη συναισθηματική, ψυχολογική και σωματική υγεία τους, ιδιαίτερα εάν η βία είναι χρόνια.

Πηγή: UNICEF

²⁸ Αυτός ήταν ο ορισμός που κυκλοφόρησε το 2001 από τον Νορβηγό ερευνητή Per Isdal, βλ. *Το νόημα της βίας που έχει εφαρμοστεί στις σκανδιναβικές χώρες.*

εκείνος βρίσκει ενοχλητικό, επομένως η ευθύνη για το θυμό και τη βία του βαρύνει την ίδια και συνήθως η αυτοεκτίμηση και η ικανότητα αυτενέργειάς της συρρικνώνονται. Η καταχρηστική συμπεριφορά συνήθως κλιμακώνεται σε συχνότητα και σοβαρότητα. Η ενδοοικογενειακή κακοποίηση μπορεί να καταλήξει σε σοβαρό σωματικό τραυματισμό ή ακόμα και θάνατο.

Τα θύματα δεν είναι παθητικά, αλλά μάλλον υιοθετούν ενεργητικές στρατηγικές για να μεγιστοποιήσουν την ασφάλεια για τον εαυτό τους. Η ανησυχία για τα παιδιά είναι συχνά καταλυτική. Οι στρατηγικές αντιμετώπισης μπορεί να είναι η αντίσταση, η φυγή ή η προσπάθεια διατήρησης της ειρήνης μέσω υποχωρήσεων, τουλάχιστον τη δεδομένη στιγμή. Ωστόσο, είναι πολύ κουραστικό να ζεις διαρκώς με φόβο. Συχνά η γυναίκα μένει στη σχέση για λόγους όπως ο φόβος της εκδίκησης του συντρόφου αν φύγει, ο φόβος της απώλειας των παιδιών, η έλλειψη εναλλακτικών μέσων οικονομικής υποστήριξης και η ελπίδα ότι εκείνος θα αλλάξει. Επίσης, μπορεί στιγματιστεί εάν ζητήσει βοήθεια και μπορεί, ως μέρος του ελέγχου του, να την έχει απομονώσει από τους φίλους, την οικογένεια και τη δουλειά της. Πολλές διστάζουν να επικοινωνήσουν με την αστυνομία, καθώς αυτό μπορεί επίσης να αυξήσει τον κίνδυνο. Πολλές όμως καταφέρνουν να εγκαταλείψουν την καταχρηστική σχέση, συχνά μετά από πολλά χρόνια. Δεν είναι ασυνήθιστο να χρειάζεται πολύς χρόνος μέχρι να αφήσουν τον άντρα οριστικά. Η συναισθηματική και υλική υποστήριξη από την οικογένεια, τους φίλους και την κοινωνία είναι καθοριστικής σημασίας στην απόφασή τους να τερματίσουν μια για πάντα τη σχέση. Η βία μπορεί να συνεχιστεί και συχνά να κλιμακώνεται μετά την αποχώρηση των γυναικών, οπότε η υποστήριξη και η προστασία πρέπει να είναι μακροχρόνια. Οι ανθρωποκτονίες που αφορούν γυναίκες (γυναικοκτονίες) είναι πιο πιθανό να συμβούν μετά την αποχώρησή της συντρόφου. Παγκοσμίως, κάθε ώρα, σχεδόν 4 γυναίκες δολοφονούνται σκόπιμα από τον νυν ή πρώην σύντροφό τους, κάποιον που κανονικά θα περίμενε κανείς να εμπιστεύονται.²⁹

Οι συνέπειες για τις γυναίκες που ζουν μακροχρόνιες περιόδους ελέγχου, βίας και ταπείνωσης είναι σοβαρές. Οι άμεσες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην υγεία είναι συχνές. Ένα ιστορικό βίας από σύντροφο τις θέτει σε κίνδυνο για: κατάθλιψη, απόπειρες αυτοκτονίας, χρόνιο πόνο, διαταραχή μετατραυματικού στρες (PTSD) και προβλήματα αναπαραγωγικής υγείας. Γενικά, χρειάζονται πολλά χρόνια για να ξεφύγεις και να ανακτήσεις αυτενέργεια μετά τη διακοπή της βίας. Είναι ένα μακρύ ταξίδι για ένα πρώην θύμα να γίνει επιζών.

Έναν φαύλο κύκλο αποτελεί το γεγονός ότι πολλοί άνδρες δράστες τείνουν να επαναλαμβάνουν τη συμπεριφορά τους, όχι μόνο προς τις γυναίκες με τις οποίες έχουν ή είχαν σχέση, αλλά και προς τις επόμενες γυναίκες με τις οποίες βγαίνουν ή ζουν.

Εμπορία ανθρώπων και εμπόριο του σεξ

Η εμπορία ανθρώπων είναι η απόκτηση και εκμετάλλευση ανθρώπων με μέσα όπως η βία, η απάτη, ο εξαναγκασμός ή η εξαπάτηση. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων, που τέθηκε σε ισχύ το 2008, στοχεύει στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την προστασία των θυμάτων, τη δίωξη των παραβατών και την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας σε δράσεις.³⁰ Λειτουργεί σύμφωνα με το σχεδιασμό της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, και ομοίως, η επιτροπή GRETA³¹ παρακολουθεί και αξιολογεί τις 47 χώρες που έχουν επικυρώσει τη σύμβαση μέχρι τώρα.

Η εμπορία ανθρώπων παγιδεύει εκατομμύρια γυναίκες και κορίτσια σε όλο τον κόσμο, πολλά από τα οποία υφίστανται σεξουαλική εκμετάλλευση.³² Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι γυναίκες και τα κορίτσια αποτελούν το 71% του συνολικού αριθμού των ανιχνευμένων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.³³ Όσον

²⁹ Δείτε την Παγκόσμια Μελέτη του ΟΗΕ για την Ανθρωποκτονία, 2019: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>

³⁰ Δείτε <https://rm.coe.int/168008371d>

³¹ Δείτε <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/greta>

³² UN Women.

³³ Γραφείο Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, 2016α.

αφορά την εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, το 96% των θυμάτων που εντοπίστηκαν παγκοσμίως είναι γυναίκες.³⁴ Η Eurostat (2015) εκτιμά ότι το 95% των καταγεγραμμένων θυμάτων εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι γυναίκες ή κορίτσια. Η σωματεμπορία αποτελεί μια σοβαρή μορφή βίας κατά των γυναικών, καθώς είναι μια από τις πιο εμφανείς εκδηλώσεις ανισοτήτων μεταξύ των φύλων. Η εμπορία ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί συχνά μέρος της συνέχειας της βιωμένης βίας. Οι περισσότερες γυναίκες και κορίτσια που υπέστησαν εμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση αναφέρουν επίσης ότι είχαν βιώσει βία πριν από την εμπειρία τους σε εμπορία ανθρώπων.³⁵ Η απόδραση από την έμφυλη βία μπορεί στην πραγματικότητα να είναι ένας παράγοντας ώθησης προς μετανάστευση και, κατά συνέπεια, να αυξάνει τον κίνδυνο εμπορίας ανθρώπων για γυναίκες και παιδιά.

Η εμπορία ανθρώπων περιλαμβάνει την κακοποίηση μέσω απειλών και ψυχολογικού ελέγχου, τη σεξουαλική και σωματική βία, την οικονομική βία και τη στέρηση της ελευθερίας. Αυτά οδηγούν σε σοβαρές και μερικές φορές απειλητικές για τη ζωή συνέπειες.

Η υγεία επηρεάζεται βαθιά από την εκμετάλλευση, σε ψυχολογικό επίπεδο (συμπεριλαμβανομένου του αυτοτραυματισμού, της έλλειψης αυτοεκτίμησης, της ντροπής, της ενοχής, της αδυναμίας, της απώλειας μνήμης, της διαταραχής μετατραυματικού στρες, των διαταραχών ύπνου, της κατάθλιψης, της απομόνωσης, της κατάχρησης αλκοόλ ή κατάχρηση άλλων ναρκωτικών και πολλών άλλων), και σε σωματικό και σεξουαλικό επίπεδο (για παράδειγμα, χρόνιος πόνος, κόπωση, επιδείνωση προϋπαρχουσών καταστάσεων, επιπλοκές αναπαραγωγικής ή σεξουαλικής υγείας, μεταξύ άλλων).³⁶ Μια μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2016 διαπίστωσε ότι πολλές από τις συνέπειες που προκύπτουν από το εμπόριο ανθρώπων για σεξ αφορούν ειδικά το φύλο, συμπεριλαμβανομένων κολπικών τραυματισμών, αυξημένου κινδύνου σεξουαλικά μεταδιδόμενων ασθενειών, HIV και ανεπιθύμητων εγκυμοσύνων.

Τα ποσοστά επανεμπορίας όσων κατάφεραν να ξεφύγουν από μια κατάσταση εκμετάλλευσης είναι υψηλά, ιδιαίτερα για τους νέους κατά τα 2 χρόνια που ακολουθούν την εμπειρία τους στην εμπορία, ενώ η ανάκαμψη από μόνιμες ζημιές είναι μακρά και απαιτεί πόρους.

Τελικές παρατηρήσεις

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η έμφυλη βία σε όλες τις μορφές της είναι μια σοβαρή και αδιάκοπη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επηρεάζει κυρίως γυναίκες και κορίτσια παγκοσμίως, καθώς και άτομα που σχετίζονται με τη *femina persona*, όπως περιγράφεται παραπάνω. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ξεκάθαρα και εάν εφαρμοστούν πλήρως θα ζούσαμε σε έναν κόσμο με λιγότερη βία, καταπίεση και φόβο, και σίγουρα πολλοί άνθρωποι θα μπορούσαν να εξερευνήσουν πλήρως και να εκφράσουν τις δυνατότητές τους. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι συμβάσεις που υπογράφηκαν και επικυρώθηκαν είναι επομένως εξαιρετικά εργαλεία για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Τα κράτη έχουν υποχρεώσεις. Η κοινωνία των πολιτών ασκεί συχνά πολλά από τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πράξη, υποστηρίζοντας και προστατεύοντας τα θύματα. Οι ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δίνουν αναφορά στο GREVIO και στο GRETA και σε άλλους θεσμούς όπως ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ κ.λπ. για την κατάσταση και έτσι πιέζουν τα κράτη να αναλάβουν δράση.

Ωστόσο, όλες οι κοινωνίες, όλες οι οντότητες και οι άνθρωποι συμμετέχουν στο έργο της εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συμφωνήσαμε. Υπάρχουν πολλές αποχρώσεις, βαθμοί και κλίμακες της βίας με βάση το φύλο και των βαθύτερων αιτιών της- η ανισότητα των φύλων, τα στερεότυπα και οι νόρμες των φύλων. Οι εκφράσεις της έμφυλης βίας και οι βαθύτερες αιτίες της εντοπίζονται στην καθημερινότητα, στην εργασία, στην εκπαίδευση, στα μέσα ενημέρωσης, μεταξύ φίλων και σε οικογένειες. Μπορούμε όλοι να γίνουμε φορείς αλλαγής για τον τερματισμό της βίας

³⁴Γραφείο Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, 2016α.

³⁵Υπηρεσία Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 2016.

³⁶Zimmerman, Hossain and Watts, 2011.

με βάση το φύλο και την προώθηση της ισότητας των φύλων ανδρών και γυναικών, αγοριών και κοριτσιών. Ξεκινά μέσα στη δική σας κοινότητα, στην πόλη σας, στην τάξη σας και στο σπίτι σας.

1.2. Η έμφυλη βία σε περιόδους κρίσης

Συγγραφείς: Marina Mario Davidkova-Atanasova , Shadi Haysam Mahmud, Ninna Mörner

Η ικανότητα του συστήματος πρόνοιας οποιουδήποτε κράτους τίθεται υπό μεγάλη πίεση σε καιρούς κρίσης. Κατά τη διάρκεια της μεταναστευτικής κρίσης υπήρχε έλλειψη ετοιμότητας για έλεγχο για τέτοιες μορφές έμφυλης βίας όπως η εμπορία ανθρώπων, και κατά τη διάρκεια της πανδημίας το σύστημα πρόνοιας ασχολείται με την κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης υγειονομικής περίθαλψης και την καταπολέμηση της πανδημίας, με υψηλό κόστος. Ως εκ τούτου, οι οικονομικοί πόροι βρίσκονται επίσης υπό πίεση. Για προφανείς λόγους, ο έλεγχος μεταξύ των ομάδων κινδύνου για έμφυλη βία και οι δραστηριότητες προσέγγισης για ταυτοποίηση είναι δύσκολο να επιτευχθούν και μερικές φορές αδύνατο να πραγματοποιηθούν λόγω περιορισμών εξαιτίας της πανδημίας.

Σε περιόδους κρίσης, η προσοχή εστιάζεται σε μέτρα διάσωσης και μέχρι στιγμής αυτό σημαίνει ότι η ταυτοποίηση των θυμάτων έμφυλης βίας έχει παραμεριστεί. Αυτές οι προσπάθειες δεν θεωρούνται απαραίτητα άμεση σωτηρία σε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, αυτές οι προσπάθειες μπορεί να είναι θέμα ζωής και βιοπορισμού για τα θύματα και, για παράδειγμα, σύμφωνα με τον ΔΟΜ (ΟΗΕ για τη Μετανάστευση), θα πρέπει να δίδεται ίδια προτεραιότητα με οποιαδήποτε άλλη ανταπόκριση σε κρίσεις για να διασφαλιστεί η ολοκληρωμένη προστασία των ευάλωτων ατόμων.³⁷

Οι επιπτώσεις της πανδημίας

Είναι γνωστό ότι η κρίση αυξάνει τους κινδύνους της έμφυλης βίας και τη σοβαρότητά της.³⁸ Οι λόγοι είναι μεταξύ άλλων το άγχος, η διακοπή των κοινωνικών και προστατευτικών δικτύων, η απώλεια εισοδήματος και η μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες. Όλα αυτά μπορούν να μεγιστοποιήσουν τον κίνδυνο βίας προς τις γυναίκες. Επιπλέον, η πρόσβαση σε υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας θα είναι πιθανότατα πιο περιορισμένη. Άλλες υπηρεσίες, όπως τηλεφωνικές γραμμές, κέντρα κρίσεων, καταφύγια, νομική βοήθεια και υπηρεσίες προστασίας, ενδέχεται επίσης να μειωθούν, καθιστώντας δύσκολη την πρόσβαση των γυναικών στις λίγες πηγές βοήθειας που θα ήταν συνήθως διαθέσιμες.³⁹

³⁷Ο ΔΟΜ αντιμετωπίζει την εμπορία και την εκμετάλλευση ανθρώπων σε καιρό κρίσης. Δεκέμβριος 2015.

https://publications.iom.int/system/files/addressing_human_trafficking_dec2015.pdf

³⁸ UNCHR

³⁹ Δείτε <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/policy-brief-the-impact-of-covid-19-on-women-en.pdf?la=en&vs=1406>.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όταν οι άνθρωποι ενθαρρύνονταν ή απαιτούνταν να μείνουν στο σπίτι, ο κίνδυνος βίας από στενούς συντρόφους αυξήθηκε στις περισσότερες χώρες. Πρόσφατα στοιχεία ⁴⁰ δείχνουν επίσης ξεκάθαρα ότι η βία κατά των γυναικών έχει αυξηθεί στο πλαίσιο των lockdowns, των εντολών παραμονής στο σπίτι, των περιορισμών μετακίνησης και ταξιδιών, απαγόρευσης κυκλοφορίας, ανεργίας, εργασιακής αβεβαιότητας, ανησυχίας που σχετίζεται με λοιμώξεις από τον COVID-19 και άγχους. Οι κίνδυνοι επιδεινώνονται περαιτέρω από το στίγμα και την ελλιπή αναφορά της κακοποίησης, επομένως, οι αριθμοί και οι περιπτώσεις μπορεί να είναι σημαντικά υψηλότεροι από ό,τι αναφέρεται.

Η κατάσταση της πανδημίας έχει αυξήσει τις ανισότητες μεταξύ των φύλων σε ευάλωτες και λιγότερο ευάλωτες ομάδες.

Η επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών στις χώρες που πλήττονται από τον COVID μπορεί να αλλάξει περαιτέρω τον κίνδυνο έκθεσης για έμφυλη βία στις γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στον μεταβαλλόμενο κίνδυνο είναι π.χ. οι απώλειες θέσεων εργασίας, οι μειωμένοι μισθοί, η ανεργία, τα μειωμένα εισοδήματα, η οικονομική αβεβαιότητα και η έλλειψη στέγης. Αυτοί οι οικονομικοί παράγοντες αυξάνουν τις δυσκολίες στην εύρεση ασφαλούς στέγασης που με τη σειρά τους σημαίνουν υψηλότερο κίνδυνο εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Δυστυχώς, η πρόσβαση σε υποστηρικτικά προγράμματα είναι επίσης πιο ελλιπής κατά τη διάρκεια κρίσης.

Η έξαρση του COVID-19 εξέθεσε πρόσφυγες και μετανάστες σε περαιτέρω κίνδυνο επηρεάζοντας τη σωματική και ψυχική τους ευημερία. Τα κλειστά σύνορα λόγω του COVID-19 και οι περιορισμοί των τελευταίων ετών στις διαδικασίες ασύλου έχουν αφήσει όλες τις γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες αβοήθητες και απομονωμένες. Η κινητικότητα τους περιορίζεται επίσης σοβαρά κατά τη διάρκεια των ταξιδιωτικών απαγορεύσεων και του κλεισίματος των συνόρων. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια του lockdown στη Σερβία και την Ελλάδα, τα κέντρα υποδοχής έκλεισαν και η κυκλοφορία εντός και εκτός των χωρών περιορίστηκε.

Η έλλειψη πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης σε περιπτώσεις έμφυλης βίας έχει αποθαρρύνει τις γυναίκες να καταγγέλλουν την έμφυλη βία που έχουν βιώσει. Στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Ιταλία και άλλες χώρες οι γυναίκες που κινδυνεύουν περισσότερο είναι: έφηβες, άτομα με αναπηρία ή προβλήματα ψυχικής υγείας, ασυνόδευτες γυναίκες, άτομα με χαμηλή ψηφιακή παιδεία με έλλειψη πρόσβασης σε κινητά τηλέφωνα και Διαδίκτυο, ηλικιωμένες γυναίκες, γυναίκες χωρίς έγγραφα κ.λπ.

Από την αρχή της πανδημίας, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες είχαν ελάχιστες πληροφορίες σχετικά με τον κορονοϊό, πώς να προστατευτούν από τη μόλυνση και πώς να μειώσουν την εξάπλωση. Επίσης,

ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Το Διαδίκτυο είναι το νέο επίπεδο για τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών, η οποία έχει αυξηθεί εκθετικά κατά τη διάρκεια του COVID-19 και των lockdowns. Τα ευρήματα που παρουσιάστηκαν από το UN Women υποδηλώνουν ότι: «Η διαδικτυακή βία είναι ένα επίκεντρο διατομεακού και διαγενεακού κινδύνου, και συνδυάζει πολλαπλές μορφές βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας».

Η διαδικτυακή βία μπορεί να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

Διαδικτυακή ή ψηφιακή βία: Η διαδικτυακή ή ψηφιακή βία κατά των γυναικών αναφέρεται σε οποιαδήποτε πράξη βίας που διαπράττεται, υποβοηθείται ή επιδεινώνεται με τη χρήση τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών (κινητά τηλέφωνα, Διαδίκτυο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, παιχνίδια υπολογιστή, μηνύματα κειμένου, email, κτλ) εναντίον μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα.

Μη συναινετικό sexting: Το μη συναινετικό sexting περιλαμβάνει την αποστολή άσεμνων μηνυμάτων ή φωτογραφιών χωρίς τη συγκατάθεση του παραλήπτη.

Cyberbullying: Ο διαδικτυακός εκφοβισμός περιλαμβάνει την αποστολή εκφοβιστικών ή απειλητικών μηνυμάτων.

Doxing: Το Doxing περιλαμβάνει τη δημοσιοποίηση ιδιωτικών ή ταυτοποιητικών πληροφοριών σχετικά με το θύμα.

Πηγή: UN Women

⁴⁰Δείτε την έκθεση του ΠΟΥ «Εκτιμήσεις επιπολασμού της βίας κατά των γυναικών, 2018» που εστιάζει σε δεδομένα (από το 2000 έως το 2018) για την επικράτηση της βίας κατά των γυναικών.

δεν γνώριζαν πώς να έχουν πρόσβαση σε υποστηρικτικές υπηρεσίες, εάν βιώσουν βία. Οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες συχνά δεν είναι προσβάσιμες σε γλώσσες που κατανοούν και μιλούν καλά. Για όλες τις ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο έμφυλης βίας, η πρόσβαση σε υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας έχει περιοριστεί. Άλλες υπηρεσίες, όπως κέντρα κρίσεων, καταφύγια, τηλεφωνικές γραμμές, υπηρεσίες προστασίας μειώθηκαν επίσης σε ορισμένες χώρες, γεγονός που δυσχέραινε την πρόσβαση των θυμάτων σε πηγές και επιλογές βοήθειας.

Επιπλέον, τα θύματα που κατάφεραν να ξεφύγουν από την εκμετάλλευση αντιμετωπίζουν από την πρώτη μέρα ένα μακρύ ταξίδι για να επιζήσουν. Για την ανάρρωση, είναι απαραίτητο να αισθάνονται ασφάλεια και να χτίσουν σχέσεις εμπιστοσύνης, να είναι σε θέση να αποκαταστήσουν το τραύμα, να αποκαταστήσουν την αυτοπεποίθηση και την υγεία σας, να αλληλεπιδράσετε με άλλους, να συμμετέχετε σε δραστηριότητες και στην κοινωνία και τέλος, εάν οι γυναίκες είναι πρόσφυγες ή μετανάστριες να λάβουν άσυλο και ενσωμάτωση. Η απομόνωση είναι απειλή για την ολοκλήρωση ενός επιτυχημένου ταξιδιού από θύμα σε επιζώσα. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας όλοι απομονώνονται. Ιδιαίτερα επηρεάστηκαν τα θύματα πρόσφυγες και μετανάστριες που συχνά δεν έχουν επαφή με οικογένεια και άλλα δίκτυα και πρέπει να είναι προσεκτικές στην κοινωνία για λόγους προστασίας. Σε μια κρίση όπως η πανδημία, όλα αυτά τα στάδια για να αποφύγουν και να ξεφύγουν από την έμφυλη βία, να αναρρώσουν από το τραύμα και να ενταχθούν στην κοινωνία είναι ακόμη πιο δύσκολο να επιτευχθούν από ό,τι συνήθως. Η κατάσταση για το προσωπικό που εργάζεται σε ΜΚΟ και κέντρα βοήθειας είναι επίσης πολύ πιεστική κατά τη διάρκεια της πανδημίας, πράγμα που σημαίνει ότι το δίκτυο γύρω από τους επιζώντες επηρεάζεται εξίσου στη συγκεκριμένη κρίση, γεγονός που επιβαρύνει τη σοβαρότητα των συνεπειών για θύματα ευάλωτης ομάδας στην αποκατάσταση .

Μετανάστευση και καλυμμένος κίνδυνος για έμφυλη βία

Σε σχέση με τη μεταναστευτική κρίση, πολλές γυναίκες και κορίτσια πρόσφυγες και μετανάστριες βιώνουν πολλαπλές μορφές έμφυλης βίας. Σύμφωνα με τη UNICEF,⁴¹ σχεδόν όλες οι γυναίκες που έχουν φτάσει από χώρες του τρίτου κόσμου έχουν βιώσει διαφορετικά είδη βίας, όπως σεξουαλική βία, ενδοοικογενειακή βία, εμπορία ανθρώπων, γάμους παιδιών, ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων και άλλες μορφές έμφυλης βίας. Αυτό μπορεί να συνέβη στην πατρίδα ή/και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους. Ο κίνδυνος είναι επίσης εξίσου υψηλός για τις αιτούσες άσυλο και για εκείνες που καταλήγουν χωρίς έγγραφα.

Οι γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες ζουν συχνά σε κακές συνθήκες, χωρίς επαρκή πρόσβαση σε νερό, βασικές υπηρεσίες υγιεινής και υγείας, γεγονός που έχει σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο στη σωματική και ψυχική τους υγεία. Αυτές οι συνθήκες αποτελούν πρόσθετο παράγοντα κινδύνου έμφυλης βίας μετά την άφιξή τους στην Ευρώπη, με τις ασυνόδευτες γυναίκες και τα κορίτσια να αποτελούν την πιο ευάλωτη ομάδα. Επιπλέον, πολλές έχουν παιδιά στη φροντίδα τους. Δυστυχώς, τα ολοκληρωμένα στοιχεία που εστιάζουν στη έμφυλη βία κατά των γυναικών προσφύγων και μεταναστριών παραμένουν ελάχιστα. Ωστόσο υπάρχει αύξηση της ζήτησης υπηρεσιών προστασίας απέναντι στην έμφυλη βία. Και πάλι, ο πιο διαδεδομένος τύπος βίας είναι η βία από τον σύντροφο, μαζί με τη σεξουαλική βία και την εκμετάλλευση.

Η διάσταση του φύλου σε καταστάσεις μετά από εμφύλια σύγκρουση

Ένα τρίτο παράδειγμα αυξημένης έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια κρίσεων είναι οι καταστάσεις που έπονται εγχώριων συγκρούσεων. Σύμφωνα με το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (UN Human Rights, OHCHR), η ⁴² έμφυλη βία αυξάνεται σημαντικά σε καταστάσεις σύγκρουσης και αστάθειας στις χώρες. Οι διακρίσεις γίνονται πιο έντονες, ιδίως έναντι των γυναικών και των κοριτσιών, γεγονός που οδηγεί σε αυξημένο κίνδυνο να υποστούν βία. Τέτοια βία μπορεί να

⁴¹ Δείτε <https://www.unicef.org/>

⁴² Δείτε <https://www.ohchr.org/>

περιλαμβάνει δολοφονίες, βασανιστήρια, σεξουαλική βία (επίσης κατά ανδρών υπό κράτηση), καταναγκαστικό γάμο κ.λπ. Η σεξουαλική βία χρησιμοποιείται συχνά ως τακτική πολέμου και άσκησης εξουσίας.

Σε συνθήκες ύστερα από σύγκρουση και αστάθεια, η κοινωνία και η οικογένεια, οι πολιτικές και οικονομικές δομές γίνονται ευάλωτες και η έμφυλη βία βρίσκει πρόσφορο έδαφος (ειδικά η σωματεμπορία). Η έμφυλη βία γίνεται ακόμη πιο βίαιη, εάν προηγουμένως υπήρχαν διακρίσεις σε βάρος ορισμένων ομάδων. Η απειλή βίας αποτρέπει τα κορίτσια να συμμετάσχουν στην εκπαίδευση και σε μορφές κατάρτισης, επειδή φοβούνται ότι μπορεί να τους επιτεθούν. Υπάρχει επίσης μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών αναπαραγωγικής και σεξουαλικής υγείας), γεγονός που αυξάνει και πάλι τον κίνδυνο για έμφυλη βία, ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και ασθένειες. Οι εκτοπισμένες γυναίκες είναι μια ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα καθώς έχουν μειωμένη πρόσβαση σε βοήθεια και υπηρεσίες υποστήριξης. Είναι πιο πιθανό να υποστούν σεξουαλική βία και εκμετάλλευση, σωματεμπορία και απαγωγή.

Συμπεράσματα

Η έμφυλη βία, ειδικά κατά τη διάρκεια κρίσεων, όπως οι πανδημίες, η μεταναστευτική κρίση και η κρίση μετά από συγκρούσεις, μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές επιπτώσεις στην σωματική, ψυχική, σεξουαλική και αναπαραγωγική υγείας. Στις πιο σοβαρές περιπτώσεις, μπορεί να οδηγήσει σε μόνιμες αναπηρίες, ακόμη και θάνατο. Μακροπρόθεσμα, η έμφυλη βία μπορεί να έχει αντίκτυπο στη ζωή των θυμάτων, γεγονός που μειώνει σημαντικά την ευημερία τους. Είναι σημαντικό να στηρίζουμε τα θύματα και τους επιζώντες, να τα βοηθάμε και να προστατεύουμε τα δικαιώματά τους, ακόμη και σε περιόδους κρίσης.

1.3. Οι τρέχουσες προκλήσεις: η κατάσταση στις χώρες των εταίρων

Συγγραφέας: Ninna Mörner, με βάση πληροφορίες από όλους τους συνεργάτες

Η κατάσταση σχετικά με τη έμφυλη βία στις διάφορες χώρες που συμμετέχουν στο έργο Αντιγόνη: Βουλγαρία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Σερβία, Νορβηγία και Σουηδία, αναλύεται εν συντομία εδώ, σε σχέση με ορισμένα επιλεγμένα ζητήματα, ώστε να αναφανούν οι αυξανόμενες προκλήσεις.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και η υιοθέτησή της στη Βουλγαρία και την Ουγγαρία

Η Ουγγαρία και η Βουλγαρία έχουν υπογράψει, αλλά δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας). Το 2018 το Βουλγαρικό Συνταγματικό Δικαστήριο δήλωσε ότι η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι αντισυνταγματική. Σύμφωνα με αυτή την απόφαση, η Σύμβαση δεν μπορεί να υιοθετηθεί και να επικυρωθεί από τη Βουλγαρία. Το επιχείρημα για την απόφαση είναι ότι το Δικαστήριο δεν αναγνωρίζει τον όρο «κοινωνικό φύλο», ο οποίος βασίζεται σε κοινωνικές κατασκευές θηλυκών και αρσενικών προσώπων. Το Δικαστήριο μπορεί να αναγνωρίσει μόνο τη χρήση του όρου «φύλο» που αναφέρεται σε άνδρες και γυναίκες ως βιολογικές πραγματικότητες (άρρεν και θήλυ). Αυτή η άποψη υποστηρίζεται από τη Βουλγαρική Ορθόδοξη Εκκλησία.

Επιπλέον, στη Βουλγαρία έχει δοθεί αρνητική χροιά στον όρο «κοινωνικό φύλο» και σε ορισμένους κύκλους υπάρχει φόβος για τη λεγόμενη «ιδεολογία του φύλου», που προσλαμβάνεται ως κάποιου είδους «ΛΟΑΤΚΙ+ εκπαίδευση» και στοχεύει στην «πλύση εγκεφάλου παιδιών» και «να τους κάνει να θέλουν να αλλάξουν το βιολογικό τους φύλο και τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό». Αυτή η

κατάσταση και αυτοί οι φόβοι μπορεί να εμποδίσουν την εκπαίδευση στα βουλγαρικά σχολεία σχετικά με θέματα όπως η βία κατά των γυναικών και η βία κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.⁴³

Τα κύρια επιχειρήματα που χρησιμοποίησε η ουγγρική κυβέρνηση για την αντίθεσή της στη Σύμβαση σχετίζονται με τον όρο «φύλο», όπως και στη βουλγαρική περίπτωση. Επιπλέον όμως εγείρεται και ζήτημα ερμηνείας της Σύμβασης ως προς την ευθύνη του κράτους για θέματα μετανάστευσης. Πέραν τούτου προωθούνται εκστρατείες κατά της Σύμβασης, ακόμη και ανοιχτά από την ουγγρική κυβέρνηση, ήδη από το 2019, εκστρατείες που παραπληροφορούν, παρερμηνεύοντας εσκεμμένα το περιεχόμενο και τους σκοπούς της Σύμβασης. Το 2020 το Κοινοβούλιο δήλωσε ότι δεν θα επικυρώσει ούτε θα υιοθετήσει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ούτε τώρα και πιθανότατα ούτε στο μέλλον. Λίγους μήνες αργότερα, το 2020, η κυβέρνηση αποφάσισε να υιοθετήσει ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης (για την περίοδο 2021-2030) για την ενίσχυση του ρόλου της γυναίκας στην οικογένεια και στην κοινωνία. Το θέμα της βίας κατά των γυναικών δεν εξετάζεται καθόλου μεταξύ των μέτρων του σχεδίου. Οργανώσεις για τα δικαιώματα των γυναικών στην Ουγγαρία έχουν προειδοποιήσει για την ηχηρή απουσία του θέματος της βίας κατά των γυναικών από το προσχέδιο. Πρέπει να προστεθεί ότι οι οργανώσεις για τα δικαιώματα των γυναικών ενημερώθηκαν μόλις την τελευταία στιγμή της διαδικασίας, επομένως τους δόθηκε αδικαιολόγητα λίγος χρόνος για να υποβάλουν τυχόν σχόλια. Επιπλέον, όταν κατά τη διαδικασία εξέφρασαν ανησυχίες, αγνοήθηκαν ούτως ή άλλως σε μεγάλο βαθμό.⁴⁴

Η όλη κατάσταση που περιγράφηκε παραπάνω εμποδίζει την καταπολέμηση της έμφυλης βίας στη Βουλγαρία και την Ουγγαρία. Η ευθύνη του κράτους δεν αναγνωρίζεται και το έργο για την εξάλειψη της έμφυλης βίας, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την ισότητα των φύλων, τη διασφάλιση μέτρων για την πρόληψη της έμφυλης βίας και την προστασία των θυμάτων δεν τίθεται ως προτεραιότητα. Αντίθετα, η όλη ιδέα της καταπολέμησης της βίας με βάση το φύλο θεωρείται μάλλον ως πιθανή απειλή κατά των παραδοσιακών αξιών και, λίγο πολύ, παρεμποδίζεται απροκάλυπτα.

Γυναικοκτονίες και ευαισθητοποίηση για την έμφυλη βία στην Ιταλία, την Ελλάδα και τη Σερβία

Ο αριθμός των γυναικοκτονιών στη Σερβία δεν είναι ακριβής, αλλά κατά τη διάρκεια του 2020 τουλάχιστον 22 γυναίκες είχαν δολοφονηθεί από κάποιον σύντροφο ή άλλο μέλος της οικογένειας, ενώ και σε άλλες πέντε περιπτώσεις υπήρχε η υποψία ότι επρόκειτο για γυναικοκτονία. Αυτά τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν από αναφορές μέσω ενημέρωσης, καθώς δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία. Οι γυναίκες δολοφονούνται συχνά από τους συντρόφους τους, με τη χρήση όπλου ή μαχαίριού. Περισσότερο από το 74 τοις εκατό των γυναικοκτονιών λαμβάνει χώρα σε οικογενειακό πλαίσιο ή από σύντροφο και οι μισές είναι δολοφονίες συζύγων ή εκτός γάμου συντρόφων. Το σπίτι παραμένει το πιο επικίνδυνο μέρος για τις γυναίκες δεδομένου ότι το 68% των γυναικοκτονιών λαμβάνουν χώρα στο σπίτι ή στην αυλή του θύματος ή/και του δράστη. Αυτοί οι φόνοι χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη βαρβαρότητα και περισσότεροι από τους μισούς χαρακτηρίζονται ως δολοφονίες από πρόθεση. Ωστόσο, μόνο στο 10% των περιπτώσεων ο δράστης καταδικάστηκε στη μέγιστη ποινή των 40+ ετών.

Η ζωή ενός θύματος βίας λόγω φύλου βρίσκεται σε μόνιμη κατάσταση έκτακτης ανάγκης στη Σερβία από πολλές απόψεις, λόγω διαφόρων παραγόντων. Έγιναν πόλεμοι και, παρόλο που τελείωσαν, η βία κατά των γυναικών δεν έχει περάσει. Η βία δεν πέρασε ούτε κατά τη διάρκεια του Covid. Στη Σερβία σήμερα η βία κατά των γυναικών αλλάζει μόνο μορφές.

⁴³ Βλέπω <https://balkaninsight.com/2018/07/27/bulgaria-s-constitutional-court-says-istanbul-convention-not-in-line-with-basic-law-07-27-2018/>

<https://orthochristian.com/110194.html>

⁴⁴Ένατος κύκλος υποβολής εκθέσεων στην Επιτροπή CEDAW του ΟΗΕ, Πληροφορίες από Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών: Ένωση για τα Δικαιώματα των Γυναικών NANE, Ένωση PATENT-People Opposing Patriarchy and Hungarian Women's Lobby (2021)

Η Ελλάδα γνώρισε έναν αυξανόμενο αριθμό γυναικοκτονιών τα τελευταία χρόνια. Ο αριθμός αυξήθηκε από 7 γυναίκες το 2016 σε διπλάσιες το 2020. Το πρώτο εξάμηνο του 2021, 7 γυναίκες δολοφονήθηκαν. = Το 2021 συνολικά 24 γυναίκες δολοφονήθηκαν. Αυτή η αρνητική εξέλιξη τράβηξε την προσοχή των μέσων ενημέρωσης και, για πρώτη φορά, είχε ως αποτέλεσμα τη χρήση και την αποδοχή του όρου γυναικοκτονία. Τα εγκλήματα, που φέρουν «μεσογειακά πατριαρχικά στερεότυπα», έχουν οδηγήσει σε ευαισθητοποίηση και ενδιαφέρον για την έμφυλη βία. Ειδικά ορισμένες περιπτώσεις τράβηξαν την προσοχή των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα και με τη σειρά τους οδήγησαν σε κοινωνικές διαμαρτυρίες κατά της έμφυλης βίας. Η Ελλάδα σημαδεύτηκε και από την «άνθηση» του κινήματος #metoo που εντάθηκε πραγματικά στον χώρο του θεάτρου. Πολλές ή πολλοί ηθοποιοί κατήγγειλαν μαζικά περιπτώσεις παρενόχλησης ή ακόμα και βιασμού από διάσημους ηθοποιούς. Οι καταγγελίες αφορούσαν τόσο περιπτώσεις ετεροφυλοφιλικών όσο και ομοφυλοφιλικών σχέσεων. Συνολικά, αυτά τα γεγονότα οδήγησαν σε μια αυξημένη ευαισθητοποίηση σχετικά με τη έμφυλη βία στην κοινωνία.

Στην Ιταλία, μια γυναίκα σκοτώνεται κάθε τρεις μέρες,⁴⁵ σύμφωνα με το EURES. Από τις αρχές Ιανουαρίου έως τα τέλη Οκτωβρίου 2020, σκοτώθηκαν 91 γυναίκες. Δράστης είναι ο σύντροφος ή μέλος της οικογένειας. Μεταξύ Μαρτίου και Ιουνίου 2021, τα αιτήματα για βοήθεια στην επίσημη γραμμή βοήθειας της Ιταλίας (1522, ο αριθμός κατά της βίας) υπερδιπλασιάστηκαν σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2019. Η βία που κατήγγειλαν όσες κάλεσαν το 1522 είναι κυρίως σωματική (47,9% περιπτώσεων), αλλά σχεδόν όλες οι γυναίκες έχουν υποστεί περισσότερες από μία μορφές βίας, και μεταξύ αυτών αναδεικνύεται η ψυχολογική βία (50,5%). Τα ΜΜΕ στην Ιταλία όταν αναφέρονται στην έμφυλη βία επικεντρώνονται αποκλειστικά στη σωματική βία. Στην πραγματικότητα, στην Ιταλία, τα στοιχεία της ISTAT δείχνουν ότι το 31,5% των γυναικών έχουν βιώσει κάποια μορφή σωματικής ή σεξουαλικής βίας στη διάρκεια της ζωής τους. Οι πιο σοβαρές μορφές βίας ασκούνται από συντρόφους ή πρώην συντρόφους, συγγενείς ή φίλους. Ο βιασμός διαπράττεται στο 62,7% των περιπτώσεων από συντρόφους, μια αλήθεια που δεν αντικατοπτρίζεται, για παράδειγμα, στην εικόνα του βιασμού που προβάλλουν τα μέσα ενημέρωσης.

Συνολικά, η ευαισθητοποίηση σχετικά με την έμφυλη βία αυξάνεται ως αποτέλεσμα της κάλυψης από τα μέσα ενημέρωσης τραγικών γυναικοκτονιών και ως συνέχεια του #metoo. Η μεροληπτική κάλυψη των μέσων ενημέρωσης μπορεί ωστόσο να οδηγήσει στη διάδοση μύθων, όπως στην Ιταλία, ότι η ενδοοικογενειακή βία περιλαμβάνει πάντα σωματική βία. Η ευαισθητοποίηση στην Ελλάδα και τη Σερβία από τα μέσα ενημέρωσης εισάγει το θέμα της έμφυλης βίας στην καθημερινότητα, αλλά για να βελτιωθεί η κατάσταση απαιτείται περισσότερη δράση και στρατηγικά μέτρα.

Προτεραιότητα του ζητήματος και προκλήσεις στην πράξη στη Σουηδία και τη Νορβηγία

Η Σουηδία κατατάσσεται στην πρώτη θέση στην ΕΕ στον Δείκτη Ισότητας των Φύλων.⁴⁶ Η Σουηδική Υπηρεσία για την Ισότητα των Φύλων ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 2019, για να συμβάλει στην αποτελεσματική εφαρμογή της πολιτικής για την ισότητα των φύλων. Η Σουηδία προβάλλεται ως χώρα πρότυπο για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Η Σουηδική Γυναικεία Ειρηνική Μεταρρύθμιση του 1998 είναι το πρώτο παράδειγμα νομοθεσίας που αναγνωρίζει πλήρως τη έμφυλη φύση της βίας κατά των γυναικών που προκύπτει από μια ανισορροπία στις σχέσεις εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Στη Νορβηγία, ο νόμος για την ισότητα και την καταπολέμηση των διακρίσεων⁴⁷ τέθηκε σε ισχύ το 2018, αντικαθιστώντας τέσσερις προηγούμενους νόμους. Ο Νορβηγικός Συνήγορος για την Ισότητα

⁴⁵ Πηγές: https://dpc-rivista-trimestrale.criminaljusticenetwork.eu/pdf/merli_1_15.pdf
<https://www.eures.it/tag/femminicidio/>, <https://www.interno.gov.it/it/temi/sicurezza/violenza-genere>
https://www.repubblica.it/solidarieta/diritti-umani/2021/01/06/news/violenza_di_genere_i_numeri_del_2020_verso_un_nuovo_piano_2021-2024_le_proposte_per_un_sistema_pi_u_2083

<https://www.salute.gov.it/portale/donna/dettaglioContenutiDonna.jsp?lingua=italiano&id=4498&area=Salute+donna&menu=societa>

⁴⁶ <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/compare-countries>

⁴⁷ <https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2017-06-16-51>

και την Καταπολέμηση των Διακρίσεων⁴⁸ και το Νορβηγικό Δικαστήριο Υπέρ της Ισότητας και Κατά των Διακρίσεων⁴⁹ παρακολουθούν την εφαρμογή του νόμου. Η Νορβηγική Διεύθυνση Παιδιών, Νέων και Οικογενειακών Υποθέσεων (Bufdir)⁵⁰ είναι η κυβερνητική υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την ισότητα των φύλων, την αναπηρία, την εθνικότητα και τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τα ζητήματα φύλου.

Η Νορβηγία αξιολογήθηκε ως η τρίτη καλύτερη χώρα στον κόσμο ως προς την ισότητα των φύλων σύμφωνα με την Έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για το χάσμα των φύλων παγκοσμίως⁵¹. Η Νορβηγία έχει δεσμευτεί να βοηθήσει τα θύματα της έμφυλης βίας σε όλο τον κόσμο, ειδικά σε περιοχές που έχουν πληγεί από πόλεμο ή συγκρούσεις και διέθεσε 1 δισεκατομμύριο κορώνες Νορβηγίας (περίπου 100 εκατομμύρια ευρώ) για την καταπολέμηση της σεξουαλικής και έμφυλης βίας σε ανθρωπιστικές κρίσεις την περίοδο 2019 έως 2021⁵².

Ήδη το 1999, η Σουηδία έγινε η πρώτη χώρα στον κόσμο που εισήγαγε νομοθεσία που ποινικοποιεί την αγορά και όχι την πώληση σεξουαλικών υπηρεσιών. Ένα νομοσχέδιο με παρόμοιο περιεχόμενο υιοθετήθηκε στη Νορβηγία το 2009⁵³. Από το 2018, η Σουηδία έχει μια νέα νομοθεσία για τα σεξουαλικά αδικήματα που βασίζεται στη συγκατάθεση, η οποία δηλώνει ότι, εάν το σεξ δεν είναι συναινετικό, είναι παράνομο. Δεν χρειάζεται να αποδειχθεί ότι χρησιμοποιήθηκε βία ή απειλές ή ότι έγινε εκμετάλλευση της ιδιαίτερα ευάλωτης κατάστασης του θύματος.⁵⁴ Στη Νορβηγία, μια παρόμοια πρόταση νόμου για τη συναίνεση καταψηφίστηκε από τον τότε κυβερνητικό συνασπισμό το 2018⁵⁵, αλλά η υιοθέτηση ενός τέτοιου νομοσχεδίου βρίσκεται συνεχώς στην πολιτική ατζέντα έκτοτε. Και οι δύο περιπτώσεις δείχνουν ότι η Νορβηγία είναι λίγο πιο πίσω από τη Σουηδία όσον αφορά τη νομοθεσία (αν και πολύ μπροστά από τις περισσότερες χώρες στον κόσμο).

Στη Σουηδία δίνεται έμφαση στην πρόληψη: υπάρχουν εκστρατείες παρακίνησης των ανδρών να μην επιλέγουν το αγοραίο σεξ⁵⁶. Υπάρχουν επίσης εκστρατείες που απευθύνονται στους άνδρες, ώστε να σταματήσουν κακοποιητικές συμπεριφορές. Το 2019 δημιουργήθηκε μια ανοιχτή γραμμή για ενήλικες άντρες που είναι πιθανό να χρησιμοποιήσουν βία κατά των συντρόφων τους. Η ανοιχτή γραμμή προτρέπει πράγματι δράστες έμφυλης βίας να αναζητήσουν θεραπεία από επαγγελματίες και έχει ήδη καταφέρει να προσεγγίσει σημαντικό αριθμό ατόμων τα οποία δεν είχαν επικοινωνήσει ποτέ στο παρελθόν με κάποια υπηρεσία, για να μιλήσουν για τη βίαιη συμπεριφορά τους. Ως περαιτέρω μέτρο, για να αλλάξουν οι κανόνες και οι στάσεις που σχετίζονται με τον ανδρισμό, τη βία και τη σεξιστική συμπεριφορά, απαιτείται πολιτική πρόληψης κατά της βίας μέσα από τα σχολεία.

Τα θύματα έμφυλης βίας αναγνωρίζονται γενικά και αντιμετωπίζονται με σεβασμό στα συστήματα παροχής βοήθειας και των δύο χωρών. Όμως ακόμη και στο καλύτερο πιθανό σενάριο, υπάρχουν πολλά ζητήματα, για παράδειγμα, σχετικά με την επιμέλεια, τη διαμονή και την προστασία από την καταδίωξη. Οι ΜΚΟ στη Σουηδία αναφέρουν ότι υπάρχουν εμπόδια πρόσβασης των γυναικών σε κέντρα παροχής βοήθειας, ειδικά μεταξύ των ευάλωτων ομάδων.⁵⁷ Οι μετανάστριες σε μια κακοποιητική σχέση συχνά δυσκολεύονται να αποκτήσουν πρόσβαση σε καταφύγια, συμβουλές και βοήθεια. Η Σουηδία είχε τον υψηλότερο αριθμό αιτούντων άσυλο κατά κεφαλήν στην ΕΕ το 2015, και οι τροποποιήσεις που έγιναν το 2016 στη νομοθεσία για τη μετανάστευση οδήγησαν πολλούς να ζουν χωρίς έγγραφα, μια κατάσταση που αυξάνει την ευάλωτη φύση των γυναικών στη σωματική

⁴⁸<https://www.ldo.no/en/ldo-english-page>

⁴⁹<https://www.diskrimineringsnemnda.no/spr%C3%A5k/1230>

⁵⁰<https://www.bufdir.no/>

⁵¹ <https://www.weforum.org/reports/ab6795a1-960c-42b2-b3d5-587eccda6023>

⁵²https://www.regjeringen.no/en/topics/foreign-affairs/humanitarian-efforts/protection_violence/id2666936/

⁵³<https://www.regjeringen.no/en/historical-archive/Stoltenbergs-2nd-Government/Ministry-of-Justice-and-the-Police/Nyheter-og-pressemeldinger/nyheter/2008/criminanzing-the-purchase-of-sexual-ac/id537854/>

⁵⁴ Ο νέος νόμος παρουσιάζεται στα αγγλικά ως μέρος της εκστρατείας, βλ. <https://www.frivilligtsex.se/summary-in-english/>

⁵⁵ Δείτε π.χ. <https://www.thelocal.no/20200903/why-does-norway-not-have-a-rape-law-requiring-sexual-consent/>

⁵⁶ <https://www.nmtsverige.se/nyheter/2017/du-avgor-de-stottar-kampanjen-mot-sexkop>

⁵⁷ Δείτε τις αναφορές για την εμπορία ανθρώπων της Σουηδικής Πλατφόρμας:

<https://manniskohandel.files.wordpress.com/2018/01/final-report-ohchr-2018-sweden-24-01-2018.pdf> και

<https://manniskohandel.se/english/>

και σεξουαλική βία και αυξάνει τον κίνδυνο να καταφύγουν στο σεξ ως μέσο βιοπορισμού ή σε πορνεία και σωματεμπορία.⁵⁸

Παρά τις προσπάθειες για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, στην πράξη η έμφυλη βία εξακολουθεί να είναι υπαρκτή στη Σουηδία και ακόμη πολλές γυναίκες και κορίτσια δεν αναφέρουν τα εγκλήματα. Δυστυχώς τα περιστατικά σεξουαλικής βίας, βίας που σχετίζεται με την τιμή, την εμπορία ανθρώπων και τις γυναικοκτονίες δεν μειώνονται, και ακόμη η συντριπτική πλειονότητα των δραστών δεν λογοδοτεί.⁵⁹ Η νέα νομοθεσία εφαρμόζεται σπάνια στην πράξη.

Και στη Νορβηγία, τα στατιστικά στοιχεία για περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας και σεξουαλικής βίας δείχνουν ότι υπάρχει λόγος ανησυχίας. Για παράδειγμα, το 49% των γυναικών που έχουν πέσει θύματα βιασμού τον είχαν βιώσει πριν από την ηλικία των 18 ετών στη Νορβηγία. Οι γυναίκες που δολοφονήθηκαν από νυν ή πρώην σύντροφο ανέρχονται στο 25% όλων των περιπτώσεων ανθρωποκτονιών κατά γυναικών.⁶⁰ Υπάρχουν συνολικά πολλά να κάνουμε ακόμη και στη Νορβηγία.

Συμπεράσματα

Η έμφυλη βία υπάρχει σε όλες τις χώρες, αλλά η αναγνώριση του τι την προκαλεί, η αντιμετώπιση του ζητήματος κατά προτεραιότητα από τις κυβερνήσεις και τις αρχές και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας διαφέρουν μεταξύ των χωρών. Τα εργαλεία για την καταπολέμησή της, όπως τα ανθρωπίνια δικαιώματα, η εθνική νομοθεσία, τα σχέδια δράσης και τα έγγραφα χάραξης πολιτικής, αλλά και η εργασία για την ευαισθητοποίηση, την προώθηση της αλλαγής νοοτροπίας, την κατάρτιση και την εκπαίδευση μπορεί να είναι ευρέως διαδεδομένα και αναγνωρισμένα στις διάφορες χώρες. Σε όλες τις χώρες, ωστόσο, υπάρχουν προκλήσεις για τον τερματισμό της βίας και τη διασφάλιση του γεγονότος ότι οι γυναίκες βοηθούνται και προστατεύονται, και ότι οι δράστες λογοδοτούν.

1.4. Πού θα διαβάσετε περισσότερα;

Ακολουθούν μερικές διαδικτυακές πηγές στην αγγλική γλώσσα, που θα σας βοηθήσουν να εντρυφήσετε σε διάφορες εκφάνσεις της βίας λόγω φύλου:

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει πληροφορίες σχετικά με το τι είναι η έμφυλη βία, τον τρόπο αντιμετώπισής της, τις ενέργειες για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και τη χρηματοδότηση της ΕΕ για την ευαισθητοποίηση: [https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/ισότητα των φύλων/έμφυλη βία](https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/ισότητα_των_φύλων/έμφυλη_βία)
- Το αγγλικό κείμενο της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας): <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention>
- Πληροφορίες που παρέχονται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) σχετικά με τη βία κατά των γυναικών στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/qa-detail/coronavirus-disease-covid-19-violence-against-women>

⁵⁸ Η Σουηδική Έκθεση Κατάστασης του Ερυθρού Σταυρού 2016: «Συνέπειες της τροποποίησης στη Σουηδία Reception of Asylum-Seekers and Others Act», σελ.6. Ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα έχει επίσης επισημάνει τις ανθρωπιστικές συνέπειες του LMA και ζήτησε την ανάγκη διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των απορριφθέντων αιτήσεων ασύλου. Έκθεση του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης μετά την επίσκεψή του στη Σουηδία από 2-6 Οκτωβρίου 2017, παράγραφος 17.

⁵⁹ Σε μια έρευνα, το 5,6 % του σουηδικού πληθυσμού δηλώνει ότι έχει εκτεθεί σε σεξουαλική βία το 2019, κάτι που θα άγγιζε τον αριθμό των 452.000 ατόμων, αριθμό πολύ υψηλότερο από αυτούς που αναφέρθηκαν (25 000). Ας λάβουμε υπόψη ότι μόνο σε 319 περιπτώσεις ο δράστης ανακρίθηκε ή κατηγορήθηκε για βιασμό.

⁶⁰ https://unece.org/fileadmin/DAM/Gender/Beijing_20/Norway.pdf

- Η Υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες παρέχει πληροφορίες σχετικά με τους ορισμούς και τις μορφές της βίας με βάση το φύλο και τις ενέργειες για τον τερματισμό της έμφυλης βίας. <https://www.unhcr.org/gender-based-violence.html>
- Συμβούλιο της Ευρώπης: ορισμοί της βίας με βάση το φύλο (έμφυλης βίας), Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, Επεξηγηματική έκθεση στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/what-is-gender-based-violence>
- Τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα: αυτό το έγγραφο από τον ΟΗΕ παρέχει μια εισαγωγή στα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών, ξεκινώντας με τις κύριες διατάξεις του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και επεξηγώντας τις σχετικές έννοιες για την πλήρη κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών. <https://www.ohchr.org/documents/events/whrd/womenrightsarehr.pdf>
- Οδηγίες για την ενσωμάτωση παρεμβάσεων ως προς τη έμφυλη βία στην Εθελοντική Δράση και τις Ανθρωπιστικές Οργανώσεις: αυτός ο Οδηγός Θεματικής Περιοχής (TAG) της UNICEF και του Save the Children για την εκπαίδευση και τη έμφυλη βία είναι ένα εργαλείο που παρέχει πρακτική καθοδήγηση σε επαγγελματίες της εκπαίδευσης που εργάζονται για την πρόληψη και τον μετριασμό της βίας με βάση το φύλο σε περιβάλλοντα ανθρωπιστικής παρέμβασης/ στην κοινωνία των πολιτών. https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/TAG-EDUCATION-08_26_2015.pdf
- Εκτίμηση του κόστους της βίας με βάση το φύλο: έκθεση 2021 από το EIGE (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων). Η έκθεση παρέχει μια ανάλυση των μεθοδολογικών επιλογών σχετικά με το κόστος της βίας με βάση το φύλο και της βίας μεταξύ συντρόφων, μελετώντας τη βιβλιογραφία και μελέτες, και παρέχει συστάσεις. <https://eige.europa.eu/publications/estimating-costs-gender-based-violence-european-union-report>

2. Τι είναι το Θέατρο στην Εκπαίδευση;

Αυτό το κεφάλαιο προσφέρει μια επισκόπηση της θεωρίας και της πράξης του Θεάτρου στην Εκπαίδευση. Αυτή η ενότητα προσφέρει μια γενική ανασκόπηση του Θεάτρου στην Εκπαίδευση. Θα βρείτε πρώτα ορισμένους από τους βασικούς θεωρητικούς πυλώνες της προσέγγισης και στη συνέχεια θα συζητήσουμε τη μεθοδολογία μέσω της οποίας υλοποιείται η θεωρία. Μια ενότητα αναφέρεται στον τρόπο υλοποίησης και ένα σύντομο μέρος συζητά τις δυνατότητες δραματοποίησης στο διαδίκτυο.

2.1. Μια σύντομη εισαγωγή στη θεωρία και τις βασικές έννοιες του Θεάτρου στην Εκπαίδευση

Συγγραφέας: Stig A. Eriksson

Εφαρμοσμένο θέατρο

Το εφαρμοσμένο θέατρο μπορεί να θεωρηθεί ως όρος-ομπρέλα για προσεγγίσεις που θεωρούν το δράμα και το θέατρο ως χρήσιμες μορφές κοινωνικής παρέμβασης. Σύμφωνα με μια περιγραφή αυτού του είδους από την Helen Nicholson ⁶¹, πραγματοποιείται πιο συχνά σε χώρους που δεν ορίζονται συνήθως ως κτήρια θεάτρου, με συμμετέχοντες που μπορεί να μην είναι ειδικευμένοι στις θεατρικές τέχνες. Ο όρος «εφαρμοσμένο» χρησιμοποιείται, επειδή αξιοποιούνται δραματικές δραστηριότητες για να μάθουν και να βιώσουν θέματα σημαντικά για τον εαυτό τους και όχι για ένα εξωτερικό κοινό. Ωστόσο, το είδος δεν αποκλείει το θέατρο ως τέτοιο. Τόσο οι παράμετροι του δραματικού κειμένου όσο και του θεάτρου ανήκουν στο εφαρμοσμένο δράμα/θέατρο (όπως στην περίπτωση του Θεάτρου στην Εκπαίδευση (Theatre-in-Education) και του Θεάτρου για την Ανάπτυξη (Theatre for Development/ Tfd). Αρκετά συχνά, όμως, η εστίαση είναι σε βιωματικές εξερευνησεις θεμάτων, μέσω του αυτοσχεδιασμού και του παιχνιδιού ρόλων (όπως το process drama και το θέατρο Φόρουμ). Συνήθως, το εφαρμοσμένο δράμα/θέατρο βασίζεται σε διαφορετικές δραματικές μορφές και διαδικασίες για σκοπούς κοινωνικής δράσης, γι' αυτό και το είδος έχει μια θέση σε ένα έργο για τη έμφυλη βία.

«Το θέατρο αφορά έναν πραγματικό άνθρωπο μέσα σε ένα χάος»

Όταν η πρωτοπόρος του εφαρμοσμένου δράματος, Dorothy Heathcote ⁶², επινόησε αυτή τη φράση, φαίνεται πως είχε συλλάβει μια ουσιαστική πρόθεση του παρόντος βιβλίου: ότι το δράμα αφορά τον χειρισμό ανθρώπινων διλημμάτων, την αντιμετώπιση της καταπίεσης που προκαλείται από ξένους ή στενά μέλη της οικογένειας ή από την κοινωνία, και ότι προσφέρει δυνατότητες διερεύνησης λύσεων σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα σε κοινωνικές συναντήσεις. Αυτό δεν σημαίνει ότι προσφέρει γρήγορες λύσεις, μόνο ότι καλεί τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν, να συζητήσουν και να επεξεργαστούν πτυχές του εξαναγκασμού - όπως η έμφυλη βία - εντός των (σχετικά) ασφαλών παραμέτρων της δραματικής φαντασίας.

Δραματική μυθοπλασία

Το να συμμετέχεις σε δραματική μυθοπλασία σημαίνει να μπαίνεις σε «άλλο» δωμάτιο ή να είσαι με «άλλα» παπούτσια, σε «άλλη» στιγμή. Δεν πρέπει να λαμβάνει χώρα με έναν αποστασιοποιημένο τρόπο, αλλά «σαν» να ήταν πραγματικό και σαν να συμβαίνει «σε εμένα» - αλλά ακόμη «όχι εγώ» -

⁶¹Nicholson, Helen (2005). *Εφαρμοσμένο δράμα. Το δώρο του θεάτρου*, Palgrave Macmillan.

⁶² Heathcote, Dorothy (1971). *Τρεις αργαλειοί περιμένουν*. Ταινία. British Broadcasting Corporation.

επειδή είμαι σε ρόλο, προστατευμένος από την επίγνωσή μου ότι είμαι σε μια μυθοπλασία - ή σε μια δραματική κατάσταση, όπως την αποκαλούν ο Haseman και ο O'Toole ⁶³.

Η ενδεικτική φράση, «Imagining the real», που χρησιμοποιείται ως τίτλος βιβλίου από τον David Davis⁶⁴, υποδηλώνει ότι γνωστές (και άγνωστες) καταστάσεις μπορούν να αναδημιουργηθούν από τη φαντασία και να αναπαραχθούν στη δραματική φαντασία σαν να ήταν πραγματικές. Η Cecily O'Neill ⁶⁵ χρησιμοποιεί τον όρο «κόσμοι του δράματος» γι' αυτό. Συνήθως σημαίνει ανάληψη ρόλου για να εξερευνηθούν καταστάσεις σε αλληλεπίδραση με άλλους ρόλους. Ο ρόλος μπορεί να είναι ο εαυτός μου στο χρόνο και τον χώρο του δράματος ή μια επιλεγμένη εκδοχή του εαυτού μου, ή μπορώ να φανταστώ ότι είμαι άλλο άτομο, ή να παίξω το ρόλο ενός ατόμου σε μια κατάσταση από ένα έργο. Ανεξάρτητα από το ποιος και πού, ένας βασικός κανόνας όταν συμμετέχετε στο δράμα, είναι ότι η δραματική μυθοπλασία αντιπροσωπεύει μια διάσταση χωρίς ποινή, δηλαδή δεν πρέπει να λογοδοτείτε για απόψεις, συμπεριφορές ή ακόμη και πράξεις που επιβάλλονται από τον ρόλο σας στην πραγματική ζωή (αν και μπορεί να θεωρηθείς υπεύθυνος μέσα στη μυθοπλασία). Ένας άλλος βασικός κανόνας είναι, για να λειτουργεί ο ρόλος σας σε αυτό το περιβάλλον, να αποδέχεστε και να πιστεύετε στις πραγματικότητες της μυθοπλασίας, κάτι που ο ποιητής Samuel Taylor Coleridge το 1817 ονόμασε «μια πρόθυμη αναστολή της δυσπιστίας» ⁶⁶. Κατά κάποιον τρόπο, η συμμετοχή στο δράμα είναι σαν να «έχεις στο μυαλό δύο κόσμους ταυτόχρονα», όπως το ⁶⁷ έχει εκφράσει ο Gavin Bolton, δηλαδή μια αλληλεπίδραση μεταξύ του φανταστικού και του πραγματικού.

Ρόλος

Οι περισσότεροι άνθρωποι είναι εξοικειωμένοι με την έννοια του ρόλου από τις ανθρώπινες διαδράσεις στην καθημερινή ζωή, με την έννοια των προτύπων συμπεριφοράς που τείνουμε να χρησιμοποιούμε σε διαφορετικές κοινωνικές καταστάσεις, δηλαδή εικόνες ή αναπαραστάσεις του εαυτού μας. Ονομάζονται κοινωνικούς ρόλους σύμφωνα με τον Erving Goffmann ⁶⁸. Στο θέατρο, ο ρόλος χρησιμοποιείται από τους ηθοποιούς για να απεικονίσουν χαρακτήρες που παρουσιάζουν διάφορα χαρακτηριστικά προσωπικότητας σε καταστάσεις που δημιουργούνται από έναν δραματούργο. Αυτό λέγεται χαρακτήρας ρόλου. Στο εφαρμοσμένο δράμα/θέατρο, ρόλος σημαίνει την ανάληψη μιας περσόνας, δηλ. πτυχών του εαυτού μας ή κάποιου άλλου, προκειμένου να εξερευνησουμε και να βιώσουμε κάτι σε αλληλεπίδραση με άλλα πρόσωπα. Σημαίνει εν μέρει χρήση του κοινωνικού ρόλου και εν μέρει του χαρακτήρα ρόλου. Ωστόσο, δεν απαιτεί δεξιότητες στην υποκριτική, μόνο μια ικανότητα να πιστεύει κανείς ότι στις θεατρικές συναντήσεις, όλοι οι συμμετέχοντες φαντάζονται ότι είναι κάποιος άλλος (ή οι ίδιοι σε μια φανταστική κατάσταση) και ότι η κατάσταση, ο τόπος και ο χρόνος δεν θα θεωρηθεί ως πραγματικό γεγονός. Απαιτεί συνειδητοποίηση της κατάστασης ως «παιχνιδιού» αλλά ταυτόχρονα κινήτρου για να τη βιώσεις στο «τώρα». Η ενεργή ανάληψη ρόλων σημαίνει προθυμία να συμμετάσχετε για να ανακαλύψετε «αυτή τη στιγμή», με συμφωνία στην προσποίηση, αλλά σαν να ήταν αληθινή ⁶⁹. Η αναπαράσταση μπορεί να είναι καλύτερος όρος από την υποκριτική γι' αυτό το είδος εμπειρίας του ρόλου, επειδή η αναπαράσταση σηματοδοτεί μια διαδικασία εξερεύνησης εν δράσει. Μια σιωπηρή πρόθεση στο πλαίσιο αυτού του βιβλίου είναι ότι μια δραματική εμπειρία μπορεί να εμπνεύσει αλλαγή, η οποία είναι συνήθως ένας ρητός σκοπός στο δραματικό είδος που γενικά αναφέρεται ως εφαρμοσμένο δράμα (ή θέατρο).

⁶³ Haseman, Brad & O'Toole, John (2017). *Δραματικά επανασχεδιασμένο. Μαθαίνοντας να διαχειρίζομαι τα στοιχεία του δράματος*. Τύπος νομίσματος.

⁶⁴ Davis, David (2014). *Φαντάζεσαι το αληθινό. Προς μια νέα θεωρία του θεάτρου στην εκπαίδευση*, IOE Press/Trentham Books.

⁶⁵ O'Neill, Cecily (1995). *Δραματικοί κόσμοι. Ένα πλαίσιο για το δράμα διαδικασίας*, Heinemann.

⁶⁶ Heathcote, Dorothy (1984 [1973]). Το δράμα ως πρόκληση. Στο Liz Johnson and Cecily O'Neill: *Dorothy Heathcote. Συλλέξτε γραπτά για την εκπαίδευση και το δράμα*, Hutchinson.

⁶⁷ Bolton, Gavin (1984). *Το δράμα ως εκπαίδευση. Επιχείρημα για την τοποθέτηση του δράματος στο επίκεντρο του προγράμματος σπουδών*. Longman.

⁶⁸ Goffmann, Erving (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*, Νέα Υόρκη: Anchor Books, Doubleday.

⁶⁹ Heathcote, Dorothy (1984 [1973]). Το δράμα ως πρόκληση. Στο Liz Johnson and Cecily O'Neill: *Dorothy Heathcote. Συλλέξτε γραπτά για την εκπαίδευση και το δράμα*, Hutchinson.

Κατηγορίες ρόλων και πτυχές ρόλων

Η εφαρμογή του δράματος και του θεάτρου σε μια τάξη ή σε ένα κοινοτικό φόρουμ δίνει στον συντονιστή την ευκαιρία να διερευνήσει τις ανθρώπινες δυσκολίες μαζί με τους συμμετέχοντες σαν σε εργαστήριο, δηλαδή εντός των παραμέτρων μιας δραματικής μυθοπλασίας. Χρησιμοποιώντας μια στρατηγική ρόλου όπως αυτή που λέγεται «Δάσκαλος σε Ρόλο» (TIR) - μια προσέγγιση που παρουσιάζεται στη βιβλιογραφία του πεδίου από τους Heathcote, Bolton, O'Toole, O'Neill και Davis για παράδειγμα - ο συντονιστής μπορεί να λάβει ενεργό μέρος στο παιχνίδι μαζί με τους συμμετέχοντες.

Όταν χρησιμοποιείται το «Δάσκαλος σε Ρόλο» TIR, ο συντονιστής επιλέγει μια κατηγορία ρόλου – που συχνά αναφέρεται ως 1^η διάσταση – και μια πτυχή ρόλου που σχετίζεται με τον ρόλο, μια στάση – τη 2^η διάστασή του. Ο Jonathan Neelands ⁷⁰έχει προτείνει ορισμένες χρήσιμες κατηγορίες ρόλων TIR (τις οποίες έχουμε συμπληρώσει με παραδείγματα σχετικά με την ουσία αυτού του βιβλίου), όπως: 1) ρόλος αρχηγού – αρχής (π.χ. δικαστής, πρόεδρος κοινωνικής υπηρεσίας, αρχηγός αστυνομίας, αρχηγός όχλου), 2) π.χ. ρόλος αντιπάλου – εξουσίας (π.χ. προκατειλημμένος δικηγόρος, ανέντιμος πολιτικός, καταπιεστικός σύζυγος, ακτιβιστής κατά των δικαιωμάτων των γυναικών), 3) ο ενδιάμεσος ρόλος (π.χ. κοινωνικός λειτουργός, βοηθός γιατρού, «σε υπηρεσία κατά τη στιγμή αυτήν», μάρτυρας), 4) Ρόλος κάποιου που χρειάζεται βοήθεια/ρόλος θύματος (χτυπημένη σύζυγος, κάποιο βιασμένο άτομο, μοναχικό παιδί, αποδυναμωμένο μέλος του όχλου). Η επιλογή της κατηγορίας ρόλων από τον συντονιστή και η απόδοση πτυχών ρόλων πρέπει να είναι κατάλληλες όσον αφορά τις προκλήσεις που θα συναντήσουν οι συμμετέχοντες στη θεατρική διαδοχή. Ενώ η 1^η διάσταση είναι η περσόνα (ή ο χαρακτήρας σας), η 2^η διάσταση είναι οιοποσδήποτε ιδιότητες θεωρείτε χρήσιμες να προσδώσετε στον ρόλο, όπως στάση, σκοπός, θέση. Ορισμένες ιδιότητες συμπεριφοράς προτείνονται ήδη στα παραπάνω παραδείγματα, αλλά είναι επίσης δυνατές και άλλες επιλογές. Για παράδειγμα, οι κριτές μπορεί να είναι συμπονετικοί αλλά επιφυλακτικοί, ένας αυταρχικός σύζυγος να ερωτεύεται, ο βοηθός ενός γιατρού να θέλει να ανέβει στην ιεραρχία, ένα μοναχικό παιδί να είναι επιθετικό κ.λπ. Είναι σημαντικό να σκεφτείτε προσεκτικά τις επιλογές σας ως διαμεσολαβητής και να μην μπείτε στον πειρασμό να παίξετε για πλάκα. Όταν έχετε ένα σοβαρή, σταθερή βάση στη δράση, θα μπορείτε να την επηρεάσετε παραγωγικά μέσα από τη μυθοπλασία.

Πλαίσιο

Κατά τη δημιουργία μιας δραματικής ακολουθίας με μια άπειρη ομάδα, συνιστάται ο συντονιστής να επιλέξει πρώτα μια κατάσταση που μπορεί να ενώσει τους συμμετέχοντες γύρω από μια κοινή πρόκληση, για παράδειγμα γύρω από μια ερώτηση όπως: «πώς μπορούμε...;», «θα ήταν δυνατόν να...;», κ.λπ. Ο καλύτερος τρόπος για να γίνει αυτό είναι να πλαισιώσουμε (εγγράψουμε/ ορίσουμε) τους συμμετέχοντες ως συλλογική ομάδα, για παράδειγμα ως μέλη μιας επιτροπής ακρόασης, μιας ομάδας ακτιβιστών για τα δικαιώματα των γυναικών, μιας ομάδας μαρτύρων κ.λπ. Ακόμη και μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο, οι συμμετέχοντες εξακολουθούν να είναι ελεύθεροι να δράσουν από τη σκοπιά της 2^{ης} διάστασης. Μπορούν μερικές φορές να αποκτήσουν τέτοιες ιδιότητες αυθόρμητα στην αλληλεπίδραση με τον συντονιστή και τους άλλους συμμετέχοντες εντός ρόλου και να βιώσουν πώς οι πτυχές ρόλων δίνουν μια πρόσθετη δυναμική στο παιχνίδι ρόλων. Η ο συντονιστής μπορεί, κατά τη διάρκεια της διάρκειας του παιχνιδιού, να ζητήσει ένα διάλλειμα και να προσκαλέσει τους συμμετέχοντες να προσθέσουν ιδιότητες 2^{ης} διάστασης στους αυτοσχεδιασμούς τους, για παράδειγμα συμπόνια, ζήλο, μοχθηρία, περιέργεια. Αυτό που πρέπει να υπογραμμιστεί, ωστόσο, είναι ότι πρόκειται για μια πιθανή διάσταση που ανήκει στην κατάσταση που διερευνάται και ότι βοηθά να προχωρήσει το δράμα. Με τους συμμετέχοντες να είναι πλαισιωμένοι σε έναν συλλογικό ρόλο, είναι ευκολότερο για τον συντονιστή να εμπλέξει τους συμμετέχοντες σε δεσμευμένη εμπλοκή

⁷⁰Εμπνευσμένο αρχικά από τον Geoff Gillham (Ηνωμένο Βασίλειο) και τον Heathcote. Neelands, Jonathan (1984). *Δίνοντας νόημα στο δράμα. Ένας οδηγός για την πρακτική στην τάξη*. Εκπαιδευτικά βιβλία Heineman.

ρόλου γύρω από το πρόβλημα. Και παρακαλώ σημειώστε: ένα διάλλειμα για να συζητήσουμε εκτός ρόλου τι συμβαίνει είναι τόσο σημαντικό στο εφαρμοσμένο δράμα/θέατρο όσο και το ίδιο το έργο.

Απόσταση πλαισίου και αλλαγή προοπτικής

Η απόσταση του πλαισίου υποδηλώνει έναν βαθμό απόστασης από το πραγματικό γεγονός που ερευνάται στο θέατρο και μια συγκεκριμένη οπτική ή οπτική γωνία μέσω της οποίας διερευνάται το γεγονός. Για παράδειγμα, εάν κάνετε ένα θεατρικό σχετικά με την κακοποίηση και αποφασίσετε να υποδυθείτε το πραγματικό γεγονός, εκπροσωπείτε άτομα στην κατάσταση. Αλλά αν θέλετε να πάρετε μια πιο αποστασιοποιημένη θέση του γεγονότος, μπορείτε να το παρουσιάσετε από την οπτική γωνία ενός μάρτυρα ή από την οπτική γωνία κάποιου που δεν ήταν στην πραγματικότητα εκεί, αλλά έχει ακούσει μια περιγραφή του. Επιπλέον, μπορείτε να εξερευνήσετε το συμβάν με βάση τα αρχεία Τύπου του συμβάντος (πραγματικά ή φανταστικά) ή από την οπτική γωνία των κινηματογραφιστών που κάνουν ένα ντοκιμαντέρ για την κακοποίηση φύλου ή των ερευνητών που ερευνούν αυτό το θέμα. Η απόσταση του πλαισίου ονομάζεται επίσης απόσταση ρόλου, υποδεικνύοντας ότι μπορείτε να διερευνήσετε ένα δραματικό γεγονός όπως η κακοποίηση, όχι απαραίτητα με το να είστε «στη θέση» του θύματος αλλά και μέσω ρόλων (ή πλαισίων) μέσω των οποίων το γεγονός μπορεί να εξεταστεί από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Κατ' αρχάς, η στρατηγική είναι παρόμοια με τη γνωστή τεχνική στη λογοτεχνική θεωρία της «μετατόπισης άποψης». Η ταινία του Ιάπωνα σκηνοθέτη Akira Kurosawa, *Rashomon* (1950), αφηγείται την ιστορία ενός βιασμού μέσα από τέσσερις διαφορετικές αφηγήσεις μαρτύρων, υιοθετώντας έτσι μηχανισμούς αποστασιοποίησης όπως απόσταση του πλαισίου, μετατοπίσεις προοπτικής, αναδρομή στο παρελθόν και αναδρομή σε αναδρομή – συμβάσεις που μπορούν να εφαρμοστούν και στο δράμα.

Συμβάσεις

Μια σύμβαση δράματος/θεάτρου είναι μια φόρμα με την οποία μια κατάσταση μπορεί να «μεγεθύνεται» (όλοι να μιλάνε με μια φωνή, ένα τελετουργικό, μια ζωντανή εφημερίδα) ή να «διατηρείται» (παγωμένη εικόνα, tableau, καυτή καρτέλα) ή να «παραμορφωθεί» (ακούγονται οι εσωτερικές σκέψεις του ρόλου, οι τοίχοι έχουν αυτιά και μπορούν να μιλήσουν, πέφτουν νέες ιδέες στο τραπέζι) κ.λπ. Υπάρχουν πολλές δυνατότητες. Η κύρια ιδέα είναι να προσφέρουμε μια εναλλακτική στον δραματικό ρεαλισμό που μπορεί συχνά να λειτουργήσει αντιπαραγωγικά σε εφαρμοσμένα σκηνικά δράματος/θεάτρου. Η Heathcote⁷¹ αναφέρεται στις συμβάσεις ως συσκευές «επιβράδυνσης του χρόνου», που επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να αποκτήσουν έλεγχο στις αποφάσεις και τη δική τους σκέψη για θέματα. Οι περισσότερες συμβάσεις μπορούν να θεωρηθούν ως ποιητικές συσκευές αποστασιοποίησης και μέσα εξερεύνησης, έκφρασης και προβληματισμού μέσα σε μια συνεχιζόμενη δραματική δομή. Ο Jonothan Neelands και ο Tony Goode⁷² δημοσίευσαν έναν οδηγό για θεατρικές συμβάσεις, οι οποίες, όταν χρησιμοποιούνται με διακριτικότητα και επίγνωση της ποιητικής φόρμας, μπορούν να λειτουργήσουν παραγωγικά ως προστατευτικά και εκφραστικά δραματικά μέσα.

Ιστορία, επεισόδιο, αφόρμηση

Μια πολυχρησιμοποιημένη δομή (δραματουργία) στο εφαρμοσμένο δράμα/θέατρο είναι να δουλεύουμε με σεκάνς και επεισόδια. Μια δομή επεισοδίων διαλύει τον πειρασμό να απορροφηθεί κανείς από την ιστορία και κάθε επεισόδιο μπορεί να αποδοθεί στην εμπειρία που θέλει να διερευνήσει ο συντονιστής (ή επίσης και οι συμμετέχοντες). Τα επεισόδια δεν χρειάζεται να ακολουθούν μια γραμμική ακολουθία. το καθένα έχει τη δική του σημασία και ενδιαφέρον – ακόμα κι αν έχουμε επιλέξει ένα συγκεκριμένο θεατρικό κείμενο, ή μυθιστόρημα, ή άρθρο ή προσωπική μαρτυρία ως πηγή για τη δομή του θεατρικού μας. Ο O'Neill αναφέρεται στην πηγή (ή αφόρμηση)

⁷¹Heathcote, Dorothy (1984 [1980]). Signs and Portents. In Liz Johnson and Cecily O'Neill: *Dorothy Heathcote. Collected writings on education and drama*, Hutchinson.

⁷²Neelands, Jonothan & Goode, Tony (2015). *Structuring drama work*, Cambridge University Press.

για τη δραματική διαδικασία ως «προ-κείμενο»⁷³. Δεν χρειάζεται να είναι ένα κείμενο με μια συνηθισμένη σημασία της λέξης, αλλά ακόμη και μια εικόνα, ένας τίτλος, ένα ποίημα ή ένα μουσικό κομμάτι μπορεί να χρησιμεύσει ως προ-κείμενο. Έχει την έννοια ενός «κειμένου» που υπάρχει πριν από το συμβάν.

Δραματικό κείμενο

Η χρήση αποσπασμάτων από θεατρικά κείμενα δεν αποκλείεται σε καμία περίπτωση στο εφαρμοσμένο δράμα/θέατρο. Η ιστορία της δραματικής λογοτεχνίας προσφέρει μια πλούσια γκάμα δραματικών κειμένων, από πολλές εποχές, που αποτελούν ένα οπλοστάσιο δυνατοτήτων για εξερεύνηση θεμάτων, μοτίβων, ιστοριών και πλοκών για σύγχρονες χρήσεις. Τα κείμενα μπορούν να παιχτούν με τους χαρακτήρες και τα λόγια τους ή να χρησιμεύσουν ως υλικό πηγής για να παιχτούν μέσω του αυτοσχεδιασμού ή να χρησιμοποιηθούν ως στοιχείο σε μια δραματική δομή διαδικασίας προς εξέταση και συζήτηση.

2.2. Εισαγωγή στη μεθοδολογία του Δράματος στην Εκπαίδευση

Συγγραφέας: Mette Bøe Lyngstad

Οι συλλογικές δημιουργικές διαδικασίες μάθησης δίνουν στους συμμετέχοντες την εμπειρία της έκφρασης με διάφορες μορφές. Στο Drama in Education, οι συμμετέχοντες εξερευνούν θέματα και διλήμματα μέσα από το δράμα. Η εστίαση είναι στη μάθηση μέσω της πράξης, έτσι θα εξερευνήσουν καταστάσεις από διαφορετικές οπτικές γωνίες, μπαίνοντας στη θέση των άλλων. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν να σχετίζονται με διαφορετικά επίπεδα μυθοπλασίας με το να βρίσκονται σε έναν φανταστικό ρόλο, σε διαφορετικό μέρος και σε διαφορετική στιγμή. Μέσα από διάφορες **θεατρικές συμβάσεις**, οι συμμετέχοντες μπορούν να εκφράσουν τις εντυπώσεις τους. Αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζει μια επιλογή από τις πιο χρήσιμες συμβάσεις για δασκάλους με μικρή ή καθόλου θεατρική εμπειρία, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην τάξη.

Ο καθηγητής πρέπει να σχεδιάσει την εστίαση του έργου: πώς να πλαισιώσει τους συμμετέχοντες σε μια μυθοπλασία, ποιες δραματικές συμβάσεις να χρησιμοποιήσει και πώς να διερευνήσει θέματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Όταν ξεκινά μια διαδικασία, χρειάζεται να πλαισιώσει τους συμμετέχοντες στη μυθοπλασία για να νιώσουν πιο ασφαλείς: πρέπει να είναι ξεκάθαρο ποιοι είναι, πού βρίσκονται, σε ποια χρονική στιγμή και τι συμβαίνει με αυτούς. Ένας πιθανός τρόπος για να γίνει αυτό είναι όταν ο καθηγητής κάνει μια έκθεση δεδομένων-γεγονότων, όπου, μέσα από διαδικασίες τέχνης, εμπλέκει τους συμμετέχοντες στο θέμα και τους κινεί την περιέργεια για τη συνέχεια.

Μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορα σημεία εκκίνησης για την εισαγωγή σε μια ιστορία, για παράδειγμα ένα ποίημα, μια εικόνα, ένα άρθρο εφημερίδας, ένα γράμμα, ένα μήνυμα κειμένου ή αντικείμενα όπως κλειδιά, ένα κοστούμι, ένα καπέλο, ένα ζευγάρι παπούτσια, ένα άτομο σε ρόλο, καθηγητής σε ρόλο, συλλογική δημιουργία του χώρου, και ούτω καθεξής. Ο συντονιστής μπορεί να επιλέξει οποιοδήποτε από αυτά τα σημεία εκκίνησης και να το εισαγάγει, σκεπτόμενος τη φόρμα, την κίνηση, το ρυθμό και τον ήχο. Ποια είναι η φανταστική ιστορία; Ποιο είναι το επίκεντρο της διαδικασίας; Ποιες είναι αυτές οι ανοιχτές ερωτήσεις που κάνουν τους συμμετέχοντες να αναρωτιούνται για την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος; Οι συμμετέχοντες θα εξερευνήσουν τις βασικές ερωτήσεις μέσω διαφορετικών συμβάσεων ή τύπων εργασίας. Ιδού μερικά παραδείγματα.

Στο **συλλογικό σχέδιο**, όλη η ομάδα μαζί κάνει μια ζωγραφιά σε ένα τεράστιο κομμάτι χαρτί. Ζωγραφίζουν ο ένας μετά τον άλλο ή ταυτόχρονα. Μπορούν, για παράδειγμα, να σχεδιάσουν έναν χάρτη του φανταστικού τοπίου στο οποίο βρίσκονται για να έχουν μια καλύτερη επισκόπηση ή

⁷³O'Neill, Cecily (1995). *Drama worlds. A framework for process drama*, Heinemann.

μπορούν να σχεδιάσουν το σπίτι όπου συμβαίνει η ιστορία. Το συλλογικό σχέδιο μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως καταγισμός ιδεών, για να διερευνηθεί τι γνωρίζουν ήδη οι συμμετέχοντες για το θέμα ή τι δεν καταλαβαίνουν για την κατάσταση. Μπορεί επίσης να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να αποκτήσουν μια ιδέα της τοποθεσίας ή των περιστάσεων και να τους βοηθήσει να εμβαθύνουν στην ιστορία. Μια παραλλαγή είναι όταν οι συμμετέχοντες λένε τι να ζωγραφίσει ο συντονιστής. Με αυτόν τον τρόπο, οι συμμετέχοντες μπορούν να εξασκηθούν στην έκφραση.

Ένας άλλος τρόπος για να εξερευνήσετε μια κατάσταση είναι να δημιουργήσετε μια **παγωμένη εικόνα**: παγώστε μια στιγμή και μελετήστε τη μαζί. Οι συμμετέχοντες φτιάχνουν ένα άγαλμα ή μια φωτογραφία, χρησιμοποιώντας το σώμα τους. Με αυτόν τον τρόπο, ο χρόνος μπορεί να σταματήσει: π.χ. η ομάδα μπορεί να δημιουργήσει την παγωμένη εικόνα μιας κατάστασης σύγκρουσης ή μια σειρά παγωμένων εικόνων πριν και μετά τη σύγκρουση. Οι συμμετέχοντες μπορούν να εργαστούν είτε πριν από τους συμμαθητές τους (λειτουργώντας ως κοινό και σκηνοθέτες) είτε σε μικρότερες ομάδες. Αφού εργαστούν σε ομάδες, οι συμμετέχοντες μπορούν να μοιραστούν τη σειρά παγωμένων εικόνων τους ως παράσταση με την υπόλοιπη τάξη, ακόμη και χρησιμοποιώντας μουσική ή ήχους, ενώ μετακινούνται από τη μια εικόνα στην άλλη. Μπορεί να κινούνται σε αργή κίνηση ή σαν μαριονέτες. Άλλοι συμμετέχοντες μπορούν να περπατήσουν γύρω από μια παγωμένη εικόνα και να της δώσουν έναν τίτλο. Για να γνωρίσουν καλύτερα τον φανταστικό χαρακτήρα μέσα στην εικόνα, ο χαρακτήρας μπορεί να βγει από την παγωμένη εικόνα και οι συμμετέχοντες μπορούν να του κάνουν ερωτήσεις.

Μια παραλλαγή είναι όταν οι συμμετέχοντες εισάγουν την παγωμένη εικόνα ένας ένας με τη σειρά. Αυτό τους επιτρέπει να εξερευνήσουν πώς αλλάζει η κατάσταση από νέους χαρακτήρες που εισέρχονται σε αυτήν. Όταν ολόκληρη η ομάδα έχει εισέλθει στην παγωμένη εικόνα, το άτομο που μπήκε πρώτο μπορεί να βγει από την εικόνα και να τη μελετήσει και μετά να μπει ξανά στην εικόνα, αυτή τη φορά σε νέα θέση. Αυτό αλλάζει και προσφέρει ερεθίσματα στην κατάσταση.

Οι χαρακτήρες σε μια ακίνητη εικόνα μπορούν να προσκληθούν να πουν δυνατά τις σκέψεις τους όταν ο καθηγητής τους αγγίζει στον ώμο. Αυτό ονομάζεται **παρακολούθηση σκέψης**. Οι χαρακτήρες σε μια εικόνα μπορούν επίσης να κληθούν να κάνουν μια κίνηση και να την επαναλάβουν ξανά και ξανά.

Είναι δυνατό να οργανωθεί μια φανταστική Συνέντευξη Τύπου με συνέντευξη από έναν κεντρικό χαρακτήρα, συνήθως έναν καθηγητή σε ρόλο, με τη συμμετοχή όλων. Οι συμμετέχοντες μπορούν επίσης να πάρουν συνέντευξη ο ένας από τον άλλον. Ένας χαρακτήρας μπορεί επίσης να προσκληθεί σε μια **καυτή καρέκλα**, όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να του κάνουν οποιεσδήποτε ερωτήσεις. Για λιγότερο έμπειρους διαμεσολαβητές, συνιστούμε να κάθεται μόνο ο καθηγητής στον ρόλο του καθίσματος, καθώς οι συμμετέχοντες ενδέχεται να κάνουν δύσκολες ερωτήσεις. Σε μια παραλλαγή, ο χαρακτήρας που κάθεται πρέπει πάντα να λέει την αλήθεια. Σε μια άλλη παραλλαγή, μπορεί να πει ψέματα, να μην δώσει απάντηση ή ακόμα και να προκαλέσει τους συμμετέχοντες.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να γνωρίσετε βαθύτερα έναν χαρακτήρα. Μια δυνατότητα είναι να συζητήσετε από κοινού και να δημιουργήσετε τις κινήσεις, τις σκέψεις, τη φωνή, τα ρούχα, τα όνειρα κ.λπ. ενός χαρακτήρα. Είναι επίσης δυνατό να **χτίσετε το δωμάτιό του/ της**. Συνήθως, αυτό ξεκινά με τη σήμανση των ορίων και των επίπλων του δωματίου με κολλητική ταινία στο πάτωμα, και στη συνέχεια, συζητώντας ή ακόμα και δημιουργώντας κάποια από τα αντικείμενά του/της (π.χ. αφίσες στον τοίχο ή αντικείμενα στο γραφείο). Μπορεί επίσης να ζητηθεί από τους συμμετέχοντες να γράψουν όντας μέσα σε ρόλο, όπως π.χ. να γράψουν ένα γράμμα, ένα ημερολόγιο ή ένα ποίημα για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Αυτή η μορφή μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για προβληματισμό προς το τέλος μιας διαδικασίας.

Η σύμβαση **ρόλος στον τοίχο** χρησιμοποιείται επίσης για να εμβαθύνει τη σκέψη μας για έναν χαρακτήρα. Ο συντονιστής φέρνει ένα τεράστιο ρολό χαρτιού και ζητά από ένα άτομο να ξαπλώσει

πάνω του και στη συνέχεια σχεδιάζει το περίγραμμα αυτού του ατόμου. Αυτό το περίγραμμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την καλύτερη κατανόηση του κύριου χαρακτήρα. Όλα όσα γνωρίζουμε για τον χαρακτήρα είναι γραμμένα μέσα στο περίγραμμα της φιγούρας, ενώ όλα όσα δεν γνωρίζει η τάξη γράφονται απ' έξω.

Οι περισσότερες διαδικασίες ολοκληρώνονται με ένα μέρος προβληματισμού, συνήθως μια συζήτηση έξω από τη μυθοπλασία. Οι συμμετέχοντες αναλογίζονται τη δουλειά τους και τι έχουν βιώσει ή τι έχουν μάθει στη συνεδρία.

2.3. Διαμεσολάβηση στο Δράμα στην Εκπαίδευση

Συγγραφέας: Adam Bethlenfalvy

Τα μαθήματα θεάτρου εξερευνούν ανθρώπινες καταστάσεις. Συχνά εργάζονται με φανταστικές ιστορίες και αυτά τα χαρακτηριστικά έχουν αντίκτυπο στον *τρόπο με τον οποίο* οι καθηγητές μπορούν να ασχοληθούν με τους μαθητές τους σε ένα μάθημα θεάτρου. Ενώ σε μια παραδοσιακή τάξη συχνά ο καθηγητής είναι ο κάτοχος της γνώσης, στα μαθήματα θεάτρου οι μαθητές έχουν εξίσου νομιμοποιημένη γνώση για τον κόσμο με βάση τις συγκεκριμένες εμπειρίες τους. Το αν αισθάνονται ότι οι γνώσεις τους για τις ανθρώπινες καταστάσεις εκτιμάται και αν νιώθουν αρκετά ασφαλείς για να μοιραστούν τις σκέψεις τους εξαρτάται από το *πώς* ο καθηγητής είναι παρών στην ομάδα. Σαφώς, ο ρόλος του καθηγητή στην τάξη του θεάτρου είναι κάπως διαφορετικός από αυτό που συχνά θεωρείται η τυπική θέση του δασκάλου στις σχολικές καταστάσεις. Ως εκ τούτου, χρησιμοποιούμε συχνά τη λέξη **διαμεσολαβητής** παρά καθηγητής και προτιμούμε να καλούμε τους μαθητές **συμμετέχοντες**. Ο όρος **διαμεσολάβηση** αναφέρεται στο *να κάνεις κάτι εύκολο ή να το κάνεις δυνατόν να συμβεί* και καθορίζει τη θέση και την παιδαγωγική στάση του δασκάλου σε ένα μάθημα θεάτρου.

Αυτή η παιδαγωγική στάση βλέπει τους μαθητές στην τάξη με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι η παραδοσιακή διδασκαλία μετάδοσης της γνώσης: εδώ οι συμμετέχοντες δεν θεωρούνται μόνο ως υποδοχείς της γνώσης που μεταδίδεται από τον καθηγητή, αλλά ως κάτοχοι εμπειρίας και γνώσης και συνεισφέροντες σε μια κοινή διερεύνηση της κατανόησης, γιατί τα ανθρώπινα όντα συμπεριφέρονται με συγκεκριμένους τρόπους σε διαφορετικές καταστάσεις.

Μερικά από τα βασικά στοιχεία του ρόλου του συντονιστή είναι τα ακόλουθα ⁷⁴:

A. Η ανατροπή των παραδοσιακών σχέσεων εξουσίας. Συχνά είναι χρήσιμο να αλλάξουμε την κυρίαρχη δυναμική και την ιεραρχία της τάξης μεταξύ μαθητή και δασκάλου, για να ανοίξουμε χώρο στους νέους να αναλάβουν την ευθύνη για τις σκέψεις τους. Ένας πιθανός τρόπος να ανατραπεί αυτή η παραδοσιακή σχέση εξουσίας είναι οι διαμεσολαβητές να εισάγουν στους συμμετέχοντες το θέμα της συνεδρίας τους, αναζητώντας υποστήριξη από τους συμμετέχοντες, για να τους βοηθήσουν να κατανοήσουν μια ιστορία/ένα πρόβλημα/μια κεντρική ιδέα. Το αίτημα πρέπει να είναι αυθεντικό και ανοιχτό, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να αρχίσουν να αισθάνονται ενδυναμωμένοι. Ως αποτέλεσμα αυτού, οι διαμεσολαβητές τοποθετούνται ρητά ως συνδιαμορφωτές στη διαδικασία δημιουργίας νοήματος.

B. Η πρόσκληση για συμμετοχή. Οι συμμετέχοντες στο θέατρο θα πρέπει να προσκαλούνται να λάβουν μέρος στη θεατρική δραστηριότητα και να είναι ελεύθεροι να επιλέξουν πόσο θα συνεισφέρουν. Ο συντονιστής θα πρέπει να απευθύνεται συνειδητά στους συμμετέχοντες με βάση το επίπεδο ενδιαφέροντος που εκδηλώνουν αυτή τη στιγμή. Η πρόσκληση για συμμετοχή

⁷⁴Βασισμένο στο Bethlenfalvy, Adam (επιμ.) 2018: Democracy through Drama: Conceptual and Pedagogical Framework, <https://demodram.com/wp-content/uploads/2018/05/Conceptual-and-Pedagogical-Framework-Democracy-through-Drama.pdf>

στο θέατρο υπόκειται σε συνεχή διαπραγμάτευση και επαναδιαπραγμάτευση καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Γ. Αναγνώριση της αξίας της συνεισφοράς των συμμετεχόντων. Η αξία της συνεισφοράς των συμμετεχόντων στη θεατρική δραστηριότητα θα πρέπει να τονιστεί ρητά, ώστε όλες οι συνεισφορές να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη. Αυτό θα ενδυναμώσει τους συμμετέχοντες. Το αίσθημα ενδυνάμωσης μπορεί επίσης να ενισχυθεί από τον διαμεσολαβητή μέσω της απόδοσης της ιστορίας/του προβλήματος/της κεντρικής ιδέας μέσα σε ένα θεατρικό με τη συμβολή των συμμετεχόντων. Ως αποτέλεσμα, οι συμμετέχοντες θα δουν ότι οι συνεισφορές τους είναι πολύτιμες και ότι λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

Δ. Προβληματισμός. Μια πληθώρα ερωτήσεων θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν από τους συντονιστές, για να αναπτύξουν την παραγωγή σκέψης μέσα στο εργαστήριο. Οι ερωτήσεις που τίθενται πρέπει να εξυπηρετούν διάφορους σκοπούς: για διευκρίνιση του νοήματος, από περιέργεια, για να παρακινήσει τη σκέψη, για την τόνωση της συζήτησης, για να αμφισβητήσει τις προκαταλήψεις, μεταξύ άλλων. Χρησιμοποιώντας ερωτήσεις με αυτόν τον τρόπο στο πλαίσιο της θεατρικής εμπειρίας που περιγράφεται, η αξία των συνεισφορών των συμμετεχόντων αναπτύσσεται περαιτέρω. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει επίσης στους συμμετέχοντες να κάνουν ερωτήσεις για σκοπούς παρόμοιους με αυτούς που περιγράφονται παραπάνω.

Η χρήση της γλώσσας είναι κεντρική για την επίτευξη αυτών των στόχων. Οι επόμενες ενότητες εξετάζουν λίγο περισσότερο αυτό το θέμα. Οι πιο σημαντικοί τύποι *ομιλίας στην τάξη*, σύμφωνα με τον Alexander,⁷⁵ είναι οι εξής:

- **Οδηγία/έκθεση** (καθηγητής-τάξη, ή καθηγητής-ομάδα ή καθηγητής-άτομο): παροχή πληροφοριών ή εξηγήσεων στους μαθητές,
- **Συζήτηση** (καθηγητής-τάξη ή καθηγητής-ομάδα ή μαθητής-μαθητής): ανταλλαγή ιδεών και πληροφοριών και επίλυση προβλημάτων,
- **Διάλογος** (καθηγητής-τάξη, καθηγητής-ομάδα, καθηγητής-μαθητής ή μαθητής-μαθητής): οικοδόμηση κοινής κατανόησης ενός θέματος μέσω δομημένων ερωτήσεων και στοχευμένης συζήτησης.

Αυτοί οι τύποι ομιλίας εμφανίζονται σε μεγάλο βαθμό σε οποιοδήποτε περιβάλλον εκμάθησης θεάτρου και η συνεκτίμησή τους στη δημιουργία θεατρικής εξερεύνησης είναι το κλειδί. Επιπλέον, η ομιλία είναι σημαντική, καθώς λειτουργεί ως γέφυρα προς τη γραπτή γλώσσα, κάτι που ισχύει ιδιαίτερα όταν οι προφορικές εργασίες απαιτούν από τους συμμετέχοντες να κάνουν ξεκάθαρους τις έννοιές τους στους ακροατές τους, πώς πρέπει να σκεφτούν τι θέλουν να πουν και πώς να το πουν. Έννοια μέσα σε αυτό είναι η έννοια της γνωστικής ανάπτυξης και ο σημαντικός ρόλος του λόγου στην επίτευξη ενός στόχου. Η ομιλία και η συζήτηση είναι διαδραστικές διαδικασίες, τόσο οι μαθητές όσο και οι καθηγητές παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη τόσο των προφορικών δεξιοτήτων όσο και της γνωστικής σκέψης.

Η συζήτηση εντός της τάξης μπορεί να εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο με τον οποίο ο καθηγητής εφαρμόζει τις ερωτήσεις. Ο Neelands⁷⁶ ισχυρίζεται ότι «το δράμα είναι ένα μέσο αμφισβήτησης. Επιδιώκει να διαταράξει, να επεκτείνει ή να αλλάξει την κατανόησή μας για το ποιο είμαστε και γινόμαστε». Μεθοδολογικά μιλώντας, το δράμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μια μορφή αμφισβήτησης στην οποία οι πιθανές πραγματικότητες μπορούν να συζητηθούν, να διερευνηθούν και να αμφισβητηθούν. Τελικά, κάνοντας αυτό, κάποιος αναγκάζεται να σκεφτεί ποιο είμαστε

⁷⁵ Alexander, R.J. (2006) Education as Dialogue: moral and pedagogical choices for a runaway world, Hong Kong Institute of Education / Dialogos.

⁷⁶ Neelands, J. (2004). Miracles are happening: beyond the rhetoric of transformation in the Western traditions of drama education. *Research in drama education* 9:1, σσ. 47-56.

κοιτάζοντας τον «άλλον» σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Οι ερωτήσεις είναι τα εργαλεία για να γίνει αυτό και πράγματι αποτελούν θεμελιώδες μέρος της ανάπτυξης της κριτικής σκέψης.

Οι ερωτήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διευκρίνιση, συμπέρασμα, διερεύνηση, αμφισβήτηση ή εργαλείο ελέγχου της πραγματικότητας. Διαφορετικές ερωτήσεις διεγείρουν μια ποικιλία απαντήσεων από αυτούς από τους οποίους τίθενται. Οι ερωτήσεις στο θέατρο χωρούν κυρίως σε δύο διακριτές θέσεις: *ανοιχτές ερωτήσεις*, αυτές που ανοίγουν συζήτηση και δεν απαιτούν προκαθορισμένη απάντηση και *κλειστές ερωτήσεις*, που συχνά περιέχουν μια «σωστή» ή «λάθος» απάντηση. Ωστόσο, οι ερωτήσεις είναι κάτι παραπάνω από αυτό και η ερώτηση που κάνετε στο θέατρο συχνά καθορίζει το σχήμα, την κατεύθυνση ή τη ροή της δραματικής εξερεύνησης.

Για παράδειγμα, μπορείτε να ζητήσετε από τους μαθητές:

- **Να φτιάξουν λίστα:** Για ποιες μορφές βίας έχετε ακούσει; Τι είδους συμπεριφορά μπορεί να κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται άβολα;
- **Να προσδιορίσουν πληροφορίες:** Γνωρίζετε τα δικαιώματα των παιδιών;
- **Να αποκαλύψουν διαδικασίες και συναισθήματα:** Πώς νιώθετε για την ελευθερία; Πώς μπορούμε να το δείξουμε;
- **Να δοκιμάσουν μια νέα δυνατότητα:** Θα ήταν διαφορετική η πολιτική αν υπήρχαν περισσότερες γυναίκες πολιτικοί; Τι θα ήταν διαφορετικό;
- **Να κρίνουν από ηθική άποψη:** Πρέπει να σεβόμαστε την άποψη όλων;
- **Να εξηγήσουν:** Γιατί μερικοί άνθρωποι έχουν περισσότερη δύναμη από άλλους;

Είναι σημαντικό το να προσέχουμε τους τύπους των ερωτήσεων που θέτουμε αλλά και τον σκοπό τους. Ωστόσο, η διαμεσολάβηση δεν είναι μόνο η υποβολή ερωτήσεων αλλά και η ακρόαση των απαντήσεων. Συχνά οι μαθητές προσφέρουν μια απάντηση με βάση την προηγούμενη πολιτιστική ή/και κοινωνική τους εμπειρία. Είναι ζωτικής σημασίας να το ακούει αυτό ο καθηγητής θεάτρου.

Η αυτοσυνείδηση της τοποθέτησης του δασκάλου απέναντι στους μαθητές, που αντικατοπτρίζεται στη γλώσσα και τη γραφή, μπορεί να συμβάλει στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στη δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου για τους συμμετέχοντες. Αυτό είναι ένα κρίσιμο στοιχείο για τη διερεύνηση σοβαρών ζητημάτων και προβλημάτων, όπως η βία λόγω φύλου.

Το άνοιγμα της τάξης και η ενδυνάμωση των μαθητών περισσότερο από το συνηθισμένο μπορεί να ακούγεται επικίνδυνο για όσους δεν έχουν εμπειρία σε εργασία με αυτόν τον τρόπο. Σε αυτό το εγχειρίδιο, επιλέξαμε σχέδια μαθημάτων που πιστεύουμε ότι είναι ασφαλή σε μεγάλο βαθμό. Εάν ο καθηγητής μπορεί να λάβει υπόψη του τις ακόλουθες συστάσεις, δεν θα είναι δύσκολο να διατηρήσει την τάξη ως έναν δημοκρατικό και ασφαλή χώρο ταυτόχρονα.

- **Δουλεύουμε πάντα στη μυθοπλασία:** εξερευνούμε τις φανταστικές ιστορίες φανταστικών (ή τουλάχιστον πλασμάτων μυθοπλασίας) ανθρώπων. Η μυθοπλασία παρέχει στους συμμετέχοντες προστασία, αφού δεν εξετάζουμε τα προσωπικά μας προβλήματα αλλά αυτά κάποιου άλλου. Θα πρέπει να αποφεύγουμε να συζητάμε απευθείας, ιδιαίτερα να δραματοποιούμε προσωπικές αναμνήσεις ή ιστορίες, γιατί αυτό είναι θεραπεία/ψυχοδράμα και απαιτεί χρόνια εκπαίδευσης και εμπειρίας. Πρέπει να είναι ξεκάθαρο για τους συμμετέχοντες ότι εργαζόμαστε στη μυθοπλασία σε όλη τη διάρκεια της συνεδρίας.
- **Χρησιμοποιούμε πάντα την αποστασιοποίηση:** οι φανταστικοί ρόλοι των συμμετεχόντων είναι απομακρυσμένοι από τη ζωή τους, τόσο στο χρόνο όσο και στον χώρο. Μη διστάσετε να προσαρμόσετε οποιοδήποτε από τα προσφερόμενα σχέδια μαθημάτων, για να εξασφαλίσετε την απαραίτητη απόσταση ή, εάν η απόσταση δεν είναι δυνατή, αποφύγετε τη χρήση του συγκεκριμένου σχεδίου. Έτσι, π.χ. σε περίπτωση που έχετε πρόσφυγες από το Αφγανιστάν

στην τάξη σας, σας συνιστούμε να αποφύγετε να χρησιμοποιήσετε ένα μάθημα δράματος που εξερευνά την επιθετικότητα των Ταλιμπάν.

- Όσο περισσότερο εξασκείστε στο να εργάζεστε με αυτόν τον τρόπο, τόσο περισσότερο θα βλέπετε ότι οι **περισσότερες καταστάσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσα από τη διαδικασία αυτήν**. Είναι ελάχιστες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες πρέπει να σταματήσει η διαδικασία και αυτό που έχει συμβεί πρέπει να συζητηθεί άμεσα. Τέτοιες **απαγορευτικές** πιθανότητες δεν είναι τόσο διαφορετικές από αυτές που δεν θα ανεχόταν κανείς στη μετωπική διδασκαλία ή ακόμα και στο διάλειμμα, όπως σωματική ή λεκτική επιθετικότητα, ρατσιστικά ή σεξιστικά αστεία ή άμεσες προσβολές.
- **Ο θόρυβος είναι φυσιολογικός**, ειδικά όταν δίνετε μια εργασία που απασχολεί τους μαθητές. Οι συμμετοχικές μέθοδοι σημαίνουν μια πολύ πιο θορυβώδη τάξη από αυτό που έχετε συνηθίσει στη μετωπική διδασκαλία.
- **Η σιωπή είναι επίσης φυσιολογική**. Σε περίπτωση που δεν λάβετε απάντηση σε καμία από τις ερωτήσεις σας αμέσως, τολμήστε να περιμένετε έστω και 10-20 δευτερόλεπτα. Αυτή μπορεί να είναι η πρώτη φορά για κάποιους από τους μαθητές σας που τίθενται τόσο ανοιχτές ερωτήσεις, επομένως μπορεί να χρειαστούν χρόνο για να σκεφτούν τη γνώμη τους και να τη διατυπώσουν. Εάν η σιωπή επιμένει, ρωτήστε την ομάδα εάν η ερώτηση ήταν σαφής ή χρειάζονται διευκρίνιση. Εάν καταλαβαίνουν την ερώτηση, αλλά δεν τολμούν να μοιραστούν τη γνώμη τους, χωρίστε τους σε μικρότερες ομάδες ή ακόμα και σε ζευγάρια και ζητήστε τους να φέρουν πίσω μόνο μια πρόταση, μια λέξη ή ένα σχέδιο.
- **Είναι εντάξει να αποτυγχάνει κανείς**. Εφόσον μπορείτε να προστατεύσετε την ομάδα σας, είναι απολύτως αποδεκτό εάν δεν καταφέρετε να εφαρμόσετε πλήρως ένα σχέδιο μαθήματος ή ένα από τα σχέδια εργασίας δεν λειτουργεί τέλεια. Αυτό προσφέρει μια ευκαιρία μάθησης τόσο για εσάς όσο και για τους συμμετέχοντες. Σε πολλές περιπτώσεις, θα δείτε ότι οι συμμετέχοντες δεν έχουν να παρατηρήσουν τίποτα, επειδή ήδη τους άρεσε τόσο πολύ να εργάζονται με αυτόν τον τρόπο. Εμπιστευτείτε τη διαδικασία και εμπιστευτείτε τους συμμετέχοντές σας. Η εξάσκηση στη διευκόλυνση των συνεδριών θεάτρου είναι σαν να μαθαίνεις οτιδήποτε άλλο: όσο περισσότερο εξασκείσαι, τόσο καλύτερος γίνεσαι.

2.4. Το Δράμα στην Εκπαίδευση στο Zoom

Συγγραφέας: Mette Bøe Lyngstad

Είναι δυνατό να πραγματοποιήσετε μια θεατρική συνεδρία στο Zoom ⁷⁷, αλλά πρέπει να σκεφτείτε διαφορετικά από ό,τι σε μια παραδοσιακή συνεδρία θεάτρου. Τόσο οι συμμετέχοντες όσο και οι καθηγητές πρέπει να μάθουν να χειρίζονται το Zoom, για να επωφεληθούν από τις δυνατότητές του. Αυτό το μέρος περιλαμβάνει μερικές συμβουλές σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής ορισμένων συμβάσεων στο Zoom.

- Για παράδειγμα, είναι επίσης δυνατό να πλαισιώσει κανείς τους συμμετέχοντες σε μια κατάσταση. Οι συμμετέχοντες μπορούν να εισάγουν ρόλους σε φανταστικό χρόνο σε φανταστικό μέρος. **Η αλλαγή του φόντου** μπορεί να βοηθήσει στην οπτικοποίηση της θέσης ενός χαρακτήρα.
- Είναι επίσης δυνατή η **αλλαγή του ονόματος** σε φανταστικό. Αυτά τα χαρακτηριστικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο από τον συντονιστή όσο και από τους συμμετέχοντες.

⁷⁷Βλέπε π.χ. Cziboly, A. & Bethlenfalvy, A. (2020). Response to COVID-19 Zooming in on online process drama. *Research in Drama Education* 25:4, σσ. 645-651, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13569783.2020.1816818>

- Οι συμμετέχοντες μπορούν επίσης να **γράψουν όντας μέσα στον ρόλο** και είτε να το διαβάσουν δυνατά είτε να το μοιραστούν στη συνομιλία / chat.
- Η συνομιλία / chat μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για τη διεξαγωγή απλών **δημοσκοπήσεων**.
- Οι συμμετέχοντες μπορούν να κληθούν να δημιουργήσουν μια **παγωμένη εικόνα** μπροστά στην κάμερα, όπως μια φωτογραφία.
- Αν και οι συμμετέχοντες δεν βρίσκονται σε κοινό χώρο, μπορούν ακόμα μόνοι τους, σε ζευγάρια ή μικρότερες ομάδες να **αυτοσχεδιάσουν** μικρές κινήσεις, διαλόγους ή ακόμα και ολόκληρες σκηνές.
- Η εργασία σε μικρές ομάδες ή η εργασία σε ζευγάρια είναι δυνατή σε **αίθουσες επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms)**.
- Είναι επίσης δυνατό να κάνετε ένα **συλλογικό σχέδιο** χρησιμοποιώντας τη λειτουργία "Annotations" του Zoom. Ο καθηγητής μπορεί είτε να ζητήσει από τους συμμετέχοντες να του δώσουν οδηγίες είτε να επιτρέψει στους συμμετέχοντες να σχεδιάσουν την εικόνα συλλογικά.
- **Η συζήτηση** και ο **προβληματισμός** μετά τις συνεδρίες του δράματος είναι επίσης δυνατοί στο Zoom.

3. Σχέδια μαθήματος

Αυτό το κεφάλαιο προσφέρει σχέδια μαθημάτων που μπορούν να υλοποιηθούν στις τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η συλλογή που θα βρείτε εδώ καλύπτει μια ποικιλία θεμάτων που σχετίζονται με την έμφυλη βία και επίσης αντικατοπτρίζει διαφορετικές προσεγγίσεις στη θεατρική εκπαίδευση.

Καθώς διαφορετικά περιβάλλοντα απαιτούν την ανάπτυξη διαφορετικών μαθημάτων, συνεχίζουμε να επικαιροποιούμε αυτούς τους πόρους στο διαδίκτυο. Μια σειρά από νέα σχέδια μαθημάτων, βέλτιστες πρακτικές, ακόμη και παραλλαγές σχεδίων μαθημάτων που δημοσιεύονται εδώ είναι προσβάσιμα στην ιστοσελίδα του έργου!

Σας ενθαρρύνουμε επίσης να σκεφτείτε τι θα ήταν καλύτερο για την ομάδα σας και να προσαρμόσετε το σχέδιο μαθήματος ανάλογα. Μπορείτε να βοηθήσετε άλλους καθηγητές, κάνοντας είσοδο στην ιστοσελίδα μας και ανταλλάσσοντας εμπειρίες σχετικά με τις αλλαγές που κάνετε, τις δυσκολίες που αντιμετωπίσατε ή τα αποτελέσματα που επιτύχατε στο διαδίκτυο με την κοινότητα.

Κάθε σχέδιο μαθήματος ξεκινά με κάποιες βασικές πληροφορίες, σχετικά με τον χρόνο, τον χώρο και την ομάδα που μπορεί να πραγματοποιηθεί. Ακολουθεί μια σύντομη περίληψη και διευκρινίζονται οι στόχοι του μαθήματος. Παρέχουμε επίσης ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τα πρακτικά ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Ακολουθεί λεπτομερής περιγραφή του σχεδίου μαθήματος και επιπλέον δυνατότητες ανάπτυξης και προσαρμογής του μαθήματος.

3.1. Μου επιτρέπετε; Πώς να νιώσετε και να προστατέψετε την ιδιωτικότητά σας και τον προσωπικό σας χώρο

Συγγραφέας: Anđelka Nikolić (με επιπλέον δραστηριότητες από τη Ninna Mörner και την Delphine Cartier)

Χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή
45' (με + δραστηριότητες: 90')	Άδεια τάξη, γυμναστήριο, υπαίθρια	11 – 18 ετών	Δεν απαιτούνται	(1 -5) 2

Περίληψη του μαθήματος

Το μάθημα πραγματεύεται το θέμα του προσωπικού χώρου και των αναγκών ιδιωτικότητας και δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά και τους νέους να αναγνωρίσουν τη δική τους ζώνη άνεσης και ασφάλειας καθώς και να σέβονται τα όρια των άλλων. Βασίζεται σε σωματικές και νοητικές ασκήσεις, αλλά περιλαμβάνει και λεκτική εξερεύνηση/συζήτηση.

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Το να γνωρίζεις και να αγαπάς το σώμα σου (όπως είναι) είναι ένα σημαντικό θέμα για τους εφήβους. Σκοπεύουμε να δώσουμε τη δυνατότητα στους νέους να θέτουν τα όρια του προσωπικού τους χώρου και επίσης να αναγνωρίζουν κοινωνικές καταστάσεις στις οποίες άλλοι άνθρωποι δεν σέβονται αυτά τα όρια.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

- Μια αίθουσα χωρίς περισπασμούς και θορύβους, με αρκετό **κενό χώρο** για όλους τους μαθητές για να περπατούν, να χαλαρώνουν και να εκτελούν απλές σωματικές ασκήσεις (**άδεια τάξη ή γυμναστήριο** ή ακόμα και ανοιχτός χώρος χωρίς περισπασμούς και θορύβους).

- Εξοπλισμός ήχου, για την αναπαραγωγή της μουσικής (δεν είναι υποχρεωτικός)

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

Πρώτο μέρος: «Το σώμα μου» (10-15 λεπτά):

Το πρώτο μέρος αποτελείται από σωματικές δραστηριότητες που δομούνται από διάφορες εργασίες. Ο στόχος είναι να χαλαρώσουν και να προθερμάνουν τους συμμετέχοντες και να τους φέρουν σε μια κατάσταση σώματος και πνεύματος στην οποία μπορούν να αισθανθούν και στη συνέχεια να εξερευνήσουν το αντικείμενο των μαθημάτων.

Εργασία 1.1:

Επιλέξτε τη θέση σας στο δωμάτιο, ώστε να έχετε αρκετό χώρο, για να νιώσετε ελεύθερα και άνετα. Πάρτε μια βαθιά αναπνοή, κρατήστε για λίγα δευτερόλεπτα και μετά εκπνεύστε. Επαναλάβετε 5 φορές. Τώρα, φανταστείτε ότι κάθε φορά που εκπνεύετε το σώμα σας γίνεται μικρότερο. Προσπαθήστε, επίσης σωματικά, να το κάνετε όσο μικρότερο γίνεται. Δοκιμάστε το «μικρό σώμα» σας. Πώς κινείται, πώς ακούγεται; Πώς νιώθεις σαν να είσαι μικρός/ μικρή; Μπορείτε να κινηθείτε σαν «μικροί» και να συναντήσετε άλλα «μικρά σώματα».

Εργασία 1.2:

Τώρα προσπαθήστε να κάνετε το σώμα σας όσο μεγαλύτερο μπορεί (τεντώνοντας τα πόδια και τα χέρια σας). Δοκιμάστε το «μεγάλο σώμα» σας. Πώς κινείται, πώς ακούγεται; Πώς νιώθεις σαν να είσαι μεγάλος/ μεγάλη; Μπορείτε να κινηθείτε σαν «μεγάλοι» και να συναντήσετε άλλα «μεγάλα σώματα».

Εργασία 1.3. - ανταλλαγή:

Επιστρέψτε στο κανονικό σας μέγεθος, καθίστε σε κύκλο. Ανταλλάξτε εν συντομία τις εντυπώσεις σας: πώς σας φάνηκε να είστε μεγάλος/μικρός; Μπορείτε να συσχετίσετε αυτήν την εμπειρία με μια πραγματική κατάσταση που είχατε; Πότε/γιατί νιώσατε/αισθάνεστε μεγάλος/μικρός;

Δεύτερο μέρος: «Μπορώ; » (25-30 λεπτά)

Εργασία 2.1:

Ενώ ακόμα κάθονται σε κύκλο, χωρίστε τους συμμετέχοντες σε δύο ομάδες μετρώντας 1, 2, 1, 2... Όλα τα « ένα 1» σχηματίζουν μια ομάδα, όλα τα «δύο 2» την άλλη ομάδα. Τώρα οι δύο ομάδες πρέπει να στέκονται σε δύο γραμμές με τη μέγιστη απόσταση μεταξύ τους (π.χ. δίπλα στους δύο απέναντι τοίχους του δωματίου.)

Αποκαταστήστε οπτική επαφή με τον συμμετέχοντα που στέκεται στην αντίθετη πλευρά. Περπατήστε αργά προς τον σύντροφό σας και προσπαθήστε να βρείτε τη βέλτιστη εγγύτητα/απόσταση.

Το θέμα είναι: πώς να βρείτε την απόσταση που είναι αρκετά καλή και για τα δύο άτομα και όπου νιώθετε αρκετά άνετα και οι δύο; Ακόμα πιο δύσκολο ερώτημα είναι: πώς να βρείτε την απόσταση που είναι πραγματικά καλή και για τα δύο άτομα;

Εργασία 2.2: Μπορώ;

Διαλέξτε ένα άτομο και ρωτήστε την/τον: Μπορώ να πάρω τη θέση σου; Εάν απαντήσει «ναι», παίρνετε τη θέση της/του και θα πρέπει να ζητήσει από έναν άλλο συμμετέχοντα να πάρει τη θέση του/της. Εάν η απάντηση είναι «όχι», ρωτήστε ένα άλλο άτομο.

Στη συνέχεια, μπορεί να αναπτυχθεί η ερώτηση «Μπορώ;»:

Μπορώ να αγγίξω το χέρι σου (τον ώμο, τα μαλλιά...;) Να σε αγκαλιάσω; Να σου πω κάτι καλό;

Ο κύριος κανόνας είναι απλός: αν η απάντηση είναι όχι, πρέπει να το σεβαστούμε, αν ναι, μπορούμε να αγγίξουμε.

Η άσκηση μπορεί να αναπτυχθεί και οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν ορισμένα μέρη του σώματος που θα ζητήσουν να αγγίξουν εκ των προτέρων, και ομοίως μπορούν να επιλέξουν την απάντηση σε ποιο μέρος του σώματος και σε ποιο άτομο θα έλεγαν ναι ή όχι. Υπογραμμίστε ότι είναι πάντα ελεύθεροι να αλλάζουν γνώμη κατά τη διάρκεια της άσκησης! Είναι σημαντικό να μην αισθάνονται πίεση να ευχαριστήσουν κανέναν άλλον, αλλά να ακούν τις δικές τους επιθυμίες όλη την ώρα. Ελέγξτε ότι όλοι νιώθουν άνετα.

Εργασία 2.3.: Ανάπτυξη της άσκησης περαιτέρω

Όχι/όχι

Ζητήστε από την ομάδα να μείνει με το ζευγάρι της και να κάνει το ίδιο όπως πριν, αλλά μπορεί να απαντήσει μόνο ΟΧΙ. Δεν μπορούν να πουν ναι, ακόμα κι αν το θέλουν. Επιπλέον, όταν λάβουν το «όχι», θα πρέπει να απαντήσουν «ευχαριστώ».

όχι/ναι με ενθουσιασμό

Ζητήστε από την ομάδα να μείνει με το ζευγάρι της και να παρατηρήσουν μέσα τους αν νιώθουν ενθουσιασμό που τους αγγίζουν. Αν όντως νιώθουν πραγματικό ενθουσιασμό να τους αγγίζουν, τότε θα πρέπει να πουν «ναι». Εάν δεν αισθάνονται γνήσιο ενθουσιασμό να τους αγγίζουν, θα πρέπει να πουν όχι. Ο παραλήπτης του μηνύματος θα πρέπει να απαντήσει «ευχαριστώ», αφού λάβει την απάντηση, είτε αυτή είναι «ναι» ή «όχι».

Άλλο μέρος, αν θέλετε

Κάντε όπως στην προηγούμενη άσκηση και πείτε στους μαθητές ότι ο δέκτης μπορεί να προσθέσει ακρίβεια ή να δώσει στον ερωτώντα μια αντιπροσφορά. Για παράδειγμα: ο ερωτών λέει "μπορώ να αγγίξω το χέρι σου;" και ας πούμε ότι ο δέκτης μπορεί να θέλει να πει όχι, ίσως θα μπορούσε να κάνει μια αντίθετη προσφορά και να απαντήσει "όχι, αλλά μπορείς να αγγίξεις τον αριστερό μου βραχίονα". Ο ερωτών μπορεί επίσης να είναι ακριβής, για παράδειγμα: μπορώ να αγγίξω το αριστερό σου χέρι για 10 δευτερόλεπτα;

Συνοπτική συζήτηση μετά την άσκηση: ρωτήστε τους μαθητές αν παρατήρησαν κάποια διαφορά μεταξύ της πρώτης φοράς που μπορούσαν να πουν «ναι» ή «όχι» και της δεύτερης φοράς που έπρεπε να νιώσουν ενθουσιασμό για να απαντήσουν. Αναρωτηθείτε και ρωτήστε: ήταν το δεύτερο «ναι» πιο γνήσιο; Ήταν πιο εύκολο να πείτε «όχι» στο τελευταίο μέρος, αφού είχατε κάνει την άσκηση «όχι/όχι»; Πιστεύετε γενικά ότι είναι δύσκολο να πείτε όχι; Αν ναι, τότε γιατί; Τι είναι πιο εύκολο: να είστε ο ερωτών ή ο αποδέκτης της ερώτησης;

Περαιτέρω δραστηριότητες

A) κατανόηση και συζήτηση για τη συγκατάθεση (20-25 λεπτά)

Πιθανές συζητήσεις για τη δραστηριότητα:

Αναφερθείτε στην έννοια της συγκατάθεσης για σεξουαλικές πράξεις και πείτε ότι θα θέλατε να συζητήσετε πώς πιστεύουν ότι θα μπορούσε να δοθεί και να ληφθεί μια συγκατάθεση και πότε.

Ζητήστε τους να απαριθμήσουν: *Ποια μπορεί να είναι τα σημάδια που δείχνουν ότι κάποιος θέλει να κάνει σεξ μαζί σας; Ποια μπορεί να είναι τα σημάδια ότι κάποιος δεν θέλει να κάνει σεξ μαζί σας;*

Ρωτήστε την ομάδα και συζητήστε: *ένα ναι στο φιλί είναι κατ' ανάγκην και ναι σε οποιαδήποτε άλλη μορφή σεξ;*

Συζητήστε ότι μπορείτε πάντα να αλλάξετε γνώμη και ότι ένα ναι σε μια πράξη οικειότητας είναι μόνο ένα ναι σε αυτήν ακριβώς την πράξη. Η υπερβολική ελπίδα για ανάπτυξη πρωτοβουλίας μπορεί, όταν δεν ξέρετε εάν εκτιμάται, να εκληφθεί ως εκφοβιστική πράξη και ως δυνατότητα να πυροδοτήσει άλλες αντιδράσεις. Η παθητικότητα είναι ένας κοινός τρόπος για να δείξουμε ότι δεν θέλουμε. Ειδικά όταν ανησυχούμε μήπως πληγώσουμε τον άλλον ή όταν φοβόμαστε. Όσο πιο ευαίσθητο είναι το θέμα, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να δείξουμε το όχι μας, ακριβώς όντας παθητικοί. Για πολλούς, το σεξ είναι ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα. Μερικές φορές παγώνουμε και χάνουμε εντελώς την ικανότητα να κινηθούμε ή να πούμε οτιδήποτε. Αυτό ονομάζεται παγωμένος τρόμος και είναι πολύ συνηθισμένος όταν δεν θέλουμε σεξ και αυτά τα σήματα δεν ακούγονται. Αυτό πρέπει να έχουμε κατά νου όταν θέλουμε να κάνουμε σεξ. Εάν δεν λάβουμε ένα σήμα «ναι», τότε αυτό είναι από μόνο του ένα σήμα «όχι».

Αναστοχασμός: Συνήθως σε άλλες περιστάσεις ακούτε την παθητικότητα και την ερμηνεύετε ως «όχι»;

Συνοψίστε με το να είστε ξεκάθαροι: Υπάρχει ένας μύθος ότι τάχα πρέπει να επιδείξετε μεγάλη αντίσταση, για να δείξετε ότι δεν θέλετε να κάνετε σεξ και να «υπερασπιστείτε την τιμή σας». Υπάρχει ένας μύθος ότι τάχα οι γυναίκες που δεν αντιστέκονται συναινούν στο σεξ.

B) Δημιουργήστε τα δικά σας GIF σχετικά με τη συναίνεση (30 λεπτά)

Σκοπός: Αφού παρακολουθήσετε το βίντεο με το φλιτζάνι τσαγιού, ζητήστε από τους μαθητές να είναι σε ομάδες των 4 και να δημιουργήσουν μια σύντομη σκηνή που σχετίζεται με το βίντεο και να μπορούν να συσχετιστούν προσωπικά με ένα πιο προσαρμοσμένο GIF για εφήβους.

Προετοιμασία :

Βήμα 1: παρακολουθήστε το βίντεο με το φλιτζάνι τσαγιού, 3 λεπτά:
<https://www.youtube.com/watch?v=oQbei5JGiT8>

Βήμα 2: χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των 4 και ζητήστε τους να δημιουργήσουν μια σύντομη σκηνή (5 δευτερόλεπτα) όπου σκηνοθετούν διάφορες σκηνές από την καθημερινότητά τους που μοιάζουν με καταστάσεις από το βίντεο με το φλιτζάνι τσαγιού (7 λεπτά)

Βήμα 3: Επιστρέψτε στη μία ομάδα μετά την άλλη να δείξουν τη σύντομη σκηνή ή τη σκηνή του αγάλματος στην τάξη. Μόλις δείξουν το έργο τους, αφήστε τους να μιλήσουν για τις σκέψεις και τις ιδέες τους όταν το δημιουργούν. (15 λεπτά)

Βήμα 4: Μόλις ολοκληρωθεί το μέρος της άσκησης, προσκαλέστε τους να συζητήσουν ο ένας τις «αντιδράσεις» του άλλου μαζί στην τάξη. (8 λεπτά)

Επιπλέον: αν θέλει ο καθηγητής, θα μπορούσε να κινηματογραφήσει τα μίνι βίντεο, να τα μοιραστεί με το σχολείο και να δημιουργήσει ένα έργο από αυτό, για να διαδώσει το μάθημα για τη συναίνεση.

Άλλα υποστηρικτικά υλικά :

Εξερευνήστε την έννοια της συναίνεσης και των σεξουαλικών παραβιάσεων. Η έννοια της *συναίνεσης μετά από ενημέρωση* είναι ουσιαστική στις περισσότερες νομοθεσίες για τις σεξουαλικές παραβιάσεις.

Συναίνεση μετά από ενημέρωση⁷⁸: Όταν εξετάζετε εάν μια πράξη διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός ατόμου, είναι σημαντικό να λάβετε υπόψη το ζήτημα της συγκατάθεσης. Η ενημερωμένη συγκατάθεση παρέχεται εθελοντικά και ελεύθερα με βάση μια σαφή εκτίμηση και κατανόηση των γεγονότων, των συνεπειών και των μελλοντικών συνεπειών μιας ενέργειας. Προκειμένου να δοθεί ενημερωμένη συγκατάθεση, το ενδιαφερόμενο άτομο πρέπει να έχει όλα τα σχετικά δεδομένα τη στιγμή που δίνεται η συγκατάθεση και να είναι σε θέση να αξιολογήσει και να κατανοήσει τις συνέπειες μιας ενέργειας. Πρέπει επίσης να γνωρίζει και να έχει τη δύναμη να ασκήσει το δικαίωμά του να αρνηθεί να συμμετάσχει σε μια ενέργεια ή/και να μην εξαναγκαστεί (δηλαδή να πειστεί βάσει βίας ή απειλών). Τα παιδιά γενικά θεωρούνται ότι δεν μπορούν να παράσχουν ενημερωμένη συγκατάθεση, επειδή δεν έχουν την ικανότητα ή/και την εμπειρία να προβλέψουν τις συνέπειες μιας ενέργειας και ενδέχεται να μην κατανοούν ή να μην έχουν την εξουσία να ασκήσουν το δικαίωμά τους να αρνηθούν. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις όπου η συναίνεση μπορεί να μην είναι δυνατή λόγω γνωστικών βλαβών ή/και σωματικών, αισθητηριακών ή αναπτυξιακών αναπηριών.

Συναίνεση⁷⁹: Από το 2018, η Σουηδία έχει νόμο για σεξουαλικά αδικήματα που βασίζεται στην ιδέα της ελεύθερης βούλησης. Το σεξ πρέπει να είναι πράξη ελεύθερης βούλησης -- διαφορετικά είναι έγκλημα. Το σεξ ως πράξη ελεύθερης βούλησης σημαίνει ότι τα εμπλεκόμενα άτομα έχουν εκφράσει ξεκάθαρη συγκατάθεση για σεξουαλική πράξη χρησιμοποιώντας λέξεις ή γλώσσα του σώματος. Γι' αυτό είναι σημαντικό να ακούτε, να ρωτάτε, να ελέγχετε και να δείχνετε σεβασμό. Πρέπει να είστε σίγουροι για το τι πραγματικά θέλουν οι άλλοι. Επομένως, η απόδειξη της χρήσης βίας ή απειλών δεν είναι απαραίτητη προκειμένου ένα άτομο να καταδικαστεί, για παράδειγμα, για βιασμό. Επίσης, δεν είναι απαραίτητο να αποδειχθεί ότι κάποιος εκμεταλλεύτηκε την ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση ενός άλλου ατόμου, για παράδειγμα εάν ο άλλος ήταν μεθυσμένος. Εάν το σεξ δεν είναι πράξη ελεύθερης βούλησης, είναι έγκλημα.

Όλες οι σεξουαλικές πράξεις πρέπει να είναι ελεύθερης βούλησης σύμφωνα με αυτή τη νέα σουηδική νομοθεσία: η συναίνεση σε ένα είδος σεξουαλικής πράξης δεν σημαίνει ότι η ίδια συγκατάθεση ισχύει και για άλλες πράξεις. Επομένως, είναι σημαντικό να ρωτάτε ή με άλλους τρόπους να μάθετε τι θέλει το άλλο άτομο για κάθε νέα σεξουαλική πράξη. Για παράδειγμα, εάν ένα άτομο έχει πει ή έχει δείξει ότι θέλει να κάνει στοματικό σεξ, δεν σημαίνει ότι θέλει να κάνει και κολπικό ή πρωκτικό σεξ. Το άτομο πρέπει να λέει ή να δείχνει ότι θέλει να συμμετέχει σε κάθε νέα σεξουαλική πράξη, ανεξάρτητα από το ποιος ανέλαβε την πρωτοβουλία.

⁷⁸ https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/TAG-EDUCATION-08_26_2015.pdf

⁷⁹ <https://www.frivilligtsex.se/summary-in-english/>

Πρόσθετες συμβουλές για εκπαιδευτικούς:

Μερικές φορές οι έφηβοι αισθάνονται άβολα όταν εργάζονται με σωματικές ασκήσεις, καθώς αισθάνονται συνειδητά το σώμα τους. Παρατηρήστε και δείτε πώς μπορεί να αντιδράσει η ομάδα σας, εάν είναι σε θέση να λάβει σοβαρά υπόψη αυτές τις δραστηριότητες. Ο καθηγητής πρέπει επίσης να γνωρίζει ότι το θέμα του μαθήματος/εργαστηρίου μπορεί να είναι ευαίσθητο για ορισμένους συμμετέχοντες. Εάν παρατηρήσει ότι ένα παιδί μπορεί να είχε τραυματική εμπειρία που σχετίζεται με το ζήτημα της ιδιωτικής ζωής/των προσωπικών ορίων, το εργαστήριο θα πρέπει να συντονιστεί για την προστασία του παιδιού (π.χ. αλλαγή της δραστηριότητας). Σε αυτή την περίπτωση ο καθηγητής θα πρέπει να επικοινωνήσει με τον παιδαγωγό/ψυχολόγο του σχολείου, προκειμένου να βρει τον τρόπο να δώσει την απαραίτητη υποστήριξη και βοήθεια στο παιδί.

3.2. Ασκήσεις για τις αξίες

Συγγραφέας: Hanna Melanton Appelfeldt , Delphine Cartier και Ninna Mörner

χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή
45' (με + δραστηριότητες: 90')	Άδεια τάξη, γυμναστήριο, υπαίθρια	11 – 18 ετών	Δεν απαιτείται	(1 -5) 2

Περίληψη του μαθήματος

Αυτό το μάθημα προσφέρει διαφορετικές μορφές ασκήσεων αξιών και έναν αριθμό δηλώσεων που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι καθηγητές, για να δημιουργήσουν συζήτηση σχετικά με ερωτήσεις που σχετίζονται με την έμφυλη βία, τα στερεότυπα φύλου, τις κοινωνικές και προσωπικές αξίες.

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Ο σκοπός των ασκήσεων αξιών είναι να ξεκινήσει ένας διάλογος σχετικά με δηλώσεις και ζητήματα που εγείρονται και να συζητηθούν διαφορετικές λύσεις και προσεγγίσεις σε ένα πρόβλημα, που εδώ σχετίζεται με τη έμφυλη βία. Οι σκέψεις και οι απόψεις που διατυπώνονται δεν χρειάζεται να είναι τελικές και απολύτως σωστά διατυπωμένες, αλλά οι μαθητές μαζί μπορούν να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον να αναπτύξουν περαιτέρω τις σκέψεις τους, ακούγοντας με σεβασμό αλλά και επιχειρηματολογώντας, και ως εκ τούτου επαναξιολογώντας τις απόψεις τους.

Τι είναι οι ασκήσεις αξιών

Οι ασκήσεις αξιών προσφέρουν έναν δομημένο τρόπο για να ξεκινήσετε ανοιχτόμυαλους και μη επικριτικούς διαλόγους και συζητήσεις. Ο γενικός σκοπός είναι να επιτραπεί στους συμμετέχοντες να προβληματιστούν σχετικά με τις αξίες τους, των άλλων και της κοινωνίας, και να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις, να καταλάβουν τους προβληματισμούς γι' αυτές και, κυρίως, να συμμετάσχουν στη συλλογιστική των άλλων. Δεν υπάρχουν λανθασμένες απαντήσεις, ούτε σωστές απόψεις. Οι μαθητές πρέπει να αισθάνονται ελεύθεροι να πάρουν μια θέση χωρίς να κρίνονται ή να αντιμετωπίζονται με ασέβεια. Οι ασκήσεις αξιών είναι επίσης ένα χρήσιμο εργαλείο για την αναδιάταξη των δομών της ομάδας και τη δημιουργία χώρου για όλους στην ομάδα. Οι συμμετέχοντες αποκτούν αυξημένη επίγνωση των δικών τους αξιών και των αξιών των άλλων. Είναι επίσης ένα εργαλείο που στοχεύει να διευκολύνει τους συμμετέχοντες να τολμήσουν να υποστηρίξουν απόψεις και συναισθήματα.

Είναι σημαντικό να υπενθυμίσουμε στους μαθητές ότι τους ζητείται να πάρουν μόνο μια άποψη που αισθάνονται σωστή για τη στιγμή αυτήν. Μπορούν προφανώς να αλλάξουν την απάντησή τους όποτε θέλουν. Δεν απαιτείται από τους μαθητές να μοιραστούν προσωπικές ιστορίες, αλλά μάλλον τις σκέψεις τους σχετικά με την ερώτηση. Όσοι δεν θέλουν να μιλήσουν για το γιατί επέλεξαν μια συγκεκριμένη θέση δεν χρειάζεται να το κάνουν. Το πιο σημαντικό είναι οι συμμετέχοντες να αναλογιστούν τις δικές τους ιδέες.

Μόλις οι μαθητές λάβουν θέση για ένα θέμα, οι μαθητές ενθαρρύνονται να μοιραστούν και να ακούσουν ο ένας τα επιχειρήματα του άλλου. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους. Μπορεί να είναι καλό να ξεκινήσετε αφήνοντας τους μαθητές να μιλήσουν σε ζευγάρια ή σε μια μικρή ομάδα με τα άτομα που φαινομενικά ανταποκρίνονται με παρόμοιο τρόπο (που έχουν επιλέξει την ίδια απάντηση/ αξία στην άσκηση). Αργότερα μπορούν να μοιραστούν τις συζητήσεις τους με την τάξη.

Κανόνες (συμβουλές και μικρά μυστικά)

Να θυμάστε ότι είναι προαιρετικό να συμμετέχετε και να απαντάτε: Το να μπορείς να επεξεργάζεσαι σκέψεις και να τις μοιράζεσαι δυνατά είναι απλώς μια ευκαιρία που προσφέρεται στον μαθητή – όχι υποχρέωση. Δεν υπάρχει σωστό ή λάθος. Μην διακόπτετε τον ομιλητή. Προσπαθήστε να δημιουργήσετε μια διερευνητική ατμόσφαιρα και διασκεδάστε! Ωστόσο, μην αφήνετε τις παραβιάσεις ή τις μη δημοκρατικές εκφράσεις να παραμένουν αδιαμφισβήτητες.

Επιπλέον, εάν ένας μαθητής στέκεται μόνος του σε έναν αριθμό ή σε μια γωνία (που αντιπροσωπεύει μια αξία), συνιστούμε στον καθηγητή να τοποθετηθεί με τον μαθητή για να τον υποστηρίξει και να σκεφτούν μαζί.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

Αυτές οι ασκήσεις χρειάζονται αρκετό χώρο για να κινηθεί η ομάδα, και το μέγεθος του απαραίτητου χώρου εξαρτάται από τη μορφή της άσκησης που επιλέγει ο καθηγητής.

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

Στέκομαι πάνω στη Γραμμή:

Σκοπός: ξεκινήστε συνομιλίες όπου όλοι καλούνται να εκφράσουν τις σκέψεις και τις απόψεις τους. Η άσκηση εξετάζει ένα θέμα/δήλωση χρησιμοποιώντας μια κλίμακα μεταξύ των άκρων για να ρίξει φως στις πολλές πτυχές και τρόπους ερμηνείας ενός ζητήματος.

Προετοιμασία: απλώστε έξι αριθμημένες νότες στο πάτωμα. Πείτε τη δήλωσή σας και μετά ζητήστε από τους μαθητές να τοποθετηθούν ανάλογα με το βαθμό που συμφωνούν με τη δήλωση στις αριθμημένες σημειώσεις.

Σήμανση των αριθμών: 1 (συμφωνώ απόλυτα με τη δήλωση) - 2 - 3 - 4 - 5 -6 (δεν συμφωνώ καθόλου με τη δήλωση)

Δηλώσεις:

Ξεκινήστε με μια δήλωση δοκιμαστικά, για να ελέγξετε ότι η τάξη έχει κατανοήσει την άσκηση : Το καλοκαίρι είναι καλύτερο από το χειμώνα.

Οι παρακάτω δηλώσεις κατηγοριοποιούνται σε τέσσερα διαφορετικά θέματα. Ωστόσο, ο καθηγητής μπορεί να επιλέξει δηλώσεις από διαφορετικές κατηγορίες και να δημιουργήσει τη δική του λίστα. Οι ίδιες δηλώσεις μπορούν να βρεθούν σε πολλές κατηγορίες, αφού ταιριάζουν σε πολλά θέματα.

Ισότητα:

- Οι άνδρες παίρνουν αποφάσεις για τις γυναίκες πιο συχνά απ' το αντίστροφο
- Ζούμε σε μια ισότιμη κοινωνία
- Τα κορίτσια και τα αγόρια αντιμετωπίζονται ισότιμα / διαφορετικά
- Κορίτσια και αγόρια βοηθούν εξίσου στο σπίτι
- Τα κορίτσια και τα αγόρια έχουν ίσα δικαιώματα στην εκπαίδευση και στην εργασία
- Μια ισότιμη κοινωνία θα ήταν εξίσου ωφέλιμη για τους άνδρες με τις γυναίκες
- Οι γυναίκες κακοποιούν τους άνδρες όπως και οι άνδρες τις γυναίκες
- Μια ισότιμη κοινωνία θα ήταν εξίσου ωφέλιμη για τους άνδρες και για τις γυναίκες
- Τα κορίτσια είναι από τη φύση καλύτερα στο νοικοκυριό και παρόμοιες δραστηριότητες απ' ότι είναι τα αγόρια
- Ένα κορίτσι που έχει κάνει σεξ(ή έκανε σεξ) με 10 αγόρια αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως αντιμετωπίζεται ένας άντρας που έκανε με 10 κορίτσια
- Είναι χειρότερο για ένα κορίτσι να έχει κακή φήμη παρά για ένα αγόρι (οδηγήστε τους με αυτές τις ερωτήσεις: Ποιες είναι οι κακές φήμες που μπορεί να κυκλοφορήσουν για ένα κορίτσι; Τι μπορούν να έχουν οι άντρες ως κακή φήμη; Πώς τους επηρεάζει; Τους επηρεάζει διαφορετικά;)
- Ένα κορίτσι που έχει κακή φήμη έχει να κατηγορήσει τον εαυτό της και μόνο

Στερεότυπα φύλου:

- Τα κορίτσια επηρεάζονται περισσότερο από τη σεξουαλική παρενόχληση απ' ότι οι άνδρες
- Οι άνδρες παίρνουν αποφάσεις για τις γυναίκες πιο συχνά από το αντίστροφο
- Τα κορίτσια είναι πιο ευαίσθητα από τα αγόρια
- Τα αγόρια δεν κλαίνε τόσο εύκολα όσο τα κορίτσια
- Είναι δύσκολο για αγόρια και κορίτσια να είναι απλώς φίλοι
- Οι γυναίκες και οι άνδρες μπορούν να κάνουν την ίδια δουλειά
- Είναι πιο εύκολο για ένα κορίτσι να πει όχι στο σεξ παρά για ένα αγόρι
- Ένα κορίτσι που έχει κάνει σεξ με 10 αγόρια αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως ένας άντρας που έκανε με 10 κορίτσια
- Είναι χειρότερο για ένα κορίτσι να έχει κακή φήμη παρά για ένα αγόρι (οδηγήστε σε αυτές τις ερωτήσεις: Ποιες είναι οι κακές φήμες που μπορεί να έχει ένα κορίτσι; Τι μπορούν να έχουν οι άντρες ως κακή φήμη; Πώς τους επηρεάζει; Τους επηρεάζει διαφορετικά?)
- Τα αγόρια έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για σεξ από τα κορίτσια
- Τα κορίτσια είναι πιο υπάκουα από τα αγόρια
- Είναι δύσκολο να νιώθει κανείς ικανοποιημένος με την εμφάνισή του
- Τα κορίτσια περιμένουν τα αγόρια να πάρουν την πρωτοβουλία
- Τα αγόρια μιλούν περισσότερο για το σεξ από τα κορίτσια

Βία:

- Τα κορίτσια επηρεάζονται περισσότερο από τη σεξουαλική παρενόχληση από τα αγόρια
- Η ενδοοικογενειακή βία είναι πιο συχνή μεταξύ των οικογενειών μεταναστών
- Η ενδοοικογενειακή βία συμβαίνει κυρίως όταν τα ζευγάρια είναι μεθυσμένα
- Είναι εντάξει να χρησιμοποιείς βία για να ενισχυθείς μερικές φορές

- Η σωματική βία είναι χειρότερη από την ψυχολογική βία
- Είναι εντάξει να χτυπήσεις άλλο άτομο
- Οι γυναίκες κακοποιούν τους άνδρες όπως και οι άνδρες τις γυναίκες
- Η αληθινή αγάπη ξεκινά συχνά με καυγάδες
- Εάν ο φίλος σας σας χτυπήσει και μετά δηλώσει ότι λυπάται πραγματικά γι' αυτό, πιθανότατα δεν θα το ξανακάνει
- Οι γυναίκες συχνά λένε ψέματα ότι κακοποιήθηκαν, για να εκδικηθούν έναν πρώην φίλο τους
- Η βία σε μια οικογένεια ή μεταξύ συζύγων είναι προσωπική υπόθεση

Ζητήματα που σχετίζονται με το σεξ, όπως η σεξουαλική παρενόχληση, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η συγκατάθεση και η πορνογραφία:

- Είναι εντάξει να στέλνετε ανεπιθύμητες φωτογραφίες
- Είναι εντάξει να διαδίδετε γυμνές φωτογραφίες άλλων
- Τα κορίτσια επηρεάζονται περισσότερο από τη σεξουαλική παρενόχληση από τους άνδρες
- Πρέπει να αποδεχτείς να κάνεις σεξ όποτε θέλει ένας από τους συντρόφους σε μια σχέση
- Είναι εύκολο να είσαι ανοιχτός με τον σεξουαλικό σου προσανατολισμό
- Οι γυναίκες κακοποιούν τους άνδρες όπως και οι άνδρες τις γυναίκες
- Είναι εύκολο να πεις όχι στο σεξ
- Ένα κορίτσι που έχει κάνει με 10 άντρες αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως ένας άντρας που έκανε με 10 κορίτσια
- Είναι εντάξει να είσαι με κάποιον του ίδιου φύλου
- Τα αγόρια έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για σεξ από τα κορίτσια
- Το πορνό μπορεί να επηρεάσει την άποψη ενός ατόμου για το σεξ
- Τα κορίτσια μερικές φορές συμφωνούν να κάνουν σεξ παρόλο που δεν το θέλουν
- Τα αγόρια μιλούν περισσότερο για το σεξ παρά τα κορίτσια
- Οι ταινίες πορνό μπορούν να παρέχουν καλές σεξουαλικές πληροφορίες
- Είναι πιο εύκολο για ένα κορίτσι να πει όχι στο σεξ παρά για ένα αγόρι

Πιθανές μορφές ασκήσεων αξιών:

Αλλαγή θέσεων: οι μαθητές κάθονται κυκλικά σε καρέκλες. Εάν συμφωνούν με μια δήλωση, αλλάζουν έδρα, εάν δεν συμφωνούν με τη δήλωση ή δεν μπορούν να αποφασίσουν, παραμένουν καθισμένοι. Τοποθετήστε καρέκλες για όλους σε κύκλο και προσθέστε μια επιπλέον άδεια καρέκλα. Ο καθηγητής στέκεται μέσα ή έξω από τον κύκλο και διαβάζει δηλώσεις, μία κάθε φορά, πριν να συνεχίσει. Αυτή η άσκηση είναι γρήγορη, καθώς δεν πρέπει να σκέφτονται πολύ ούτε να έχουν αρκετό χρόνο για να μελετήσουν ο ένας τις αντιδράσεις και τις «απαντήσεις» του άλλου.

Ναι Όχι Ίσως: Μια εναλλακτική είναι να χρησιμοποιήσετε τις δηλώσεις και να τους ζητήσετε να σταθούν στη λέξη «ναι», «όχι» ή «ίσως». Τοποθετήστε τρεις νότες με το κείμενο «Ναι», «Όχι» και «Ίσως» στο πάτωμα. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σταθούν στις σημειώσεις που αντιστοιχούν στην απάντησή τους στις δηλώσεις.

Η άσκηση των τεσσάρων γωνιών

Ο καθηγητής παρουσιάζει μια ερώτηση και δίνει τέσσερις διαφορετικές απαντήσεις. Κάθε γωνία αντιπροσωπεύει μία από τις τέσσερις απαντήσεις. Μόλις δοθεί η ερώτηση, οι μαθητές θα πάνε στη γωνία που αντιπροσωπεύει την απάντηση που πιστεύουν ότι είναι η καταλληλότερη.

Τις περισσότερες φορές υπάρχει μια επιλογή «η δική σας επιλογή» ως απάντηση, που σημαίνει ότι οι μαθητές σε αυτή τη γωνία θα συζητήσουν τις σκέψεις και τις ιδέες τους για μια κατάλληλη εναλλακτική λύση.

Ο καθηγητής μπορεί φυσικά να επιλέξει από τις παρακάτω ερωτήσεις. Ωστόσο, συνιστούμε στους καθηγητές να ξεκινήσουν με την ερώτηση νούμερο 1 για να εισαγάγουν το θέμα της έμφυλης βίας. Προτείνουμε την ακόλουθη σειρά ερωτήσεων, αλλά θα μπορούσαμε επίσης να απευθύνουμε μεμονωμένα τις ερωτήσεις ή όπως προτείνεται παρακάτω για ομάδες.

Κάτω από κάθε ερώτηση και τις πιθανές απαντήσεις, υπάρχει ένα σύντομο κείμενο για να βοηθήσει τον καθηγητή στη συζήτηση με τους μαθητές, αφού πάρουν θέση και μοιραστούν τις σκέψεις τους. Είναι σημαντικό αυτές οι σημειώσεις να βοηθούν στην οργάνωση των συζητήσεων, αλλά δεν είναι «λύσεις» ή «σωστές απαντήσεις». ο στόχος είναι να ακούσουμε τις διαφορετικές απόψεις των μαθητών.

1. Τι είναι η έμφυλη βία;

- A. κοινωνικό ζήτημα/πρόβλημα
- B. άνδρες που χτυπούν γυναίκες
- Γ. ένα έγκλημα
- Δ. ένα οικογενειακό θέμα

Η έμφυλη βία είναι όλες οι παραπάνω απαντήσεις και ως εκ τούτου χρειάζεται μια βαθύτερη συζήτηση και ανάλυση καθώς υπάρχουν τόσες πολλές πτυχές και επίπεδα.

2. Τι πιστεύετε ότι πρέπει να γίνει καταρχήν για την πρόληψη της βίας των ανδρών κατά των γυναικών στην κοινωνία μας;

- A. αλλαγή των κανόνων αρρενωπότητας
- B. δημιουργία μιας αδελφότητας- περισσότερες πληροφορίες και υποστήριξη για τις γυναίκες
- Γ. ισχυρότερα δικαιώματα/νόμοι των γυναικών
- Δ. σκληρότερη ποινή/τιμωρία

Προκειμένου να αποτραπεί η βία των ανδρών κατά των γυναικών στην κοινωνία μας, πρέπει να συμπεριληφθούν όλες οι παραπάνω απαντήσεις. Πρέπει να αμφισβητήσουμε και να αλλάξουμε τα πρότυπα αρρενωπότητας, αλλά και να δημιουργήσουμε μια ισχυρότερη αδελφότητα προκειμένου να προσφέρουμε στις γυναίκες περισσότερες πληροφορίες και υποστήριξη, αλλά και να μπορούμε να μιλήσουμε για τα προβλήματά τους, καθώς μπορεί να υπάρχουν πολλά ταμπού σχετικά με αυτό. Ανάλογα με το πού βρίσκεστε στον κόσμο, οι νόμοι μπορεί να διαφέρουν, επομένως, μπορεί να είναι έτσι ώστε οι νόμοι στη χώρα σας να πρέπει να εκσυγχρονιστούν και να γίνουν πιο κατάλληλοι. Επιπλέον, παρόλο που ορισμένες χώρες έχουν σπουδαίους νόμους, ίσως χρειαστεί να τους εφαρμόσουν καλύτερα, ώστε να λογοδοτήσουν οι δράστες για τα εγκλήματά τους και ίσως να έχουν αυστηρότερες ποινές/κυρώσεις.

3. Τι πιστεύεις ότι κάνει έναν άντρα να χτυπά μια γυναίκα;

- A. η γυναίκα τον προκαλεί
- B. θέλει να αποφασίσει εκείνος
- Γ. ο άντρας δεν αισθάνεται καλά
- Δ. είναι μεθυσμένος

Ο κύριος λόγος για τον οποίο οι άνδρες κακοποιούν τη γυναίκα είναι τα στερεότυπα φύλου που έχουν διαμορφωθεί και που τον κάνουν να αισθάνεται ότι δικαιούται να διορθώσει/πληγώσει/εξουσιάσει

τις γυναίκες «του». Μπορεί επίσης να μην αισθάνεται καλά ψυχολογικά, ωστόσο αυτό δεν μπορεί να είναι δικαιολογία για να χτυπήσει κάποιον, ούτε το αλκοόλ, η πρόκληση ή η επιθυμία να διορθώσει τη συμπεριφορά κάποιου μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για τη διάπραξη ενός εγκλήματος.

4. Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τη βία στις στενές σχέσεις;

- A. να αλλάξουμε τη συμπεριφορά των ανδρών
- B. να προστατέψουμε καλύτερα τις γυναίκες
- Γ. σκληρότερη ποινή/τιμωρία
- Δ. μια δική μας επιλογή

Όλα τα παραπάνω είναι τρόποι αντιμετώπισης της βίας στις στενές σχέσεις. Οι άνδρες πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη για το πώς ενεργούν, καθώς είναι οι κύριοι αυτουργοί. Οι γυναίκες χρειάζονται προστασία, τόσο από τη βία, όταν βρίσκονται σε μια βίαιη σχέση, αλλά και όταν έχουν εγκαταλείψει τον βίαιο άνδρα, εξακολουθούν να χρειάζονται προστασία καθώς η καταδίωξη, ακόμη και η γυναικοκτονία συμβαίνει συχνά ως αποτέλεσμα της αποχώρησής της. Το νομικό σύστημα πρέπει επίσης να είναι πιο σαφές, ακόμα κι αν μπορεί κανείς να συζητήσει πού εντοπίζεται η αδυναμία του νομικού συστήματος, φυσικά. Οι δικές μας επιλογές μπορεί να περιλαμβάνουν πτυχές όπως η ευαισθητοποίηση, η εκπαίδευση, η άρση του στίγματος, η αλλαγή στάσεων κ.λπ.

5. Τι πιστεύετε ότι κάνει κυρίως τις γυναίκες να εισέλθουν σε μια σχέση που γίνεται βίαιη;

- A. ερωτεύονται/τυφλώνονται από την αγάπη
- B. θέλουν να τον σώσουν/ επιθυμούν να μετατρέψουν ένα κακό αγόρι σε καλό τύπο
- Γ. είναι ο τέλειος/ιδανικός άντρας, συναρπαστικός, διαφορετικός, πολύ αρρενωπός
- Δ. μια δική τους επιλογή

Λάβετε υπόψη ότι τις περισσότερες φορές, ο άντρας είναι καλός, περιποιητικός και τρυφερός στην αρχή της σχέσης. Είναι μετά από λίγο που σταδιακά κάνει βήματα για να ελέγξει και να συρρικνώσει τον χώρο της γυναίκας και γίνεται βίαιος σωματικά ή ψυχολογικά. Η γυναίκα μπαίνει συχνά στις σχέσεις χωρίς να βλέπει σημάδια της βίαιης συμπεριφοράς του, ακριβώς επειδή δεν τα δείχνει στην αρχή. Είναι μάλλον ο παραπλανητικός χαρακτήρας του που την κάνει να μπει στη σχέση, όχι οι ελλείψεις ή η λανθασμένη αντίληψή της.

6. Γιατί ένα κορίτσι δεν εγκαταλείπει αμέσως τον βίαιο φίλο της;

- A. δεν έχει πού να πάει
- B. νιώθει ντροπή / ενοχή
- Γ. ελπίζει ότι θα αλλάξει
- Δ. φοβάται την εκδίκηση

Όλα τα παραπάνω είναι σωστές απαντήσεις. Είναι συχνά μια μακρά διαδικασία να εγκαταλείψεις έναν βίαιο σύντροφο. Στην αρχή το κορίτσι ελπίζει ότι ο βίαιος φίλος της θα αλλάξει, αν εκείνη συμπεριφερθεί διαφορετικά. Όταν συνειδητοποιεί η γυναίκα ότι ο φίλος της δεν κάνει τις αλλαγές που πρέπει να κάνει, είναι ήδη εκτεθειμένη σε πολλή βία και γι' αυτό μπορεί να αισθάνεται ενοχές και ντροπή. Συχνά, την έχει απομονώσει και μπορεί να μην ξέρει πού να απευθυνθεί για βοήθεια και να φοβάται τι θα κάνει, όταν προσπαθήσει να φύγει. Να προστεθεί ότι η βία στην οποία την εκθέτει την κάνει να ασχολείται με την αντιμετώπιση της βίας. Συχνά η βία εισάγεται σταδιακά και έτσι προσαρμόζεται σταδιακά σε αυτήν. Εν ολίγοις, είναι μια περίπλοκη διαδικασία που δεν εντοπίζεται εύκολα αμέσως.

7. Τι πιστεύετε ότι πρέπει να κάνει κάποιος αν δει ότι κάποιος υφίσταται βία/κακοποίηση στο σχολείο;

- A. να επέμβετε άμεσα εσείς
- B. να επικοινωνήσετε με έναν ενήλικο/καθηγητή
- Γ. να ζητήσετε βοήθεια από άλλους κοντά
- Δ. μια δική σας επιλογή

Όλα τα παραπάνω θα μπορούσαν να γίνουν. Ωστόσο, να θυμάστε ότι μερικές φορές δεν μπορείτε να επέμβετε μόνοι σας, καθώς μπορεί να είναι επικίνδυνο. Ως εκ τούτου, μπορεί να είναι καλύτερο να επικοινωνήσετε με άλλα άτομα ή την αστυνομία. Συζητήστε διάφορες καταστάσεις κακοποίησης που θα μπορούσατε να δείτε στο σχολείο και ποια δράση απαιτούν. Το άτομο που έχει υποστεί επίθεση/βία μπορεί να χρειαστεί βοήθεια και υποστήριξη, για να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη στον κόσμο γύρω του. Η οικοδόμηση μιας νέας αίσθησης εμπιστοσύνης και ασφάλειας είναι ένα από τα πιο δύσκολα βήματα για την ανάκτηση των δυνάμεων μετά από βία/κακομεταχείριση/σεξουαλική επίθεση, επομένως να είστε δίπλα τους ακούγοντάς τους.

8. Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να εργαστείτε για την ισότητα των φύλων;

- A. η νομοθεσία
- B. η γνώση στο σχολείο
- Γ. το να επηρεάζουν τους γονείς αλλάζοντας τη στάση τους
- Δ. μια δική σας επιλογή

Όλες οι παραπάνω απαντήσεις είναι σωστές και επηρεάζουν θετικά τα διάφορα επίπεδα του ζητήματος. Ενδέχεται να απαιτείται νομοθεσία στο σύνολό της για να γίνει μια κοινωνική αλλαγή και να υποστηριχθούν νομικά οι άνθρωποι. Μπορεί να περιλαμβάνει γονική άδεια, σταθερό αριθμό θέσεων για γυναίκες σε συμβούλια ή άλλου είδους κανονισμούς. Η γνώση στο σχολείο, η στάση και η γνώση των γονέων είναι κλειδί για να γνωρίσουν οι μελλοντικές γενιές τα δικαιώματά τους αλλά και το γιατί η ισότητα των φύλων είναι τόσο σημαντική τόσο για τις ίδιες τις γυναίκες όσο και για το κοινωνικό σύνολο.

Ομαδοποιήσεις προτάσεων θεμάτων:

Η βία των ανδρών κατά των γυναικών σε στενές σχέσεις:

Ερωτήσεις: 1. Τι είναι η έμφυλη βία; 2. Τι πιστεύεις ότι κάνει έναν άντρα να χτυπά μια γυναίκα; 3. Τι πιστεύετε ότι κάνει κυρίως τις γυναίκες να καταλήγουν σε βίαιες σχέσεις; 4. Γιατί το κορίτσι δεν αφήνει τον βίαιο φίλο της; 5. Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τη βία στις στενές σχέσεις;

Ο ρόλος της κοινωνίας όσον αφορά τη έμφυλη βία:

Ερωτήσεις: 1. Τι είναι η έμφυλη βία; 2. Ποιος είναι ένας καλός τρόπος για να εργαστείτε για την ισότητα των φύλων; 3. Τι πιστεύετε ότι πρέπει να γίνει καταρχήν για την πρόληψη της βίας των ανδρών κατά των γυναικών; 4. Τι πιστεύετε ότι πρέπει να κάνει κάποιος, αν δει ότι κάποιος άλλος υφίσταται βία/κακοποίηση στο σχολείο;

Περαιτέρω δραστηριότητες

Η άσκηση των τεσσάρων γωνιών μπορεί εύκολα να ακολουθηθεί από μια άσκηση θεάτρου φόρουμ. Διαβάστε το κεφάλαιο 3.5. *Ασκήσεις Θεάτρου Forum* για περισσότερες πληροφορίες.

3.3. Εικονογράφηση γυναικών - οπτική παρουσίαση των γυναικών στην ιστορία της τέχνης και των σύγχρονων μέσω

Συγγραφέας: Anđelka Νίκολιτς

χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου για μαθητές	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή
45'	Χώρος για ομαδική εργασία	14 – 18 ετών	Δεν απαιτείται	(1 -5) 2

Περίληψη του μαθήματος

Το μάθημα επικεντρώνεται στο ερώτημα: πώς παρουσιάστηκαν οι γυναίκες από τους εικαστικούς καλλιτέχνες ανά τους αιώνες και πώς παρουσιάζονται από τα μέσα ενημέρωσης σήμερα (εφημερίδες, διαδικτυο κ.λπ.); Αναλύοντας το περιεχόμενο, το πλαίσιο, αλλά και την τεχνική πλευρά διαφορετικών εικόνων (πίνακες, φωτογραφίες...), οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να εντοπίσουν στερεότυπα και συμβάσεις που ακολουθούν την εικόνα της γυναίκας και να υιοθετήσουν μια κριτική στάση απέναντί τους.

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Ο κύριος στόχος του μαθήματος είναι να επιτρέψει στους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα τη μακρόχρονη παράδοση της έμφυλης αδικίας και τα ίχνη της στον κόσμο σήμερα, και να τους κάνει πιο ευαίσθητους και κριτικούς όσον αφορά το ζήτημα των στερεοτύπων φύλου. Από την άλλη, η χρήση της μεθόδου της ανάλυσης εικόνων τους βοηθά να αναπτύξουν τη φαντασία, τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

Βασικό υλικό γι' αυτό το μάθημα είναι 9 εικόνες γυναικών, που επιλέγει ο καθηγητής. 3 εικόνες πρέπει να είναι ιστορικοί πίνακες (ολόκληροι πίνακες ή αποσπάσματα από πίνακες), 3 από τη βιομηχανία μάρκετινγκ και 3 φωτογραφίες ντοκιμαντέρ. Οι γυναίκες που απεικονίζονται στις φωτογραφίες μπορεί να είναι ανώνυμες ή διάσημα πρόσωπα. Κατά προτίμηση, θα πρέπει να προέρχονται από διαφορετικές περιόδους, διαφορετικά γεωπολιτικά και κοινωνικά πλαίσια. Μπορούν να αποτυπωθούν σε περιβάλλον εργασίας, άλλες δραστηριότητες ή απλώς να ποζάρουν. Όσο πιο διαφορετικές είναι οι εικόνες, τόσο πιο ενδιαφέρουσες θα είναι για τους συμμετέχοντες ⁸⁰.

Οι φωτογραφίες πρέπει να εκτυπώνονται σε σκληρό χαρτί, το ελάχιστο μέγεθος είναι σε μορφή A5. Κάθε εικόνα πρέπει να κοπεί σε 3 κομμάτια, ώστε να έχουμε συνολικά 27 κομμάτια.

Σημείωση: ο συνολικός αριθμός τεμαχίων θα πρέπει να αντιστοιχεί στον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

A) Συμπλήρωση εικόνων/δημιουργία ομάδων (15 λεπτά)

⁸⁰ Μπορείτε να βρείτε ορισμένες εικόνες σε αυτόν τον φάκελο στο διαδικτυο – μη διστάσετε να επιλέξετε άλλες εικόνες που μπορεί να είναι πιο ενδιαφέρουσες για την ομάδα σας:
https://drive.google.com/drive/folders/1cEacNxOXtankhC1_wPcxKQ8PR8h9O1VX?usp=sharing

Ο καθηγητής βάζει τα κομμάτια των εικόνων στο πάτωμα, έτσι ώστε να φαίνεται μόνο το πίσω μέρος (που είναι λευκό). Κάθε συμμετέχων θα πρέπει να διαλέξει ένα κομμάτι και προς το παρόν να το κρατήσει για τον εαυτό του/της (όχι να το δείξει στους άλλους).

Στέκονται σε κύκλο. Ένας ένας οι συμμετέχοντες προσπαθούν να μιμηθούν (για να εξηγήσουν χωρίς λόγια) αυτό που βλέπουν στο κομμάτι που πήραν. Ο στόχος είναι να βοηθήσουν τους άλλους δύο συμμετέχοντες που έχουν δύο άλλα μέρη των συγκεκριμένων εικόνων να το αναγνωρίσουν και να ενωθούν, να φτιάξουν το τριάδες που μπορεί να ολοκληρώσουν την εικόνα. Παίζοντας αυτό το παιχνίδι (που μπορεί να είναι αρκετά διασκεδαστικό, όπως κάθε παντομίμα), φτιάχνουμε 9 τριάδες (1 εικόνα = 1 ομάδα).

Β) Αναλύσεις εικόνας/κατασκευή σκηνών (20 λεπτά)

Τώρα κάθε ομάδα θα πρέπει να συζητήσει την εικόνα που ολοκλήρωσε και να φτιάξει μια σύντομη σκηνή, η οποία θα διευρύνει το νόημα της εικόνας που πήρε. Θα μπορούσαν και θα έπρεπε να εφεύρουν περισσότερους χαρακτήρες, να φανταστούν την κατάσταση και το φόντο των εικόνων, να προσθέσουν κείμενο κ.λπ.

Γ) Εμφάνιση και συζήτηση των σκηνών (10 λεπτά)

Κάθε ομάδα ερμηνεύει τη σκηνή που έκανε. Το δείχνουν στους άλλους συμμετέχοντες, οι οποίοι είναι ελεύθεροι να κάνουν σχόλια, ερωτήσεις κ.λπ.

Στην τελική συζήτηση, οι συμμετέχοντες μοιράζονται την εμπειρία της ανάλυσης και της αναπαράστασης εικόνων και προσπαθούν να ανιχνεύσουν στερεότυπα και συμβάσεις στις αναπαραστάσεις των γυναικών που παρατήρησαν.

Πρόσθετες συμβουλές για εκπαιδευτικούς:

Οι καθηγητές μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να αναλύσουν τις εικόνες δίνοντάς τους πρόσθετες ερωτήσεις:

- **Ποιος είναι στην εικόνα; Πού; Πότε;** (είναι διάσημο ή ανώνυμο άτομο, ηλικία, κοινωνική θέση, στάση σώματος, έκφραση προσώπου, γνωρίζει ότι την ζωγραφίζουν/φωτογραφίζουν; τι κάνει; Αυτό που κάνει μοιάζει με την κανονική της δραστηριότητα ή είναι κάτι ασυνήθιστο; έχει παρέα; ποιο είναι το περιβάλλον της; ποια είναι η εντύπωσή σας γι' αυτό το άτομο, κ.λπ.)
- **Πλαίσιο:** πού (νομίζετε ότι) αυτή η φωτογραφία δημοσιεύτηκε/εκτέθηκε/δημιουργήθηκε και για ποιον σκοπό; Ποια ήταν η πρόθεση του δημιουργού; πιστεύετε ότι η γυναίκα της φωτογραφίας ενημερώθηκε σχετικά; Πιστεύετε ότι χειραγωγήθηκε/έγινε αντικείμενο κακομεταχείρισης;
- **Τεχνικές λεπτομέρειες:** πώς έγινε η εικόνα (χρήση ειδικών εφέ και λόγοι γι' αυτό); Μήπως «λέει ψέματα» η εικόνα ή αντιπροσωπεύει την πραγματικότητα όπως είναι; Τι μπορείτε να πείτε για τον δημιουργό (ζωγράφο, φωτογράφο) και τις σχέσεις του/της με το μοντέλο; και τα λοιπά.

Περαιτέρω δραστηριότητες

Οι μαθητές μπορούν να ενθαρρυνθούν να συσχετιστούν με τις εικόνες, δηλαδή με τις σκηνές που έκαναν και να φτιάξουν ένα θεατρικό έργο για την απεικόνιση γυναικών. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο άλλων μαθημάτων/προβών, ειδικά αν η δραστηριότητα διεξάγεται με μαθητές που ενδιαφέρονται για το θέατρο.

Επίσης, μπορεί (ως εργασία) να τους ζητηθεί να βρουν νέες φωτογραφίες γυναικών και να εξηγήσουν την επιλογή τους – ή να φτιάξουν ίδια πρωτότυπα έργα γι' αυτό το θέμα.

3.4. Η δύναμή σου – αναδημιουργώντας ένα μουσικό βίντεο της Billie Eilish

Συγγραφέας: Adam Bethlenfalvy

χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου για μαθητές	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή	Online έκδοση
90'	Τάξη, χώρος για ομαδική εργασία	14 – 18 ετών	Δεν απαιτείται	(1 -5) 3	Διαθέσιμος

Περίληψη του μαθήματος

Αυτό το μάθημα χρησιμοποιεί ένα σχετικό θεματικά τραγούδι από τη δημοφιλή ερμηνεύτρια Billie Eilish (Your power) για να εξετάσει τα πιο συχνά σημάδια κακοποίησης σε μια σχέση. Οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν ξανά το βίντεο κλιπ και να δημιουργήσουν εικόνες, στιγμές που αντιπροσωπεύουν τα σημάδια της κακοποίησης. Το μάθημα προσφέρει το φανταστικό πλαίσιο του παιχνιδιού και υπάρχει η ιδέα της πρόσκλησης από την ίδια τη μουσική.

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Το μάθημα στοχεύει να ενημερώσει τους εφήβους για τα σημάδια κακοποίησης με την ελπίδα ότι θα μπορέσουν να τα παρατηρήσουν εγκαίρως στις σχέσεις τους ή με τους φίλους τους.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

Έντυπη επιστολή από την "Billie Eilish" ⁸¹; τυπωμένο κείμενο του *Your power* ⁸², έντυπη λίστα με *σημάδια κατάχρησης* ⁸³, δυνατότητα να δείτε το μουσικό βίντεο ⁸⁴μαζί.

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

Πλαισιώνοντας το μάθημα: Η φανταστική υπόθεση αυτού του μαθήματος είναι ότι η Billie Eilish, η δημοφιλής ποπ μουσικός, έστειλε ένα γράμμα στην τάξη, ζητώντας τους να προσφέρουν μερικές ιδέες για το πώς θα μπορούσε να αναδημιουργηθεί το μουσικό της βίντεο. Ο συντονιστής μπορεί να παίξει με αυτές τις πληροφορίες με τρόπο που είναι ο πιο κατάλληλος για την ομάδα, μπορεί να παίξει τον ρόλο του μπερδεμένου με την ομάδα που έλαβε το γράμμα και να τους ρωτήσει για το ποια είναι η Billie Eilish. «*Βρήκα αυτό το παράξενο γράμμα από κάποια Αμερικανίδα μουσικό στο γραφείο μου. Κάποια που ονομάζεται Eilish ή κάτι τέτοιο. Την ξέρει κανείς από εσάς;*»

Ή θα μπορούσε να είναι πολύ ενθουσιώδης με αυτό το περιστατικό και να φέρει πολλή ενέργεια στην ομάδα. «*Δεν θα πιστέψετε τι συνέβη! Βρήκα αυτό το γράμμα στο γραφείο μου σήμερα και δεν μπορώ να το κρατήσω για τον εαυτό μου – δεν μπορείτε να φανταστείτε ποιος έγραψε στην ομάδα!*»

Κοινή χρήση του γράμματος : Η κεντρική δραστηριότητα του μαθήματος πλαισιώνεται από αυτό το γράμμα. Προσκαλεί την ομάδα στο έργο της αναδημιουργίας ενός ήδη υπάρχοντος και αρκετά δυνατού βίντεο. Η ομάδα καλείται να γίνει συνδημιουργός, αλλά οι κοινωνικοί στόχοι της εκ νέου δημιουργίας του βίντεο είναι πολύ συγκεκριμένοι και είναι καθοριστικοί για την υλοποίηση των εκπαιδευτικών στόχων του μαθήματος.

Μη διστάσετε να ξαναγράψετε το γράμμα για να το κάνετε συγκεκριμένο για την ομάδα σας, απλά να έχετε κατά νου ότι τα κεντρικά στοιχεία (τονισμένα με έντονη γραφή) παραμένουν σε αυτό. Επίσης,

⁸¹ <https://drive.google.com/file/d/1ixjBjPyG0jVDabnEg-T1ZF48Dq2zxQlz/view?usp=sharing>

⁸² https://drive.google.com/file/d/1micDHO_2SUR777tmUAS1JU7-QD0Gwxsf/view?usp=sharing

⁸³ <https://drive.google.com/file/d/1MnNpM5eg4VcwVdqaINDDmVXjRmcDkOQv/view?usp=sharing>

⁸⁴ <https://youtu.be/fzeWc3zh01g>

προσέξτε να μην προσθέσετε πάρα πολλά επιπλέον στοιχεία που μπορεί να απομακρύνουν την προσοχή της ομάδας από τα σημάδια κακοποίησης.

Αγαπητή...(Τάξη)

Ένας φίλος μου μου είπε για ... (προσθέστε κάτι συγκεκριμένο που έχει επιτύχει η ομάδα σχετικά με την κοινότητα ή τη δημιουργικότητα, κάτι για το οποίο μπορεί να είναι ενθουσιασμένοι) και αμέσως σκέφτηκα ότι είστε οι άνθρωποι με τους οποίους πρέπει να επικοινωνήσω γι' αυτήν τη νέα ιδέα. Είναι πραγματικά στην καρδιά μου.

Ίσως έχετε δει ένα από τα πρόσφατα βίντεό μου "Your Power". Μου αρέσει πολύ το βίντεο που φτιάξαμε, αλλά από τις απαντήσεις που έλαβα νιώθω ότι έχει πολύ περισσότερες δυνατότητες. Από τα μηνύματα που έλαβα από τους νέους βλέπω ότι τους συγκινεί πραγματικά, και έχει επίσης τη δυνατότητα να τους προειδοποιήσει για καταχρηστικές σχέσεις. Κατάφερα να βρω κάποια χρήματα από τη Universal Music **για να δημιουργήσω μια νέα έκδοση του βίντεο για νέους, η οποία αντικατοπτρίζει ρητά τη βία, την κατάχρηση εξουσίας στη σχέση.** Ήθελα να σας ρωτήσω αν έχετε κάποιες ιδέες ή σκέψεις γι' αυτό.

Θα μπορούσατε να προτείνετε κάποιες συγκεκριμένες ιδέες για χαρακτηριστικές/εμβληματικές καταστάσεις, αναγνωρίσιμες στιγμές κατάχρησης εξουσίας σε «ρομαντικές» σχέσεις ; Αυτές θα μπορούσαν να είναι στιγμές των πρώτων προειδοποιητικών σημάτων, που θα μπορούσαν να φτάσουν στους θαυμαστές μου – οι οποίοι ίσως θα μπορούσαν να συνειδητοποιήσουν τους κινδύνους και να σωθούν από το να γίνουν θύματα – ή ίσως ακόμη και θύτες!

Ανυπομονώ για την απάντησή σας!

Φιλιά,

Μπίλι

Είναι υπέροχο αν ο συντονιστής μπορεί να κρατήσει την αρχή του μαθήματος σε αυτό το παιχνίδι μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας, ίσως διαβάζοντας το γράμμα (παρακάτω) πριν καλέσει την ομάδα να συμπεριφερθεί «σαν» αυτό να ήταν αλήθεια: *«Φυσικά, αυτό το γράμμα ήταν γραμμένο από εμένα και όχι από την Billie Eilish – αλλά από όσα ξέρω γι' αυτήν θα μπορούσε να ήταν. Θα συμμετάσχετε μαζί μου σε αυτό το μικρό «ψέμα», θα μπορούσαμε να προσποιηθούμε μαζί ότι ήταν από αυτήν;»*

Παρακολούθηση και ανάλυση του τραγουδιού : Για να μπορέσει η ομάδα να δουλέψει πάνω στο τραγούδι πρέπει πρώτα να το καταλάβει – αυτό μπορεί να γίνει ξεκάθαρα για την ομάδα: *«πρέπει να καταλάβουμε πρώτα το τραγούδι, για να μπορέσουμε να σκεφτούμε αυτό το νέο βίντεο».* Είναι χρήσιμο να ακούσετε το τραγούδι και να παρακολουθήσετε το αρχικό βίντεο μαζί. Μπορείτε να εκτυπώσετε τους στίχους και επίσης να τους διαβάσετε μαζί με την ομάδα.

Ξεκινήστε μια **συζήτηση** για το τι είναι πραγματικά. Ποια είναι η πηγή δύναμης σε μια σχέση; Πώς φαίνεται το τραγούδι και πώς αντικατοπτρίζει το βίντεο την κατάχρηση εξουσίας;

Οργάνωση της ομαδικής εργασίας : Ο συντονιστής χωρίζει την τάξη σε ομάδες (εσείς θα ξέρετε καλύτερα πόσοι από τους μαθητές μπορούν να συνεργαστούν πιο παραγωγικά) και τους ζητά να εργαστούν σε πιθανές εικόνες για το νέο βίντεο. Για να βοηθήσετε σ' αυτό, κάθε ομάδα λαμβάνει ένα αντίγραφο του εγγράφου *Σημάδια Παρενόχλησης και κακοποίησης* (παρακάτω). Ο στόχος είναι να επιλέξετε ένα και να σκεφτείτε ποιος θα ήταν ο καλύτερος τρόπος για να το αναπαραστήσετε σε ένα βίντεο. Η ομάδα θα πρέπει να σκεφτεί την ίδια την εικόνα – να τη δημιουργήσει με τις ίδιες τις

δυνάμεις και με τα σώματά της ως **παγωμένη εικόνα** – αλλά και να σκεφτεί τις λεπτομέρειες για το πώς θα πρέπει να εμφανίζεται στο βίντεο. Σε ποια προοπτική πρέπει να είναι η κάμερα; Πόσο κοντά ή μακριά από τη στιγμή; Υπάρχει κάποια κίνηση της κάμερας στο πλάνο; Οι άνθρωποι αυτή τη στιγμή κινούνται ή είναι ακίνητοι;

Οι ομάδες θα πρέπει να διαβάσουν το έγγραφο και να επιλέξουν ένα στοιχείο που πιστεύουν ότι είναι το πιο σημαντικό για τους νέους και να το δουλέψουν λεπτομερώς. Δώστε τους αρκετό χρόνο για να εργαστούν, αλλά βεβαιωθείτε ότι είναι σε καλό δρόμο και εργάζονται αποδοτικά όταν κάθε τόσο πηγαίνετε να ελέγξετε την πρόοδό τους.

Παρουσίαση της ομαδικής εργασίας : Οι ομάδες πρέπει να μοιραστούν τις σκέψεις και τις ιδέες τους, όταν τελειώσει ο χρόνος. Είναι χρήσιμο το να μπορούν να δείξουν τις παγωμένες τους εικόνες και να εξηγήσουν πώς θα λειτουργούσε η κάμερα με αυτές τις εικόνες. Οι συμμετέχοντες μπορούν να κάνουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλο καθώς παρουσιάζουν, αλλά είναι σημαντικό να μην κρίνει ο ένας τη δουλειά του άλλου, αλλά να αναλογιστεί τι πιο ισχυρό βρίσκουν στις ιδέες ή πώς συνδέονται οι ιδέες των ομάδων με τη σκέψη τους.

Τελική συζήτηση : Η τάξη μπορεί να σκεφτεί συλλογικά τι να προτείνει στην Billie Eilish στην απαντητική της επιστολή. Το γράμμα φυσικά δεν χρειάζεται να γραφτεί, αλλά ο συντονιστής μπορεί να στοχεύσει να συνοψίσει με την ομάδα ποια είναι τα πιο σημαντικά σημεία και ποιες είναι οι πιο ισχυρές αναπαραστάσεις αυτών των στοιχείων.

Ο συντονιστής/καθηγητής μπορεί να ευχαριστήσει την ομάδα που συμμετείχε σε αυτό το παιχνίδι και πήρε στα σοβαρά τη φανταστική επιστολή.

Online έκδοση

Μπορείτε να πραγματοποιήσετε αυτό το μάθημα διαδικτυακά μέσω του Zoom ή μιας παρόμοιας πλατφόρμας. Οι περισσότερες από τις δραστηριότητες μπορούν να διεξαχθούν εντός της κύριας αίθουσας συσκέψεων, της ολομέλειας – μπορούν να διευκολυνθούν οι συζητήσεις, να μοιραστούν βίντεο και κείμενα.

Σημάδια Παρενόχλησης και κακοποίησης

- Ο σύντροφός σας παρακολουθεί όλα όσα κάνετε. Παρακολουθεί πού βρίσκεστε και με ποιον είστε μαζί ανά πάσα στιγμή. Σας εμποδίζει ή σας αποθαρρύνει από το να βλέπετε φίλους, οικογένεια ή να πηγαίνετε στη δουλειά ή στο σχολείο.
- Ο σύντροφός σας επιμένει να απαντάτε αμέσως στα γραπτά μηνύματα, τα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τις κλήσεις του και απαιτεί να γνωρίζει τους κωδικούς σας για τους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και άλλους λογαριασμούς.
- Ένας σύντροφος που παρενοχλεί μπορεί να συμπεριφέρεται με ζήλια, και να επαναλαμβάνει συνεχώς την κατηγορία ότι τον απατάτε. Μπορεί να προσπαθήσει να ελέγξει τον τρόπο που ξοδεύετε τα χρήματα, να ελέγξει τη χρήση φαρμάκων ή να έχει τον έλεγχο γεννήσεων. Μπορεί να παίρνει καθημερινές αποφάσεις για εσάς, όπως το τι φοράτε ή τρώτε.
- Μπορεί να είναι υποτιμητικός. Μπορεί να σας υποτιμά προσβάλλοντας την εμφάνισή σας, τη νοημοσύνη ή τα ενδιαφέροντά σας. Μπορεί να προσπαθήσει να σας ταπεινώσει μπροστά σε άλλους και να επιχειρήσει να καταστρέψει την περιουσία σας ή πράγματα που σας ενδιαφέρουν.
- Ένας βίαιος σύντροφος μπορεί να συμπεριφέρεται θυμωμένα ή να έχει ξαφνικές αντιδράσεις ή απρόβλεπτη ιδιοσυγκρασία, οπότε ποτέ δεν ξέρετε τι μπορεί να προκαλέσει πρόβλημα. Μπορεί να σας κατηγορήσει για τα βίαια ξεσπάσματά του και να βλάψει σωματικά ή να απειλήσει να βλάψει εσάς, τον εαυτό του και τα μέλη του νοικοκυριού σας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών ή των κατοικίδιων ζώων.
- Μπορεί να σας βλάψει σωματικά, σπρώχνοντας, χτυπώντας, γρονθοκοπώντας, χαστουκίζοντας, κλωτσώντας ή δαγκώνοντας. Μπορεί να χρησιμοποιήσει ή να απειλήσει ότι θα χρησιμοποιήσει όπλο εναντίον σας.
- Μπορεί να είναι σεξουαλικά βίαιος, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού ή άλλης εξαναγκαστικής σεξουαλικής δραστηριότητας. Μπορεί να υποθέσει εσφαλμένα ότι η συγκατάθεση για μια σεξουαλική πράξη στο παρελθόν σημαίνει ότι πρέπει να συμμετάσχετε στις ίδιες πράξεις στο μέλλον. Μπορεί επίσης να υποθέσει εσφαλμένα ότι η συγκατάθεση για μια δραστηριότητα σημαίνει συγκατάθεση για αυξημένα επίπεδα οικειότητας. Για παράδειγμα, ένας θύτης μπορεί να υποθέσει ότι ένα φιλή πρέπει να οδηγεί κάθε φορά σε σεξ.

Η **ομαδική εργασία** πρέπει να προσαρμοστεί στις διαδικτυακές πλατφόρμες. Ενώ οι ομάδες μπορούν να εργάζονται σε **αίθουσες επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms)**, είναι χρήσιμο γι' αυτές να χρησιμοποιούν διαφορετικές σελίδες ενός Google Jamboard ⁸⁵ για να δημιουργούν τις εικόνες τους και να συλλέγουν τις ιδέες τους σε μια μορφή που μπορούν να μοιραστούν με άλλους, αφού επιστρέψουν στην κοινή σύσκεψη. Η εργασία στο διαδίκτυο μπορεί να επιτρέψει στις ομάδες να εργαστούν περισσότερο με βίντεο – αλλά θα μπορούσαν επίσης να βρουν υλικό στο διαδίκτυο που θα μπορούσε να τονίσει, να υπογραμμίσει τις σκέψεις τους.

Είναι χρήσιμο για τον συντονιστή να πηγαίνει στις αίθουσες επιμέρους συσκέψεων για να ελέγξει τη διαδικασία από την οποία περνούν οι ομάδες.

3.5. Ασκήσεις θεάτρου φόρουμ

Συγγραφέας: Hanna Melanton Appelfeldt (βασισμένο σε ασκήσεις που αναπτύχθηκαν στο project Dream Business)

χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου για μαθητές	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή
45' (με + δραστηριότητες: 90')	Άδεια τάξη	11 – 18 ετών	Δεν απαιτείται	(1 -5) 5

Περίληψη του μαθήματος

Το μάθημα διερευνά καταστάσεις αδικίας μέσω αγαλμάτων και παγωμένων εικόνων και εμπλέκει τους μαθητές στη διερεύνηση πιθανών λύσεων. Οι περαιτέρω δραστηριότητες προσφέρουν πιο αναπτυγμένες δραστηριότητες Θεάτρου Forum.

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Στόχος των ασκήσεων είναι να μάθουν περισσότερα για το πώς η αδικία/σύγκρουση μπορεί να επηρεάσει τις σχέσεις μεταξύ ατόμων και ομάδων, αλλά και ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι δράσης και αντίδρασης που είτε λύνουν το πρόβλημα είτε τροφοδοτούν αυτήν την κατάσταση. Οι μαθητές αναλαμβάνουν και δοκιμάζουν διαφορετικούς ρόλους και έτσι μπορούν επίσης να κατανοήσουν καλύτερα τα όρια και τις επιλογές που συνδέονται με αυτόν τον ρόλο. Για να φτιάξουν αγάλματα και να παίξουν παιχνίδια φόρουμ, οι μαθητές πρέπει να εξερευνήσουν πώς να εκφράζουν συναισθήματα με το σώμα τους και πώς να αλληλεπιδρούν με παιχνιδιάρικο τρόπο.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

Ένας αρκετά μεγάλος χώρος για να εργαστούν ομάδες.

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

Σχηματίζοντας αγάλματα

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των τεσσάρων και ζητήστε τους να επιλέξουν ένα συναίσθημα και να σχηματίσουν ένα άγαλμα αυτού του συναίσθηματος. Ο σχηματισμός ενός αγάλματος σημαίνει ότι οι μαθητές παγώνουν σε μια στάση, είτε όρθιοι είτε καθιστοί, και δημιουργούν μια εικόνα/κατάσταση

⁸⁵ <https://jamboard.google.com/>

της αίσθησης που επέλεξαν. (Μπορείτε επίσης να προετοιμαστείτε γράφοντας τα συναισθήματα σε σημειώσεις, διπλώνοντάς τα σε ένα μολ και αφήνοντας τους μαθητές να κρατήσουν μια σημείωση και να φτιάξουν μια εικόνα της αίσθησης που ένιωσαν σαν άγαλμα). Όταν η ομάδα τελειώσει με τις προετοιμασίες της, θα δείξουν ο ένας στον άλλο τα αγάλματά τους.

Σκοπός: Ο σκοπός είναι να δοθεί στην ομάδα μια φυσική εικόνα, μια φιγούρα για την οποία μπορεί κανείς να μιλήσει, να ερμηνεύσει και να εργαστεί. Κάθε μαθητής τραβάει μια στιγμή την προσοχή. Οι μαθητές αποκτούν γνώσεις για το πώς κάποιος μπορεί και να καταφέρει χωρίς λόγια να εκφραστεί, χρησιμοποιώντας τη γλώσσα του σώματος. Επιπλέον, η σαφής θέση που παίρνει το σώμα σας στο δωμάτιο σχετίζεται με τα συναισθήματα που νιώθετε μέσα σας. Μαζί θα ανακαλύψετε ότι λίγο πολύ διαβάζουμε συνεχώς ο ένας τη γλώσσα του σώματος του άλλου, αλλά συχνά χωρίς να το γνωρίζουμε.

Παρουσίαση του αγάλματος

Ο καθηγητής διευκολύνει μια συζήτηση για τα αγάλματα. Η συζήτηση μπορεί να γίνει χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους. Ακολουθούν ορισμένες προτάσεις:

A. Ερμηνεύστε:

Ξεκινήστε ζητώντας από τους μαθητές που κοιτάζουν το άγαλμα να περιγράψουν αυτό που βλέπουν και να τους ενθαρρύνουν να μοιραστούν τις εντυπώσεις και τους συσχετισμούς τους.

Σκοπός: Να δείξει την ποικιλία των ερμηνειών.

B. Δώστε φωνή στο άγαλμα

Ο καθηγητής ρωτά τους μαθητές τι πιστεύουν ότι λένε τα άτομα που παριστάνουν το άγαλμα. Ο καθηγητής πατά ένα φανταστικό κουμπί στο άτομο που παριστάνει το άγαλμα και στη συνέχεια προφέρει κάποιες λέξεις. Ο καθηγητής το κάνει αυτό για όλα τα άτομα που παριστάνουν το άγαλμα και για όλες τις ομάδες. Μπορείτε επίσης να ρωτήσετε τι σκέφτονται/αισθάνονται τα άτομα στο άγαλμα. Μια άλλη εναλλακτική είναι να ζητήσετε από τα ίδια τα άτομα που σχηματίζουν το άγαλμα να πουν κάτι.

Σκοπός: Να κάνετε την εικόνα του αγάλματος ζωντανή, να δουλέψετε με αυτό που φαντάζεστε και μετά να το κάνετε να συμβεί. Οι μαθητές βιώνουν τη διαφορά μεταξύ αυτού που λέει ή σκέφτεται και στοχάζονται στα διαφορετικά επίπεδα εκφράσεων.

Γ. Δημιουργήστε ένα αντίθετο συναίσθημα

Αφήστε τους μαθητές που παρακολουθούν το άγαλμα να το στήσουν/ δημιουργήσουν/ πλάσουν ξανά για να εκφράσουν το αντίθετο συναίσθημα.

Σκοπός: Αναστοχασμός σχετικά με το τι συμβαίνει.

Η εργασία με τη διαμόρφωση αγαλμάτων είναι μια διαδικασία που απαιτεί διάλογο μεταξύ των μαθητών και του καθηγητή. Υπάρχουν πολλές πιθανές παραλλαγές για εξερεύνηση και μη διστάσετε να δοκιμάσετε νέα παιχνίδια. Σκοπός είναι να ανοίξουν νέες δυνατότητες αλληλεπίδρασης και επομένως δεν υπάρχει μία μόνο σωστή ερμηνεία ή έκφραση.

Σχηματισμός παγωμένης εικόνας

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των τεσσάρων και ζητήστε από τους μαθητές να σχηματίσουν μια παγωμένη εικόνα (μια πραγματική στιγμή, όπως μια φωτογραφία) **μιας κατάστασης αδικίας/σύγκρουσης** στην οποία υπάρχουν αντιτιθέμενοι ρόλοι, όπως άτομο που χάνει την ψυχραιμία του / ψύχραιμος, ισχυρός / ανίσχυρος, καταπιεστές / θύμα, παραβάτης / ξυλοκοπημένος κ.λπ. Αυτή η άσκηση έχει τέσσερα μέρη που συνδέονται μεταξύ τους, προκειμένου να αναπτυχθεί η σκηνή και η δέσμευση των μαθητών.

I. Η αρχική παγωμένη εικόνα

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των τεσσάρων και δώστε τους οδηγίες να κάνουν ένα άγαλμα με βάση ένα συγκεκριμένο θέμα, για παράδειγμα: καταπιεστής εναντίον θύματος (καταπιεζόμενου).

Δώστε τους λίγα λεπτά για να συζητήσουν ποια παγωμένη εικόνα θα κάνουν και τι θέλουν να αντιπροσωπεύει. Αφού δημιουργήσουν ένα άγαλμα, κάθε ομάδα δείχνει τη δουλειά της στην υπόλοιπη τάξη. Πριν να εξηγήσει η ομάδα που δείχνει το άγαλμα τις δικές της σκέψεις σχετικά με αυτό, ο καθηγητής ρωτά πώς το ερμηνεύουν οι άλλοι μαθητές.

Η ομάδα αποφασίζει μαζί πώς να δημιουργήσει την παγωμένη εικόνα. Επιλέγουν πόσοι από αυτούς θα είναι μέρος της εικόνας. Μπορείτε να είστε όσοι θέλετε, σημασία έχει ότι όλοι στην ομάδα εκφράζουν τις σκέψεις και τις ιδέες τους και ότι συμμετέχουν στην άσκηση, ακόμα κι αν οι ίδιοι δεν θέλουν να ποζάρουν στην παγωμένη εικόνα.

Βεβαιωθείτε ότι όλη η τάξη λειτουργεί με το ίδιο θέμα. Η παγωμένη εικόνα πιθανότατα θα είναι διαφορετική και μπορεί να ερμηνευτεί διαφορετικά, κάτι που είναι και ο σκοπός της άσκησης: να εξερευνήσουμε.

Προειδοποίηση : υπενθυμίστε στους μαθητές να μην βάζουν τον εαυτό τους σε θέση που βάζει σε κίνδυνο την ακεραιότητά τους. Η άσκηση πρέπει να είναι καλή και ασφαλής για όλους τους συμμετέχοντες.

II. Ιδανική εικόνα

Η ιδανική εικόνα στοχεύει στη δημιουργία ενός «ονειρικού σεναρίου», όπου η κατάσταση έχει επιλυθεί, εξ ου και ο τίτλος «ιδανική εικόνα». Ένας κάθε φορά, μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να κάνουν μία αλλαγή κάθε φορά στην αρχική εικόνα για να την κάνουν ιδανική εικόνα. Μπορούν να γίνουν πολλές αλλαγές για να εμφανιστούν περισσότερες προτάσεις.

Στο τέλος αυτής της άσκησης ο καθηγητής καλεί τους μαθητές να αναλογιστούν την άσκηση. Ακολουθούν ερωτήσεις που θα μπορούσαν να τεθούν: τι είναι ένα "σενάριο" - μια ιδανική εικόνα; Πού είναι πραγματικά ιδανικές αυτές οι ιδανικές εικόνες; Πώς μπορεί να είναι η ιδανική εικόνα; Πόσο δύσκολο είναι να φτάσεις σε αυτή την ιδανική εικόνα;

Σκοπός: Να φανταστεί κανείς πώς μια αρνητική κατάσταση μπορεί να μετατραπεί σε θετική. Αυτό μεταδίδει στους μαθητές ότι έχουν τη δύναμη να δημιουργήσουν ένα νέο τέλος, τόσο στη σκηνή όσο και στην πραγματική ζωή.

III. Τα πρώτα τρία βήματα για να βγούμε από την προβληματική κατάσταση

Βρείτε τρία στάδια για να βγείτε από την προβληματική κατάσταση και να φτάσετε στην ιδανική εικόνα. Αυτά τα στάδια απαιτούν την αλληλεπίδραση πολλών ατόμων στην τάξη. Αυτές οι αλλαγές μπορούν να γίνουν ανά μία κάθε φορά, από ένα άτομο τη φορά. Επιπλέον, ένα βήμα δεν πρέπει να επιλύει ολόκληρη την κατάσταση, αλλά μάλλον να οδηγεί βήμα προς βήμα σε μια λύση. Τέλος, αυτές οι αλλαγές μπορούν να γίνουν σε οποιοδήποτε άτομο στο άγαλμα, και δεν χρειάζεται να είναι τρία βήματα στο ίδιο άτομο, θα μπορούσε να είναι ένα βήμα σε τρία άτομα για να καταλήξουμε σε μια ιδανική εικόνα.

Μόλις ολοκληρωθεί η άσκηση, ο καθηγητής ακολουθεί με μια συζήτηση σχετικά με την άσκηση και εάν αυτά τα βήματα είναι ρεαλιστικά.

Σκοπός : να παρατηρήσετε πώς τα μικρά βήματα μπορούν να αλλάξουν μια ολόκληρη κατάσταση, από αρνητική σε θετική. Η άσκηση μπορεί να ενισχύσει τη δύναμη των μαθητών να κάνουν αλλαγές στην καθημερινότητά τους προς το καλύτερο. Με μικρά βήματα είναι που μπορεί κανείς να επηρεάσει το περιβάλλον του.

IV. Ανταλλαγή:

Στην άσκηση ανταλλαγής, ξεκινάμε χρησιμοποιώντας την αρχική παγωμένη εικόνα που δημιουργήθηκε στο μέρος I και ίσως εμπνεόμαστε για να τελειώσουμε με την ιδανική εικόνα στο μέρος II. Αυτή η άσκηση αφορά την υποκριτική – την αλληλεπίδραση μεταξύ των ρόλων στην εικόνα που ζωντανεύει.

Κάποιος στην τάξη αλλάζει θέσεις με ένα «άγαλμα» στην εικόνα, έχει κολλήσει σε μια περίπλοκη κατάσταση και παίρνει τη θέση του αγάλματος. Στη συνέχεια, το νέο άγαλμα ζωντανεύει, λέγοντας και κάνοντας αυτό που πιστεύει ότι θα βελτιώσει την κατάσταση. Το άγαλμα του συμπρωταγωνιστή μπορεί στη συνέχεια να απαντήσει και να αντιδράσει σε αυτό που εκφράζει το νέο άγαλμα.

Ο εμπυχωτής μετά την άσκηση δίνει λίγο επιπλέον χρόνο για προβληματισμό. Ακολουθούν ορισμένες ερωτήσεις που θα μπορούσαν να τεθούν στην τάξη: *πώς ένιωσες που ανέλαβες τον ρόλο; Πώς ήταν το να βλέπεις τη σκηνή; Πώς επηρεαστήκατε; Πώς μπορούμε να σπάσουμε τα κακά μοτίβα; Ήταν μια εύκολη άσκηση ή περισσότερο περίπλοκη; Αν ναι, πώς;*

Σκοπός: να εντοπίσει και να δημιουργήσει λύσεις που μπορούν να απομακρύνουν κάποιον από μια δύσκολη κατάσταση ή/και να αλλάξουν την ίδια την κατάσταση. Επιπλέον, βοηθά τους συμμετέχοντες να εξασκηθούν να κάνουν μια αλλαγή στη σκηνή, αλλά και, το πιο σημαντικό, στην πραγματική ζωή. Αυτή η άσκηση μπορεί επίσης να προσαρμοστεί σε μια πραγματική κατάσταση που μπορεί να έχει συμβεί στο σχολείο ή που οι μαθητές θα ήθελαν να συζητήσουν. Μη διστάσετε να δοκιμάσετε διαφορετικές προβληματικές καταστάσεις και θέματα που ταιριάζουν στην τάξη.

Περαιτέρω δραστηριότητες

Το Forum Theatre δημιουργήθηκε στα μέσα του 20ου αιώνα από τον Βραζιλιάνο θεατρολόγο Augusto Boal (1931 - 2009), για να αντιμετωπίσει την πολιτική καταστολή. Για τον Boal, το θέατρο εκπλήρωσε έναν σκοπό, να αποκαταστήσει και να ενθαρρύνει τη δημοκρατία, όντας προσβάσιμο και επιτρέποντας στο κοινό να συμμετάσχει, να δράσει και να αναζητήσει λύσεις σε προβληματικές καταστάσεις. Αν θέλετε να μάθετε περισσότερα για το Forum Theatre, διαβάστε τα βιβλία του Augusto Boal ή το βιβλίο της Katrin Byreus « *You have the main role in your life* », που συζητά το θέατρο φόρουμ και τις ασκήσεις αξιών.

Οι δραστηριότητες του θεάτρου φόρουμ είναι μια μορφή εκπαίδευσης για να αντιμετωπίσετε και να ξεπεράσετε εμπόδια και συγκρούσεις στην πραγματική ζωή. Όλοι όσοι κάνουν ανταλλαγές ρόλων είναι ήρωες, αφού προσπαθούν να επέμβουν σε μια δύσκολη κατάσταση και να την βελτιώσουν.

Το θέατρο φόρουμ είναι ένας τρόπος για να δημιουργήσουμε διάλογο και να βρούμε από κοινού λύσεις, εμπνευσμένες από το δράμα/θέατρο και τις υποκριτικές μεθόδους. Στον πυρήνα είναι μια προτεινόμενη αντίφαση ή σύγκρουση στην οποία σκηνοθετείται μια περίπλοκη κατάσταση και όπου το κοινό μπορεί να συμμετέχει ενεργά, αναλαμβάνοντας έναν από τους ρόλους και να προσφέρει λύσεις για τον τρόπο επίλυσης της σύγκρουσης. Οι θεατές είναι στην πραγματικότητα «θεατές», καθώς ασχολούνται έντονα και μπορούν να επηρεάσουν τη σκηνή. Το θέατρο φόρουμ ακολουθεί μια σταθερή δομή. Τη ορίζει ο αρχηγός του παιχνιδιού (ο Τζόκερ), ο οποίος φροντίζει να συνεχιστεί το παιχνίδι με δημοκρατικό και ειρηνικό τρόπο.

Σκοπός: Να εμπυσήσει θάρρος και επιμονή στους μαθητές. Επιπλέον, μετατρέπει τους παθητικούς θεατές σε ενεργούς πρωταγωνιστές, που ασχολούνται με το θέμα και επηρεάζουν την παράσταση. Χάρη στη διαδραστικότητα της μεθόδου, οι θεατές μπορούν να εμπνεύσουν ο ένας τον άλλον, ώστε

να βρουν εναλλακτικές λύσεις και να επιλύσουν προβλήματα. Επιπλέον, προσφέρει την ευκαιρία να εξασκηθούν στον χειρισμό δύσκολων καταστάσεων, που θα μπορούσαν αργότερα να τους βοηθήσουν στην καθημερινότητά τους.

Ιδέες για την κατάσταση:

- Μια κατάσταση στην οποία ένα αγόρι φλερτάρει με ένα κορίτσι με πειστικό τρόπο
- Μια κατάσταση στην οποία ένα αγόρι είναι σε ένα πάρτι και βρίσκει μια κοπέλα που είναι μεθυσμένη να κοιμάται
- Μια κατάσταση σχετικά με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Θα μπορούσε να αφορά παρενόχληση, αποστολή γυμνών φωτογραφιών ή/και άλλων πολυμέσων
- Μια κατάσταση στην οποία κάποιος αποκτά κακή φήμη
- Μια κατάσταση στην οποία ο ένας στο ζευγάρι θέλει να ελέγχει τον άλλον

Πώς να προχωρήσω:

Κάθε ομάδα έχει από 3 έως 7 συμμετέχοντες και έχει περίπου 10 - 20 λεπτά για να προετοιμάσει τη σκηνή με βάση μια κατάσταση (βλ. ιδέες για καταστάσεις παραπάνω). Πρώτα, μία από τις ομάδες παίζει το έργο του φόρουμ τους από την αρχή μέχρι το τέλος για θεατές. Ο καθηγητής είναι ο συντονιστής (συχνά αναφέρεται ως Joker στο κλασικό Forum Theatre) και είναι εκεί για να βοηθήσει τους πρωταγωνιστές και τους θεατές - ηθοποιούς. Όταν η ομάδα παίζει το έργο της για πρώτη φορά, ο συντονιστής μπορεί να διευκρινίσει εάν υπάρχει κάτι που είναι ασαφές στη δράση του έργου. Στη συνέχεια, ο συντονιστής αποφασίζει μαζί με την τάξη ποιος από τους χαρακτήρες μπορεί να αντικατασταθεί (κατά προτίμηση οποιοσδήποτε εκτός από τον δράστη).

Μόλις το έργο φόρουμ παιχτεί ολόκληρο, παίζεται ξανά και τότε οποιοσδήποτε στην τάξη μπορεί να φωνάξει «σταμάτα» όταν έχει μια ιδέα για το τι θα μπορούσε να εμποδίσει το να τελειώσει το έργο τόσο άσχημα όσο την πρώτη φορά. Όταν κάποιος φωνάζει «σταμάτα», το έργο διακόπτεται στη συνέχεια και ο «εκφωνητής» πρέπει να αντικαταστήσει τον επιλεγμένο ηθοποιό και να προσπαθήσει να αλλάξει την κατάσταση, κάνοντας ενέργειες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ένα ιδανικό τέλος. Οποιοσδήποτε μπορεί να φωνάξει «σταμάτα» όποτε θέλει και δεν υπάρχουν περιορισμοί στο πόσες διακοπές μπορούν να γίνουν κατά τη διάρκεια ενός παιχνιδιού. Μετά από κάθε νέα παρέμβαση, ο αρχηγός του παιχνιδιού ευχαριστεί τον ήρωα για τη συμμετοχή του και το κοινό ενθαρρύνεται να χειροκροτήσει.

Εάν προηγείται άσκηση Four corners value: Το θέατρο φόρουμ μπορεί εύκολα να χρησιμοποιηθεί ως μέθοδος αφού πριν έχετε κάνει μια άσκηση Four corners value για να την αναπτύξετε και να αφήσετε τους μαθητές να είναι πιο πρακτικοί με μια από τις ερωτήσεις/δηλώσεις. Η διαδικασία είναι η ίδια με την παραπάνω, η μόνη διαφορά είναι ότι αντί να επιλέξουμε/δημιουργήσουμε μια νέα κατάσταση, χρησιμοποιούμε μια άσκηση από τις τέσσερις γωνίες.

- Ακολουθεί ένα παράδειγμα από μία από τις τέσσερις ερωτήσεις που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στο θέατρο φόρουμ:

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να κάνει κάποιος αν δει ότι κάποιος υφίσταται βία/κακοποίηση στο σχολείο;

- A. να επέμβετε άμεσα εσείς
- B. να επικοινωνήσετε με έναν ενήλικα/καθηγητή
- Γ. να ζητήσετε βοήθεια από άλλους κοντά
- Δ. είναι δική του επιλογή

Θα μπορούσαν επίσης να προστεθούν οι ακόλουθες επιλογές: E. Να μην κάνετε τίποτα, ΣΤ. Να μιλήσετε με τον δράστη

Ο καθηγητής δίνει μια δήλωση/ερώτηση από την Four corners value και χωρίζει τις ομάδες δίνοντάς τους μια από τις επιλογές. Οι ομάδες έχουν 10-20 λεπτά για να συζητήσουν τις επιλογές, και τις δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν από κάθε επιλογή, αλλά και να δημιουργήσουν μια κατάσταση που δείχνει τους αγώνες στην υλοποίηση της πρότασης. Λάβετε υπόψη ότι η κατάσταση πρέπει να καταλήξει σε δυστυχία (χειρότερο σενάριο) για να λυθεί στη συνέχεια μέσα από το Θέατρο Φόρουμ.

Η ίδια ερώτηση τεσσάρων γωνιών θα μπορούσε επίσης να αναπτυχθεί όπως παρακάτω. Για παράδειγμα, μπορεί να υπάρχουν παιχνίδια / σχέδια που εμφανίζουν τις ακόλουθες καταστάσεις χρησιμοποιώντας ορισμένες από τις παραπάνω επιλογές:

Ομάδα α. Θα μπορούσε να δείξει μια κατάσταση σε ένα πάρτι στο οποίο υπάρχουν πολλά άτομα αλλά κανείς δεν παρεμβαίνει. Οι άνθρωποι συμπεριφέρονται σαν να μην συμβαίνει τίποτα.

Ομάδα β. Θα μπορούσε να δείξει μια κατάσταση κατά την οποία κάποιος παρενοχλείται στο διάδρομο και περνάει ένας καθηγητής αλλά κανείς δεν τολμά να μιλήσει με τον καθηγητή.

Ομάδα γ. Θα μπορούσε να δείξει μια κατάσταση στην οποία οι γυμνές φωτογραφίες ενός ατόμου Α διαδίδονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε ένα σχολείο και πώς οι φίλοι του Α προσπαθούν να σταματήσουν τη διάδοση, αλλά οι συμμαθητές πιστεύουν ότι ο Α έχει ευθύνη και πρέπει να κατηγορήσει μόνο ή κυρίως τον εαυτό του.

Ομάδα δ. Θα μπορούσε να δείξει μια κατάσταση στην οποία η Β υφίσταται κακομεταχείριση από το αγόρι της Γ και όπου η Δ μιλά με τον Γ για να τον σταματήσει.

Υπενθυμίσεις για τους παίκτες/μαθητές:

- Δείτε μια ξεκάθαρη σύγκρουση και επικεντρωθείτε στο πρόβλημα/αδικία που θέλετε να αντιμετωπίσετε.
- Ο καθένας επιλέγει ένα όνομα ρόλου που χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού.
- Το παιχνίδι του φόρουμ διαρκεί περίπου 5 λεπτά.
- Το παιχνίδι θα τελειώσει πρώτα σε δυστυχία (το χειρότερο σενάριο) ως ανεπίλυτη σύγκρουση.
- Φτιάξτε μια συγκεκριμένη δράση με ξεκάθαρη σύγκρουση, ώστε να μην κάθεστε ακίνητοι και να μιλάτε.
- Ο δράστης θα είναι σκληρός αντίπαλος.
- Δοκιμάστε διαφορετικές λύσεις για την κατάσταση.
- Είναι προτιμότερο να βασίζεται σε μια φανταστική ιστορία. Ωστόσο, εάν ο καθηγητής επιλέξει μια κατάσταση που βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα, θα πρέπει να ζητήσει από τους συμμετέχοντες να τη γενικεύσουν, ώστε η κατάσταση να ισχύει για όλους.
- Μπορεί να συμβεί κάποιος στην ομάδα να έχει περάσει παρόμοια κατάσταση στην πραγματική ζωή. Σε αυτή την περίπτωση, ζητήστε από αυτό το άτομο να παίξει τον αντίθετο ρόλο από αυτό που έχει βιώσει προσωπικά, καθώς γνωρίζει ήδη πώς νιώθει να καταπιέζεται.
- Είναι θεμελιώδες να βγαίνεις από τον ρόλο μετά από κάθε παιχνίδι, επειδή η αίσθηση ότι εξακολουθείς να είσαι αυτός ο ρόλος μπορεί να παραμείνει και μπορεί να μην είναι ευχάριστο για το άτομο. Για να ξεφύγουν από το ρόλο, ο καθηγητής θα ζητήσει από όλους να κουνηθούν και να κινήσουν το σώμα τους, για να φύγει η ένταση και να τονιστεί ότι είναι πάλι ο εαυτός τους.

Συζήτηση:

Μόλις γίνει ένα πλήρες παιχνίδι με παρεμβάσεις, ο καθηγητής συζητά τα ακόλουθα θέματα με την τάξη: τι σκέφτηκαν για τις λύσεις; Πώς ήταν να παίρνεις έναν ρόλο; Τι σου άρεσε; Τι δεν σου άρεσε; Τι ήταν δύσκολο;

3.6. Δοκιμαστήριο

Συγγραφέας: Fanni Szemerédi

χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου για μαθητές	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή
45' (με + δραστηριότητες: 90')	Άδεια τάξη	11 – 18 ετών	Δεν απαιτείται	(1 -5) 3

Περίληψη του μαθήματος

Το μάθημα εξετάζει μια κατάσταση που λαμβάνει χώρα στο μάθημα φυσικής αγωγής στο σχολείο. Η κατάσταση μεταξύ ενός προπονητή και μιας έφηβης μάς δίνει την ευκαιρία να δούμε τη σεξουαλική επίθεση από την οπτική γωνία των ξένων (φίλων, συγγενών, δασκάλων).

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Το μάθημα μας επιτρέπει να ανακαλύψουμε τα σημάδια μιας ακατάλληλης κίνησης και να σκεφτούμε τη σωματική επαφή μεταξύ ενός ενήλικα άνδρα και μιας έφηβης: τι είναι αποδεκτό και τι είδους άγγιγμα ή συμπεριφορά δεν είναι αποδεκτή.

Για τι είδους ομάδα σχεδιάζεται; Εφαρμόζουμε αυτό το μάθημα από την ηλικία των 11. Μπορεί να πραγματοποιηθεί με ομάδες που δεν έχουν εμπειρία στο δράμα. Σε μια μικρή ομάδα μπορεί να υπάρχουν 4-8 μαθητές που εργάζονται μαζί. Ανάλογα με το μέγεθος ολόκληρης της τάξης μπορείτε να εργαστείτε με 3 ή 4 μικρές ομάδες. Το μέγεθος της ομάδας μπορεί να είναι μεταξύ 12-32 μαθητών.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

Θα πρέπει να εκτυπώσετε τα μηνύματα κινητού/ messenger για να τα μοιράσετε στους μαθητές (ένα αντίγραφο κάθε μηνύματος). Χρειάζεστε φύλλα χαρτιού και στυλό για να γράψετε τα μηνύματα σε μικρές ομάδες (ένα σε κάθε μικρή ομάδα). Χρειάζεστε μια φιγούρα *Role on the Wall* σε ένα μεγάλο χαρτί και μερικούς μαρκαδόρους.

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

Πλαισιώνοντας την ομάδα, σύναψη σύμβασης (3 λεπτά):

Ο καθηγητής εξηγεί στην ομάδα ότι «αυτό το μάθημα θα είναι διαφορετικό από τα άλλα, γιατί ο στόχος θα είναι να διερευνηθούν κάποιες ιδέες. Σε αυτό το μάθημα δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις, στοχεύει να ξεκινήσει μια συζήτηση, να μοιραστείτε σκέψεις και συναισθήματα και αυτό θα είναι ενδιαφέρον μόνο εάν όλοι συνεισφέρουν και όλοι προσπαθήσουμε πραγματικά να καταλάβουμε τι λένε οι άλλοι».

Είναι χρήσιμο να διευκρινιστεί η διαφορά μεταξύ μιας θεατρικής εξερεύνησης και ενός κανονικού μαθήματος. Επίσης, είναι χρήσιμο ο καθηγητής να προσπαθεί να μετατρέψει αργά την κατάσταση δασκάλου-μαθητή σε «εμείς», όπως στην τελευταία πρόταση παραπάνω.

Ρόλος στον τοίχο ⁸⁶- δημιουργία φανταστικού χαρακτήρα (ολόκληρη η τάξη, 7 λεπτά):

Ορισμένες πληροφορίες και γεγονότα δίνονται από τον καθηγητή σχετικά με τον χαρακτήρα στην αρχή και υπάρχουν ορισμένες πτυχές που προστέθηκαν από τους μαθητές στη συνέχεια. Αφήγηση (καθηγητής): «Ο κύριος χαρακτήρας του σημερινού δράματος ονομάζεται Florence. Η Florence είναι 14 (/16) ετών, ζει σε μια μικρή πόλη με την οικογένειά της. Ασχολείται με αγωνιστικά αθλήματα, έχει πέντε προπονήσεις την εβδομάδα. Είναι πολύ αφοσιωμένη και εργάζεται σκληρά για να πετύχει. Είναι ταλαντούχα. Σύμφωνα με τον προπονητή, έχει μεγάλο μέλλον αν συνεχίσει να δουλεύει σκληρά». Με το Role on the Wall η τάξη μπορεί να χτίσει τον χαρακτήρα της Florence με περισσότερες λεπτομέρειες: ποιες είναι οι εσωτερικές της ιδιότητες, πώς φαίνεται, οι σκέψεις και τα συναισθήματά της, τα χαρακτηριστικά της. Ο καθηγητής βοηθά την τάξη με ανοιχτές ερωτήσεις. Οι μαθητές μπορούν να αποφασίσουν το άθλημα που κάνει και η Florence.

Σχέσεις: Μηνύματα στη Florence – Στατικές εικόνες ⁸⁷(μικρές ομάδες, 7 λεπτά προετοιμασία + 5 λεπτά κοινή χρήση):

Κάθε μικρή ομάδα λαμβάνει ένα μήνυμα. «Με βάση τα μηνύματα που έλαβε η ομάδα σας, κάντε μια γρήγορη συζήτηση σχετικά με τη σχέση μεταξύ της Florence και του χαρακτήρα που έλαβε η ομάδα σας. Απαντήστε στην ερώτηση: τι αρέσει περισσότερο στη Florence σε αυτόν τον χαρακτήρα; Φτιάξτε δύο στατικές εικόνες με τους τίτλους: 1) η πιο ευτυχισμένη στιγμή μαζί 2) μια σύγκρουση. Προσθέστε μια πρόταση στο όνομα κάθε χαρακτήρα σε αυτές τις καταστάσεις. Παρακαλώ μοιραστείτε και την πρόταση, όταν θα μοιραστείτε την εικόνα.» Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ο καθηγητής ρίχνει μια γρήγορη ματιά σε κάθε μικρή ομάδα για να δει πώς συνεργάζονται, τους βοηθά με ερωτήσεις και βοηθά στη διαμόρφωση της ακίνητης εικόνας.

A) Καλύτερη φίλη, Ζωή : messenger: *Γεια σου! Θες να έρθεις από εδώ μετά την προπόνησή σου; Είδες τον Τομ σήμερα; Είναι πολύ χαριτωμένος ! Είμαι πολύ ερωτευμένη ! Τι γίνεται με την Παρασκευή; Θέλεις να βγούμε; Ή έχετε πάλι πρωινή προπόνηση το Σάββατο; :(*

B) Μπαμπάς : messenger: *Συγχαρητήρια, κόρη μου! Είπαμε λίγα λόγια μετά τον αγώνα με τον προπονητή Τομ. Μου είπε ότι κάνεις εξαιρετική δουλειά. Συνέχισε, Φλορ , συνέχισε. Μας κάνεις περήφανους. Μπορείς πάντα να τα πηγαίνεις λίγο καλύτερα, πάντα να φτάνεις λίγο πιο μακριά. Ο προπονητής Τομ είπε ότι έχεις μια καλή ευκαιρία να ασχοληθείς επαγγελματικά Σου πρότεινε να συνεχίσεις να κάνεις πέντε προπονήσεις την εβδομάδα. Χωρίς να αφήσεις στην άκρη το σχολείο φυσικά.*

Γ) Μαμά: messenger: *Αγάπη, σήμερα έχω μάθημα μέχρι τις 8.30 μ.μ., είναι τρομερά όλα αυτά τα επιπλέον μαθήματα... αλλά πρέπει, ξέρεις... το δείπνο είναι στο ψυγείο, απλά βάλ' το στον φούρνο μικροκυμάτων. Πώς ήταν η μέρα σου? Είσαι στη Ζωή αυτή τη στιγμή; Φιλιά δώσε της, αν η απάντηση είναι ναι. Σ'αγαπώ! Μαμά*

Δ) Διευθύντρια , κινητό: *Αγαπητή Florence! Ξέρω ότι ο αθλητισμός είναι πολύ σημαντικός για σένα, αλλά το σχολείο είναι επίσης σημαντικό. Έχεις καλούς βαθμούς, είσαι έξυπνο κορίτσι. Με όλο τον*

⁸⁶Στο **Role on the Wall**, το περίγραμμα ενός σώματος σχεδιάζεται σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού. Αυτό μπορεί να είναι τόσο απλό όσο ένα σχέδιο ενός ανθρώπου με πλαστελίνη. Οι λέξεις ή οι φράσεις που περιγράφουν τον χαρακτήρα γράφονται στη συνέχεια απευθείας στο σχέδιο ή κολλούνται με αυτοκόλλητες σημειώσεις. Αυτή η τεχνική του δράματος μπορεί να πραγματοποιηθεί ως ομαδική δραστηριότητα. Μπορείτε να συμπεριλάβετε γνωστά γεγονότα όπως η φυσική εμφάνιση, η ηλικία, το φύλο, η τοποθεσία και το επάγγελμα, καθώς και υποκειμενικές ιδέες όπως συμπαθήσεις/αντιπάθειες, φίλοι/εχθροί, απόψεις, κίνητρα, μυστικά και όνειρα. Μπορείτε να αλλάξετε την προσέγγιση, για παράδειγμα γνωστά γεγονότα μπορούν να γραφτούν γύρω από τη σιλουέτα και σκέψεις και συναισθήματα μέσα. Μπορούν να προστεθούν βασικές γραμμές που εκφωνούνται από τον χαρακτήρα. Οι κολλώδεις σημειώσεις μπορούν να μετακινηθούν και να ομαδοποιηθούν θεματικά. Πηγή: <https://dramaresource.com/>

⁸⁷ **Στατικές εικόνες** - Οι συμμετέχοντες δημιουργούν μια εικόνα χρησιμοποιώντας το σώμα τους – χωρίς κίνηση. Ένας καλός τρόπος για να εξηγήσετε μια ακίνητη εικόνα είναι ότι είναι σαν να πατάτε το κουμπί παύσης σε ένα τηλεχειριστήριο, να βγάξετε μια φωτογραφία ή να κάνετε ένα άγαλμα. Οι εικόνες μπορούν να γίνουν γρήγορα χωρίς συζήτηση – ή μπορούν να προγραμματιστούν και να επαναληφθούν. Είναι πολύ χρήσιμοι ως άμεσος τρόπος επικοινωνίας ιδεών ή αφήγησης μιας ιστορίας. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αναπαράσταση ανθρώπων ή αντικειμένων και ακόμη και αφηρημένες έννοιες όπως συναισθήματα ή ατμόσφαιρες. Καθώς δεν υπάρχουν γραμμές για να μάθετε, τα παγωμένα καρτέ μπορούν να βοηθήσουν τους πιο ντροπαλούς ερμηνευτές να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση. Πηγή: <https://dramaresource.com/>

σεβασμό στον προπονητή Τομ, μην ζείς μόνο για το άθλημα! Μην εναποθέτεις όλες σου τις ελπίδες εκεί. Ας μιλήσουμε για 5 λεπτά μετά το μάθημα αύριο, παρακαλώ.

Κοινή χρήση: Οι ομάδες μοιράζονται τις παγωμένες εικόνες και τις βασικές πληροφορίες σχετικά με το ποιος εργαζόταν.

Αφήγηση: e-mail από τον διευθυντή στους γονείς (διάβασμα φωναχτά από τον καθηγητή, ολόκληρη την τάξη, 3 λεπτά.)

«Αγαπητέ κύριε και κυρία..... Τις τελευταίες εβδομάδες, παρατήρησα ότι η Florence γίνεται όλο και πιο απόμακρη. Έχει γίνει λιγότερο κοινωνική, μένει σιωπηλή όλη μέρα. Δεν μοιάζει καθόλου με αυτό που ήταν παλιά. Έχω ακούσει ότι παραλείπει ακόμη και τις προπονήσεις. Έχει αλλάξει ακόμη και τον τύπο των ρούχων που φοράει: είναι όλη μέρα με φούτερ και φόρμα. Αρχικά, σκέφτηκα ότι δεν πειράζει, αλλά σήμερα ήρθε στο σχολείο με ξυρισμένα μαλλιά. Έχει συμβεί κάτι που πρέπει να ξέρουμε; Θα χαιρόμουν αν μπορούσατε να έρθετε να συζητήσουμε. Θα της πρότεινα να επισκεφτεί τη σχολική ψυχολόγο. Εάν δεν έχετε χρόνο να έρθετε στο σχολείο, ευχαρίστως να σας τηλεφωνήσω το απόγευμα».

Συζήτηση σε μικρές ομάδες - προετοιμασία για την Καυτή Καρέκλα (Hot Seating) (μικρές ομάδες, 8 λεπτά.)

«Στις ίδιες μικρές ομάδες συζητήστε τις σκέψεις και τα συναισθήματα του χαρακτήρα σας σχετικά με το παραπάνω email. Αν και οι γονείς έλαβαν το e-mail, η φίλη της η Ζωή έχει επίσης παρατηρήσει την αλλαγή. Τι θα ζητούσαν από τη Florence; Πώς θα της μιλούσαν;»

Καυτή Καρέκλα Hot Seating⁸⁸ - Δάσκαλος σε ρόλο⁸⁹ (ολόκληρη η τάξη, 10 λεπτά)

«Κάθε μικρή ομάδα έχει 2 λεπτά για να μιλήσει στη Florence, να τη ρωτήσει πώς είναι, ποιο είναι το πρόβλημα κ.λπ.». Ο καθηγητής παίζει τον ρόλο της Florence σε κάθε διάλογο. Η σειρά των σκηνών ένας προς έναν: 1) διευθυντής, 2) πατέρα, 3) μητέρα, 4) Ζωή.

Η Florence δεν θέλει να μιλήσει για τα συναισθήματά της ή το πρόβλημα. Θα πρέπει να πει στους άλλους ότι θέλει να σταματήσει τον αθλητισμό ή να εγκαταλείψει τις προπονήσεις του προπονητή Τομ. Στη Ζωή μιλάει για τον προπονητή Τομ. Πήγε στα αποδυτήρια μετά τις ασκήσεις... Δεν χρειάζεται να το πείτε δυνατά, αλλά να έχετε κατά νου τι συνέβη: Ο προπονητής Τομ ήταν στα αποδυτήρια ενώ η Florence άλλαζε ή φορούσε εσώρουχα, μερικές φορές όταν ήταν τυλιγμένη με μια πετσέτα μετά από ντους. Δεν έβγαινε από τα αποδυτήρια. Αυτού του είδους τα περιστατικά έχουν συμβεί πολλές φορές, όχι μόνο μία φορά. Έκανε κομπλιμέντα για τα μαλλιά της. Και μια φορά τη χάιδεψε στην πλάτη, που την έκανε να παγώσει. Δεν μπορούσε να κουνηθεί και δεν ήξερε τι να πει ή να κάνει.

⁸⁸ **Hot Seating** - Ένας χαρακτήρας ερωτάται από την ομάδα σχετικά με το υπόβαθρο, τη συμπεριφορά και τα κίνητρά του. Η μέθοδος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη ενός ρόλου στο μάθημα του θεάτρου ή στις πρόβες ή για την ανάλυση ενός θεατρικού έργου μετά την παράσταση. Είναι ένας εξαιρετικός τρόπος για να εμπλουτίσετε έναν χαρακτήρα. Οι χαρακτήρες μπορούν να καθίσουν μεμονωμένα, σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες. Η τεχνική είναι επιπλέον χρήσιμη για την ανάπτυξη δεξιοτήτων ερωτήσεων με την υπόλοιπη ομάδα. Μην κολλάτε σε γεγονότα κατά τη διάρκεια της Καυτής Καρέκλας, αλλά επικεντρωθείτε σε προσωπικά συναισθήματα και παρατηρήσεις. Πηγή: <https://dramaresource.com/> <https://dramaresource.com/>

⁸⁹ **Δάσκαλος σε ρόλο** - Ο καθηγητής ή ο συντονιστής αναλαμβάνει έναν ρόλο σε σχέση με τους μαθητές. Το Teacher in Role δεν απαιτεί μεγάλες υποκριτικές δεξιότητες. Μπορεί να θεωρηθεί ως προέκταση του διαρκώς μεταβαλλόμενου παιχνιδιού ρόλων που βιώνουμε όλοι – είτε ως γονέας, είτε ως παιδί, είτε ως καθηγητής, ως μαθητής, ως συνάδελφος και ούτω καθεξής. Η στρατηγική περιλαμβάνει απλώς το «να μπείτε στη θέση κάποιου άλλου» για λίγο, για να εκφράσετε την άποψή τους. Αυτό μπορεί να γίνει αλλάζοντας διακριτικά τον τόνο της φωνής και τη γλώσσα του σώματός σας, για να μεταφέρετε βασικές στάσεις, συναισθήματα και απόψεις. Εάν μπορείτε να χρησιμοποιήσετε διαφορετικές φωνές για χαρακτήρες όταν αφηγείστε μια ιστορία, τότε σίγουρα είστε σε θέση να εκτελέσετε τον δάσκαλο σε ρόλο. Ένας ρόλος μπορεί να υιοθετηθεί πολύ απλά για να μεταδώσει τις βασικές στάσεις και τα συναισθήματα ενός συγκεκριμένου χαρακτήρα. Δεν θα χρειαστούν πολλά για τα περισσότερα παιδιά να πιστέψουν στον χαρακτήρα σας, αν και η χρήση ενός συμβολικού στηρίγματος ή κοστούμιού θα ξεκαθαρίσει πότε μπαινεις και βγαίνεις από τον ρόλο σου: «Όταν θα φορέσω αυτό το κασκόλ, θα είμαι η Άννα Φρανκ», ή «Όταν κάτσω σε αυτή την καρέκλα, θα είμαι ο βασιλιάς». Αν και δεν είναι απαραίτητο, μπορεί να θέλετε να τοποθετήσετε έπιπλα και στηρίγματα για να αντιπροσωπεύσετε ένα διαφορετικό μέρος - αλλά γενικά κρατήστε το απλό. Πηγή: <https://dramaresource.com/>

Τι θα κάνουμε; - Σκηνή Θεάτρου Φόρουμ⁹⁰

(αυτοσχεδιασμός ολόκληρης της τάξης προετοιμασμένος από 3 νεοσύστατες ομάδες, 5 λεπτά προετοιμασία + 5 λεπτά αυτοσχεδιασμός)

«Ας κάνουμε μια σκηνή: μια συζήτηση μεταξύ της διευθύντριας, της Ζωής, της μητέρας και του πατέρα της Florence σχετικά με τη Florence και πώς μπορούν να τη βοηθήσουν, τι θα κάνουν». Κάθε μικρή ομάδα προετοιμάζει έναν από τους μαθητές τι να πει. Οι ομάδες θα πρέπει να σκεφτούν τι είδους ιδέες μπορεί να συνεισφέρει σε αυτή τη συζήτηση ο χαρακτήρας που δουλεύουν, τι είδους φόβους και τι είδους υποχρεώσεις θα έφερναν σε μια τέτοια συνάντηση. Κατά τη διάρκεια της σκηνής κάθε μαθητής μπορεί να πει «σταμάτα», να προχωρήσει και να πάρει τη θέση του χαρακτήρα και να συνεχίσει τη σκηνή με μια νέα πρόταση.

Τέλος σχολικής χρονιάς. Το ημερολόγιο της Florence. (καινούριες μικρές ομάδες, 7 λεπτά προετοιμασία και γραφή + 3 λεπτά κοινή χρήση)

«Γράψε μια καταχώρηση από το ημερολόγιο της Florence. Τι έγινε μετά; Πώς τελείωσε η ιστορία;»

Συζήτηση, παροχή πληροφοριών (ολόκληρη η τάξη, 10 λεπτά)

Ο συντονιστής εμπλέκει τους μαθητές σε μια συζήτηση σχετικά με την αποδεκτή και μη αποδεκτή επαφή. Μπορούν επίσης να συζητήσουν πώς τα όρια μεταξύ τους επηρεάζονται από τις σχέσεις εξουσίας ή από το πολιτισμικό υπόβαθρο. Η ομάδα μπορεί να μιλήσει για το ποιοι μπορεί να είναι οι καλύτεροι τρόποι αντίδρασης σε τέτοιες καταστάσεις.

3.7. Είμαι η Μαλάλα

Συγγραφέας: Adam Czuboly⁹¹

χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου για μαθητές	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή
90' (με + δραστηριότητες: 120-150')	Άδεια τάξη	11 – 18 ετών	Δεν απαιτείται	(1 -5) 5

Περίληψη του μαθήματος

Αυτό το σχέδιο μαθήματος ερευνά την ιστορία της Μαλάλα Γιουσαφζάι από το Πακιστάν. Η ιστορία της είναι ένα ισχυρό παράδειγμα αντίθεσης στην έμφυλη βία και έχει παγκόσμια σημασία. Έχει ειδικούς δεσμούς με τη Νορβηγία, αφού έλαβε το Νόμπελ Ειρήνης το 2014, σε ηλικία 17 ετών. Ήταν η νεότερη κάτοχος βραβείου Νόμπελ ποτέ. Πήρε το βραβείο όταν ήταν (σχεδόν) τόσο μεγάλη όσο οι ομάδες-στόχος αυτού του μαθήματος θεάτρου (μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης).

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Να διερευνήσουμε τα ακόλουθα κεντρικά ερωτήματα: Πώς θα μπορούσε ένα νέο κορίτσι να αλλάξει τον κόσμο; Πώς επηρεάζει η κοινωνία και ο πολιτισμός τη ζωή των νέων; Έχουν οι νέοι επιλογή – μπορούν να αλλάξουν την κοινωνία σε οποιοδήποτε βαθμό; Πως?

⁹⁰ Σκηνή Θεάτρου Φόρουμ - Κατά τη διάρκεια της σκηνής, επιτρέπεται σε οποιοδήποτε μέλος του κοινού (« θεατής ») να φωνάξει «Σταμάτα!», να προχωρήσει και να πάρει τη θέση ενός από τους χαρακτήρες ή να του δώσει άλλες ιδέες, απόψεις. Πολλές εναλλακτικές μπορούν να διερευνηθούν από διαφορετικούς θεατές . Οι άλλοι ηθοποιοί παραμένουν στο χαρακτήρα, αυτοσχεδιάζοντας τις απαντήσεις τους. Ένας διαμεσολαβητής (Τζόκερ) είναι απαραίτητος για να καταστεί δυνατή η επικοινωνία μεταξύ των παικτών και του κοινού. Η στρατηγική ξεπερνά το εμπόδιο μεταξύ των ερμηνευτών και του κοινού, τοποθετώντας τους σε ισότιμη βάση. Πηγή: <https://dramaresource.com/>

⁹¹Εμπνευσμένο από ένα σχέδιο μαθήματος του Adam Bethlenfalvy.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

χαρτί περιτυλίγματος, μαρκαδόροι, χαρτιά A4, στυλό, post-it, κολλητική ταινία, προβολέας με φορητό υπολογιστή και internet, κείμενα με κορνίζα τυπωμένα σε 5-6 αντίτυπα

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

1. Εναρκτήρια συζήτηση: με ποιους τρόπους βλέπετε τις δυνατότητες να επηρεάσετε όσα συμβαίνουν στην κοινωνία της χώρας σας;
2. Αφήγηση: Σας έφερα την ιστορία της Μαλάλα Γιουσαφζάι από το Πακιστάν. Έχει ξανακούσει κανείς αυτό το όνομα; (...) Αγωνίζεται για το δικαίωμα των νεαρών κοριτσιών να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλο τον κόσμο και έλαβε το Νόμπελ Ειρήνης το 2014, σε ηλικία 17 ετών. Ήταν η νεότερη βραβευμένη με Νόμπελ ποτέ. Πήρε το βραβείο, όταν ήταν (σχεδόν) τόσο μεγάλη όσο εσύ...
3. Παγωμένη εικόνα: Καθιέρωση της τελετής απονομής του Νόμπελ Ειρήνης. Ο καθηγητής δείχνει την ακόλουθη εικόνα στους συμμετέχοντες: https://assets.website-files.com/5cd4ad8fb2931aacb4a6620a/5d3f2dcb934710083c3041ce_peace%20speech%20hero%20image.png Ένας εθελοντής παίρνει τον ρόλο της Μαλάλα . Οι άλλοι αναλαμβάνουν το ρόλο των μελών του κοινού: κορυφαίοι ηγέτες και υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων της Νορβηγίας και του κόσμου...

Είτε η μαθήτρια στο ρόλο της Μαλάλα, είτε άλλη μαθήτρια, διαβάσει δυνατά το ακόλουθο απόσπασμα από την ομιλία της για την παραλαβή του Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης:

Έχω διαπιστώσει ότι οι άνθρωποι με περιγράφουν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.

Κάποιοι με αποκαλούν το κορίτσι που πυροβολήθηκε από τους Ταλιμπάν.

Και κάποιοι, το κορίτσι που πάλεψε για τα δικαιώματά της.

Κάποιοι, με αποκαλούν «νομπελίστα» τώρα.

Ωστόσο, τα αδέρφια μου εξακολουθούν να με αποκαλούν αυτή η ενοχλητική πεισματάρρα αδερφή. Από όσο γνωρίζω, είμαι απλώς ένα αφοσιωμένο ή ακόμη και πεισματάρικο άτομο, που θέλει να δει κάθε παιδί να λαμβάνει ποιοτική εκπαίδευση, που θέλει να δει τις γυναίκες να έχουν ίσα δικαιώματα και που θέλει ειρήνη σε κάθε γωνιά του κόσμου.

Παρακολούθηση σκέψης για τα μέλη του κοινού: ενώ ακούνε την ομιλία αυτού του 17χρονου κοριτσιού, τι πιστεύουν;

4. Γυρίζουμε έξι χρόνια πίσω στο χρόνο. 2008, Πακιστάν, κοιλάδα Swat, πόλη Mingora ⁹². Καθορισμός χώρου: αλλάζουμε λίγο την τάξη μας, ώστε να θυμίζει τάξη σε ένα φτωχό πακιστανικό παρθεναγωγείο. Η τάξη τους δεν είναι πολύ διαφορετική από τη δική μας, αλλά υπάρχουν αξιοσημείωτες διαφορές. Ποιες είναι αυτές; (Προφανώς, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και τη φαντασία μας, αρκεί να συμφωνήσουμε όλοι στις ίδιες λεπτομέρειες. Π.χ. αν πιστεύουμε ότι οι τοίχοι της τάξης του Πακιστάν είναι άδεια, δεν

⁹² Ο καθηγητής μπορεί να θέλει να δείξει αυτό το μέρος στον χάρτη:

<https://www.google.com/maps/place/Mingora,+Swat,+Khyber+Pakhtunkhwa,+Pakistan/@33.4595606,72.7543998,7.5z/data=!4m5!3m4!1s0x38dc22cdc1c33b0d:0x24e073e14d27a662!8m2!3d34.7717466!4d72.3601512>

χρειάζεται να αφαιρέσουμε τα πάντα από τους τοίχους της τάξης μας ή αν ο μαυροπίνακας έχει μεγάλες γρατσουνιές, δεν χρειάζεται να καταστρέψουμε τις δικές μας, απλώς υποδεικνύουμε τις γρατσουνιές με σχέδιο ή ταινία κ.λπ. Αλλά πρέπει να συζητήσουμε τέτοιες λεπτομέρειες και να συμφωνήσουμε σε αυτές, ώστε να έχουμε μια κοινή κατανόηση.)

5. Ο καθορισμός του χώρου συνεχίζεται σε μικρότερες ομάδες. Οι μαθητές συνεχίζουν να εργάζονται πάνω στις παρακάτω λεπτομέρειες του χώρου σε πέντε ομάδες. Χρησιμοποιούμε χαρτιά flip-chart και post-it. Δημιουργούμε αυτά τα αντικείμενα λεπτομερώς. Αν και οι ομάδες εργάζονται ανεξάρτητα, ο καθηγητής περπατά από ομάδα σε ομάδα για να βεβαιωθεί ότι όλες οι ομάδες λαμβάνουν σοβαρά την εργασία και εργάζονται με τις λεπτομέρειες.
 - a. Ένα σύντομο γράμμα με κορνίζα κρέμεται στον τοίχο. Αυτό το γράμμα γράφτηκε από κάποιον προς τα κορίτσια που πηγαίνουν σε αυτό το σχολείο. Ποιος έγραψε αυτή την επιστολή και ποιο είναι το περιεχόμενό της; Ετοιμάστε το γράμμα και κολλήστε το στον τοίχο, εκεί που φαντάζεστε ότι κρέμεται.
 - b. Στα συρτάρια ενός από τα θρανία οι μαθητές έχουν προσωπικά αντικείμενα. Επιλέξτε ένα γραφείο και δημιουργήστε (ζωγραφίστε ή φτιάξτε) τρία πράγματα που ανήκουν σε ένα 15χρονο κορίτσι. Τι είναι αυτά και γιατί είναι σημαντικά για εκείνη;
 - c. Το συρτάρι του γραφείου του δασκάλου περιέχει τρία προσωπικά αντικείμενα. Τι είναι αυτά και γιατί είναι σημαντικά για εκείνη;
 - d. Δίπλα στην πακιστανική σημαία στον τοίχο, υπάρχει μια εικόνα με κορνίζα και ένα μεγαλύτερο απόσπασμα. Τι είναι στην εικόνα και ποιο είναι το απόσπασμα;
 - e. Τι έχει απομείνει στον πίνακα από την προηγούμενη διδακτική μέρα;
6. Κοινή χρήση: Κάθε ομάδα μοιράζεται αυτό που έχει δημιουργήσει με τις υπόλοιπες και τοποθετούμε τα τεχνουργήματα στο χώρο της τάξης όπου βρίσκονται. Συζητάμε ενδεχόμενες αντιφάσεις και καταλήγουμε σε συμφωνία.
7. Αφήγηση: το 2008, οι Ταλιμπάν κατέλαβαν αυτό το τμήμα της χώρας και είχαν τον πλήρη έλεγχο της πόλης. (Εάν χρειαστεί: μια συζήτηση για τους Ταλιμπάν – ποιοι είναι, σε τι πιστεύουν⁹³). Οι Ταλιμπάν αντιτίθεντο σε όλα τα σχολεία που δεν ήταν αρκετά θρησκευτικά, και εναντιώθηκαν ενεργά στα κορίτσια που πηγαίνουν στο σχολείο. Γιατί;
8. Λίγο αφότου οι Ταλιμπάν ανέλαβαν τον έλεγχο της πόλης, έκλεισαν το σχολείο των κοριτσιών. Την επόμενη κιόλας μέρα, κάποιοι στρατιώτες Ταλιμπάν που φύλαγαν αυτήν την περιοχή, πιθανότατα μόνο για διασκέδαση, βανδάλισαν βάνουσα αυτήν την τάξη. Τι κατέστρεψαν ή τροποποίησαν; Πώς; Σηματοδοτούμε τις αλλαγές (χωρίς να καταστρέψουμε τη δική μας τάξη ωστόσο, π.χ. καρέκλες πεταμένες στη μέση της αίθουσας σε ένα σωρό θα μπορούσαν να σημαίνουν...).

⁹³ Εάν είναι απαραίτητο, ο καθηγητής μπορεί να δείξει μερικές φωτογραφίες:

https://www.google.com/search?q=taliban+photos&rlz=1C1GCEU_enNO830NO830&sxsrf=AOaemvIUh2VQP0jBN_gj_4aO_S8GrINSA:1630396372058&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqj=2&ved=2ahUKEwjIwXk49ryAhUhnGoFHdYDn4Q_AUoAXoECAEQAw&biw=1920&bih=1089

9. Κάνουμε γνωστό ότι όλα όσα δημιουργήσατε πριν από λίγα λεπτά (το γράμμα στον τοίχο, προσωπικά αντικείμενα, γραφή στον μαυροπίνακα κ.λπ.) αλλοιώθηκαν ή βανδαλίστηκαν, αντανakλώντας τη γνώμη αυτού του στρατιώτη για την εκπαίδευση γενικά, και ειδικά την εκπαίδευση των κοριτσιών.

Φτιάχνονται έως και πέντε ομάδες ξανά. Κάθε ομάδα εργάζεται με τα αντικείμενα που δημιούργησε προηγουμένως και καλείται να αλλοιώσει αυτά τα αντικείμενα, όπως τα αλλοίωσαν οι στρατιώτες των Ταλιμπάν.

10. Διαμοιρασμός των τροποποιημένων αντικειμένων στους άλλους. Συζήτηση του μηνύματος και της σημασίας των βλαβών ή προβληματισμός σχετικά με αυτές τις βλάβες όπως περιγράφεται στην ακόλουθη εργασία.

11. Αυτοσχεδιασμός: ο καθηγητής καλεί την ομάδα να εξετάσει τι αντίκτυπο θα μπορούσε να έχει αυτός ο βανδαλισμός σε ένα από τα κορίτσια ή στον καθηγητή ή σε έναν από τους γονείς των κοριτσιών. Ζητείται από τους μαθητές να σταθούν έξω στη μία πλευρά του χώρου, ενώ ένας εθελοντής μπορεί να μπει στο χώρο στον ρόλο που επιλέγει και να δει πώς ο χώρος επηρεάζει αυτόν τον φανταστικό ρόλο. Ο καθηγητής μπορεί να παγώσει τον αυτοσχεδιασμό σε συγκεκριμένα σημεία και να ζητήσει από όσους τον παρατηρούν να σκεφτούν τις σκέψεις του ρόλου ή τι θα του έλεγαν τα βανδαλισμένα αντικείμενα αν μπορούσαν να μιλήσουν.

Είναι δυνατό να δούμε μερικές παραλλαγές, με τους μαθητές να μπαίνουν σε διαφορετικούς ρόλους.

12. Καυτή Καρέκλα: η τάξη μπορεί να μιλήσει με τον στρατιώτη Ταλιμπάν που το έκανε αυτό και που αντιτίθεται στα κορίτσια που πηγαίνουν στο σχολείο. Ο στρατιώτης αναπαράγεται από Καθηγητή Σε Ρόλο. (Σε περίπτωση που η τάξη είναι άπειρη σε αυτή τη μορφή εργασίας, μπορούν να πλαισιωθούν από άλλους, που θα λειτουργήσουν ως δημοσιογράφοι που λαμβάνουν συνέντευξη από αυτόν τον στρατιώτη κατά τη διάρκεια μιας εκδρομής). Είναι σημαντικό ο καθηγητής να αντιπροσωπεύει την *οπτική γωνία του στρατιώτη που βλέπει τον κόσμο* – πιστεύει βαθιά ότι έκανε και κάνει το σωστό! Σε ένα σημείο, εισάγει μια αιχμηρή απειλή: είναι καλύτερα να σιωπάς, γιατί το να μιλάς πολύ μπορεί να έχει θανατηφόρες συνέπειες... (αναφέρεται έμμεσα στη Μαλάλα, που μιλούσε δημόσια το 2012...).

13. Η δασκάλα διαβάζει ή μοιράζει το διήγημα της Μαλάλα, γραμμένο από αυτήν σε πρώτο πρόσωπο.

1997

Γεννήθηκα στη Μινγκόρα του Πακιστάν στις 12 Ιουλίου 1997.

Το να καλωσορίζεις στον κόσμο ένα κοριτσάκι δεν είναι πάντα λόγος γιορτής στο Πακιστάν — αλλά ο πατέρας μου, ο Ziauddin Yousafzai, ήταν αποφασισμένος να μου δώσει κάθε ευκαιρία που θα είχε ένα αγόρι.

2008

Ο πατέρας μου ήταν καθηγητής και διατηρούσε ένα παρθενγωγείο στο χωριό μας.

Μου άρεσε το σχολείο. Αλλά όλα άλλαξαν, όταν οι Ταλιμπάν πήραν τον έλεγχο της πόλης μας στην κοιλάδα Swat. Οι εξτρεμιστές απαγόρευσαν πολλά πράγματα - όπως το να έχουμε τηλεόραση και να παίζουμε μουσική - και επέβαλαν σκληρές τιμωρίες σε όσους αψηφούσαν τις εντολές τους. Και είπαν ότι τα κορίτσια δεν μπορούσαν πλέον να πάνε σχολείο.

Τον Ιανουάριο του 2008, όταν ήμουν μόλις 11 ετών, αποχαιρέτησα τους συμμαθητές μου, χωρίς να ξέρω πότε —αν ποτέ— θα τους ξαναδώ.

2012

Μίλησα δημόσια εκ μέρους των κοριτσιών και του δικαιώματός μας να μαθαίνουμε. Και αυτό με έκανε στόχο.

Τον Οκτώβριο του 2012, όταν επέστρεφα από το σχολείο, ένας μασκοφόρος ένοπλος επιβιβάστηκε στο σχολικό μου λεωφορείο και ρώτησε: «Ποια είναι η Μαλάλα;» Με πυροβόλησε στην αριστερή πλευρά του κεφαλιού μου.

Ξύπνησα 10 μέρες αργότερα σε ένα νοσοκομείο στο Μπέρμιγχαμ της Αγγλίας. Οι γιατροί και οι νοσοκόμες μου είπαν για την επίθεση — και ότι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο προσεύχονταν για την ανάρρωσή μου.

2014

Μετά από μήνες χειρουργείων και αποκατάστασης, επανασυνδέθηκα με την οικογένειά μου στο νέο μας σπίτι στο Ηνωμένο Βασίλειο

Τότε ήξερα ότι είχα μια επιλογή: θα μπορούσα να ζήσω μια ήσυχη ζωή ή θα μπορούσα να αξιοποιήσω στο έπακρο αυτή τη νέα ζωή που μου είχαν δώσει. Αποφάσισα να συνεχίσω τον αγώνα μου μέχρι να πάει κάθε κορίτσι στο σχολείο.

Με τον πατέρα μου, ο οποίος ήταν πάντα ο σύμμαχος και η έμπνευσή μου, ίδρυσα το Malala Fund, ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα αφιερωμένο στο να δίνει σε κάθε κορίτσι την ευκαιρία να επιτύχει ένα μέλλον που θα επιλέξει. Ως αναγνώριση της δουλειάς μας, έλαβα το Νόμπελ Ειρήνης τον Δεκέμβριο του 2014 και έγινα η νεότερη που έχει ποτέ βραβευτεί με Νόμπελ.

2018

Άρχισα να σπουδάζω Φιλοσοφία, Πολιτική και Οικονομικά στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Και κάθε μέρα παλεύω για να εξασφαλίσω ότι όλα τα κορίτσια θα λαμβάνουν 12 χρόνια δωρεάν, ασφαλή, ποιοτική εκπαίδευση.

Ταξιδεύω σε πολλές χώρες για να συναντήσω κορίτσια που πολεμούν τη φτώχεια, τους πολέμους, τους παιδικούς γάμους και τις διακρίσεις, για να πάνε στο σχολείο. Το Malala Fund εργάζεται έτσι ώστε οι ιστορίες τους, όπως και οι δικές μου, να μπορούν να ακουστούν σε όλο τον κόσμο.

Επενδύουμε σε εκπαιδευτικούς και ακτιβιστές αναπτυσσόμενων χωρών, όπως ο πατέρας μου, μέσω του Δικτύου Εκπαιδευτικών Πρωταθλητών του Malala Fund. Και θεωρούμε τους ηγέτες υπεύθυνους για τις υποσχέσεις τους στα κορίτσια.

2020

Αποφοίτησα από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης!

(Πηγή: <https://malala.org/malalas-story>. Επεξεργασμένη έκδοση.)

14. Η τάξη χωρίζεται σε έξι ομάδες. Κάθε ομάδα καλείται να δημιουργήσει μια ακίνητη εικόνα από ένα από τα έξι χρόνια (1997, 2008, 2012, 2014, 2018, 2020). Κάθε ομάδα λαμβάνει ένα αντίγραφο του σχετικού bit κειμένου. Προσπαθήστε να αποφύγετε τα κλισέ και τις εύκολες λύσεις. Εστιάστε στον εσωτερικό αγώνα της Μαλάλα – προσπαθήστε να δείξετε τι της

συμβαίνει, τι την παρακινεί και τι την εμποδίζει αυτά τα χρόνια. Μπορεί να ζητηθεί ρητά από τους μαθητές να επικεντρωθούν στην απόκρυψη ενδείξεων στη στατική εικόνα για να δείξουν τι της δίνει τη δύναμη να συνεχίσει τον αγώνα της.

15. Οι έξι «Μαλάλα» «βγαίνουν» από τα γλυπτά. Τις τακτοποιούμε σε ημικύκλιο και κοιτάμε μαζί τις έξι εικόνες. Τι βλέπουμε; Υπάρχει κάποια προσωπική ιστορία που προκύπτει;

16. Παρόλο που η Μαλάλα είναι μια από τις νεαρές με τη μεγαλύτερη επιρροή στις μέρες μας, μεταξύ 2008 και 2012 είχαν περάσει τέσσερα χρόνια, από τότε που η Μαλάλα ζούσε υπό τον έλεγχο των Ταλιμπάν. Συνέχισε να γράφει ένα blog, αλλά έκανε το πιο γενναίο βήμα που μπορεί να κάνει κανείς το 2012, όταν αποφάσισε να μιλήσει δημόσια για το δικαίωμα του κοριτσιού να σπουδάσει. Ήξερε ότι έπαιζε με τη ζωή της. Τι θα μπορούσε όμως να συμβεί μεταξύ 2008 και 2012;

Συλλογή ιδεών από όλη την τάξη: τι θα μπορούσε να την εμποδίσει να μιλήσει νωρίτερα και τι θα μπορούσε να την παρακινήσει το 2012;

17. Καταιγισμός ιδεών από όλη την τάξη: υπάρχουν πράγματα που θα θέλατε να αλλάξετε στην κοινότητα / οικισμό / κοινωνία σας;

18. Εργασία σε μικρές ομάδες: σύνταξη μιας λίστας με πράγματα που μπορεί να αποτελέσουν εμπόδιο για έναν νέο άνθρωπο σήμερα στη χώρα μας να ενεργήσει για τον εαυτό του / την κοινότητα / την κοινωνία. Κάθε εμπόδιο είναι γραμμένο σε ξεχωριστό post-it, με μαρκαδόρο, ώστε να μπορεί να διαβαστεί από απόσταση.

19. Μικρή ομαδική εργασία: κάθε ομάδα επιλέγει ένα από τα εμπόδια - και παρουσιάζει μια συγκεκριμένη στιγμή είτε με τη μορφή παγωμένης εικόνας είτε με τη μορφή μιας πολύ σύντομης (10-20 δευτερόλεπτα) σκηνής σχετικά με το συγκεκριμένο εμπόδιο.

20. Κοινή χρήση παγωμένων εικόνων και σκηνών σε μια ολόκληρη ομάδα και συζήτησή τους.

21. Δημιουργία λιστών σε μικρές ομάδες: ποιες είναι οι επιλογές σας για να ξεπεράσετε το εμπόδιο που εμφανίζεται σε αυτές τις παγωμένες εικόνες; Καταιγισμός ιδεών. Τακτοποιήστε τις ιδέες σε μια κλίμακα από το πιο απλό και μικρό πράγμα έως την πιο τρελή ιδέα. Παρουσιάστε την κλίμακα των ιδεών σε όλη την ομάδα.

Περαιτέρω δραστηριότητες

Επιλογή 1: Η τάξη μπορεί να παρακολουθήσει μαζί το ντοκιμαντέρ «He Named Me Malala». Ο παρακάτω χρήσιμος οδηγός προσφέρει διάφορες ερωτήσεις για συζήτηση: https://educationforjustice.org/wp-content/uploads/2015/11/Film-Discussion-Guide_He-Named-Me-Malala.111815.pdf

Επιλογή 2: Η τάξη μπορεί να οργανώσει μια τοπική εκστρατεία συγκέντρωσης χρημάτων για τη συλλογή δωρεών για το Malala Fund. Περισσότερες λεπτομέρειες: <https://covid.malala.org/?sc=banner>

Επιλογή 3: Η τάξη μπορεί να διαβάσει και/ή να ακούσει την ομιλία αποδοχής του Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης της Μαλάλα: <https://malala.org/newsroom/archive/malala-nobel-speech>

Επιλογή 4: Με βάση την εξερεύνηση και τον καταγισμό ιδεών στην τελευταία φάση του μαθήματος του θεάτρου, η τάξη μπορεί να αποφασίσει να εργαστεί σε συγκεκριμένα σχέδια δράσης για να αλλάξει ή να επηρεάσει κάτι στην τοπική της κοινότητα, περιοχή ή στην κοινωνία.

Επιλογή 5: Η τάξη θα μπορούσε να αποφασίσει να φτιάξει ένα μικρό flash mob (μια δράση σε δημόσιο χώρο) αναστοχαζόμενη τα κύρια κοινωνικά εμπόδια που εντόπισαν στο τέλος του μαθήματος.

3.8. Αντιγόνη – μάθημα θεάτρου βασισμένο σε κλασικό κείμενο

Συγγραφέας: Stig A. Eriksson

χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου για μαθητές	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή
90'	Άδειο χώρο τάξης, θεάτρου ή χορού	15 – 18 ετών	Δεν απαιτείται	(1 -5) 4

Περίληψη του μαθήματος

Στη συνέχεια, προτείνουμε ένα εργαστήριο εξάσκησης ⁹⁴εμπνευσμένο από τη μοίρα της Αντιγόνης, στο έργο του Σοφοκλή. Οι παρακάτω σημειώσεις (ιστορία, πλοκή, θέμα, μοτίβο) ⁹⁵προορίζονται κυρίως ως βασικές πληροφορίες για τον καθηγητή. Το εργαστήριο δεν σκοπεύει να καλύψει όλα τα κύρια περιστατικά του έργου, αλλά να προτείνει κάποιες ερμηνευτικές δυνατότητες ιδιαίτερα σχετικές με τη έμφυλη βία.

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Οι σκοποί και οι στόχοι μας είναι να ανοίξουμε πιθανές ερμηνείες των καταστάσεων στο έργο, να εμπλέξουμε τους συμμετέχοντες σε εμπειρίες που έχουν πιθανή συνάφεια με την έμφυλη βία, αλλά όχι να συνταγογραφούμε συγκεκριμένες κατανοήσεις.

Υλικά και προετοιμασία

Για το εργαστήριο επιλέξαμε κάποια αποσπάσματα κειμένου από το έργο, σε μετάφραση της Marianne McDonald. ⁹⁶Κάναμε κάποιες μικρές προσαρμογές. Ο καθηγητής πρέπει να έχει έτοιμα αντίγραφα κειμένου για όλη την τάξη.

Προτεινόμενο soundtrack, όταν οι συμμετέχοντες μπαίνουν στην αίθουσα: Ελένη Καραϊνδρου . *Τρωάδες* . ECM New Series 1810, 2002 (472 139-2), κομμάτι 1.

Αντιγόνη (από τον Σοφοκλή, που ανεβαίνει πρώτη φορά το 441 π.Χ.)

Υπόθεση : Μια νεαρή γυναίκα παίρνει την απόφαση να αψηφήσει τον βασιλιά και το κράτος προκειμένου να σεβαστεί την οικογενειακή της παράδοση και τον θρησκευτικό νόμο - ακόμα κι αν

⁹⁴Αρκετές από τις ιδέες για αυτό το εργαστήριο προέρχονται από: Eriksson, Stig A. (2007). «Antigone and Rachel Corrie. The stories of two female activists. Reflections on a process drama exploration. In: Marianne Streisand et al. (eds.). "Talkin 'bout My Generation. Archäologie der Theaterpädagogik II». Schibri-Verlag, s. 134-146.

⁹⁵ Με τον όρο ιστορία, εννοούμε μια γενική πορεία δράσης χωρίς αναφορά σε συγκεκριμένες φιγούρες, χρόνο ή χώρο. Είναι το θέμα μιας αφήγησης. Η πλοκή είναι, από την άλλη πλευρά, σαν μια σύνοψη του τι συμβαίνει: σε ποιον, πότε και πού. ακολουθεί τη δομή της αφήγησης. Το θέμα είναι η θεμελιώδης ιδέα του έργου, το «νόημά» του και είναι, όπως και η διατύπωση της ιστορίας, ζήτημα (υποκειμενικής) ερμηνείας. Το μοτίβο υποδηλώνει μια κατάσταση χαρακτηριστική, η οποία μπορεί να αναγνωριστεί σε πολλές ιστορίες. Οι καταστάσεις με μοτίβο είναι κινητήριες δυνάμεις για σύγκρουση, αντίθεση ή δίλημμα.

⁹⁶Sophocles. *Antigone*, London: Nick Hern Books, Drama Classics, translated by Marianne Mc Donald. ISBN 1-85459-200-9.

αυτό σημαίνει τον δικό της θάνατο. Όταν ο αδερφός της σκοτώνεται σε δράση εναντίον του βασιλιά, αρνείται το διάταγμα του βασιλιά να μην του αποδώσει τα ταφικά έθιμα που δικαιούται. Υποστηρίζοντας ότι οι οικογενειακοί δεσμοί και ο σεβασμός για τους θεούς μετράνε περισσότερο από το καθήκον προς τον Νόμο, αφιερώνει τιμές στο σώμα του αδελφού της, πιάνεται και στη συνέχεια καταδικάζεται σε θάνατο και θάβεται ζωντανή σε έναν τάφο.

Υπόθεση : Η δράση διαδραματίζεται στην αρχαία ελληνική πόλη-κράτος της Θήβας, που κυβερνάται από τον Κρέοντα ⁹⁷, τον αδελφό της συζύγου του Οιδίποδα, Ιοκάστης. Η πόλη γνώρισε πρόσφατα μια εισβολή από το Άργος, μια μάχη στην οποία οι δύο γιοι του Οιδίποδα, ο Ετεοκλής και ο Πολυνείκης, συμμετείχαν σε αντίπαλες πλευρές, υπέρ και κατά του θείου τους Κρέοντα, και καταλήγουν να αλληλοσκοτωθούν. Οι αδερφές τους Ισμήνη και Αντιγόνη βυθίζονται στο πένθος. Ο Κρέοντας διατάσσει ότι το σώμα του Πολυνείκη, που πολέμησε κατά της γενέτειράς του, δεν θα λάβει τελετές ταφής, ως προειδοποίηση στους προδότες, και επιπλέον ότι όποιος προσπαθήσει να θάψει τον Πολυνείκη θα του επιβληθεί θανατική ποινή. Η Αντιγόνη είναι προκλητική και δηλώνει ότι οι οικογενειακές υποχρεώσεις και οι ταφικές παραδόσεις είναι άγραφοι νόμοι των θεών, και επομένως πιο σημαντικά από τα διατάγματα ενός ανθρώπου. Η Αντιγόνη πιάνεται επ' αυτοφώρω να κάνει κηδεία για τον αδελφό της. Η Ισμήνη φοβάται την τιμωρία που θα λάβουν για την παραβίαση του νόμου του Κρέοντα και παρακαλεί τον Κρέοντα να σώσει τη ζωή της αδερφής της. Αν και η Αντιγόνη είναι αρραβωνιασμένη με τον γιο του Κρέοντα, τον Αίμονα, και οι δυο τους είναι πολύ ερωτευμένοι, ο Κρέοντας είναι ανένδοτος. Κατηγορεί τον γιο του ότι συμπαρατάσσεται με μια προδότρια ενάντια στον ίδιο του τον πατέρα, στον οποίο οφείλει υπακοή. Ο Κρέοντας προειδοποιείται από τον προφήτη Τειρεσία ότι οι ξεροκέφαλες αποφάσεις του θα οδηγήσουν σε τραγικά αποτελέσματα για τον ίδιο και την οικογένειά του και τελικά ο Κρέοντας αποφασίζει να υποχωρήσει. Πολύ αργά, ο Κρέοντας διαπιστώνει ότι ο Αίμων αυτοκτόνησε από θλίψη για την Αντιγόνη και ότι η σύζυγός του Ευρυδίκη, αυτοκτόνησε λόγω του χαμού του γιου της.

Θέμα : Ανυπακοή. Πίστη εναντίον ελεύθερης βούλησης. Η γυναικεία περιφρόνηση της ανδρικής εξουσίας (και της κρατικής εξουσίας). Πίστη στην οικογένεια και τη θρησκεία πάνω από κρατικά διατάγματα. Κρατική παραβίαση των ατομικών δικαιωμάτων. Οι συνέπειες της τυφλής δικαιοσύνης. Το να αντιστέκεσαι ενάντια στην ανδρική εξουσία μπορεί να είναι μια θανατηφόρα επιχείρηση.

Μοτίβο : Το κορίτσι που θα εξεγερθεί μόνο του και θα πεθάνει νέο. Ο ηγεμόνας δεσμεύεται στα καθήκοντα της εξουσίας. Η γυναίκα που θυσιάζει τον εαυτό της στο καθήκον. Αντιπαλότητα μεταξύ αδελφών. (Αδελφός που σκοτώνει αδελφό).

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

1. Πολλαπλά αγάλματα 1.

Ομαδική εργασία, όλοι οι μαθητές στέκονται σε κύκλο. Η σειρά βασίζεται σε λέξεις-κλειδί που σχετίζονται με το να είσαι ακτιβιστής: επαναστάτης, ειρηνιστής, πιστός, ειρηνοποιός, ιεραπόστολος, συνείδηση, υπερηφάνεια, αξιοπρέπεια. Πριν ξεκινήσει, ο καθηγητής ζητά από τους συμμετέχοντες να γυρίσουν, με την πλάτη στραμμένη προς το μέσα μέρος του κύκλου. «Όταν με ακούτε να λέω μια λέξη-κλειδί, μεταμορφώστε αμέσως τον εαυτό σας σε «άγαλμα». Μετά γυρίστε αργά, σαν άγαλμα, ώστε να κοιτάξετε προς τα μέσα στον κύκλο. Κρατήστε τις θέσεις για μερικά δευτερόλεπτα. Χωρίς να αλλάξετε τις θέσεις σας, λάβετε με την άκρη των ματιών σας εντυπώσεις για το πώς μοιάζουν τα άλλα αγάλματα. Θα εργαστούμε σιωπηλά καθόλη τη διάρκεια της σειράς ασκήσεων». (Νέοι γύροι με νέες

⁹⁷Αυτός είναι ένας άλλος βασιλιάς Κρέοντα από το έργο του Ευριπίδη, στο οποίο ο Κρέοντας ήταν ο ηγεμόνας της Κορίνθου.

λέξεις-κλειδί. Αφήστε τους συμμετέχοντες να έχουν λίγα δευτερόλεπτα για να χαλαρώσουν μεταξύ κάθε γύρου).

Επιτρέψτε μερικά σχόλια από τους συμμετέχοντες. Τι βίωσες; Βαθμός ομοιότητας μεταξύ των αγαλμάτων; (Περισσότερη συζήτηση θα γίνει μετά την επόμενη σειρά).

2. Πολλαπλά αγάλματα 2.

Ο καθηγητής χωρίζει την τάξη στα δύο. Το ένα μισό θα είναι το κοινό και το άλλο μισό θα επαναλάβει τις θέσεις του, όπου θέλει στον χώρο, όπως οποιοδήποτε από τα αγάλματά του από την προηγούμενη σειρά. Τέσσερις εθελοντές στην ομάδα του κοινού θα είναι αγαματοποιοί. Το καθήκον τους είναι να σηκώνουν προσεκτικά και με έλεγχο μεμονωμένα αγάλματα, μόνο ένα κάθε φορά, και να τα μεταφέρουν για να τοποθετηθούν μαζί με άλλα αγάλματα, για να σχηματίσουν «μονάδες», κατά προτίμηση αντίθετες μονάδες, για να δημιουργήσουν συνθέσεις που το κοινό βρίσκει δελεαστικές. Το έργο θα γίνει όσο το δυνατόν περισσότερο σιωπηλά.

Δεν χρειάζεται να μετακινηθούν όλα τα αγάλματα σε μονάδες. Οι αγαματοποιοί αποφασίζουν εάν κάποιος θα μείνουν στο χώρο τους – αλλά θα εξακολουθήσουν να αποτελούν μέρος της συνολικής εικόνας των αγαλμάτων όταν τελειώσει η εργασία. Το κοινό στέκεται πίσω και παρακολουθεί πώς αλλάζουν οι σχέσεις ή πώς αυξάνονται οι εντάσεις καθώς προχωρά το έργο. Ο καθηγητής ζητά από τους αγαματοποιοί να πειραματιστούν με διαφορετικές αποστάσεις μεταξύ των αγαλμάτων σε μια μονάδα, από πολύ κοντινή απόσταση έως μια πιο απομακρυσμένη θέση. Ο καθηγητής θα αποφασίσει τότε θα σταματήσει και θα διαλύσει τα αγάλματα.

- Συζήτηση με συμμετέχοντες που κάθονται στο πάτωμα σε κύκλο: Τι είδαμε/ Θέματα/ Τι μπορεί να εξαχθεί από την εμπειρία/ Η σχέση κλισέ και πραγματικότητας/ Γλώσσα του σώματος και εξουσία.

3. Οικογενειακή εικόνα

Εισαγωγή στο οικογενειακό υπόβαθρο της Αντιγόνης. Οι συμμετέχοντες είναι σε ημικόκλιο στο πάτωμα. Μπροστά τους, ο καθηγητής επιλέγει 7 συμμετέχοντες (4 άνδρες, 3 γυναίκες) και τους διαμορφώνει σε ένα πατρικό οικογενειακό ταμπλό: Οιδίποδα, Ιοκάστη, Ετεοκλής, Πολυνείκης, Ισμήνη, **Αντιγόνη** - και ο Κρέοντας (αδελφός της Ιοκάστης). Ο καθηγητής δεν κατονομάζει κανέναν όταν δημιουργείται το ταμπλό. Ο βασιλιάς Οιδίποδας είναι κεντρικά τοποθετημένος στην εικόνα, καθισμένος σε μια καρέκλα. Η βασίλισσα Ιοκάστη στέκεται δίπλα του, αλλά ένα βήμα πίσω, με το δεξί της χέρι στον αριστερό του ώμο, με τα μάτια της στραμμένα προς το μέρος του. Στην άλλη πλευρά του Οιδίποδα στέκονται οι δύο πολεμιστές γιοι του: ο Ετεοκλής και ο Πολυνείκης, σε μια γραμμή, περήφανοι, κοιτώντας ευθεία. Πίσω τους, και με κάποια απόσταση από την υπόλοιπη οικογένεια βρίσκεται ο Κρέοντας. Κοιτάζει «στο μέλλον». Μπροστά στα πόδια του Οιδίποδα, καθισμένοι στο πάτωμα, με τα πόδια μαζεμένα, είναι η Ισμήνη και η Αντιγόνη. Πιάνονται χέρι χέρι. Η Ισμήνη κοιτάζει στο πάτωμα μπροστά της, η Αντιγόνη κοιτάζει τα αδέρφια της. Στην Αντιγόνη προσφέρεται ένα γυάλινο ποτήρι. (Το ποτήρι θα χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια από τον καθηγητή ως αφηγητή της ιστορίας της Αντιγόνης, σημείο 4). Ο καθηγητής τώρα αφηγείται στην υπόλοιπη τάξη ποιοι είναι ποιοι στην οικογένεια.

Δυναμοποίηση της εικόνας ⁹⁸

α) Όταν ο καθηγητής χτυπά τα χέρια, κάθε άτομο στην εικόνα κάνει μια επαναλαμβανόμενη κίνηση, δηλαδή επαναλάβετε μια κίνηση με ένα μέρος του σώματος ξανά και ξανά. Σκεφτείτε τον ρόλο σας, όταν αποφασίζετε για την κίνησή σας.

β) Όταν ο καθηγητής χτυπά τα χέρια, όλοι εκφράζουν έναν ήχο, μια λέξη ή μια δήλωση με την κίνηση. Θα πρέπει να είναι κάτι που ενισχύει την εντύπωση του ρόλου σας στην εικόνα.

4. Τελετουργικό

Η τάξη κάθεται στο πάτωμα σε ημικόκλιο. Στο άνοιγμα του κύκλου, ο καθηγητής τοποθετεί ένα μεταξωτό ύφασμα στο πάτωμα και βάζει ένα γυάλινο ποτήρι που περιέχει άμμο ⁹⁹. Ως ηχητικό τοπίο, ο καθηγητής βάζει το κομμάτι 2 από το «Τρωάδες» της Ελένης Καραϊνδρου και λαμβάνει θέση στο άνοιγμα του κύκλου με την πλάτη στην τάξη. Μετά γυρίζει αργά προς το μέρος των μαθητών και κάθεται με το μεταξωτό ύφασμα και το ποτήρι μπροστά του. Όταν τελειώσει το κομμάτι, ο καθηγητής ρίχνει αργά ένα μικρό σωρό άμμου πάνω στο πανί και αφηγείται ¹⁰⁰:

Πριν από περίπου 2500 χρόνια, ο Σοφοκλής έγραψε το δράμα του για την Αντιγόνη - κόρη του Οιδίποδα και της μητέρας του Ιοκάστης. Η Αντιγόνη έγινε θύμα μιας διαμάχης μεταξύ της προσωπικής συνείδησης και της δημόσιας εξουσίας και βίας. Η Αντιγόνη ήταν νεαρή γυναίκα και ζούσε στην αρχαία πόλη της Θήβας, στην Ελλάδα. Ένας πόλεμος εξουσίας για το ποιος θα κυριαρχήσει στη Θήβα ήταν σε εξέλιξη και τα δύο αδέρφια της Αντιγόνης, ο Ετεοκλής και ο Πολυνείκης, αγωνίζονταν σε διαφορετικά στρατόπεδα. Και τα δύο αδέρφια σκοτώθηκαν, και ο βασιλιάς, ο Κρέοντας, διέταξε να ταφεί ένας από τους αδελφούς της Αντιγόνης ως ήρωας, ενώ ο άλλος πρέπει να μείνει άταφος, ντροπιασμένος, για τη συμμετοχή του στην αποτυχημένη επανάσταση. Για την Αντιγόνη το ένα δεν ήταν ούτε καλύτερο ούτε χειρότερο από το άλλο, ήταν και τα δύο αδέρφια της. Δεν υπακούει στον Κρέοντα και θάβει η ίδια τον αδελφό της. Με αυτόν τον τρόπο συλλαμβάνεται από τους φρουρούς του βασιλιά. Η Αντιγόνη καταδικάζεται να ταφεί ζωντανή, να κλειστεί σε μια σπηλιά, ως τιμωρία που παράκουσε τις εντολές που είχαν διατάξει οι αρχές.

5. Μια στιγμή γεμάτη σημασία. Ζωντανό ταμπλό.

Μισές ομάδες. Κάθε ομάδα θα λάβει το ίδιο απόσπασμα κειμένου (Α) από το έργο του Σοφοκλή: τη σκηνή όπου η Αντιγόνη θάβει το σώμα του Πολυνείκη και πιάνεται από τους φρουρούς. Το κείμενο θα αποτελέσει το υπόβαθρο για ένα ζωντανό ταμπλό ως *χορωδία ομιλίας* με αρχηγό χορωδίας. Το ταμπλό μπορεί να αποτελείται από ακολουθίες και η ηγεσία μπορεί να αλλάζει μεταξύ των ακολουθιών. Οι γραμμές μπορούν να εκτελεστούν από μεμονωμένα άτομα ή ομόφωνα, επικαλυπτόμενες ή με επαναλήψεις κ.λπ., και επιτρέπονται στυλιζαρισμένες ενέργειες στη σειρά. Επιτρέπεται επίσης να κόψουμε τις γραμμές. Ξεκινήστε την εργασία καθισμένοι σε δύο κύκλους και διαβάστε το κείμενο δυνατά, μία πρόταση κάθε φορά. Ο καθηγητής μπορεί να εξηγήσει δύσκολες λέξεις. (Ο καθηγητής πρέπει να ετοιμάσει ένα αντίγραφο του κειμένου για κάθε μαθητή). Ηχητικό σκηνικό φόντου: Τρωάδες της Ελένης Καραϊνδρου μέρη 3, 4, 5.

⁹⁸ Η δυναμική μπορεί να γίνει κατανοητή με διαφορετικούς τρόπους. Ο Boal περιγράφει διάφορες μορφές *δυναμικής στο βιβλίο του Förtrölad, Förvandlad, Förstenad, Gidlunds*, 1980, 41-73 (μετάφραση από το Stop! É mágico). Έχω εμπνευστεί ιδιαίτερα από «το τελετουργικό κίνημα», σελ. 63-68. Αυτή η ενότητα παρουσιάζεται επίσης στο Boal's *Games for actors and non-actors*, Routledge, 1992, 182-187.

⁹⁹ Το τελετουργικό μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς αυτά τα στηρίγματα, και ο καθηγητής αφηγείται απλώς την ιστορία. αλλά εάν εκτελεστεί όπως προτείνεται, αυτή η ακολουθία θα δημιουργήσει μια πρόσθετη ατμόσφαιρα.

¹⁰⁰ Είναι πολύ καλό αν ο καθηγητής έχει ετοιμάσει το κείμενο σε ένα κομμάτι μαύρο χαρτόνι, αλλά ακόμα καλύτερα αν το κείμενο μπορεί να μαθευτεί απέξω.

Κείμενο Α

Ο φρουρός δίνει αναφορά στον βασιλιά Κρέοντα

Άκου πώς έχει το πράγμα· όταν γυρίσαμε,
απ' τις πολλές φοβέρες τις δικές σου τρομαγμένοι,
σαρώσαμε τη σκόνη που σκέπαζε τον πεθαμένο
και καλά καλά γυμνώσαμε το σάπιο πτώμα.
Απάνεμα καθόμαστε στων βράχων την κορφή,
για να γλιτώσουμε τις μύτες απ' τη βρώμα.
Ο ένας τον άλλο ξάγρυπνο κρατούσε
με βρισιές, μην τύχει κι έπαιρνε στ' αψήφιστα το πράγμα.
Αυτό θα τράβηξε πολύ, ώσπου μεσουρανίς
ο δίσκος ο λαμπρός σκαρφάλωσε του ήλιου
κι έβραζε το λιοπύρι· και τότε ξαφνικά
λίβας ξεσήκωσε στη γη μεγάλο κουρνιαχτό,
θεομηνία, στον κάμπο χίμηξε και μάδησε
των δέντρων τις κορφές κι ο ουρανός αντάριασε.
Βαστάγαμε την οργή του θεού με τα μάτια κλειστά.
Κράτησεν ώρα πολλή και τέλος καταλάγιαζε,
όταν η κόρη φάνηκε· θρηνεί σαν το πικρό
πουλί βραχνά που την άδεια θα βρει,
ορφανή, χωρίς τα μικρά, τη φωλιά του.
Έτσι κι αυτή, γυμνό σα βλέπει το νεκρό
σπαράζει, δέρνεται και με κατάρες άγριες
αυτούς που το 'χαν κάνει καταριέται.
Στα δυο της χέρια κουβαλά χώμα στεγνό
κι από ροϊ χαλκωματένιο ραντίζει
τον πεθαμένο τρεις φορές με τ' άγιασμα.
Εμείς την είδαμε κι ορμήσαμε και με το πρώτο
την πιάσαμε· δεν έμοιαζε καθόλου ταραγμένη.
Την ξεψαχνίζαμε και για τα τώρα και για τα πριν·
τίποτα δεν αρνιότανε...
http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2746/Antigoni-Perikleous-Epitafios_B-Lykeiou_html-empl/index.html
μετάφραση Κ.Χ.Μύρης

Ολομέλεια: Μιλήστε για τη δουλειά σας. Τι βγήκε από αυτήν;

6. Παίζοντας μια σκηνή.

Ένα ζευγάρι μαθητών (εθελοντών) και δύο νέες μισές ομάδες. Κάθε μισή ομάδα θα εκτελέσει μόνο τα χορικά μέρη (στροφικό και αντίστροφο), το μέρος του διαλόγου για τους εθελοντές είναι: Κρέοντας και Αντιγόνη. Ίδιο απόσπασμα κειμένου για όλους (B). Προτείνουμε ο Κρέοντας και η Αντιγόνη να κάνουν πρόβες σε ένα μέρος της αίθουσας και κάθε ομάδα του χορού σε άλλα σημεία της αίθουσας. Τα χορικά πρέπει να εκτελούνται στυλιζαρισμένα και με βάση μία συγκεκριμένη στάση που θα αποφασίσετε. Στην αρχαία ελληνική τραγωδία, το χορικό κείμενο χρησίμευε ως σχόλιο, άποψη ή ωιωνός. Οι ομάδες θα πρέπει να προσπαθήσουν να εμπλουτίσουν τα μέρη τους με μια ποιότητα αυτού του είδους. Η κατάσταση στη σκηνή είναι αυτή που συμβαίνει λίγο μετά την προηγούμενη σκηνή. Οι ομάδες χρειάζονται περίπου 20 λεπτά για να προετοιμαστούν.

Χρησιμοποιήστε τον χώρο παραγωγικά και αξιοποιήστε φωνή και κίνηση, ρυθμό και παύση. Στη συνέχεια, ολόκληρο το κείμενο εκτελείται συλλογικά στην αίθουσα. (Ο καθηγητής πρέπει να ετοιμάσει ένα αντίγραφο του κειμένου για κάθε μαθητή).

Κείμενο Β

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Εσύ, σε σένα λέγω, που μας σκύβεις
το κεφάλι στη γης, ομολογείς
ή αρνείσαι πως δεν το 'χεις εσύ κάμη;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Και ομολογώ και διόλου δεν αρνούμαι
πως δεν το 'καμα.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Εσύ μπορείς να παίρνης
τώρα τα πόδια σου απ' εδώ, όπου θέλεις,
λεύτερος απ' την κάθε πια υποψία.
Λέγ' εσύ τώρα, κι όχι πολλά λόγια
μα σύντομα· ήξερες το κήρυγμα
που πρόσταζε μην κάμη αυτό κανένας;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Το ήξερα, πώς να μη; Γνωστό ήταν σ' όλους.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Και τόλμησες λοιπόν να παραβής
αυτό το νόμο;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ναι, γιατί δεν ήταν
ο Δίας, που μου τα 'χε αυτά κηρύξη,
ούτε η συγκάτοικη με τους θεούς
του Κάτω κόσμου, η Δίκη, αυτούς τους νόμους
μες στους ανθρώπους όρισαν· και μήτε
πίστευα τόση δύναμη πως νάχουν
τα δικά σου κηρύγματα, ώστ' ενώ είσαι
θνητός να μπορής των θεών τους νόμους
τους άγραφτους κι ασάλευτους να βιάζης·
γιατί όχι σήμερα και χτες, μα αιώνια
ζουν αυτοί, και κανείς δεν το γνωρίζει
από πότε φανήκανε· κι εγώ
ποτέ δε θα μπορούσα να τρομάξω
θέλημ' ανθρώπου κανενός και δώσω
στους θεούς δίκη, παραβαίνοντάς τους·
πως θα πεθάνω το 'ξερα· πώς όχι;
και δίχως τα κηρύγματά σου εσένα·
κι αν θα πεθάνω πριν της ώρας μου,

κέρδος εγώ το λέω αυτό, γιατί όποιος
ζη μες σε τόση όση εγώ δυστυχία,
πώς να μην του είναι ο θάνατός του κέρδος ;
έτσι κι εγώ τίποτα δεν τον έχω
τον πόνο του θανάτου αυτού· μα αν ήταν
και το ανεχόμεν άταφος να μείνη
της μητέρας μου ο γυιός στο θάνατό του,
αυτό θα μου ήταν πόνος· γι' αυτά τ' άλλα
καθόλου δεν πονώ· κι αν τώρα εσύ
για άμυαλη με περνάς γι' αυτά που κάνω,
ο άμυαλος ίσως γι' άμυαλη με παίρνει.

[https://www.greek-
language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?t=561&m=
1](https://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?t=561&m=1)

Μετάφραση Ι.Ν. Γρυπάρης. χ.χ. Οι τραγωδίες του Σοφοκλέους. Ι, Αντιγόνη, Ηλέκτρα, Αίας, Τραχίνιαι. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.

Χορός

(στροφή άσματος)

Καλόμοιρος οπού δε γεύτηκε ζωή πικρή·
όποιος από θεού του σείστηκε συθέμελα το σπίτι,
να σέρνει συμφορές σωρό στο σόι του δε σώνει·
όπως το κύμα του γιαλού
την ανεμόδαρτη την άμμο πίσσα σωριάζει στο βυθό,
όταν ορμά με την ανεμική της Θράκης
το θεοσκότεινο το πέλαγος
κι όταν βογκούν στενάζοντας τα πληγωμένα βράχια.
Αιώνες θωρώ στο σπίτι των Λαβδακιδών
πάθη νεκρών πάνω σε πάθη να πέφτουν·
η μια την άλλη γενιά δεν μπορεί ν' αλαφρώσει·
κάποιος θεός τη ρημάζει κι αλύτρωτη μένει.
Τώρα στο σπίτι του Οιδίποδα φάνηκε φως
απάνω στη στερνή του ρίζα·
όμως των θεών του κάτω κόσμου
το φονικό τη θερίζει δρεπάνι,
η τύφλα του νου κι ο αστόχαστος λόγος.

(αντιστροφή)

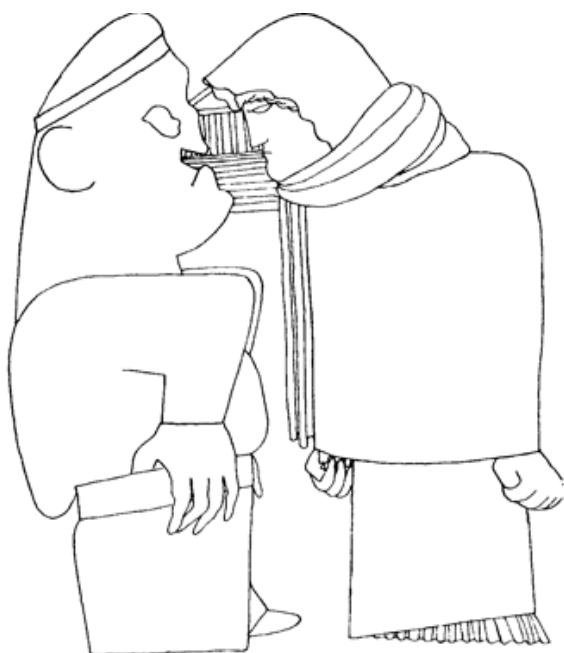
Τη δύναμή σου, Δία,
ποιος αλαζόνας άνθρωπος θα γονατίσει;
ο ύπνος δεν την καταλεί, που μας γερνάει,
ούτε κι οι μήνες των θεών, που δε νυστάζουν.
Αιώνιος δυνάστης κυβερνάς
στη λαμπερή φωτοχυσία του Ολύμπου.
Μέλλον, παρόν και παρελθόν
αυτός ο νόμος τα σφραγίζει:
ο βίος των θνητών καιρό δε σέρνεται πολύ
έξω από της συμφοράς το μονοπάτι.

Ολομέλεια: Ποια είναι τα επιχειρήματα που παρουσιάζουν ο Κρέοντας και η Αντιγόνη; Τι διακυβεύεται και για τα δύο; Είναι αναγνωρίσιμα τέτοια επιχειρήματα στην κοινωνία σήμερα; (Εξηγούμε). Ποιο είναι το μήνυμα των χορικών;

7. Παγωμένη εικόνα / ταμπλό .

Δύο νέα μισά γκρουπ. Ο καθηγητής παρουσιάζει σε κάθε ομάδα το σχέδιο του Jean Cocteau του Κρέοντα και της Αντιγόνης (κάτω) [Αντιγόνη Χ](#) . Ο καθηγητής πρέπει να εκτυπώσει τέσσερα αντίγραφα Α3 σε κάθε ομάδα. Τι βλέπετε? Τι μπορεί να ειπωθεί για τη στάση και την κατάσταση όσον αφορά τα δύο πρόσωπα; Μέσα σε κάθε μισή ομάδα, δουλέψτε τη δική σας εκδοχή του σχεδίου του Cocteau. Δύο εθελοντές σε κάθε ομάδα σμιλεύονται σαν αγάλματα από τους άλλους συμμετέχοντες συλλογικά. Ένας γλύπτης-αγαλματοποιός δουλεύει κάθε φορά. Δώστε προσοχή στη λεπτομέρεια, στη στάση του προσώπου και του σώματος. Η εργασία ολοκληρώνεται, όταν δεν υπάρχουν άλλες προτάσεις για αλλαγές στον πίνακα.

Ολομέλεια: Τι κάνει στην πραγματικότητα η Αντιγόνη εδώ; Συζητήστε τη φύση της ενεργητικής αντίστασης – και τις πιθανές συνέπειές της. Ποιες εναλλακτικές λύσεις μπορεί να είναι διαθέσιμες;

8. Δημιουργία συλλογικών εικόνων .

Τα ίδια γκρουπ με παραπάνω. Η μια ομάδα κάνει μια *ομαδική εικόνα* της «αντίστασης», η άλλη ομάδα κάνει μια εικόνα του «τι προκαλεί αντίσταση». Κάθε ομάδα δημιουργεί τις εικόνες της σε αντίθετα άκρα του δωματίου. Μπορούν να δυναμοποιηθούν οι εικόνες; Ήχοι; Κινήσεις; (Πρβλ. σημείο 3 παραπάνω). Όταν τελειώσει, ο καθηγητής ζητά από τις ομάδες να αντιμετωπίσουν η μία την άλλη και να είναι έτοιμες να τεθούν σε κίνηση. Όταν ο καθηγητής χτυπά τα χέρια, και οι δύο ομάδες αρχίζουν να κινούνται η μία προς την άλλη με τις κινήσεις και τους ήχους τους. Αυτοσχεδιάστε τη συνάντηση.

Ολομέλεια: Τι βιώσατε; Τι είδους σχέσεις και ιδιότητες ήταν στο έργο; Κοινωνικοί κώδικες; Τι μπορεί να πει κανείς για το τέλος;¹⁰¹

9. *Συνέντευξη του Κρέοντα. Καυτή Καρέκλα.*

Ο καθηγητής βάζει μια καρέκλα στην περιφέρεια του κύκλου. Ενημερώνει τους μαθητές ότι όταν κάθεται στην καρέκλα είναι ο Κρέοντας. Μπορέσαμε να επαναφέρουμε τον Κρέοντα από την ιστορία στη δική μας εποχή. Ο καθηγητής μπαίνει στον ρόλο του Κρέοντα και μπορεί να τον εκπροσωπήσει ως εκτελεστή της συντηρητικής πατερναλιστικής κρατικής εξουσίας. Ο καθηγητής μπορεί να δημιουργήσει το πλαίσιο ότι οι μαθητές του είναι σύγχρονοι φοιτητές Νομικής, με πεδίο ενδιαφέροντος τα δικαιώματα των γυναικών. Η συνεδρία μπορεί να ξεκινήσει με τον Κρέοντα να τους ρωτά ποιο είναι το πεδίο σπουδών τους. Τι νόημα θα είχε να εκχωρηθούν δικαιώματα στις γυναίκες, όταν ένα σταθερό και στιβαρό χέρι, όπως το δικό του, έχει αποδειχθεί αποτελεσματικός τρόπος διακυβέρνησης της χώρας και της οικογένειας; Μπορεί κατά προτίμηση να χρησιμοποιήσει την εξέγερση της Αντιγόνης ως παράδειγμα προς αποφυγήν. Ο καθηγητής σε ρόλο θα πρέπει να μπορεί να επιχειρηματολογήσει για τη σημασία της απαίτησης απόλυτης υπακοής, ακόμη κι αν αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη θρησκευτική πεποίθηση ή την οικογενειακή παράδοση. Γιατί πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι συγκινησιακές και συναισθηματικές στάσεις των νεαρών, άπειρων γυναικών; Δεν θα κατέστρεφε κάθε σεβασμό στην πίστη και την εμπιστοσύνη στον αρχηγό του κράτους και της οικογένειας; Ο Κρέοντας δεν είναι υποχρεωμένος να απαντήσει σε όλες τις ερωτήσεις ή να αντικρούσει όλα τα επιχειρήματα και μπορεί να κάνει ερωτήσεις επίσης. Ο καθηγητής διευκολύνει την ερμηνεία του ρόλου του με σαφή αυταρχική στάση και αξίες, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ειρωνείας και απειλών για κλείσιμο της Νομικής Σχολής.

10. *Μεμονωμένοι γραπτοί ή οπτικοί προβληματισμοί σχετικά με εναλλακτικές απόψεις.*¹⁰²

Ο καθηγητής παρέχει στους συμμετέχοντες λευκά φύλλα (A4) και χρωματιστά μολύβια. Εργασία: Πώς εύχεσαι/φαντάζεσαι ποια θα μπορούσε να είναι η ιδανική κατάσταση για μια γυναίκα στην κατάσταση της Αντιγόνης σε μια σύγχρονη κοινωνία; Πώς μοιάζει να είναι η κατάσταση στην κοινωνία των ονείρων σας; Γράφοντας ή σχεδιάζοντας, ονειρευτείτε και φανταστείτε τις απόψεις σας για τα δικαιώματα των γυναικών. (Εθελοντές παρουσιάζουν τα όνειρά τους στην υπόλοιπη τάξη).

11. **Επίλογος:** Η Αντιγόνη χαιρετίστηκε επί αιώνες για το ακλόνητο θάρρος της να αντισταθεί στις αρχές για να υπερασπίσει τις πεποιθήσεις της σε κάθε περίπτωση. Ένας συγκλονιστικός σύγχρονος παραλληλισμός συνέβη το 2003 στη λωρίδα της Γάζας στην Παλαιστίνη: η Αμερικανίδα ακτιβίστρια της ειρήνης, Rachel Corrie, σκοτώθηκε όταν εναντιώθηκε σε μια ισραηλινή μπουλντόζα, που πήγαινε να καταστρέψει ένα παλαιστινιακό σπίτι. Άλλοι αλλοδαποί που ήταν μαζί της είπαν ότι ο οδηγός της μπουλντόζας γνώριζε ότι η Ρίτσελ ήταν εκεί. Αρχικά της έριξε άμμο και άλλα βαριά συντρίμια, στη συνέχεια η μπουλντόζα την έσπρωξε στο έδαφος, όπου συνέχισε να οδηγεί πάνω της, σπάζοντας και τα δύο της χέρια, τα πόδια και το κρανίο.

¹⁰¹Καθώς η τελική συνάντηση είναι αυτοσχεδιασμός, δεν γνωρίζουμε το τέλος, αλλά φανταζόμαστε ότι θα έχει ενδιαφέρον να ζητήσουμε από τους συμμετέχοντες να προσθέσουν λόγια στο γεγονός.

¹⁰²Αυτή η πρόταση είναι η ίδια με το τέλος του μαθήματος της Μήδειας, ενότητα 7 παραπάνω. Πιστεύουμε ότι αυτό μπορεί να είναι ένα παραγωγικό έργο προβληματισμού στο πλαίσιο της έμφυλης βίας, επομένως μπορεί να επαναληφθεί.

3.9. Το μάθημα των μαθηματικών

Συγγραφείας: Σοφία Γουργουλιάννη, Νικόλας Καμτσής

Χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου για μαθητές	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή
45' (με + δραστηριότητες: 90')	Άδεια τάξη	11 – 18 ετών	Απαιτείται	(1 -5) 3

Περίληψη του μαθήματος

Αυτό το μάθημα διερευνά τον αντίκτυπο των στερεοτύπων φύλου στο σχολείο. Βασισμένοι στην ιστορία μιας μαθήτριας που είναι πολύ καλή στα μαθηματικά και βοηθά ένα αγόρι λιγότερο καλό στα μαθήματα φυσικών επιστημών, προσπαθούμε να διερευνήσουμε τον τρόπο με τον οποίο τα στερεότυπα για τα φύλα μπορούν να υποκινήσουν βίαιες συμπεριφορές ακόμη και μεταξύ μαθητών και νέων ανθρώπων.

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Ο βασικός στόχος είναι να κατανοήσουν οι μαθητές τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα στερεότυπα τροφοδοτούν βίαιες συμπεριφορές, ακόμη και στο πλαίσιο του σχολείου, και έχουν αντίκτυπο στη ζωή των εφήβων.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

Ο καθηγητής μπορεί να χρειαστεί να χρησιμοποιήσει αποσπάσματα και φωτογραφίες από σχετικές υποθέσεις από τις ειδήσεις ή σχετικές φωτογραφίες. Θα χρειαστεί λοιπόν είτε να προβάλλουμε τις σχετικές ειδήσεις ή φωτογραφίες στον τοίχο είτε να έχουμε κάποιες έντυπες φόρμες του υλικού.

Στους μαθητές θα δοθεί (σε έντυπη ή προβαλλόμενη μορφή) μια περίληψη των σκηνών της ιστορίας «Το μάθημα των μαθηματικών» που ακολουθεί στο τέλος αυτού του σχεδίου μαθήματος.

Οι μαθητές θα πρέπει να κάθονται στην τάξη με τρόπο που θα επιτρέπει σε όλους να παρακολουθούν τις φωτογραφίες και τις ειδήσεις στην οθόνη. Εάν υπάρχει έντυπο υλικό, μπορεί να χρειαστούμε πολλά αντίγραφα του, για να το διανεμήσουμε στους μαθητές.

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

Δημιουργία πλαισίου της ομάδας, σύναψη συμβάσεων: Αρχικά, οι καθηγητές θα πρέπει να εξηγήσουν το πλαίσιο και τη φύση αυτού του μαθήματος. Πρέπει να κάνουν τους μαθητές να καταλάβουν ότι αυτό θα είναι ένα διαφορετικό μάθημα. Δεν θα υπάρχει ιεραρχία μεταξύ δασκάλου και μαθητών όσον αφορά την υπαγόρευση του τι είναι λάθος και σωστό. Ο καθένας σε όλη την τάξη δικαιούται να έχει τις δικές του απόψεις και να τις εκφράζει. Αυτό το μάθημα έχει σκοπό να τονώσει τη συζήτηση και όχι να παράσχει κάποιο ηθικό δίδαγμα.

Κατά τη διάρκεια αυτού του πρώτου σταδίου θα αφήσουμε τους μαθητές να καταλάβουν ότι ο βασικός μας στόχος θα είναι να κοιτάξουμε «πίσω» από αυτά που ακούμε από τις ειδήσεις. Θα προσπαθήσουμε να σκεφτούμε πώς αναπτύσσονται και κλιμακώνονται αυτές οι καταστάσεις βίας με βάση το φύλο, γιατί οι διάφοροι χαρακτήρες σε αυτές τις καταστάσεις σκέφτονται και αντιδρούν με τον τρόπο που το κάνουν. Επιπλέον, καθώς αυτή η μελέτη περίπτωσης αφορά το σχολικό περιβάλλον, θα πρέπει να τονίσουμε ότι αυτό το περιβάλλον μπορεί να «στεγάσει» και τέτοιες συμπεριφορές.

Ειδικά στην Ελλάδα, συχνά βομβαρδιζόμαστε με περισσότερες πληροφορίες από αυτές που θα ήταν απαραίτητες. Ως αποτέλεσμα αυτού, οι άνθρωποι μπορούν όλο και λιγότερο να κάνουν

διαφοροποίηση μεταξύ πραγματικών και ψεύτικων πληροφοριών και να σχηματίσουν μια δική τους γνώμη που μπορεί να οδηγήσει σε ένα σχεδόν αυθαίρετο μείγμα απόψεων και γεγονότων.

Θα πρέπει να σημειώσουμε, σε αυτό το σημείο, ότι είναι πολύ χρήσιμο για τους εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιούν τόσο το φανταστικό σενάριο «Το μάθημα των μαθηματικών» όσο και σχετικές αληθινές φωτογραφίες και αληθινές ιστορίες. Θα πρέπει επίσης να έχουν την ελευθερία να αποφασίσουν τι είναι κατάλληλο για την τάξη τους. Έτσι, ο ρόλος ενός ειδησεογραφικού άρθρου θα ήταν είτε η βασική πηγή του μαθήματος, είτε θα χρησιμοποιηθεί για την επιβολή μιας συγκεκριμένης φανταστικής μελέτης περίπτωσης και κατάστασης.

Ο καθηγητής θα πρέπει να μιλήσει στους μαθητές για τον τρόπο με τον οποίο θα προσεγγιστεί η έμφυλη βία μέσω της δραματοποίησης, τη σημασία της ομαδικής εργασίας, την ελευθερία σχηματισμού και την ελευθερία έκφρασης των απόψεών τους κατά τη διάρκεια αυτού του μαθήματος. Με αυτόν τον τρόπο, θα επισημάνει επίσης τις διαφορές μεταξύ μιας θεατρικής διερεύνησης και ενός κανονικού μαθήματος.

Κοινή χρήση αληθινών ιστοριών ή φωτογραφιών και αναρτήσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

- Ο καθηγητής μπορεί να επιλέξει να μοιραστεί αληθινές ιστορίες είτε από το Διαδίκτυο είτε από έντυπο υλικό: (αν υπάρχει: ημερομηνία, περιστατικό, κρίση κ.λπ.)
- Ο καθηγητής μπορεί να επιλέξει να μοιραστεί φωτογραφίες.
- Πρώτα ο καθηγητής δίνει χρόνο στους μαθητές να παρατηρήσουν απλώς αυτές τις περιπτώσεις ή φωτογραφίες χωρίς να ασχοληθούν με ζητήματα ηθικής.
- Ο καθηγητής εξακολουθεί να χρησιμοποιεί ουδέτερα συναισθήματα για τις περιπτώσεις βίας λόγω φύλου ή τις διάφορες φωτογραφίες και δημοσιεύσεις. Αφού δώσει λίγο χρόνο, ο καθηγητής ζητά από τους μαθητές να γράψουν τις πρώτες λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό.

Αφού συζητήσουν τις φωτογραφίες και τις αναρτήσεις της αληθινής περίπτωσης, οι μαθητές μπορούν να γράψουν απλούς διαλόγους με βάση αυτές.

Παρακάτω παραθέτουμε τρεις σκηνές με παραδείγματα διαλόγων και μερικές πιθανές ερωτήσεις που μπορεί να απευθύνει ο καθηγητής στους μαθητές μετά από κάθε σκηνή. Μπορεί να αποφασίσετε να εργαστείτε με αυτές τις σκηνές ή να επινοήσετε τις δικές σας σκηνές με βάση τις φωτογραφίες και τα υλικά που εξετάστηκαν.

Μετά τους διαλόγους, θα βρείτε επίσης ένα προτεινόμενο σχέδιο μαθήματος που προσφέρει μερικά βήματα για να εργαστείτε με την ιστορία και τους διαλόγους.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Λαϊκό κορίτσι (14), καλή μαθήτρια, έξυπνη και με έντονη προσωπικότητα.

ΠΕΤΡΟΣ: Ένα αγόρι με αυτοπεποίθηση (14), ένας κλασικός έφηβος στο γυμνάσιο. Δεν τα πάει καλά στα μαθήματα των Φυσικών Επιστημών και κυρίως στα μαθηματικά.

Υποσυνείδητα υπάρχει μια έλξη μεταξύ των δύο νέων και τα μαθηματικά είναι ένας από τους βασικούς τρόπους για να έρθει η Πηνελόπη πιο κοντά με τον Πέτρο.

ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Ο Πέτρος κάθεται αναστατωμένος, προβληματισμένος και θυμωμένος με τις παρατηρήσεις του καθηγητή μαθηματικών του, που δείχνουν ότι τα πήγε πολύ άσχημα. Στα χέρια του κρατά γραπτή δοκιμασία με βαθμό 4 στα 20. Νιώθει ότι ο βαθμός στο χαρτί τον κοροϊδεύει. Βρίσκεται σε αδιέξοδο. Δεν τα πάει καλά στα μαθηματικά και δεν ξέρει πώς να το ξεπεράσει αυτό. Δεν καταλαβαίνει μαθηματικά.

Η Πηνελόπη τον πλησιάζει και θέλει να μοιραστεί μαζί του το πρόβλημά του. Υπάρχει μια έλξη μεταξύ των δύο νέων. Αυτός είναι ο λόγος που το πρόβλημα του Πέτρου δεν είναι αδιάφορο για την Πηνελόπη. Η Πηνελόπη προσπαθεί να βοηθήσει, αλλά αυτό αναστατώνει τον Πέτρο όλο και περισσότερο, με αποτέλεσμα τη βία.

1. Κατάσταση στο σχολείο: Οι δύο έφηβοι είναι συμμαθητές. Στην τάξη τους, τα περισσότερα αγόρια είναι καλά στα μαθήματα φυσικών επιστημών και τα περισσότερα κορίτσια φαίνονται πιο ταλαντούχα στα θεωρητικά θέματα. Μερικοί καθηγητές προσπαθούν να μιλήσουν στους μαθητές για την ισότητα των φύλων. Καθώς όμως δεν υπάρχουν ειδικά μαθήματα για το θέμα, κάθε μαθητής κουβαλά, κυρίως, τις αντιλήψεις της οικογένειάς του.

2. Κατάσταση στο σπίτι: Ο πατέρας του Πέτρου είναι επιχειρηματίας που έχει πολλές απαιτήσεις από αυτόν και τις επιδόσεις του στο σχολείο. Ο πατέρας του δουλεύει πολύ και γενικά λείπει. Η μητέρα του εργάζεται για την επιτυχημένη εταιρεία του πατέρα. Ωστόσο, είναι κυρίως στο σπίτι και φροντίζει για την οικογένεια. Ο πατέρας είναι θερμόαιμος και γίνεται βίαιος, όταν η μητέρα δεν ανταποκρίνεται στις οικιακές του απαιτήσεις. Η Πηνελόπη προέρχεται από μια οικογένεια εργαζομένων που περιμένουν από αυτήν να σπουδάσει στο πανεπιστήμιο, χωρίς να έχουν ιδιαίτερες προσδοκίες. Το ζευγάρι ζει με σεβασμό ο ένας προς τον άλλον. Οι δύο έφηβοι δείχνουν να έλκονται ο ένας από τον άλλον.

3. Περιστατικό διαμάχης : Ο Πέτρος ντρέπεται να πει στους γονείς του ότι δεν έχει καλές επιδόσεις στα μαθηματικά. Έτσι, όταν η Πηνελόπη λέει ότι μπορεί να τον βοηθήσει, εκείνος λέει ναι, παρόλο που η περηφάνια του είναι πληγωμένη. Η Πηνελόπη, που είναι πραγματικά καλή, μερικές φορές εκπλήσσεται από τη δυσκολία του Πέτρου να κατανοήσει κάποιες έννοιες και να λύσει προβλήματα. Όταν η Πηνελόπη προσφέρεται να του εξηγήσει με ένα απλό καθημερινό παράδειγμα, ο Πέτρος αρχίζει να αισθάνεται κατώτερος και αρχίζει να της φωνάζει, να σκορπίζει βιβλία και, ίσως, να τη χτυπάει.

ΣΚΗΝΗ Α

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Έχεις κακή διάθεση;

ΠΕΤΡΟΣ: Άσε με ήσυχο. Δεν μπορώ να καταλάβω τα μαθηματικά.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Έλα. Δεν είναι τίποτα. Θέλουν μόνο λίγη προσοχή. Και θα μπορείς να τα λύσεις ακόμα και με δεμένα μάτια. Ακολούθησε την εξίσωση και θα σου βγει.

ΠΕΤΡΟΣ: Αλήθεια; Τόσο απλό! Ακολουθείς την εξίσωση και σου βγαίνει...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ (Με ζεστή φωνή): Αν το δούμε μαζί... θα είναι καλύτερα. Μαζί θα το κάνουμε να λειτουργήσει. Έλα, θα σου δείξω. (Ζητά το τεστ του) Άσε με να δω.

ΠΕΤΡΟΣ (Δεν θέλει να την αφήσει να δει, γιατί ο κακός βαθμός φαίνεται στο τεστ.): Όχι, άστο. Δεν θέλω.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Εντάξει. Έλα σπίτι μου το απόγευμα, θα το συζητήσουμε, και θα δεις ότι είναι εύκολο.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Γιατί ενδιαφερόταν η Πηνελόπη για το πρόβλημα του Πέτρου;

- Ενδιαφέρεται ή όχι γι' αυτόν;
- Βλέπετε κάποια σχέση μεταξύ τους που να δικαιολογεί το ενδιαφέρον;
- Γιατί ο Πέτρος δεν ήθελε να δώσει το τεστ του στην Πηνελόπη;
- Είναι προσβολή να μας εξηγεί κάποιος κάτι που δεν καταλαβαίνουμε;
- Είναι πιο δύσκολο για τον Πέτρο, επειδή η Πηνελόπη είναι κορίτσι;
- Πρέπει να δεχτεί ο Πέτρος την πρόσκληση της Πηνελόπης;

ΣΚΗΝΗ Β

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Δες το. Εδώ είναι το λάθος. Το σωστό είναι....

ΠΕΤΡΟΣ: (Προφανώς ενοχλημένος) Ναι, ναι, το σωστό και το λάθος! Και έπρεπε να μου βάλει 4; 4; Ο ηλίθιος...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Αν το λάθος ήταν εδώ (δείχνει) δεν θα ήταν σοβαρό. Αλλά εδώ είναι τεράστιο.

ΠΕΤΡΟΣ (Σηκώνεται βίαια): Άφησέ με ήσυχο. Εδώ είναι σοβαρό και εδώ όχι.... Γαμημένα Μαθηματικά. Λες και θα τα χρειαστώ ποτέ όλα αυτά τα ανόητα...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Άσε με να σου εξηγήσω. Είναι απλό....

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Υπάρχει όντως λάθος στο τεστ του Πέτρου; Και έτσι δικαιολογείται ο βαθμός 4 που πήρε;
- Από τη στιγμή που το 4 είναι σωστό, ο Πέτρος πρέπει να παραδεχτεί το λάθος του, να προσπαθήσει να το καταλάβει και να προχωρήσει;
- Τι τον εμποδίζει να καταλάβει και να αποδεχτεί το λάθος του; (Η αλαζονεία, ο εγωισμός, το παρεξηγημένο αίσθημα υπερηφάνειας κλπ).
- Πράττει σωστά η Πηνελόπη επιμένοντας υπομονετικά να του δείξει το σωστό;
- Πληγώνεται περισσότερο η περηφάνια του και ο εγωισμός του εντείνεται περισσότερο από το γεγονός ότι η Πηνελόπη ξέρει να λύνει τα μαθηματικά προβλήματα, τα βρίσκει απλά και του δείχνει πώς να τα λύνει;

ΣΚΗΝΗ Γ

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Ηρέμησε. Δεν μπορείς να πετύχεις τίποτα με το να θυμώνεις. Ξαναδιάβασέ το αργά. Αν πάμε βήμα βήμα θα καταλάβεις. Κάτσε να σου τα εξηγήσω όλα...

ΠΕΤΡΟΣ: Όχι... Δεν μπορείς να μου εξηγήσεις τίποτα...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Όχι... μη με διακόπτεις. Συγκεντρώνομαι. Αυτή είναι η υποτείνουσα. Εντάξει; Έτσι το λένε, ξέρεις. Είμαι η Πηνελόπη, εσύ είσαι ο Πέτρος, αυτή είναι η υποτείνουσα. (Αυτό ακούγεται ειρωνικό στον Πέτρο και τον εκνευρίζει ακόμα περισσότερο, αλλά δεν δείχνει τα συναισθήματά του). Αυτές οι δύο είναι οι δύο κάθετες πλευρές. Παρακολουθείς μέχρι στιγμής. Ο τύπος έχει ως εξής: $A^2 + B^2 = \Gamma^2$. Όπου Γ είναι η υποτείνουσα. Έτσι, αν ξέρουμε πόσο είναι το A και το B, τα προσθέτουμε και βρίσκουμε το Γ .

ΠΕΤΡΟΣ (Αρκετά έντονα): Αλλά σε τετράγωνο. Δεν είναι μια απλή προσθήκη. Τετράγωνο... Λοιπόν, μη μου το παίζεις έξυπνη.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Ναι, φυσικά. Το είπαμε. Εις το τετράγωνο...

ΠΕΤΡΟΣ: Και τι χρειάζομαι τα τετράγωνα; Ποιος τα χρησιμοποιεί σήμερα...; Κανείς. Γιατί λοιπόν μας ενοχλούν με αυτά τα πράγματα...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Όχι, είναι πολύ χρήσιμο. Επίτρεψέ μου να το κάνω πιο απλό. Ας πούμε ότι ο παππούς σου έχει ένα ορθογώνιο χωράφι στο χωριό. 60 x 90 μέτρα. (Ζωγραφίζει σε χαρτί ή στον πίνακα.) Και

θέλει να πάει από τη μια γωνία διαγώνια στην άλλη γωνία με ένα σωλήνα για να ποτίσει τις ντομάτες του. (Δείχνει). Πόσα μέτρα σωλήνα θα χρειαστεί; Το ένα είναι να πάρει το μέτρο και να μετρήσει από τη μια γωνία στην άλλη και να καεί από τον ήλιο. Είναι πιο εύκολο να τετραγωνίσει τη μια κάθετη πλευρά που είναι 60 μέτρα, να τετραγωνίσει και μετά την άλλη κάθετη που είναι 90 μέτρα, να τα προσθέσει και να βρει πόσα μέτρα σωλήνα θα χρειαστεί για να ποτίσει τις ντομάτες... Άρα...60 στο τετράγωνο ισούται με 3600...

ΠΕΤΡΟΣ (Εντελώς προσβεβλημένος) Λοιπόν, με θεωρείς πραγματικά ηλίθιο;

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Τι;

ΠΕΤΡΟΣ: Λες ότι είμαι πολύ ηλίθιος. Αυτό νομίζεις. Με τα χωράφια του παππού, τις ντομάτες και τα ποτίσματα... Το μυαλό μου είναι μικρό σαν μπιζέλι να το ποτίζει ο παππούς... Άσε με ήσυχο, Πηνελόπη, αυτό ήταν, φύγε... πάρε τα χαζά χαρτιά σου από δω και τα χωράφια και την υποτείνουσα... και πήγαινε. Μακριά.

Ο Πέτρος χτυπάει το τραπέζι, σκορπίζει χαρτιά, κοιτάζει παντού, βρίζει, φωνάζει υστερικά κ.λπ.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ: Άσε με να σου δείξω... τι έπαθες τώρα...;

ΠΕΤΡΟΣ: Φύγε, σου είπα. (Σηκώνει το χέρι του για να τη χτυπήσει. Το χέρι μένει στον αέρα. Η δράση παγώνει για 5 δευτερόλεπτα. Στη συνέχεια ο καθηγητής το σταματά).

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Ο Πέτρος έφτασε σε ακραία βία στην τελευταία σκηνή. Τι τον έκανε τόσο θυμωμένο; Ήταν απογοητευμένος και είχε αισθήματα κατωτερότητας; Έχει να κάνει αυτό με τα στερεότυπα του φύλου;
- Υπάρχει κάποιος προβληματισμός για τη συμπεριφορά της Πηνελόπης; (Ίσως θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι το παράδειγμα με τον παππού και το χωράφι του προκάλεσε τον Πέτρο και ενέτεινε τον εγωισμό του, οπότε αντέδρασε.)
- Γιατί η Πηνελόπη χρησιμοποίησε αυτό το παράδειγμα; Για να τον αμφισβητήσει ή για να κάνει πιο κατανοητό το πρόβλημά του και τη λύση του;
- Είναι κατανοητή η βία στις σχέσεις μεταξύ συμμαθητών στο σχολείο; Μήπως είναι και δικαιολογημένη ή πρέπει να συγχωρείται;
- Τι προτείνετε να κάνει η Πηνελόπη μετά από αυτό; Να φύγει από το σπίτι του Πέτρου ή να μείνει και να επιμείνει στο θέμα και στη σχέση που έχει ή επιδιώκει ή θέλει να έχει μαζί του (και ίσως θέλουν και οι δύο);
- Ας υποθέσουμε ότι είναι ερωτευμένοι ο ένας με τον άλλον και μετά ο Πέτρος χτυπάει την Πηνελόπη. Πρέπει να γίνουν ζευγάρι; Τι πρέπει να κάνει η Πηνελόπη; Τι θα μπορούσε να κάνει ο Πέτρος; Τι θα προτείνατε ως φίλοι της Πηνελόπης και του Πέτρου;
- Τι σημαίνει η βίαιη αντίδρασή του, στην περίπτωση αυτή, για τη μελλοντική συμπεριφορά του Πέτρου και για τις διαπροσωπικές του σχέσεις;
- Τι πρέπει να κάνει το κοινωνικό περιβάλλον του Πέτρου; Να αποστασιοποιηθούν από αυτόν ή να τον απομονώσουν; Να τον βοηθήσουν δείχνοντάς του τη σωστή συμπεριφορά;
- Μια συμπεριφορά σαν αυτή του Πέτρου χρειάζεται ψυχολογική υποστήριξη;

Εδώ πάλι δίνουμε την ελευθερία στους εκπαιδευτικούς να επιλέξουν. Έχουν ένα έτοιμο πιλοτικό σενάριο για να δουλέψουν αμέσως ή, αν προτιμούν, μπορούν να δημιουργήσουν ένα σενάριο με την τάξη τους. Το κείμενο επικεντρώθηκε σε πολύ βασικά στερεότυπα. Είναι αποδεδειγμένο ότι ακόμα κι αν η πρώτη μας αντίδραση, στις «μοντέρνες» κοινωνίες, είναι ότι αυτές οι συμπεριφορές είναι αναχρονιστικές και δεν ανταποκρίνονται σε πραγματικές καθημερινές καταστάσεις, η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Γι' αυτό, μια στοιχειωδώς απαράδεκτη συμπεριφορά όπως αυτή που περιγράφουμε στο κείμενο φέρνει περισσότερα σχόλια.

Αφήγηση της φανταστικής υπόθεσης: Ο καθηγητής θα αφηγηθεί στους μαθητές μια ιστορία με τίτλο «Το μάθημα των μαθηματικών». Ο καθηγητής θα έχει στη διάθεσή του ένα έτοιμο σενάριο για να μοιράσει ή απλώς να αφηγηθεί. Θα είναι ελεύθερος να επιλέξει ανάλογα με το τι χρειάζεται η τάξη. Ακόμα κι αν το μοιράσει, θα διαβάσει το κείμενο δυνατά. Θα το διαβάσει ή θα το αφηγηθεί χωρίς να προσπαθήσει να καθοδηγήσει τους μαθητές, σε αυτό το σημείο, για το ποια συμπεριφορά είναι σωστή και ποια είναι λάθος.

Συζήτηση: Αφού εκφέρει αυτές τις πρώτες λέξεις, ο καθηγητής πάει ένα βήμα μπροστά και προσπαθεί να σκαλίσει το έδαφος για να βρει τις σκέψεις κάτω από αυτές τις λέξεις. Ζητάει από τους μαθητές να διαβάσουν αυτές τις λέξεις και ρωτά ποιες ήταν οι πρώτες τους σκέψεις τόσο για τη φανταστική μελέτη περίπτωσης (αν επιλεγεί) όσο και για τις αληθινές ιστορίες ή τις φωτογραφίες που μοιράστηκαν. Σε αυτό το σημείο, ο καθηγητής θα προσπαθήσει να εμπλέξει όσο το δυνατόν περισσότερους μαθητές να εκφράσουν τις σκέψεις τους. Με αυτόν τον τρόπο, θα προκύψει ένα ευρύ φάσμα σκέψεων και απόψεων, η συζήτηση θα γίνει ζωντανή και ενθουσιώδης και οι διαφορετικές απόψεις και εμπειρίες σχετικά με τη έμφυλη βία θα ακουστούν και θα ανταλλαχθούν.

Ομαδική εργασία: Ο καθηγητής χωρίζει την τάξη σε ομάδες μοιράζοντας τους ρόλους της ιστορίας «Το μάθημα των μαθηματικών». Αρχικά κάνει έναν πρόλογο σχετικά με τους χαρακτήρες της ιστορίας για να οδηγήσει τη δράση στα επιθυμητά αποτελέσματα. Πρέπει επίσης να ορίσει το μαθηματικό πρόβλημα που ήταν η αιτία της βίαιης συμπεριφοράς του αγοριού. Η πρώτη ομάδα μαθητών παίζει το ρόλο του κοριτσιού και η δεύτερη του αγοριού. Οι ομάδες, πρώτα, θα σκεφτούν τα επιχειρήματα κάθε ρόλου σύμφωνα με την ηθική και την ιδεολογία τους. Σύμφωνα με αυτά τα επιχειρήματα, ο καθένας από την ομάδα θα γράψει κάποιες προτάσεις ή κάποιους διαλόγους βασισμένος στην ιστορία, που θα περιέχουν κυρίως τον χαρακτήρα στον οποίο βασίζεται ο ρόλος του. Ο ρόλος που θα ανατεθεί θα είναι αυτός ενός χαρακτήρα. Ωστόσο, οι μαθητές θα κληθούν να γράψουν διαλόγους που περιέχουν και τους δύο χαρακτήρες.

Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές θα μπορούν να αναγνωρίσουν τη συμπεριφορά τόσο του θύματος έμφυλης βίας όσο και του δράστη. Γράφουν αυτούς τους διαλόγους για να εξερευνήσουν συμπεριφορές γύρω τους. Το καθήκον του «ανάληψης του ρόλου» του θύτη δεν είναι να δικαιολογήσει τις πράξεις του, αλλά να αναλογιστεί αυτή τη συμπεριφορά και να συζητήσει τους παράγοντες που συνέβαλαν στην εμφάνιση και την εξέλιξή της. Ο απώτερος στόχος αυτού του παιχνιδιού ρόλων είναι να κατανοήσουν οι μαθητές πώς αναπτύσσονται συμπεριφορές βίας με βάση το φύλο στην κοινωνία. Για παράδειγμα, μήπως κληρονομούνται; Μήπως προέρχονται απευθείας από την οικογενειακή ζωή και το σπίτι κάποιου; Μήπως επηρεάζονται από το περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνουμε και ζούμε;

Ανταλλαγή απόψεων: Ο καθηγητής ζητά από τις διάφορες ομάδες να διαβάσουν τις προτάσεις ή τους διαλόγους που έχουν γράψει για τους διαφορετικούς χαρακτήρες. Σε αυτό το σημείο, κάθε ομάδα διαβάζει τις συνεισφορές της ξεχωριστά. Μεταξύ κάθε ανάγνωσης, ο καθηγητής αφήνει λίγο χρόνο και χώρο στους μαθητές να προβληματιστούν σχετικά με αυτά που μόλις άκουσαν, πριν από την επόμενη ανάγνωση.

Δημιουργία ολόκληρου θεατρικού κειμένου: Ο καθηγητής θα ζητήσει από τους μαθητές να διαχωρίσουν τις προτάσεις που έγραψαν και να τις αντιστοιχίσουν σε κάθε έναν από τους χαρακτήρες. Μαζί με τις δύο ομάδες, ο καθηγητής θα δημιουργήσει ένα μίνι θεατρικό έργο βασισμένο σε όσα έχει γράψει η κάθε ομάδα. Μπορούν επίσης να προστεθούν ορισμένες προτάσεις σε συνεργασία με τους μαθητές για να ακολουθήσουν την αφήγηση και να αφηγηθούν ολόκληρη την ιστορία σε αυτή τη σύντομη παράσταση. Παρόλο που οι «κακοί» ρόλοι μπορεί να είναι δύσκολοι, προσπαθούμε να το κάνουμε απλό, λέγοντας ότι μας ενδιαφέρει να μάθουμε γιατί. Θέλουμε οι μαθητές να αναρωτηθούν γιατί συμβαίνει αυτή η βία. Αυτή είναι μια ενδιαφέρουσα διαδικασία.

Η όλη διαδικασία είναι το ταξίδι μάθησης και όχι το αποτέλεσμα. Για παράδειγμα, ακόμα κι αν τα πραγματικά κείμενα δεν διαμορφωθούν πλήρως από τους μαθητές λόγω της δυσκολίας τους να ταυτιστούν με τους χαρακτήρες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως παραδείγματα για την παρουσίαση της άποψης του καθενός από τους ρόλους. Ο καθηγητής μπορεί σε αυτό το σημείο να βοηθήσει τους μαθητές να διαμορφώσουν τις σκέψεις τους σε διάλογο. Βασικός μας στόχος είναι οι μαθητές να συζητήσουν για το ενδεχόμενο αλλαγής αυτών των στάσεων και συμπεριφορών και όχι να δημιουργήσουν μια άψογη θεατρική πράξη.

Παίζοντας μαζί: Μετά τη δημιουργία της παράστασης, κάθε ομάδα μαθητών θα αναθέσει τον ρόλο σε έναν από τους μαθητές της ομάδας τους. (Αυτό το μέρος και αυτό που ακολουθεί είναι προαιρετικά και μπορεί να ταιριάζουν σε δασκάλους και τάξεις με μεγαλύτερη εμπειρία στη θεατρική αγωγή. Ακόμη και αν γίνει μόνο το πρώτο βήμα, ο βασικός στόχος είναι να ξεκινήσει μια συζήτηση σχετικά με την προέλευση αυτών των συμπεριφορών και τη δυνατότητα να αλλάξουν.) Ένας από κάθε ομάδα θα είναι επίσης ο σκηνοθέτης μαζί με τους άλλους των διαφορετικών ομάδων. Ένα άτομο από κάθε ομάδα θα βοηθήσει επίσης στη δραματοποίηση και στους διαλόγους, αν χρειαστεί, μαζί με τους άλλους. Εάν χρειαστεί, οι ρόλοι της αλλαγής ρούχων ή της προσθήκης μουσικής θα ανατεθούν επίσης στις ομάδες. Μετά από 20 λεπτά η παράσταση πρέπει να είναι έτοιμη και οι μαθητές θα εμφανιστούν μπροστά στον καθηγητή και την υπόλοιπη τάξη.

Ανταλλαγή απόψεων: Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να συμμετάσχουμε στην ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την πρόληψη αυτών των καταστάσεων. Οι μαθητές πρέπει να κατανοήσουν ότι, παρόλο που κάθε έφηβος κληρονομεί τη συμπεριφορά της οικογένειάς του και των γονιών του και τη φέρνει στο πλαίσιο του σχολείου, είναι ο ρόλος του σχολείου να προσπαθήσει να προσφέρει μια εις βάθος εκπαίδευση και να καλλιεργήσει σχετικά ηθικά ιδανικά που θα είναι σε θέση να φροντίσουν για την πρόληψη τέτοιων περιστατικών.

Συζήτηση: Αρχικά, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι θα υπάρχει συζήτηση μεταξύ δασκάλου και μαθητών καθόλη τη διάρκεια του μαθήματος, καθώς στόχος του δασκάλου είναι να οδηγήσει όλο το μάθημα και τη συζήτηση στον επιθυμητό στόχο της κατανόησης της έκτασης και του αρνητικού αντίκτυπου της βίας λόγω φύλου. Αυτή η τελευταία ενότητα με τίτλο «συζήτηση» είναι περισσότερο ένας επίλογος που βασίζεται στη θεατρική παράσταση, τα θέματα με τα οποία καταπιάνεται και τις αντιδράσεις τις οποίες προκαλεί¹⁰³.

Αρχικά, ο καθηγητής θα μπορούσε να μιλήσει στους μαθητές για τις διάφορες μορφές βίας λόγω φύλου, συναισθηματική κακοποίηση, ψυχολογική κακοποίηση, οικονομική κακοποίηση, σωματική κακοποίηση, σεξουαλική κακοποίηση, καταδίκωση. Επιπλέον, θα μπορούσαν να συζητηθούν οι συνέπειες της μακροχρόνιας έμφυλης βίας στους εφήβους. Για παράδειγμα, ο αντίκτυπος στην ενήλικη ζωή των κοριτσιών που υποφέρουν από βία λόγω φύλου ή ακόμη και των μαθητών ΛΟΑΤΚΙ+ που έχουν παρόμοιες εμπειρίες. Τέλος, χρήσιμα και κρίσιμα θα ήταν διάφορα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των εφήβων που υποφέρουν ή έχουν υποστεί βία λόγω φύλου. Σε αυτό το σημείο, ίσως είναι χρήσιμο να δώσουμε κάποιες πληροφορίες για το πατριαρχικό σύστημα και τον τρόπο λειτουργίας του. Ωστόσο, είναι σημαντικό οι μαθητές να συμμετέχουν στη συζήτηση και να κατανοούν με τον δικό τους τρόπο τον αντίκτυπο της έμφυλης βίας και όχι μόνο με βάση τα επιστημονικά στοιχεία που προσφέρει ο καθηγητής. Εκτός από επιστημονικές απόψεις, οι καθηγητές θα μπορούσαν να μοιραστούν με τους μαθητές μερικές ταινίες, σειρές ή βιβλία σχετικά με την έμφυλη βία (π.χ. The handmaid's tale, Malena, The purple colour, Big small lies). Έτσι, οι μαθητές θα βρουν κοινό έδαφος για να συζητήσουν με τον καθηγητή και να εμπλακούν στη συζήτηση. Σε αυτήν τη συζήτηση τα βασικά ερωτήματα που θα πρέπει να απαντηθούν είναι «Τι πιστεύουν οι μαθητές για

¹⁰³Ο καθηγητής μπορεί να χρησιμοποιήσει τις ασκήσεις αξίας για να δημιουργήσει συζήτηση.

την έμφυλη βία; Υπάρχει στο σχολικό περιβάλλον; Πιστεύουν ότι η κοινωνία στο σύνολό της αισθάνεται ότι η βία κατά των γυναικών είναι αποδεκτή; Πώς θα μπορούσαν να επηρεαστούν οι άνθρωποι για να κατανοήσουν τον αρνητικό αντίκτυπό του προβλήματος αυτού; Υπάρχει τρόπος να μειωθούν τα κρούσματα βίας λόγω φύλου;

3.10. Το άγαλμα

Συγγραφέας: Adam Bethlenfalvy¹⁰⁴

χρόνος	Απαιτούμενος χώρος	Ηλικία	Προηγούμενες γνώσεις θεάτρου για μαθητές	Επίπεδο δυσκολίας για τον καθηγητή	Online εκδοχή
90'	Άδεια τάξη	11 – 18 ετών	Δεν απαιτείται	(1 -5) 4	Διαθέσιμη

Περίληψη του μαθήματος

Αυτό το μάθημα διερευνά το νόημα και τον κοινωνικό αντίκτυπο ενός αγάλματος που βρίσκεται σε έναν δημόσιο χώρο και απεικονίζει έμφυλη βία από μια μυθολογική ιστορία. Επιτρέπει στους μαθητές να δουν το συγκεκριμένο άγαλμα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και στη συνέχεια να συζητήσουν τις επιπτώσεις του για μια κοινότητα σαν δημοτικοί σύμβουλοι.

Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος

Στόχος του είναι να προσφέρει στους μαθητές την ευκαιρία να συζητήσουν τον αντίκτυπο και την επιρροή των δημόσιων εικόνων και τη σχέση τους με την έμφυλη βία.

Απαραίτητα υλικά και προετοιμασία

Θα χρειαστεί να προβάλετε τη φωτογραφία του αγάλματος ή να την εκτυπώσετε και να δώσετε στους μαθητές τη δυνατότητα να το παρατηρήσουν λεπτομερώς. Ίσως χρειαστεί να ρυθμίσετε τον χώρο με τρόπο ώστε οι μαθητές να βλέπουν και να ακούν ο ένας τον άλλον σωστά.

Λεπτομερής περιγραφή των δραστηριοτήτων που καθοδηγούνται από τον καθηγητή

Δημιουργία πλαισίου για την ομάδα, σύναψη συμβάσεων: Ο καθηγητής εξηγεί στην ομάδα ότι «αυτό το μάθημα θα είναι διαφορετικό από τα άλλα μαθήματα, γιατί ο στόχος θα είναι να διερευνηθούν κάποιες ιδέες. Σε αυτό το μάθημα, δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις. Στοχεύει να ξεκινήσει μια συζήτηση, να μοιραστείτε σκέψεις και συναισθήματα και αυτό θα είναι ενδιαφέρον μόνο εάν όλοι συνεισφέρουν και όλοι προσπαθήσουμε πραγματικά να καταλάβουμε τι λένε οι άλλοι». (3 λεπτά)

Είναι χρήσιμο να διευκρινιστεί η διαφορά μεταξύ μιας διερεύνησης μέσω θεατρικών τεχνικών και ενός κανονικού μαθήματος. Επίσης, είναι χρήσιμο ο καθηγητής να προσπαθεί αργά να μετατρέψει την κατάσταση δασκάλου-μαθητή σε «εμείς», όπως στην τελευταία πρόταση παραπάνω.

Μοιραζόμαστε την εικόνα του αγάλματος: Ο καθηγητής μοιράζεται μια εικόνα (είτε στον προβολέα είτε σε έγχρωμες εκτυπώσεις) του αγάλματος, η οποία απεικονίζει μια πράξη βίας κατά μιας γυναίκας¹⁰⁵. Αυτό είναι ένα υπάρχον άγαλμα, αλλά σε αυτό το μάθημα θέατρου θα αντιμετωπιστεί ως άγαλμα

¹⁰⁴Εμπνευσμένο από ένα διαδικαστικό δράμα που διευθύνει ο Adam Czuboly. Δείτε <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13569783.2020.1816818>

¹⁰⁵Η εικόνα δείχνει ένα άγαλμα του Francios Girardon, από τον 17ο αιώνα.

<https://drive.google.com/file/d/10EAERx0YGOQyGI20KzpoNIqJqDOXm3jV/view?usp=sharing>

σε μια φανταστική πόλη. Αυτή τη στιγμή, ο καθηγητής ζητά μόνο από τους μαθητές να κοιτάξουν το άγαλμα και να σημειώσουν τις πρώτες λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό. Τι βρίσκουν εντυπωσιακό, ενδιαφέρον ή ενοχλητικό στο άγαλμα; (3 λεπτά)

Είναι χρήσιμο να δίνουμε στους μαθητές αρκετό χρόνο για να κοιτάξουν το άγαλμα – συνήθως απλώς περνάμε αδιάφορα δίπλα τους στο δρόμο και αυτή μπορεί να είναι και η πρώτη αντίδραση ορισμένων μαθητών. Αυτό δεν είναι πρόβλημα.

Συζήτηση: «Ποιες ήταν οι πρώτες σου σκέψεις;» Οι μαθητές μοιράζονται τις πρώτες τους σκέψεις, τις πρώτες λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό. Ποια ήταν τα στοιχεία που βρήκαν εντυπωσιακά στο άγαλμα; Εάν οι μαθητές ρωτήσουν, ο καθηγητής μπορεί να εξηγήσει ότι πρόκειται για ένα άγαλμα του 17ου αιώνα για μια μυθολογική ιστορία, αλλά το ερώτημα είναι τι σημαίνει σήμερα (5 λεπτά).

Ομαδική εργασία – σκέψεις ανθρώπων που περνούν: Ο καθηγητής χωρίζει την τάξη σε ομάδες των 4-5 ατόμων και τους ζητά να σκεφτούν αυτό το άγαλμα ως πολίτες της πόλης στην πλατεία της οποίας στέκεται αυτό. «Πολλοί άνθρωποι απλώς περπατούν δίπλα του, αλλά πού και πού, κάποιοι βλέπουν πραγματικά τι απεικονίζει το άγαλμα και αυτό τους κάνει να σκεφτούν».

Ζητήστε από την κάθε ομάδα να προσπαθήσει να γράψει τις σκέψεις (μόνο μία πρόταση) των παρακάτω ατόμων που κοιτάζουν το άγαλμα: μια νεαρή γυναίκα, ένας πατέρας με τον γιο του, ένα κοριτσάκι, ένας μεσήλικας, ένα ζευγάρι συνταξιούχων (10 λεπτά).

Οι ομάδες μπορούν είτε να φτιάξουν μια ακίνητη εικόνα (ενός ή μερικών από) αυτά τα άτομα ή μπορούν να γράψουν τη σκέψη τους σε ένα κομμάτι χαρτί η καθεμία – ξεχωριστά για διαφορετικούς χαρακτήρες.

Αυτή η εργασία επιτρέπει στην ομάδα να κοιτάξει το άγαλμα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και ταυτόχρονα δημιουργεί τη φανταστική πόλη σε κάποιο βαθμό.

Ανταλλαγή απόψεων: Ο καθηγητής ζητά από την ομάδα να φανταστεί ότι το άγαλμα βρίσκεται στο κέντρο της τάξης (αν υπάρχει χώρος για να μετακινήσετε τραπέζια) ή έχει την εικόνα του αγάλματος στον προβολέα και ζητάει από τις ομάδες να μοιραστούν τις σκέψεις που είχαν σημειώσει για τους χαρακτήρες που δίνονται ένας προς έναν (5 λεπτά).

Αφήγηση: Ο καθηγητής εξηγεί ότι στη μικρή (γαλλική) πόλη όπου βρίσκεται αυτό το άγαλμα, το δημοτικό συμβούλιο έλαβε μια επιστολή που είχε γράψει ένας από τους δασκάλους που εργάζονταν στην πόλη. Ο καθηγητής τους ζήτησε να αφαιρέσουν το άγαλμα, καθώς εκφράζει λανθασμένες αξίες και πολλοί άνθρωποι το βρίσκουν ενοχλητικό. Ο συντονιστής καλεί την ομάδα να μπει στον ρόλο των μελών του συμβουλίου και να συζητήσει τι να κάνει με αυτήν την επιστολή. (2 λεπτά)

Η ανάληψη ρόλου επιτρέπει στους μαθητές την ελευθερία έκφρασης. Επιτρέπει επίσης τη δυνατότητα να αναλογιστούν τι είπε ο ρόλος όταν βγαίνουν από τη μυθοπλασία (οπότε αναφέρεστε πάντα στον σύμβουλο τον οποίον υποδύεται ο Χ ή Ψ μαθητής).

Δημιουργία πλαισίου των μαθητών ως δημοτικού συμβουλίου: Ο συντονιστής εξηγεί ότι είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου δεν είναι πολιτικοί αλλά πολίτες αυτής της μικρής πόλης, οι οποίοι ενδιαφέρονται πραγματικά για το τι συμβαίνει εκεί. Το μότο που υπάρχει στον τοίχο της αίθουσας συνεδριάσεων είναι το εξής: «Είμαστε μια κοινότητα που νοιάζεται ο ένας για τον άλλον». Ο συντονιστής εξηγεί ότι θα είναι ο Δήμαρχος της πόλης και θα ζητήσει τη γνώμη των συμβούλων σχετικά με αυτήν την επιστολή. Ίσως είναι χρήσιμο να ρυθμίσετε τον χώρο έτσι ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να ακούν και να βλέπουν ο ένας τον άλλον. (3 λεπτά)

Αυτοσχεδιασμός ολόκληρης της ομάδας ως δημοτικών συμβούλων: Ο καθηγητής ξεκινά τον αυτοσχεδιασμό ως Δήμαρχος και τα μέλη του συμβουλίου καλούνται να μοιραστούν τις σκέψεις τους σχετικά με την επιστολή. (Δεν χρειάζεται να ενεργείτε, να μιλάτε με διαφορετική φωνή ή κάτι παρόμοιο – απλώς χρησιμοποιήστε τη κατάλληλη γλώσσα και μιλήστε από τη θέση ενός Δημάρχου που ζητά συμβουλές). Είναι χρήσιμο για τον συντονιστή να απευθύνει ερωτήσεις που βοηθούν τους μαθητές να εξηγούν σε βάθος τι σκέφτονται και γιατί. Η συζήτηση μπορεί να καταλήξει σε μια απόφαση, αλλά δεν είναι απαραίτητο. Η απόφαση μπορεί να αναβληθεί από τον Δήμαρχο. (15 λεπτά)

Είναι χρήσιμο να βοηθάτε πιο ήσυχους μαθητές να εκφράσουν τις σκέψεις τους και να αμφισβητήσετε ορισμένες από τις ιδέες, στοχαζόμενοι πώς μπορεί να αισθάνονται διαφορετικοί άνθρωποι στην πόλη για την απόφαση που προτείνεται.

Ομαδική εργασία: Η ιστορία θα μπορούσε να έχει πολλές διαφορετικές εκδοχές τέλους. Ίσως το συμβούλιο έκανε κάτι ή κάποιος από τους πολίτες πήραν το θέμα στα χέρια τους. Ζητήστε από τις ομάδες να δημιουργήσουν μια πιθανή εκδοχή του τέλους και να δημιουργήσουν μια παγωμένη εικόνα στην οποία μοιράζονται τη δική τους εκδοχή (10 λεπτά).

Ανταλλαγή απόψεων: Οι ομάδες μοιράζονται την παγωμένη τους εικόνα και λένε οποιοδήποτε στοιχείο της ιστορίας χρειάζεται να μοιραστούν με τους συμμαθητές τους. Μπορεί να ακολουθήσει προβληματισμός για τις διάφορες παραλλαγές (10 λεπτά).

Συζήτηση : Η αφορμή αυτής της συζήτησης θα μπορούσε να είναι κάποια στατιστικά στοιχεία σχετικά με το ποσοστό των γυναικών που έχουν βιώσει κάποιου είδους βία (βλ. κεφάλαιο 1) και το σημείο εκκίνησης της συζήτησης θα μπορούσε να είναι ότι η κουλτούρα γύρω μας σίγουρα το επηρεάζει αυτό. Τι πιστεύουν γι' αυτό; Τι είδους στοιχεία του δημόσιου λόγου θα μπορούσαν να κάνουν τους ανθρώπους να αισθάνονται ότι η βία κατά των γυναικών είναι αποδεκτή; Οι μαθητές μπορούν να συλλέξουν παραδείγματα από διαφορετικές σφαίρες του πολιτισμού (μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δημόσιος λόγος, εικόνες, ιστορίες στις ειδήσεις κ.λπ.). (10 λεπτά.)

Online εκδοχή

Αυτό το μάθημα μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα όπως το Zoom. Υπάρχουν μερικά σημεία που πρέπει να αλλάξουν.

Ομαδική εργασία – σκέψεις περαστικών: αυτό μπορεί να μετατραπεί σε ατομική εργασία δημιουργώντας ένα Google Jamboard με πέντε διαφορετικές σελίδες. Ο καθηγητής βάζει τις ακόλουθες ετικέτες, την κάθε μία σε μια σελίδα: μια νεαρή γυναίκα, ένας πατέρας με το γιο του, ένα κοριτσάκι, ένας μεσήλικας, ένα ζευγάρι συνταξιούχων. Ο σύνδεσμος του Jamboard κοινοποιείται στη συνομιλία του Ζουμ και οι συμμετέχοντες καλούνται να βάλουν γραπτώς τις σκέψεις του συγκεκριμένου περαστικού στην κατάλληλη σελίδα του Jamboard. Έτσι, εάν η ετικέτα στο επάνω μέρος της σελίδας λέει "ένα μικρό κορίτσι", τότε οι συμμετέχοντες μπορούν να γράψουν τι μπορεί να σκεφτεί ένα μικρό κορίτσι για το άγαλμα, καθώς περνά δίπλα του. Ο καθηγητής μπορεί να μοιραστεί λίγη μουσική, ενώ οι συμμετέχοντες κάνουν αυτήν την εργασία.

Αυτοσχεδιασμός ολόκληρης της ομάδας σαν να ήταν δημοτικοί σύμβουλοι : η ανάληψη ρόλου και η ίδια η συνάντηση μπορεί εύκολα να γίνει διαδικτυακά στη συνάντηση του Zoom. Οι συμμετέχοντες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη ρύθμιση «μετονομασία» στο Zoom για να δώσουν στους εαυτούς τους ένα φανταστικό όνομα ως δημοτικός σύμβουλος και ο καθηγητής μπορεί να υποστηρίξει τον

δικό του ρόλο ως Δήμαρχος, χρησιμοποιώντας ένα αξεσουάρ – όπως γυαλιά – που είναι ορατό στο Zoom, αλλά αυτό δεν είναι απαραίτητο.

Περαιτέρω δραστηριότητες

Ιδέα για project: οι μαθητές μπορούν να εξερευνήσουν αγάλματα, εικόνες (ακόμη και διαφημίσεις σε διαφημιστικές πινακίδες) στο πραγματικό τους περιβάλλον και να αναλύσουν μερικά παραδείγματα για τις έμφυλες σχέσεις που περιέχουν.

3.11. Πού μπορούν να εφαρμοστούν αυτά τα μαθήματα μέσα στον σχολικό οργανισμό/πρόγραμμα σπουδών

Τα μαθήματα αυτού του κεφαλαίου μπορούν όλα να εφαρμοστούν σε πλαίσια τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης. Σε πολλές χώρες οι καθηγητές της τάξης έχουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με ζητήματα και προβλήματα στον χρόνο του «μαθήματος» με τις ομάδες τους. Σε ορισμένες χώρες, τα μαθήματα γλώσσας ή λογοτεχνίας μπορεί να προσφέρουν ένα χρήσιμο πλαίσιο για την υλοποίηση τέτοιων δραστηριοτήτων. Επίσης, τα μαθήματα ιστορίας ή κοινωνικών σπουδών είναι επαρκή για την διερεύνηση τέτοιων θεμάτων. Μερικές φορές οι εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως μια εκδρομή στην τάξη, μπορεί να προσφέρουν το σωστό πλαίσιο για τη διερεύνηση του θέματος.

3.12. Μεγαλύτερα projects, βέλτιστες πρακτικές

Παρακάτω προσφέρουμε μερικά παραδείγματα μεγαλύτερων, πιο σύνθετων projects που έχουν υλοποιηθεί σε διάφορα μέρη του κόσμου σε σχέση με τη έμφυλη βία. Έχουμε συμπεριλάβει παραδείγματα από έναν ειδικό από την αφρικανική ήπειρο, προκειμένου να διευρύνουμε τον ορίζοντα της θεατρικής μεθοδολογίας και επίσης να φέρουμε εμπειρίες και πρακτικές εκτός Ευρώπης. Πιστεύουμε ότι κάθε έργο αντανακλάται στο συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο εφαρμόζεται και ελπίζουμε οι αναγνώστες θα βρουν εμπνευσμένες ιδέες που μπορούν να προσαρμόσουν στα δικά τους πλαίσια.

Dream Business - Ένα έργο και ένα project

Συγγραφέας: Ninna Mörner

Το 2012-2015 το project Dream business δημιουργήθηκε γύρω από μια θεατρική παράσταση, που αφορούσε τέσσερις γυναίκες - θύματα εμπορίας ανθρώπων και δύο διακινητές. Το 2013 η παράσταση Dream Business στήθηκε σε ένα από τα κεντρικά θέατρα της Στοκχόλμης. Πολλά σχολεία την παρακολούθησαν και εργάστηκαν με το θέμα αυτό στη συνέχεια, δημιουργώντας τα ίδια διάφορα θεατρικά φόρουμ και έργα τέχνης. Υπήρξαν πολλές εκδηλώσεις, φεστιβάλ και εργαστήρια. Πραγματοποιήθηκαν σεμινάρια και συζητήσεις γύρω από το έργο με ερευνητές, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, την κοινωνία των πολιτών καθώς και με τους καλλιτέχνες.

Το έργο έγινε ταινία το 2016 και προβλήθηκε στο UR, τη σουηδική κρατική τηλεόραση, και στο διαδίκτυο δημοσιεύτηκε πρόσθετο υλικό για να δουλευτεί στα σχολεία. Δημιουργήθηκε ένα εγχειρίδιο για δασκάλους με “υλικά για αφόρμηση μαθήματος”, για να εμπνεύσει τους καθηγητές και

να τους καθοδηγήσει. Η ταινία συνοδευόταν από ένα ντοκιμαντέρ μικρού μήκους: «Τι είναι η εμπορία ανθρώπων». Δόθηκαν πληροφορίες για το πού μπορεί να βρεθεί βοήθεια. Πολλά σχολεία και μαθητές ασχολήθηκαν στην Σουηδία. Το 2018 η ίδια ταινία προβλήθηκε στη φινλανδική κρατική τηλεόραση YLE με φινλανδικούς υπότιτλους. Το ντοκιμαντέρ και οι πληροφορίες για βοήθεια μεταφέρθηκαν στο φινλανδικό περιβάλλον. Φινλανδικά σχολεία συμμετείχαν και δημιούργησαν τις δικές τους ταινίες, έργα τέχνης, μουσική κ.λπ. με θέμα την Εμπορία Ανθρώπων. Χρησιμοποιώντας τη φόρμα αφήγησης και αφήνοντας τους νέους να συμπληρώσουν από τη δική τους εμπειρία και να προβληματιστούν, θα μπορούσαν να κατανοήσουν, να πάρουν θέση και να συμμετάσχουν.

Το έργο Dream Business είναι γραμμένο από την Kerstin Perski. Η σκηνοθέτις Michaela Granit ασχολείται από το 2012 με την παράσταση αυτήν και το project Dream Business. Η παραγωγός Hanna Appelfeldt Melanton και η εμπειρογνώμονας στην εμπορία ανθρώπων Ninna Mörner συμμετείχαν από την αρχή. Το έργο έχει οδηγήσει σε spin-off δραστηριότητες και η ταινία και το project έχουν φτάσει σε αρκετές εκατοντάδες αν όχι χιλιάδες νέους στη Σουηδία αλλά και στη Φινλανδία και τη Νορβηγία. Το Dream Business μπορεί να διατεθεί σε άλλες χώρες, αν θέλουν να αντιγράψουν το φινλανδικό παράδειγμα, να μεταφέρουν το υλικό στο δικό τους εθνικό πλαίσιο και να γράψουν το κινηματογραφημένο θεατρικό έργο στη γλώσσα τους.

Περαιτέρω ανάγνωση:

Καθοδήγηση για εκπαιδευτικούς (στα σουηδικά) http://res.sli.se/00/Media/UR/195154-2_Dream_business.pdf

Σχετικά με το έργο της Michaela Granit (στα σουηδικά) <http://www.michaelagranit.se/om-projektet-dreambusiness>

Αφίσα του έργου: <https://manniskohandel.files.wordpress.com/2015/12/filmaffisch-db.pdf>

Το Φεστιβάλ Θεάτρου ως Λαϊκό Θέατρο (PT)

Συγγραφέας: Jjingo Kizito Vicent (Διευθυντής των Da Locust Performers, Ουγκάντα)

Το περιφερειακό φεστιβάλ θεάτρου που διοργανώθηκε από την EATI (Eastern Africa Theatre Institute) & το Εθνικό Κεφάλαιο της Ουγκάντα - στο Mbarara, από τις 6 έως τις 12 Οκτωβρίου 2002, είχε στόχο να μοιραστεί τις εμπειρίες και τις προκλήσεις της λειτουργίας του θεάτρου με μέλη, συνεργάτες και φίλους της EATI. Το θέμα αυτού του θεατρικού φεστιβάλ ήταν «μοιραζόμαστε το μέλλον» και διοργανώθηκε με λαϊκούς θεατρικούς τρόπους. Η οργανωτική επιτροπή του φεστιβάλ επέκτεινε το κύριο θέμα στα ακόλουθα υποθέματα: φύλο και κοινωνική ανάπτυξη, ενδοοικογενειακή βία, συνεργασία και δικτύωση, προώθηση του πολιτιστικού πλουραλισμού και ταυτότητας. Ο τρόπος με τον οποίο το EATI (Eastern Africa Theatre Institute) διοργάνωσε αυτό το θεατρικό φεστιβάλ ήταν υπό τη σκοπιά του Λαϊκού Θεάτρου. Το φεστιβάλ δημιούργησε μια έκρηξη θεατρικής δραστηριότητας, με την ισχυρή ριζοσπαστική φωνή της Ανατολικής και Κεντρικής Αφρικής. Οι συμμετέχοντες προέρχονταν από την Αιθιοπία, την Κένυα, την Τανζανία, τη Σουηδία, τη Νέα Ζηλανδία και τη διοργανώτρια Ουγκάντα. Οι πορείες των συμμετεχόντων από τα Lotus και Silver Theatres πέρασαν από την πόλη Mbarara στο Πάρκο Ανεξαρτησίας, όπου πραγματοποιήθηκε η τελετή έναρξης μέσα σε έντονες τυμπανοκρουσίες, τραγούδι, χορό και ακροβατικά. Αυτό έγινε για να κινητοποιηθεί το κοινό, που ήρθε σε μεγάλους αριθμούς, και υπολογίζεται ότι καθημερινά πάνω από 5000 άτομα παρακολουθούσαν το φεστιβάλ θεάτρου και συμμετείχαν στα προγράμματα όλη την εβδομάδα.

Την τελευταία δεκαετία, ένα νέο είδος θεάτρου έχει ριζώσει σε πολλές αφρικανικές χώρες. Αυτό το νέο θέατρο που ενθαρρύνει την παρέμβαση και τη δράση, που δηλώνει με ποια πλευρά βρίσκεται, είναι «λαϊκό θέατρο». Αυτή η πρακτική αναφέρεται επίσης ευρέως ως Κοινοτικό Θέατρο - Community

Theatre (CT) και Κοινωνικό Θέατρο για Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη - Community Theatre for Integrated Rural Development (THIRD). Παρά την πολλαπλότητα της ονοματολογίας, όλα αναφέρονται στην ίδια πρακτική. Αυτό που είναι σήμερα γνωστό ως «Λαϊκό Θέατρο», δημοφιλές στην Αφρική, είναι μια υβριδική πρακτική που περιλαμβάνει διάλογο, δράμα, χορό δυτικότερο σε προσανατολισμό και καταγωγή, και επίσης τοπικές ερμηνευτικές μορφές, όπως τραγούδι, ντραμς, χορό, κουκλοθέατρο και μίμηση. Η εμφάνιση αυτού του νέου τρόπου θεατρικής πρακτικής οφείλεται στην απογοήτευση από το ελιτιστικό θέατρο της ψευδαίσθησης και του διαχωρισμού, όπως αποδόθηκε από τον Αριστοτέλη στα Ποιητικά του. Η παρακολούθηση έχει απώτερο σκοπό την εφαρμογή των αποφάσεων που λαμβάνονται από την κοινότητα για ολόκληρη την περίοδο του εργαστηρίου.

Κανονικά οι παραστάσεις μπορεί να διαρκέσουν περίπου δύο ώρες. Πραγματοποιούνται σε στρατηγικά τοποθετημένο ανοιχτό χώρο, όπως στάδια, κέντρα αγοράς, εκκλησίες κ.λπ. Το project μπορεί να διαρκέσει οποιοδήποτε χρονικό διάστημα, ανάλογα με το ενδιαφέρον των διοργανωτών.

Αναπαραγωγική υγεία – Theatre for Development project (TfD)

Συγγραφέας: Jjingo Kizito Vincent (Διευθυντής Da Locust Performers, Ουγκάντα)

Το Theatre for Development δίνει έμφαση στις παραστάσεις ως έναν διαδραστικό μηχανισμό προσέγγισης κοινοτήτων που έχουν πρόθεση και ιδέες να αλλάξουν. Για παράδειγμα, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τις Δραστηριότητες του Πληθυσμού (UNFPA) μαζί με το Τμήμα Μουσικής, Χορού και Δράματος του Πανεπιστημίου Makerere επέλεξαν δύο χωριά στο κεντρικό τμήμα της Ουγκάντα, για να εφαρμόσουν ένα πιλοτικό πρόγραμμα σχετικά με την αναπαραγωγική υγεία, τους παιδικούς γάμους και την ενδοοικογενειακή βία, και για να βελτιώσουν την κατάσταση των κατοίκων αυτών των υπό ανάπτυξη χωριών. Το UNFPA χρηματοδότησε το έργο και κάλεσε τους έμπειρους συντονιστές του Θεάτρου για την Ανάπτυξη (Theatre for Development) από το Τμήμα Μουσικής, Χορού και Δράματος του Πανεπιστημίου Makerere, με επικεφαλής τον Δρ. Patrick Mangeni, για να ολοκληρώσουν αυτό το έργο.

Σε ένα πρόγραμμα δύο φάσεων, καθένα από τα δέκα άτομα εργάστηκε με ένα χωριό. Δούλεψα με μια ομάδα στο χωριό Meeru και ξεκινήσαμε την πρακτική εργασία, συναντώντας τις γυναίκες για να εντοπίσουμε τη σοβαρότητα των προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο δεκαήμερο του εργαστηρίου Θεάτρου για την Ανάπτυξη (Theatre for Development). Οι γυναίκες δέχτηκαν καλά την ιδέα και την πρωτοβουλία, αλλά δεν ήταν πρόθυμες να συμμετάσχουν στο έργο με το σκεπτικό ότι θα κλιμάκωνε τη σιωπηρή σύγκρουση των φύλων, που βρισκόταν ήδη στο απόγειό της στο χωριό. Οι άντρες δεν θα αναγνώριζαν ανοιχτά ή δεν θα συζητούσαν ανοιχτά οποιαδήποτε σύγκρουση είχε προκληθεί. Χρειάστηκαν έντονες προσπάθειες να πειστούν οι γυναίκες για να αποκαλύψουν πληροφορίες για την αντιπαράθεση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Οι άνδρες είχαν κατηγορήσει ανοιχτά τις γυναίκες για πορνεία και ανυποταξία.

Το καθήκον μας ως εμπυχωτών ήταν να γνωστοποιήσουμε τις ανησυχίες για την αναπαραγωγική υγεία των γυναικών στην κοινότητα όπου δεν είχαν οι ίδιες φωνή. Ως μέρος της διαδικασίας, τα πράγματα συζητούνται ανοιχτά μεταξύ των ζευγαριών, χωρίς αναστολές ή επιφυλάξεις, και αυτό είναι μια στρατηγική για να δοθεί στις γυναίκες φωνή για την προστασία των δικαιωμάτων τους, χωρίς να σπάσουν αμέσως οι παραδόσεις της κοινότητας.

Ήταν οι γυναίκες που επέλεξαν τα πιο κατάλληλα άτομα ανάμεσά τους για να παίξουν τους ρόλους. Ο αυθόρμητος αυτοσχεδιασμός χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά, αντλώντας από την πραγματικότητα. Οι συντονιστές βοήθησαν τις ηθοποιούς στη δόμηση του έργου. Στο τέλος του

εργαστηρίου, νεαρά κορίτσια και αγόρια χόρεψαν παραδοσιακούς χορούς που απεικόνιζαν το θέμα των παιδικών γάμων. Στο τέλος του δεκαήμερου προγράμματος του project, ο πρόεδρος του χωριού, κυβερνητικοί υγειονομικοί υπάλληλοι, άνδρες και νεαρό κοινό ήταν παρόντες στην παιδική χαρά του χωριού, για να παρακολουθήσουν τη δουλειά που έκαναν οι συμμετέχοντες.

Το κοινό βρήκε το έργο καταπληκτικό και η τεταμένη ατμόσφαιρα που είχαμε συναντήσει πριν στο χωριό είχε μετατραπεί σε μια πιο ήρεμη κατάσταση και οι άντρες ήταν πλέον πιο πρόθυμοι να βοηθήσουν τις γυναίκες τους στον οικογενειακό προγραμματισμό.

4. Πόροι

Σε αυτό το κεφάλαιο παρέχουμε ορισμένες πρακτικές πληροφορίες που θα μπορούσαν να σας φανούν χρήσιμες σε περίπτωση που εσείς ή άτομα του περιβάλλοντός σας αντιμετωπίζετε έμφυλη βία. Οι παρακάτω πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αναγνώριση κακοποίησης ή την εξεύρεση τρόπων παρέμβασης σε περιπτώσεις έμφυλης βίας. Ίσως σας φανεί χρήσιμο να μοιραστείτε συγκεκριμένα μέρη αυτού του κεφαλαίου με όσους επηρεάζονται ή άτομα που θέλουν να βοηθήσουν κάποιον. Να έχετε κατά νου - όταν απευθύνεστε σε κάποιον για να βοηθήσετε - να είστε προσεκτικοί σχετικά με το τι μοιράζεστε και με ποιον τρόπο, εστιάζοντας στις ανάγκες, την κατάσταση, την προστασία και τα δικαιώματα των θυμάτων.

4.1. Σημάδια έμφυλης βίας και τι μπορείτε να κάνετε για να βοηθήσετε

Συγγραφέας: Ninna Mörner

Παρακάτω μοιραζόμαστε πληροφορίες που μπορεί να φανούν χρήσιμες για να βοηθήσουμε τα θύματα της έμφυλης βίας.

Παραθέτουμε σημάδια **ενδοοικογενειακής βίας** και τι μπορείτε να κάνετε εάν κακοποιηθείτε ή εάν έχετε μια φίλη που κακοποιείται.

Περιγράφουμε περαιτέρω τη σημασία της υποστήριξης μιας φίλης ή ενός μέλους της οικογένειας που έχει εκτεθεί σε **σεξουαλική παραβίαση των δικαιωμάτων της**. Παραθέτουμε επίσης συνήθειες αντιδράσεις που μπορεί να έχει το θύμα και πώς να τις αντιμετωπίσουμε.

Παραθέτουμε τέλος μερικές συμβουλές για όσους και όσες θέλουν να εργαστούν στο εξωτερικό, ώστε να αποφύγουν τον κίνδυνο να παρασυρθούν στην **εκμετάλλευση και την εμπορία ανθρώπων**.

Ενδοοικογενειακή βία

Ενώ η ενδοοικογενειακή βία και η κακοποίηση μερικές φορές μένουν κρυφές, αν γνωρίζουμε τα σημάδια μιας κακοποιητικής σχέσης, μπορεί να είμαστε σε θέση να τα αναγνωρίσουμε καλύτερα και να αναζητήσουμε ή να προσφέρουμε βοήθεια. Το UN Women ¹⁰⁶έχει δώσει μια λίστα με βάση τις πληροφορίες που έχει συλλέξει:

Ποια είναι μερικά κοινά σημάδια κακοποίησης;

- Ο σύντροφός σας παρακολουθεί όλα όσα κάνετε. Παρακολουθεί πού βρίσκεστε και με ποιους είστε ανά πάσα στιγμή. Σας εμποδίζει ή σας αποθαρρύνει να δείτε φίλους, οικογένεια ή να πάτε στη δουλειά ή στο σχολείο.

Σημάδια εμπορίας ανθρώπων

Διαδικτυακά, μοιραζόμαστε επίσης πληροφορίες σχετικά με σημάδια που υποδεικνύουν ότι κάποιος μπορεί να είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων. Τι ερωτήσεις να κάνω; Και πώς να αντιδράσω, εάν υποψιάζομαι ότι κάποιος είναι θύμα εμπορίας;

Καταπίεση που σχετίζεται με το θέμα της τιμής

Διαδικτυακά, μοιραζόμαστε επίσης στρατηγικές για το πώς να ενεργείτε ως καθηγητής, εάν συναντήσετε μαθήτριες που παρουσιάζουν σημάδια κακοποίησης που σχετίζεται με την τιμή και πώς να το συζητήσετε μαζί τους.

¹⁰⁶<https://www.unwomen.org/en>

- Ο σύντροφός σας επιμένει να απαντάτε αμέσως στα μηνύματα, τα email και τις κλήσεις του και απαιτεί να γνωρίζει τους κωδικούς πρόσβασής σας σε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης, email και άλλους λογαριασμούς.
- Ένας κακοποιητικός σύντροφος μπορεί να είναι ζηλιάρης, ή και να σας κατηγορεί συνεχώς ότι τον/την απατάτε. Μπορεί να προσπαθήσει να ελέγξει τον τρόπο με τον οποίο ξοδεύετε χρήματα και τη χρήση φαρμάκων ή αντισυλληπτικών που κάνετε. Μπορεί να παίρνει καθημερινές αποφάσεις για εσάς, όπως τι φοράτε ή τι τρώτε.
- Μπορεί να είναι υποτιμητικός. Μπορεί να σας αποθαρρύνει, προσβάλλοντας την εμφάνιση, την εξυπνάδα ή τα ενδιαφέροντά σας. Μπορεί να προσπαθήσει να σας ταπεινώσει μπροστά σε άλλους ή και να προσπαθήσει να καταστρέψει την περιουσία σας ή πράγματα για τα οποία νοιάζεστε.
- Ένας αυταρχικός σύντροφος μπορεί να συμπεριφέρεται με θυμό ή να έχει ξαφνικές ή απρόβλεπτες αλλαγές χαρακτήρα, οπότε ποτέ δεν ξέρετε τι μπορεί να προκαλέσει πρόβλημα. Μπορεί να κατηγορήσει εσάς για τις βίαιες εκρήξεις του και να βλάψει σωματικά ή να απειλήσει ότι θα βλάψει εσάς, τον εαυτό του ή και τα μέλη της οικογένειάς σας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών ή των κατοικίδιων ζώων.
- Μπορεί να σας βλάψει σωματικά, με χτυπήματα, ξυλοδαρμούς, σπρωξίματα, γροθιές, χαστούκια, κλωτσιές ή δαγκώματα. Μπορεί να χρησιμοποιήσει ή να απειλήσει ότι θα χρησιμοποιήσει κάποιο όπλο εναντίον σας.
- Μπορεί να είναι σεξουαλικά κακοποιητικός, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού ή άλλης εξαναγκαστικής σεξουαλικής δραστηριότητας. Μπορεί να υποθέσει εσφαλμένα ότι η συγκατάθεση σε μία σεξουαλική πράξη στο παρελθόν σημαίνει ότι πρέπει να συμμετέχετε στις ίδιες πράξεις στο μέλλον. Μπορεί επίσης να υποθέσει εσφαλμένα ότι η συγκατάθεση για μια δραστηριότητα σημαίνει συναίνεση για κάποια άλλη δραστηριότητα με αυξημένη οικειότητα. Για παράδειγμα, ένας κακοποιητικός σύντροφος μπορεί να υποθέσει ότι ένα φιλή πρέπει να οδηγεί κάθε φορά σε σεξ.
- Ένας κακοποιητικός σύντροφος μπορεί να απειλήσει να σας καταδώσει στις αρχές για παράνομη δραστηριότητα, εάν αναφέρετε την κακοποίηση ή εάν αντισταθείτε.

Ποιες είναι μερικές συμβουλές ασφαλείας, εάν αντιμετωπίζω κακοποίηση;

Αν νομίζετε ότι σας κακοποιούν, ζητήστε βοήθεια. Αυτές οι συμβουλές παρέχουν καθοδήγηση για το πώς να βρείτε ασφάλεια και υποστήριξη.

- **Εξετάστε το ενδεχόμενο να μοιραστείτε τις ανησυχίες σας με έναν έμπιστο φίλο, ένα μέλος της οικογένειας ή γείτονα .** Συνεργαστείτε μαζί τους, για να αναπτύξετε ένα σχέδιο για όταν χρειαστείτε βοήθεια. Αυτό το σχέδιο μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τη δημιουργία ενός μυστικού κωδικού ή πολλαπλών κωδικών λέξεων, προτάσεων ή emoji που θα σας βοηθήσουν να επικοινωνείτε με μεγαλύτερη ασφάλεια μαζί τους.
- **Αναπτύξτε μια στρατηγική απόδρασης,** όπως π.χ. να πείτε ότι πρέπει να πάτε στο φαρμακείο ή στο παντοπωλείο και, μόλις φτάσετε εκεί, να ζητήσετε να χρησιμοποιήσετε το τηλέφωνο, για να καλέσετε βοήθεια. Σκεφτείτε πολλές εύλογες δικαιολογίες για τους οποίους φεύγετε από το σπίτι σε διαφορετικές ώρες της ημέρας ή της νύχτας, σε περίπτωση που χρειαστεί να αποδράσετε.

- Εάν είναι δυνατόν, **να έχετε ένα τηλέφωνο πάντα φορτισμένο** και εύκολα προσβάσιμο και να γνωρίζετε ποιους αριθμούς να καλέσετε για βοήθεια: έναν φίλο, ένα μέλος της οικογένειας ή την αστυνομία. Εάν η ζωή σας βρίσκεται σε κίνδυνο, καλέστε την αστυνομία, εάν πιστεύετε ότι είναι ασφαλές να το κάνετε.
- Προσπαθήστε να **εντοπίσετε κοινά μοτίβα** στη χρήση και το επίπεδο βίας από τον σύντροφό σας. Αυτό μπορεί να σας βοηθήσει να προβλέψετε πότε μπορεί να κλιμακωθεί η κακοποίηση.

Τι μπορώ να κάνω για να βοηθήσω κάποια που γνωρίζω ότι βιώνει κακοποίηση;

Εάν ανησυχείτε για μια φίλη που μπορεί να βιώνει ενδοοικογενειακή βία ή κακοποίηση ή αισθάνεται ανασφαλής κοντά σε κάποιον, διαβάστε αυτές τις συμβουλές για το πώς να την βοηθήσετε να βρει ασφάλεια και υποστήριξη.

- **Εάν ανησυχείτε για την ασφάλεια μιας φίλης, μείνετε σε επαφή και σκεφτείτε δημιουργικά.** Αποφύγετε να κάνετε τον θύτη να σας υποψιαστεί, ώστε οι γραμμές επικοινωνίας με την φίλη σας να παραμείνουν ανοιχτές. Εάν έχετε και οι δύο παιδιά, για παράδειγμα, μπορείτε να προτείνετε κοινές κλήσεις μεταξύ σας και των παιδιών. Μπορείτε να δημιουργήσετε μυστικές λέξεις-κωδικούς, για να χρησιμοποιείτε σε συνομιλίες που μπορούν να σας βοηθήσουν να επικοινωνείτε με μεγαλύτερη ασφάλεια.
- **Ρωτήστε την φίλη σας πώς προτιμά να επικοινωνεί.** Είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένας ασφαλής διάυλος επικοινωνίας, καθώς θα βρίσκεται, σε πολλές περιπτώσεις, σωματικά κοντά στον θύτη που μπορεί να παρακολουθεί τις συνομιλίες. Ρωτήστε την αν προτιμά ένα μήνυμα στο κινητό αντί για μια κλήση και αν υπάρχει μια συγκεκριμένη πλατφόρμα ή εφαρμογή που προτιμά να χρησιμοποιεί.
- **Να είστε υποστηρικτικοί και να την πιστέψετε.** Διαβεβαιώστε την ότι δεν είναι μόνη και ότι υπάρχει βοήθεια και υποστήριξη. Αναγνωρίστε ότι μπορεί να είναι δύσκολο γι' αυτήν να μιλήσει για την κακοποίηση. Αν θέλει να μιλήσει, ακούστε προσεκτικά και να έχετε ενσυναίσθηση.
- **Βοηθήστε την να σκεφτεί πώς να παραμείνει ασφαλής κατά τη διάρκεια του COVID.** Βοηθήστε τη φίλη σας να δημιουργήσει ένα σχέδιο για περιπτώσεις lockdown. Υπάρχουν άλλοι φίλοι ή οικογένεια με τους οποίους θα μπορούσε να μείνει αυτό το διάστημα; Εξετάστε το ενδεχόμενο να την βοηθήσετε να επικοινωνήσει με αυτούς τους ανθρώπους για να κάνει ένα σχέδιο.
- **Σεβαστείτε το δικαίωμά της στη συναίνεση.** Αν δεν πιστεύετε ακράδαντα ότι η ζωή της φίλης σας βρίσκεται σε κίνδυνο, αποφύγετε να προβείτε σε ενέργειες χωρίς τη συγκατάθεσή της. Γνωρίζει καλύτερα τους κινδύνους για την ασφάλεια της και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να λαμβάνει εκείνη αποφάσεις που σχετίζονται με την κακοποίηση που βιώνει.
- **Σεβαστείτε την ιδιωτικότητά της.** Λόγω θεμάτων ασφάλειας, στιγματισμού, συναισθημάτων ντροπής και ενοχοποίησης των θυμάτων, συναισθήματα που αντιμετωπίζουν συχνά οι επιζώσες, είναι σημαντικό οι εμπειρίες και η ταυτότητά τους να παραμείνουν εμπιστευτικές, εκτός εάν δώσουν ρητή συγκατάθεση για την αποκάλυψή τους.
- **Προσφέρετε πρακτική βοήθεια και μοιραστείτε πόρους.** Ενημερώστε την φίλη σας ότι θέλετε να βοηθήσετε. Εάν μπορείτε, προσφέρετε της ένα ασφαλές μέρος διαμονής, μεταφορά ή άλλες μορφές υποστήριξης που μπορεί να αυξήσουν την ασφάλειά της.

Ενημερώστε την φίλη σας ότι μπορεί να μιλήσει με κάποιον που έχει λάβει ειδική εκπαίδευση για να τη βοηθήσει.

Μπορείτε να μιλήσετε με κάποιον που έχει εκπαιδευτεί να βοηθά, καλώντας μια γραμμή βοήθειας. Σε αυτό το εγχειρίδιο μπορείτε να βρείτε μια λίστα με τις υπηρεσίες με τις οποίες μπορείτε να επικοινωνήσετε στη χώρα σας. Το UN Women έχει επίσης συγκεντρώσει μια λίστα παγκοσμίως: <https://www.endvawnow.org/en/need-help>

Σεξουαλικές παραβιάσεις – πώς να βοηθήσετε;

Μπορεί να βιώσετε κάποια δυνατά συναισθήματα, όταν μάθετε ότι κάποιος κοντά σας έχει δεχτεί σεξουαλική επίθεση. Μπορεί να νιώσετε θυμό και θλίψη που αυτό συνέβη σε κάποιον που σας ενδιαφέρει. Μπορεί να αισθάνεστε ενοχές που δεν μπορέσατε να κάνετε κάτι για να αποτρέψετε την επίθεση και μπορεί να αισθανθείτε σύγχυση σχετικά με το τι μπορείτε να κάνετε για να βοηθήσετε. Είναι σημαντικό οι σύντροφοι, η οικογένεια και οι φίλοι να είναι υποστηρικτικοί και να βοηθούν το άτομο να ξεπεράσει τις επιπτώσεις της επίθεσης. Ακολουθούν μερικές συμβουλές.¹⁰⁷

Κατανοώντας τα συναισθήματα του θύματος σεξουαλικής επίθεσης

Είναι σημαντικό να καταλάβετε ότι ένα άτομο που έχει υποστεί σεξουαλική επίθεση μπορεί να παρουσιάσει ορισμένες ή όλες τις ακόλουθες αντιδράσεις:

- Ένα αίσθημα απομόνωσης, ότι είναι μόνος/η, εκτός επαφής με τον υπόλοιπο κόσμο.
- Μια πεποίθηση ότι κανείς δεν καταλαβαίνει τι βιώνει.
- Σύγχυση ή αδυναμία καθαρής σκέψης ή συγκέντρωσης.
- Σωματικά συμπτώματα όπως πονοκεφάλους, ναυτία, πόνους στο στομάχι, απώλεια όρεξης, κόπωση.
- Αλλαγές στα πρότυπα ύπνου και εφιάλτες.
- Να νιώθει βρώμικος/η.
- Μια αίσθηση θλίψης και απώλειας.
- Συναισθηματικές αντιδράσεις όπως ντροπή, ενοχή, θυμό, οργή, φόβο.
- Δεν μπορεί να σταματήσει να σκέφτεται την επίθεση.
- Να αισθάνεται ευθύνη για την επίθεση.
- Μια αλλαγή στον τρόπο που νιώθει για το σεξ.
- Μια απροθυμία στο να τον/την αγγίξει κανείς.
- Δυσκολία στο να εμπιστευτεί τους άλλους.
- Να νιώθει ανασφάλεια όταν είναι μόνος.
- Αίσθημα νευρικότητας και άγχους.
- Έλλειψη αυτοπεποίθησης.

Πώς μπορείτε να βοηθήσετε

Μπορείτε να βοηθήσετε ως εξής:

- πιστέψτε τους
- ακούστε και δώστε τους την ευκαιρία να μιλήσουν για το γεγονός στον δικό τους χρόνο και με τον δικό τους τρόπο
- μην τους κρίνετε
- περάστε χρόνο μαζί τους

¹⁰⁷https://www.healthywa.wa.gov.au/Articles/U_Z/When-someone-close-to-you-has-been-sexually-assaulted

- επιτρέψτε τους λίγο ιδιωτικό χρόνο
- καθησυχάστε τους ότι είναι ασφαλείς
- δώστε τους την ευκαιρία να εκφράσουν τα συναισθήματά τους
- μην παίρνετε προσωπικά τον θυμό και τα συναισθήματα του ατόμου
- βοηθήστε σε ορισμένες εργασίες, όπως η φροντίδα των παιδιών ή το μαγείρεμα, αν αυτό θέλουν
- μη λέτε πράγματα όπως «είσαι τυχερός/ή που δεν ήταν χειρότερο» – οι άνθρωποι που έχουν βιώσει τραύμα δεν παρηγορούνται από τέτοιες δηλώσεις.

Ο/Η φίλος/η ή το μέλος της οικογένειάς σας μπορεί να χρειάζονται βοήθεια και υποστήριξη για να αναπτύξουν εκ νέου την εμπιστοσύνη στον κόσμο γύρω τους. Η ανάπτυξη μιας νέας αίσθησης εμπιστοσύνης και ασφάλειας είναι ένα από τα πιο δύσκολα βήματα για την ανάρρωση από μια σεξουαλική επίθεση.

Η αντίδρασή τους στη σεξουαλική επίθεση μπορεί να είναι αρκετά σθεναρή, ώστε να οδηγήσει σε δυσκολίες στη σχέση σας. Μπορεί να νιώσετε πληγωμένοι και αναστατωμένοι από τη ξαφνική δυσπιστία προς το μέρος σας ή την απομάκρυνση από εσάς και θυμωμένοι που αυτή η κατάσταση έχει συμβεί εξ αρχής. Προσπαθήστε να είστε υπομονετικοί, ευγενικοί και κατανοητικοί καθώς αγωνίζονται να συμβιβαστούν με αυτό που τους συνέβη. Υποστηρίξτε τις προσπάθειές τους να κάνουν αλλαγές και βοηθήστε να βρουν τους πόρους που χρειάζονται για να αντιμετωπίσουν την εμπειρία¹⁰⁸.

Εμπορία λευκής σαρκός

Συμβουλές για να αποφύγετε την εμπορία

Ακολουθούν ορισμένες προφυλάξεις που μπορείτε να λάβετε εάν σκέφτεστε να εργαστείτε στο εξωτερικό και θέλετε να αποφύγετε τον κίνδυνο να παρασυρθείτε από κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων.¹⁰⁹

1. Ζητήστε να λάβετε ένα συμβόλαιο για υπογραφή εκ των προτέρων. Αυτό κανονικά δεν θα πρέπει να αποτελεί πρόβλημα.
2. Ζητήστε λεπτομέρειες όπως ποιος είναι ο μισθός και οι ώρες εργασίας. Οι ερωτήσεις θα δείξουν ότι γνωρίζετε τα δικαιώματά σας.
3. Ζητήστε τη διεύθυνση του χώρου εργασίας και ελέγξτε την στους Χάρτες Google.
4. Μοιραστείτε τη διεύθυνση με ένα έμπιστο άτομο στη χώρα σας.
5. Βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε το νομικό σας καθεστώς στη χώρα όπου θα πάτε.
6. Απομνημονεύστε μια δεδομένη πρόταση που θα χρησιμοποιήσετε και μοιραστείτε την με ένα έμπιστο άτομο στη χώρα σας ως ένδειξη ότι βρίσκεστε σε κίνδυνο.
7. Βεβαιωθείτε ότι έχετε έναν αριθμό τηλεφώνου της πρεσβείας σας στη χώρα όπου θα πάτε.
8. Βεβαιωθείτε ότι έχετε έναν αριθμό τηλεφώνου κάποιου οργανισμού που μπορεί να βοηθήσει στη χώρα όπου θα πάτε. Μοιραστείτε το με ένα έμπιστο φιλικό άτομο.

¹⁰⁸ Πηγή: Sexual Assault Resource Centre.

¹⁰⁹ Οι συμβουλές βασίζονται στις πληροφορίες που παρέχονται από τον Στρατό της Σωτηρίας στη Μολδαβία και τη Ρουμανία.